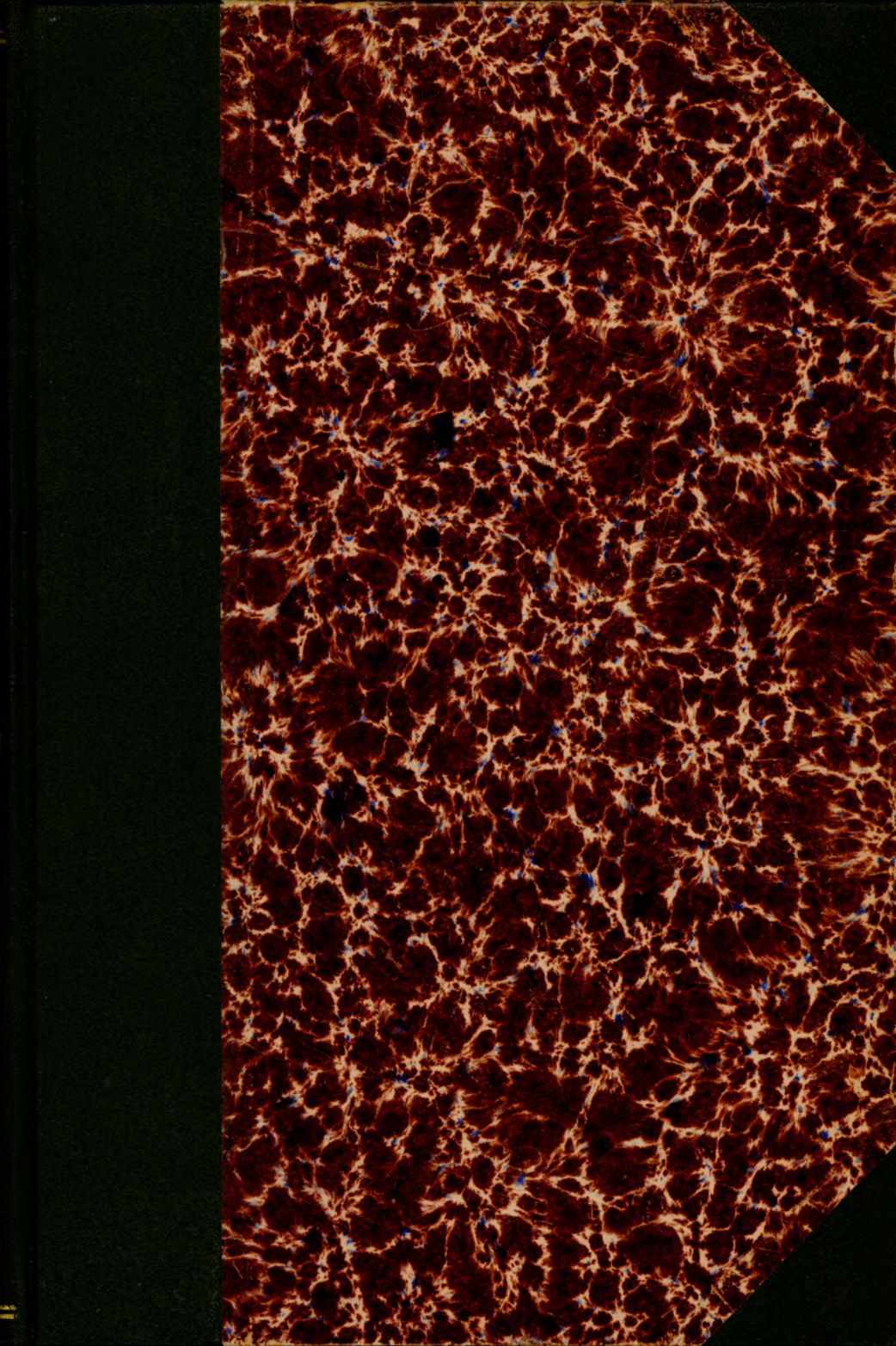

AN ERDŐ 1004.

OEE Könyvtár
ÁII.EII. 2018

1851
NK. 4446.
1866

12. VYV...
07.03.19...
19...

Erczhegyi Géza
könyvtésze

Esztergom 1936.március 9.

Az Erdészeti Lapok tekintetes Szerkesztőségének

B u d a p e s t.

Február 25-én kelt nb. soraikra tisztelettel értesítjük a t. Szerkesztőséget, hogy "Az Erdő" 1934.évi 12. száma nem jelent meg, mert abban az időben a lap előállítására nem volt fedezetünk.

Folyó év január 1-től lapunk havonta egyszer rendszeresen megjelenik s különös gondot fordítunk rá, hogy az a T.Címhez is eljusson.

Vagyunk szolgálatainkra mindenkor készen

teljes tisztelettel:

Daróczy Márton s.k.

vegere ertunk, ugy erzzuk: csunyan felutetett, becsapott es a végén teljesen kifosztott bennünket.

Nem lehet tudni, hogy gyarlóságunk-e, vagy isteni rendelés az oka, de nem szoktunk okulni a múltakon, így az újévtől várjuk mindazt, amivel az óév adós maradt, sőt tőle külön is várunk még ajándékot, mert az 1934. év küszöbén még szegényebben állunk, mint az óévben, mivel a még megmaradt kis vagyunkánk: reményünk is fogytán van.

Ma sem vagyunk és nem is lehetünk szerényebbek, mint egy évvel ezelőtt és amikor az 1933. év számláját megterheljük a rég megdolgozott és elmaradt jutalmunkkal, úgy mint jogutód, az 1934. évtől várjuk azt teljesíteni, sőt még tőle külön is várunk valami ajándékot.

Ennek a ki nem egyenlített számlának a csücskébe kapaszkodva állunk az utcára kilakoltatottként a jövő viharával szemben

1851

1866

Újév küszöbén.

Írta **Moóri János.**

Az idő végtelenségét mérő homokórán ismét lepergett egy év. Az öröktől való és örökkön tartó időnek csak egyetlen homokszeme az elmúlt év, de a mi rövidreszabott életünknek bizony jelentékeny hányada, mely egy újabb barázdát szántott a homlokunkra és a háromszázhatvanöt nap sokkalta több gonddal kelést és még több bajjal fekvést jelentett részünkre.

Az elmúlt háromszázhatvanöt nap egymásba kapcsolódó lánczemeit sokszor hosszúra és durvára kovácsolta a szeszélyes sors kovácsa, úgy, hogy annak csak egyetlen szeme alatt is sokat fáradoztunk és görnyedeztünk, míg letehattük, most pedig végre a nagy küzdelmek közepette mégis csak a végére értünk.

A véget ért 1933. esztendő már születésekor beteg volt, mégis a bölcsőjénél állva sok reményt fakasztott bennünk, de bizony adós is maradt mindennel. Mi tántoríthatatlan hittel álltunk zárt kapujának küszöbén, s kíváncsi gyermek módra lestünk be a réseken, hogy betekinthezzünk a titkaiba, ahogy pedig lassan megnyílt előttünk a kapu, napjaink lépcsőin botorkáló lépteinkkel előre haladva, mindig szegényebbek lettünk és most, hogy a végére értünk, úgy érezzük: csúnyán felültetett, becsapott és a végén teljesen kifosztott bennünket.

Nem lehet tudni, hogy gyarlóságunk-e, vagy isteni rendelés az oka, de nem szoktunk okulni a múltakon, így az újévtől várjuk mindazt, amivel az óév adós maradt, sőt tőle külön is várunk még ajándékot, mert az 1934. év küszöbén még szegényebben állunk, mint az óévben, mivel a még megmaradt kis vagyunkánk: reményünk is fogytán van.

Ma sem vagyunk és nem is lehetünk szerényebbek, mint egy évvel ezelőtt és amikor az 1933. év számláját megterheljük a rég megdolgozott és elmaradt jutalmunkkal, úgy mint jogutód, az 1934. évtől várjuk azt teljesíteni, sőt még tőle külön is várunk valami ajándékot.

Ennek a ki nem egyenlített számlának a csücskébe kapaszkodva állunk az utcára kilakoltatottként a jövő viharával szemben

is, akkor, mikor a lábaink alól kisiklik az óév és most már csak ennek a kis morzsányi reményünknek kell szomjunkat és éhségünket oltani, ezt szorítjuk az annyit csalódott szívünkhöz vígasztalásul és midőn az újév kapuja kitárul előttünk, a mindenség sorsát intéző Isten előtt alázatosan leborulva imádkozunk: „... legyen meg a Te akaratod...”

Gordiusi csomó.

Mi lehetne az más, mint az új erdőtörvény tervezetben a bennünket érdeklő és érintő ügyek legfontosabbika a: „*Címkérdés megoldása*”, ami a törvénytervezők részéről a legszorosabbra húzott s mint ilyen, mindenki teljes megelégedésére kibonthatatlan csomó, tekintve a jelen altisztikar különböző kisebb-nagyobb előiskolázottsága után erdészetiileg ötféleképpen képesített, de szolgálatilag meg nem különböztetett, vagyis az altisztté avasztatott hivatalszolgák nívójára süllyesztett tagjainak óhaját és vágyát, melynél fogva (legyünk csak magunk közt őszinték és valljuk meg az igazat) a címkérdésünk érdemszerinti rendezése elég sok és körültekintő megfontolásra szolgáltat okot az illetékes fórumoknál, akik bizonyára oda törekednek, hogy a nagyobb képesítést nyújtó továbbképzőt és a 2-2 vagy még az 1 éves tanfolyamot végzetteknek, a magánúton vagy a négyhetes (zóna) tanfolyamon képesítettekkel egy kalap alá való besorozása, illetve összevonásával az emiatti egymásközt lappangó ellenszenv kitérésének elejét vegyék.

Hogy mennyire fontos lehet címünk rendezésének kérdése, kitűnik már abból is, hogy az előbbi tervektől eltérőleg — az „Erdészeti Lapok” legutóbbi (1933 december havi) számában közöltek szerint már csak az „Alerdész, főerdőr és erdőőr” — mint az 50 év alatt jól bevált cím megadását javasolja az O. E. E.

A főerdőr és erdőőr cím „jól bevált”-sága csak azon esetben volna indokolt, ha már több évtized óta nem volna általános óhaj a felsőbbség részéről is, a tulajdonképpen „műszaki” munkának a laikusok részére is könnyen felismerhető elkülönítése (cím és jellegben is) a nyers „erdővédelem”-től. De minthogy ezen kíváncsi vagyok ma is fennáll, sőt aktuálisabb mint előbb volt, tehát annak elodázását semmi sem indokolja, különösen most, amikor ez az új erdőtörvény kereteibe minden aggodalom nélkül beleilleszthető; lévén az új erdőtörvény a jövő erdőgazdaság vezető, kezelő és véd személyzete szolgálati beosztásának, címének s egyéb ügyeinek rendezésére is hivatott.

Az erdőaltisztikar címének megváltoztatása iránti mozgalom — mint köztudomású — már az erdőtisztikarnak „erdőmérnökökké” való átminősítése idejében vette kezdetét, s azóta folyton vajudik

arra való hivatkozás miatt, hogy csak egy új törvénnyel oldható meg. Most tehát itt van az új erdőtörvény és mégis félok, hogy nehezen születik meg. Mint aktuális kérdéstről — adandó alkalmakkor úgy a kollegialitással, mint egyes erdőmérnök urakkal történt eszmecserék után — azt merem hangoztatni, hogy az erdész vagy alerdész cím az én tapasztalataim szerint a foglalkozás és képesítés meghatározására nem megfelelő, egyrészt az erdőmérnöki képesítés régi, valamint az egyes magán uradalmaknál még ma is „erdész” címet viselő erdőtiszt urak képesítése és a mi képesítésünk közti nagy aránytalanság, s másrészt, mert az erdész cím szerintem egy (a katona, tengerész, tisztviselő stb.-hez hasonló) általános gyűjtő fogalom, mivel hogy a legalacsonyabb képesítésű erdőőr is (legtöbbször nagyzási hóbortból vagy hiúságból) ép úgy erdész embernek vallja magát, mint a legmagasabb címet viselő erdőmérnök.

Ebből és az egyesületünk által több ízben beadott kérvényeinkben az „erdész” címhez való csökönös ragaszkodásunkból következtetem az erdőmérnökikar ellenszenvét és amely talán méltán való is, mert — a szinte — követelőszerűségünkben némi kegyeletsértést éreznek régebbi címüket illetőleg.

Annak hangsúlyozásával, hogy a jelen altisztikar még a látszatát is kerülni akarja az esetleges félreértésnek avagy sértésnek, kéri ügyei elbírálásánál a jóindulatú megértést; miért is bizonyára nagy meglepéssel fogadná, ha a már oly sokszor kilátásba helyezett, de annál többször mindig más-más okból egy-egy fokkal lejjebb szállított erdész cím helyett — részünkről hivatkozva az erdőgazdasági szakiskolát végzetek bizonyítványában a vizsgáztató bizottság törvény adta jogánál fogva elismert „erdőkezelői képesítés” igazolására — a *főerdőkezelő*, *erdőkezelő* és *segéderdőkezelő* cím állapíthatnák meg a törvénytervezet 48. §-a 1. és 2. pontja alatt képesítésűek részére; a más úton nyert képesítésűek részére pedig csak akkor, ha egyben a középiskola 4. osztályának végzését is igazolják. Ezek után aztán az 1. pont alatt jelzett „altisztii” szakiskola kifejezés is „erdőkezelői”-vé módosulhatna.

Az erdőkezelői címhez megkívánt képesítéssel nem bírók részére pedig meghagyható volna a főerdőőri, erdőőri és segéderdőőri cím, mely címre a jövőben már csak a törvény 49. §-a értelmében egy 8 hetes erdőőri kurzuson nyert képesítés adna jogosultságot.

Ismerve a jelen altisztikar gondolatvilágát, merem hinni, hogy a címkérdés illetően módon való megoldása a kar zömét kielégítené, különösen akkor, ha az „erdőkezelői” cím egyben a vágyva várt és remélt „segédtisztii” státusba való besorozást is jelentené, amit indokoltta tenne azon elvitathatatlan körülmény, hogy az erdőkezelői cím viselésére érdemesítettek már rég idő óta époly értékes szellemi munkát végeznek, mint a más ágazatbeli segédhivatalokban működő irodatisztek, főtisztek stb.

vagy pl. külszolgálatot végző vasúti pályamesterek, pályafelügyelők, avagy a segédtiszti minőségben álló más közalkalmazottak.

Jóllehet, hogy az új erdőtörvény képviselőházi tárgyalása küszöbön áll, azért még nem volna késő az illetékes fórumokhoz eljuttatni fenti szerény hozzászólásomat, amelyet annál is inkább megszívlelhetőnek vélek, mert ezzel bebizonyítani nemcsak az erdőmérnökikar álláspontjának részünkről való tiszteletben tartását akartam, hanem egyben rámutatni is kívántam arra, hogy az altisztikar zöme által óhajtott címkérdést miként lehetne mások sérelme nélkül a sokféle érdekeltet teljes megelégedésére végrevalahára rendezni és ezzel az ügy gordiusi csomóját sikerrel kibogozni.

Feren' bá'.

Amit érdemes tudni . . .

Legutóbb tartott választmányi ülésünk elhatározta, hogy javaslatot terjeszt a közgyűlés elé a tagdíjak lényeges csökkentésére olyképpen, hogy a Temetkezési Alap szűnjön meg és az évi tagsági díj fejében minden rendszeren fizető és netalán elhaló tag hátramaradottjai skála szerint megállapított segélyben részesüljön. A T. S. A. régi tagjairól pedig úgy gondoskodjon, hogy azok a skála legmagasabb segély összegét kapják.

Ugyancsak a választmányi ülés oly értelmű határozatot hozott, hogy az elnökség dolgozzon ki tervezetet, miként volna leggyorsabban megoldható a magánszolgálatban álló erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzet kötelező öregségi biztosítása, olyképpen, hogy ahhoz az állam is megfelelőképpen, — ha nem is éppen anyagilag, — de hozzájáruljon.

Az alábbiakban közöljük a M. E. V. M. E. hivatalos beadványaira érkezett válaszokat:

M. Kir. Földmivelésügyi Miniszter 46475/1933. I. 1. szám. Az erdészeti műszaki segédszolgálat és az erdészeti szakoktatás átszervezése ügyében hozzám intézett emlékiratára értesítem a t. Elnökséget, hogy az emlékiratban felsorolt kérdések megfelelő rendezését az új erdőtörvény-

KARTÁRSUNK! Az illetékes szakkörök teljes elismerését érdemelte ki

Az Erdészeti Műszaki Segédszemélyzet Zsebkönyve 1934. évre

c. hasznos kis mű, melyet a M. kir. Földmivelésügyi Minisztérium Erdészeti Főosztálya 10070/1934—1—I. szám alatt erkölcsi támogatásban is részesít.

Szerezd meg tehát magadnak Te is mielőbb ezen nélkülözhetetlen zsebkönyvet, ezzel önmagadnak teszel szolgálatot és mindennapos munkáidat könnyíted meg, mert szakmunkáid minden ágazatára találsz benne útmutatót.

A zsebkönyv igen csinos kiállításban, aranynyomású vászonkötésben jelent meg.

Ára 6.30 pengő. — M. E. V. M. E. tagoknak 4.30 pengő.

A zsebkönyv ára befizethető a minden postahivatalban kapható csekkúrlapon a 42.034 sz. (Tömösváry Miklós, Budapest) csekkzámlára.

tervezet felőleli. Minthogy pedig az új erdőtörvény előreláthatólag a közeljövőben tárgyalásra kerül, a kérdések külön tárgyalását ezúttal nem tartom szükségesnek. Budapest, 1933. évi október hó 15-én. A miniszter rendeletéből: Papp s. k. miniszteri tanácsos.

M. Kir. Belügyminiszter. Szám: 163.600/1933. IX. a. Fenti szám alatt hozzám intézett beadványára, n. m. kir. földművelésügyi miniszter úrnak velem közölt álláspontja alapján a következőkről értesitem:

Kétségtelen, hogy vadörökül kizárólag csak okleveles, vagy szakvizsgázott, tehát elméleti képzettséggel is bíró személyek alkalmazhatása a vadászati érdekeknek csak előnyét szolgálná, de ennek kötelezővé tételét a jelenlegi gazdasági viszonyok nem engedik meg.

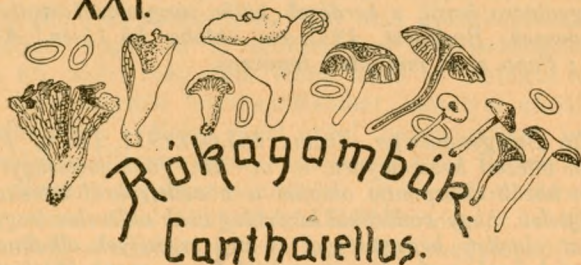
A községi és közbirtokossági vadászterületek bérlői számottevő részben kisebb jövedelmű egyének (tisztviselők, kis és középbirtokosok), illetve ilyenekből alakult vadásztársaságok. — Mindgyakrabban hangzanak el panaszok, hogy a legutolsó években is jelentékenyen csökkent jövedelmű bérlők a vadászterületeket fenntartani alig tudják. — Ilyen viszonyok mellett pedig az újabb megterheléssel járó s mellőzhető rendelkezések kellően megokoltak nem lehetnek.

A földművelésügyi miniszter úr azt is közölte velem, hogy a vadőr kérdésnek arra alkalmas időben való rendezése nézete szerint is szükséges, addig azonban, amíg a viszonyok alakulása arra lehetőséget nem ad, az évtizedek óta tartó jelenlegi állapotot megbolygatni nem tartja kívánatosnak. Budapest, 1933. évi december hó 6-án. A miniszter rendeletéből: Dr. Csatóry s. k. miniszteri osztályfőnök.

„Hajtásban”

„Az Erdő” részére rajzolta Vári-Vojtovits Zoltán.

Írta : Szemere László.

Spóraporuk fehéres, miért is a fehérsporás gombák között is szokták ismertetni; nálam a színes-sporás kulcs élén találjuk a róka-gombákat. Olykor csak bőrszerű, máskor meg húsos, központon álló tönkös gombák, redőszerű, elágazó, a tönkre lefutó, lemezeknek alig nevezhető erekkel.

Lehet az alakjuk rendes, domború, azután tölcséres, szabálytalan. Közepes nagyságú, vagy apró termetű gombák. Az erdő talajon, esetleg korhadó fadarabokon, tuskókon teremnek. Ártalmatlan gombák, két fajuk azonban kiváló jó csemege-gomba, éspedig a közönséges róka-gomba és a lila róka-gomba. A honos fajok száma legfeljebb 10.

Közönséges róka-gomba. — *Cantharellus cibarius* Fr.

K. Eleinte inkább foghoz, majd széles tölcsérhez, vagy többé-kevésbé rendes gombához hasonlít; sokszor karélyos, fodros a széle. Színe világos sárgásbarna, narancssárga, legtöbbször tojássárga. Mintegy 10 cm.-ig nő, olykor nagyobbra is.

B. Redős. Ismételten elágazó ráncai ritkán állók, lefutók, vastagok, oly színűek, mint a kalap, idős korban fehérporosak.

T. Kalapba beolvadó, tömött, majd rostos, odvas.

Illata a kajszín barackra emlékeztet, kellemes; íze kissé borsos, csípős, de az elkészített ételen ez már nem érzik. Húsa sárgás, olykor szalonnás.

A legjobb ehető gombák egyike.

Júniustól novemberig terem mindenféle erdő mélyebb, sötétebb részén.

Beszóva és szárítva is megtartja jó illatát. Az idős példányok ráncos részét le kell szedni, s tönkjét is eldobni.

Rajzát a fejléc második és harmadik gombája mutatja.

Lila róka-gomba. — *Cantharellus clavatus* Pers.

K. Eleinte bunkóhoz, egygyökerű foghoz hasonlít. Az egymás mellett növő gombák aztán összenőnek, s ekkor zápfogsorra emlékeztet a terep, amely legfeljebb egy arasz magas. Teteje síma, vagy molyhos, ibolyaszínű, majd dohány-színűre fakul.

B. Oldala fiatalon lilás, ráncos, később bíborszínű, szürkésbarna, sötétbarna is.

Húsa fehér, eleinte tömött, s agyvelőszerűleg márványozott, lágyabb,

mint a többi rókaagombáé. Íze, szaga alig van nyersen, annál finomabb azonban elkészítve.

Salátának (ecetben eltéve is) jó. Szárításra elsőrendű, s a fehér-lila-barna színű szárított gombadarabkák a szemet is gyönyörködtetik.

Leginkább fenyvesekben terem nyáron és ősszel.

Régebben a trombitagombák közé (*Craterellus*) volt beosztva.

Rajzát a fejléc első két gombája mutatja.

Tölcséralakú rókaagomba. — *Cantharellus infundibuliformis* Scop.

K. Tölcséralakú, pereme fodros. Eleinte köldökös, majd átfúrt, s így a tönk aljáig csöves, igazán tölcséralakú. Fakósárga alapon kormos, ráncosan foltos; de szürkésbarna is. Elfakuló. 7 cm.-ig nőhet.

B. Tönkre lefutó, elágazó, zezzugos. Fakósárga, vagy szürke, sárgászörös is, olykor deres.

T. Sárga. Csöves, lefelé vékonyodó, olykor szélesre nyomott, egyenetlenül ripacsos.

Lombos erdőben és fenyvesben terem, földön, vagy földrehullott korhadó ágon. IX—XI. Földízű, szagtalan, leforrázva ehető.

Alakját a fejléc hatodik és hetedik rajza mutatja.

Szagos rókaagomba. — *Cantharellus lutescens* Pers.

K. Narancssárga alapon feketebarnán foltos, pikkelyes. Köldökös, majd tönkjével együtt átfúrt pereme fodros. 5 cm.-ig nő.

B. Narancsvörös-rózsaszínű, kékes, deres, tönkre lefutó, villásan elágazó, eres.

T. Élénk narancssárga, síma, olykor szélesre nyomott, fenn nyitottan csöves.

Hegyvidéki fenyvesekben terem, VIII—XI.

Ízére és szagára vonatkozólag ellentétes adatokat olvastam. Egyik szerző erős szagát csaknem kellemetlennek, a másik jószagúnak tartja. Ehető.

Alakját a fejléc ötödik rajza mutatja.

Szenes rókaagomba. — *Cantharellus carbonarius* Schw.

K. Feketésbarna, síma, alig kissé szálasan pikkelyes. Köldökös, tölcséralakú, nem keresztülcsöves, vékony, keményhúsú. Ha több közel nőtt egymáshoz, a kalapok féloldalassak, karélyosak. 3—6 cm. átm.

B. A sárgásfehér redők lapja szürkén deres. Lécalakúak, elágazók, ritkán állók és lefutók.

T. Halványbarna, deres. Sosem odvas. Kissé gyökeresedő.

Szénrakások helyén nő, csoportosan is. Késő ősszel, majd tavasszal júniusig.

Alakját a fejléc ötödik rajza mutatja.

Vöröslő rókaagomba. — *Cantharellus umbonatus* Wulf.

K. Szürkés. Pettyes, foltos-nemezes, olykor ráncos. Száraz. Púpos, tölcéses. Vékony. 3—4 cm. átm.

B. Fehér, sérüléskor elvörösödő. Kissé tömötten álló, s ismételten elágazó. Vastag, keskeny, lefutó.

T. Szürkésfekete, szálas, megnyúlt, rugalmas.

H. Elvörösödő. Leforrázva ehető.

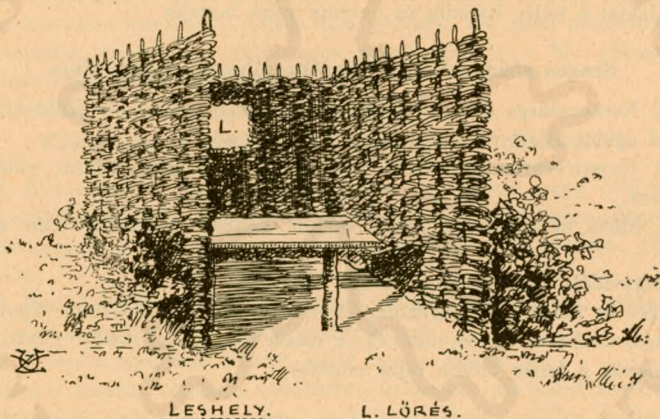
Fenyőerdőben moha között terem. X—XI.

Alakját a fejléc utolsó három rajza mutatja.

A vadsertés szóróról.

Irta: *Storcz Mátyás kir. vadászati tiszt.*

Számtalan vadászterület tulajdonosának területén serte vad is van vadállományában, azonban ezen nemes vadat alig tudja kellő sikerrel vadászni; nem nyújt neki elég szórakozást a vadászatban. Nálunk már sok év óta olyan területeken, ahol állandóan serte vad tartózkodik, kisebb szórókat csinálunk s oda szoktatjuk

a vaddisznókat. Ilyen szóróban a vadász a legjobb kanokat télenyáron löheti, ha a szóró rendesen kezelve lesz.

Figyeljük meg azon területet, ahol napközben a serte vad tartózkodik, ez természetesen a legnagyobb sűrűség, oda csináljuk a szórót.

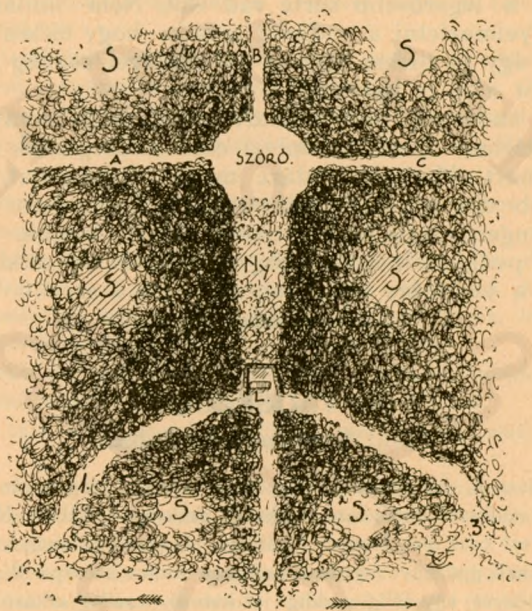
Keressünk ki olyan helyet a szóróknak, ahová minden széllel mehetünk. Legtöbb területen vadásznyiladékok is vannak; ezt azért mondom, mert a nyiladékokon egyféle széláramlat van: alsó-, vagy felsőszél.

I. Szoktatás céljából a szóróhelytől vezetünk keskeny (40-50 cm) csalogató utat több felé az erdő sűrűjében 2-300 m hosszban és a szóróhelytől kiindulva tengerit szórunk reá. Itt ott egy két csöves tengerit is el lehet ejteni. A szóróhelyre pedig kb. 2-3 liter tengerit öntsünk. Ezt a munkát a legnagyobb csendben a

reggeli órákban végezzük el. Figyelemmel kell kísérni, hogy a disznók jól eszik-e a tengerit a szórón, ami elég hamar be fog következni, ha már megtalálták a szórót.

Ne lesen, hanem egy pillanatra nézzük meg alkonyatkor a szórót s ha felették a tengerit, akkor másnap egy félórával előbb nézzük meg, míg meg nem állapíthatjuk pontosan, hogy milyen időben jönnek a disznók.

II. A szóróhely kb. 2 m². A leshelytől a szóróig 80-100 cm rést vezetünk, úgy hogy a beleeső bokrokat, sűrűséget levágjuk,

A SZORÓHELY · MADÁRTÁVLATBÓL.

A, B, C, csalogatóút. — L. leshely. — 1, 2, 3. cserkészút. — $\longleftrightarrow$ szélirány.
Ny. szükséghez mértén letarolt és kiírtott nyíladék. — S. sűrűség.

de ne a földszínig, hanem, hogy a leshelytől a szórót jól lehessen látni. Bozótos, füves maradjon a lövés.

III. Les ellenzöt a nyíladékon, ha nincs nyíladék, egy kisebb tisztáson, ha nincs kisebb tisztás, akkor egy dombra csináljuk, csak arra ügyeljünk, hogy a leshelyet szél ellen csináljuk.

Ha a szél iránya: $\rightarrow$ akkor a 3. sz. jelölt cserkész úton megyünk a leshelyre.

Ha a szél iránya: $\leftarrow$ akkor az 1. sz. úton megyünk a leshelyre, tehát mindig szél ellen. Les helyett magas állást is készíthetünk, ahonnan a szóróhelyre lőni lehet, természetesen nagyon maszkirozni kell a magas lest. Magas les: 2½—3 m magas

négy drb 15—20 cm vastag oszlopokon nyugszik. 1 m² a magas les padlózata, amelyet körül legalább 1 m magas sövényvel maszkirozni kell. Az elég erős felvezető létra mellé kapaszkodót is állítsunk, hogy fogózkodni lehessen.

Nálunk állandóan vannak ilyen kisszórók — nagyszerűen látogatják a sertések. — Ha egy területen három-négy helyen is van szóró és azok pontosan s lelkiismeretesen lesznek kezelve, akkor nagy szórakozást találhat a vadász, mert ott lőheti a legjobb agyárosokat. Felhívom a vadász figyelmét, hogy oda készítse a szórót, ahol a legerősebb serte vad vált. Nem mulaszthatom el azonban figyelmeztetni a vadóvót arra is, hogy ehhez a vadászathoz legyen egy jó biztos vérebje is, amellyel esetleg a megsebesített disznót meg is keresheti.

Ez a vadászati mód lehetővé teszi, hogy nem kell külön vadászatot tartani disznóra, amivel csak háborgatnók a becézett vadunkat, mert először a vadász maga szórakozhat, másodsor több és jobb disznók kerülnek terítékre, harmadszor pedig egy pár zsák tengeri mégis csak olcsóbb, mint a hajtók.

Végül pedig csak annyit, hogy a leseket csak akkor csináljuk, mikor már a vadsertes állandóan felkeresi a szórót.

A vadászebek

Közlő: **Vári-Vojtovits Zoltán.**

A vadásznak, ha eredményesen akar vadászni, fegyverén kívül legelső sorban egy *jó vadászebe* van mindenekelőtt szüksége. Nálunk Magyarországon — sajnos — ezt csak *igen kevesen* látják be. Azoknak túlnyomó többsége pedig, akik meg vannak győződve ugyan a vadászebe fontos szerepéről a vadászathoz, *kielégíti* az igényét egy félig-meddig jól kereső, esetleg elhozó és nyomtartó eb is. Bár az utolsó két évtizedben fellendült nálunk is a vadászebe szakirodalma, ez a lendület nem oly arányú, hogy *érezhető hatása* lenne s ép ezért minden idevágó cikk, tanulmány, értekezés, kiállítás és használati verseny csak hasznos szolgálatot teljesít.

A magyar vadásztársadalom túlnyomó többsége még csak tájékozva sincs arról, hogy *miként, mire* használhatók tulajdonképpen a különféle vadászebe fajták, melyiktől milyen teljesítményt lehet és kell várni. Nagyon sok vadász, kinek birtokában van vadászebe, nem tud vele bánni, nem tudja „vezetni” s ha ez az eb még olyan jó származású és nevelésű is *volt*, az avatatlan kézben csakhamar használhatatlan, agyonlőni való *kutyává* válik.

Vadászatokon csak igen ritkán találkozhatunk *igazán jó, kifogástalan* vadászebevel s ez is egyik oka annak, hogy sokan a vadászebevel szemben bizalmatlanok, mert még nem is látták azokat a teljesítményeket, amire az *igazi vadászebe* képes.

A történelmi idők kezdetén, amikor az ősember még barlangokban élt, fegyvere kőszilánkhegyű nyílvevő vagy kőbalta volt, már maga mellé vette védelmezőül és vadásztársául a kutyát. Barlangfalain lépten-nyomon megtaláljuk

az eb vázlatszerű karcát, legtöbbször vaddal kapcsolatosan. Ebből is kétség-telen, hogy a kutya vadászati jótulajdonságait már értékelni és kihasználni tudta.

Mennyivel inkább lehet tehát a mai, kitenyészített, vadászatra betanított eb szülőktől származó fajeb segítségére a *ma* vadászának.

Az erdők koronás vadját: a szarvast, a hatalmas agyaráú vadkant ebeink hozzák elének, fülelik le, vagy keresik meg, ha az valahol már megdermedett. Ők keresik meg a sebágyán fekvőt és csaholásukkal hívnak, hogy megadjuk a kegyelemlövést.

A kisvad változatos vadászata is kétszeres öröm és szórakozás, ha jó vizslával üzhetjük azt.

Még a leglelkiismeretesebb hajtók serege mellett is elfekszik olykor a vad, míg jó orrú ebünknel ez nem történhetik meg.

Ki a megmondhatója, hogy milyen temérdek, nagy nemzeti vagyont képviselő vad vész kárba egy-egy vadász évad alatt, mert nem áll rendelkezésre egy kifogástalan vadász?

Sok vadász tart hazánkban is vadászebet, de — sajnos — ezeknek a legnagyobb része nem megfelelő.

Lehet, hogy ezek közül soknak nemcsak a származása, de nevelése is jó volt eredetileg, de az új gazda kezén csakhamar tönkrement. Azonkívül sok vadász már eredetileg *nem megfelelő fajtájú* ebet szerzett be, hanem olyant, amelyik az ő körülményeinek nem mindenben felelt meg.

A *különféle* vadászebeknek *különbözők* a vadászati tulajdonságaik, melyeket céltudatos neveléssel *fejleszthetünk és kihasználhatunk*.

Más eb való a hegyes-erdős területre, más a síkra, ismét más a vízre, mocsárra.

Mindég szem előtt kell tartanunk, hogy ebünket milyen vadra, milyen területen, milyen irányban akarjuk főképpen használni s aszerint, a körülményeinknek legmegfelelőbb fajt szerezzük be.

Feltétlenül kutassuk ki a megvásárlandó eb *származását*, illetve csak olyant vásároljunk meg, amelyik *hiteles származási lappal* (pedigree) rendelkezik és az *orra* kifogástalan.

Az ilyen jó származású ebbel — igen ritka kivétellel — *vele születtek* kitenyészített vadászati tulajdonságaik, s a velük való foglalkozás nemcsak *örömmel* tölti el az oktatóját, de a vele való foglalkozás *búsásan kamatozik is*. A *félvér*, vagy *korcs* eb már eleve érdemtelen a vele való fáradozásra, mert belőle jó, használható vadászeb rendszerint úgy sem lesz, csak az amúgy is túlon túl sok *rossz* eb számát fogja szaporítani.

Még a legjobb vérű és tulajdonságú vadászeb szülőktől sem származik vadászatra teljesen kész kölyök. A fiatal ebet *feltétlenül* tanítani, veleszületett jó tulajdonságait *fejleszteni, a rosszakat elfojtani* kell.

Az eb *mindég* a tanítója előtt dolgozik a *legjobban*. Azért ha csak elháríthatatlan akadályokba nem ütközik, *mindég magunk* tanítsuk vadászebünket.

Sok kynológus azt mondja: „*vadászebet könyvből tanítani nem lehet!*”

Ez így nem egészen helyes. Én így mondanám: „*vadászebet könyvből tanítani nem mindenkinek lehet!*” Mert ez tényleg így is van.

Csak teljesen *higgadt, állatszerető, következetes* vadász kezdjen az eb tanításához. *Ideges, ingerült* természettel az ebet csak *elrontani* lehet. Viszont

szeretettel, céltudatosan, a nevelési szabályok betartásával mindenki jó ebet nevelhet magának.

Természetesen a tanítás folyamán adódnak helyzetek, melyek mindegyikére szabályt fölláttítani lehetetlenség, ahol csak az *ötlet* segít, de ha a tanító mindég szem előtt tartja, hogy tanítványa bármilyen intelligens is, de mégis csak állat és így az eb eszével próbál gondolkozni, módját ejti majd annak is, hogy akaratát a tanítványával megértse.

Meggyőződése, hogy *akarattal, kitartással, türelemmel, higgadtsággal*, a magyar vadásztársadalom nagy része képes arra, hogy magának jó vadásztársat neveljen.

Azonban, ha úgy érzi valaki, hogy ez a feladat számára nehéz, akkor *feltétlenül* egy *elismert, jó* nevelőhöz adja kedvenc ebét, taníttassa, vezettesse és vadásztassa be, de a nevelőtől csak akkor hozza el, *ha a vezetését, az ebbel való bánásmódot a tanítótól teljesen elsajátította.*

A kész, jó vadászebet *kölcsön soha ne adjuk*, és társasvadászatokra — legalább 2—3 éves koráig — soha ne vigyük.

Hazánk vadászati szempontjából a következő fajtájú ebek jöhetnek számításba :

I. Használati „mindenes“ vizslák:

1. Német vizslák	3. Pudelpointer
A) Ónémet	4. Fűrjészeb
a) rövidszőrű	5. Francia vizsla
b) nyálkásszőrű	6. Spamiel
c) hosszúszőrű	A) cocker
B) Újnémet	B) springer
2. Magyar vizslák	C) yack

II. Angol vizslák:

1. Pointer	B) Ir
2. Setter	C) Gordon
A) Lawerack	

III. Kotorék- és hajtó ebek:

1. Foxterrierek	3. Tacskókopó
A) rövidszőrű	4. Terrierek
B) hosszúszőrű	A) Airdale
C) szálkásszőrű	B) Ir
2. Tacskók	5. Üregi nyúltacskó

IV. Vérebek:

1. Hannoveri	2. Bajor hegyi véreb

Hazánk vadászainak túlnyomó többsége a kisvad vadászatát űzi. Ehhez a legjobb segítőtárs a vizsla. És mert a magyar vadász ép úgy, mint a német, a vizslájától nemcsak azt követeli meg, hogy a vadat keresse fel és állja meg, hanem utánkeresést is végezzen s a meglőtt vadat hozza is el, sőt vízben, erdőn, nádasban, stb. is jól dolgozzon, használati vizslára vágyik.

(Folyt. köv.)

Mérges kígyó a karszterdőben.

Irta. Dr. Wágner János.

Még az elmúlt esztendőben történt. Nyárutó volt. Napközben még felmelegedett az idő és az ég olyan csodálatos kében tündökölt, mint amilyen csak ott lenni tud lenni a Quarneron. A nap reggeltől késő délutánig izzón süttött és a karszt fehér kőszikláinak vakítóan szórták szét a fényt. Estefelé azonban hűvösre változott az idő; a hegyek ködtakarói egészen a tengerig jöttek le és a tramontana, ez a harapós kölyök-szél jelezte már, hogy vége a nyárnak. Egy enyhe szeptemberi éjszakán hallgatagon cigarettázva ültünk Alex barátommal meghitt abbazia-i kávéházunkban. Mellettünk hátizsákjaink pihentek. A legutolsó villamosra vártunk. Ezzel fogunk majd a Monte Maggiore lábáig menni, ahonnan aztán gyalog folytatjuk az utat. Persze éjszaka, mert nappal nagy a hőség és mi reggel már fönt akarunk lenni a hegyen. Második konyakos feketénket hörpintjük ki, amikor dőcögve „fut be” az egy sinen járó kis villamos. Félórai, enyhének éppen nem nevezhető rázás után leszállunk róla és gyalog vágunk neki az erdőnek. Koromsötét enne, de az ég csodálatosan tiszta és csillagos. Mindamelletl működésbe helyezünk villamos szelblámpáinkat. Eleinte lassan haladunk előre, később szemünk mindjobban hozzászokik a sötétséghez. Karóram világító számlapja éjfél-utáni egy órát mutat, amikor már javában bent járunk a nemes gesztenye erdő sűrűjében. Visszatekintve csak fekete körvonalakat látni már, mögöttük pedig a sötét tengert: a távolból Fiume lámpásai villognak bele az éjszakába és néhány halászhajó fénye tündöklik a vizen. Errefelé még elég jó az út. Az itt-ott feltűnő, fehérre kivillanó sziklákat sokhelyen befödte a földi málna. Néha megmozdul a bozót. Valamilyen éjjeli állat tűnt el a sűrűben. Távolabbról egy kuvik szól, hangja élesen, bántóan vág a csendbe. De már elhagytuk a parti erdő régióját. Itt-ott még ránkköszönt egy-egy ciprus sötét, komor szilhuettje, de azután már mindjobban gyérülnek a fák. Helyükbe bozótok lépnek. Tüskés, tövises ágú bokrok, a karszt jól ismert növényei. Most már lassabban jutunk előre. Félháromra jár az idő, amikor egy hegyoldalba épült kis község házait megpillantjuk. A barátom nem jól érezi magát, mert eltévesztette az utat. A sötétben tájékozódni nem lehet. Néhány kutya barátságatlan köszöntésbe kezd, de ennek dacára ottmaradunk, mert várni kell, míg világosabb lesz. Az idő lassan látszik múlni, egyszerre azonban mégis csak ránkköszönt a virradat. Kibontakozik előttünk a tenger végtelennek látszó tükre. A dalmát partok felett sötét lila felhők tornyosulnak, mögöttük ibolyaszínű az ég. A Kapella és a Velebit csúcsai kezdenek világítani, a víz színe azonban még sötét. Itt az ideje, hogy tovább menjünk. Most már köny-

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11*20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.

nyen rátalálunk a helyes útra. Sziklás, köves részek következnek. A fehér mészkövek alól vörösen világít elő a terra rossa, a karsztvidék ismert „vörös föld”-je. A horizonton megjelenik a nap és a tengert a piros, a lila és a kék legkülönbözőbb árnyalataira festi. Csodálatos pasztell színek. Köröskörül a dalmát hegyek világítanak. A vízen hatalmas testű halászbárkát hajt a szél. A felkelő nap sugarai megfestik, valósággal kigyújtják narancs-sárga színű vitorláit. Böcklini kép. Azonban nemsokáig csodálhatjuk, mert a nap, hamár egyszer felkelt, igen kellemetlenné válik csakhamar. Most következik az út legnehezebb része, az igazi sziklamászás. Elöl a barátom kapaszkodik, és én igyekszem mindig a nyomában maradni. Izzadunk. Hét óra felé jár az idő, amikor már majdnem felérünk a csúcusra. A kapaszkodó mentén hatalmas, lapos szikla fekszik. Félkézzel arra akarok támaszkodni, de az utolsó pillanatban észreveszem, hogy a kövön szépen összetekeredve egy kígyó fekszik. Kiáltásomra barátom is visszafordul és most már együtt figyeljük az állatot. Ez mozogni kezd és csak most vesszük észre, hogy bizony kellemetlenebbül is kezdődhet a találkozástól mentett meg a jó szerencse. A kígyó ugyanis a legveszedelmesebb vipera-fajok egyikének, nevezetesen a homoki viperának (*Vipera ammodytes*)* egy jól kifejlett példánya; elárulja ezt már a fején lévő, hátrafelé hajló szarvacskák is, amely különösen barátságtalan tekintetet kölcsönöz a hullőnek. Színe palaszürke és így meglehetősen beleolvad a környezet szikláinak sűrke tónusába, csupán a háta közepén húzódik végig a viperák jól ismert sötétbarna sávja. Nekem nagyon tetszik az állat, élve szeretném megfogni a Nemzeti Múzeum számára. Barátom azonban más véleményen van. Azt tartja, hogy nem érdemes ezért a „dög”-ért annyit reszkírozni. Majdnem összeveszünk azon, hogy mit csináljunk vele. Végre látszólag beleegyeznek abba, hogy megfogjuk elevenen; mialatt azonban én hátizsákomat leoldva, megfelelő doboz után kutatok, addig ő vastag turista botjával hirtelenül úgy megvágja a kígyót, hogy annak több helyen törik el a gerince. Az ütés, sajnos olyan erős volt, hogy a kígyó bőre széthasadozott és így a megölt állatot már nem lehetett többé használni. Barátomnak a kígyó iránti dühét teljesen megértettem, de azért egy kissé mégis nehezteltem rá. Pedig talán neki volt igaza. Ezzel az állattal ugyanis valóban nem tanácsos játszani. Mérge sokkal erősebb hatású, mint a hazai kurta kígyóé, úgy, hogy marása, ha a forró évszakban éri az embert, gyakran válhat halálos kimenetelűvé. Szerencsére a kígyó nagyon lomha és nem szokott önként támadni. A homoki vipera hazánkban is előfordul, nevezetesen Dél-Magyarországon és Erdélyben. Déva és Vajda-Hunyad környékén eléggé gyakori. A megfigyelők szerint tulajdonképpen éjszakai állat. A karsztos területeken a száraz, gyéren csaltos helyeken szokott előfordulni, azonban főleg csak a dombos-hegyes vidékeken. Több mint 1000 méterre is felmegy a tenger színe fölé, bár természete a hideg iránt meglehetősen érzékeny. Rendes tápláléka persze kisebb állatokból áll, egerekből, egyéb apró emlősökből, stb., de állítólag a madarakat is ügyesen közelíti és marja meg. Ezek természetesen percek alatt kiszívják a mérgezés következtében és így a kígyó zsákmányául esnek. Hasznos állat-e a kígyó, vagy káros? — ne firtassuk. A Természet nagy háztartásában neki is szerepe van, csakúgy mint a többi élő szervezet bármelyikének. Hosszú ideig tartó fejlődés eredménye-

* *Vipera* = rövidítés = *vivipara*-ból = eleveneket szülő, fiálló. A *m m o s* = homok, *d y e i n* = bukni, merülni.

képpen alakult ki mostani formája és lett olyanná, amilyenek jelenleg látjuk. A mi szempontunkból bizonyára káros, de neki is éppen annyi joga van életéhez, mint bármely más élőlénynek. A „haszon“ és a „kár“ emberi fogalmak, amelyek magasabb szempontból tekintve, minden jelentőségüket elvesztik. A Természetben nincsen sem haszon, sem kár, csak kérlelhetlen küzdelem a létért, az egyén, de főleg a faj fennmaradásáért. Ezek a gondolatok jártak a fejemben, mikor a kígyó teteme mellett álltam. Őszintén szólva egy kevéssé sajnáltam. Jobb lett volna mégis elevenen elhozni és itthon üvegetrechen tartogatni és megfigyelni. De most már hiába mérgeződtem ezen. Folytattuk utunkat és nyolc óra tájban felértünk a fensíkra. Itt elfogyasztottuk reggelinket, majd azután elérkeztünk utunk végcéljához, a csúcs közelében található forráshoz. Az volt a szándékunk, hogy itt fogunk ebédelni. Milyen nagy volt azonban a meglepetésünk, midőn kiderült, hogy a nagy szárazság következtében a forrás teljesen kiapadt! Bizony ilyesmi megtörténik a karsztban. Sajnos azonban erre egyikünk sem számított és így folyadékot nem hoztunk magunkkal. A dolgon segíteni persze már nem lehetett. Szomorúan tapasztaltuk, mennyire kellemetlen a rántott húst folyadék nélkül lenyelni. Rövid pihenő után visszafordultunk. Késő este volt, mire egy kis isztriai faluba értünk, de legalább most az egyszer méltányolni tudtuk az itt termő fanyar bor hűvös cseppjeit.

Vadkonyha.

Nyúl frikasse, előétel (fiatal friss nyúlból). A nyúlnak a kék bőrét lehúzzuk, szép vékony szeletekre vágjuk, megsózzuk s nagyon forró zsírban hirtelen kisütjük, azután apró kockára vágjuk, ugyanígy kockára vágott burgonyát kisütünk forró zsírban, azután bele rakjuk egy lábasba vagy tűzálló tálba szépen sorba, egy sor hús, egy sor burgonya s meglocsoljuk tejjel, a sütőbe tesszük, ha összeforrott, azonnal tálaljuk, tetejét tejjel s pirított zsemlye morzsával tálaljuk.

Fogoly sülve. Ha a foglyot megkopasztottuk, kibontottuk és kimostuk, combjait melle alá hajlítva, azon nyílásba dugjuk, amelyen át a beleket kiszedtük.

Sózzuk meg, kössük be tenyéryi széles szalonnaszeletekkel és a sütőbe lassú tűznél, ecetes vízzel gyakori öntözés közben süssük meg.

Tegyünk alá tejfölt, ha ez is fölforrt, vegyük ki a foglyot, és nagyságához képest szeletekbe vagy negyedekbe vágva rakjuk tálra s a levét ráöntve adjuk föl.

Fogoly barnára sülve. A foglyokat a fönti módon készítsük elő s kössük be. Tegyük sütőbe és lassú tűzön — közben vajjal és vízzel locsolgatva — süssük barnára. Ha betálaljuk, szeleteljük föl, levét öntsük rá és befőtt gyümölcselel körítsük.

Fogoly szardellával. A fönti módon süssük meg a foglyokat. Ezalatt kenjük ki egy tálat vastagon vajjal, szórjuk be finomra vágott szardellával és reszelt parnezán sajttal, tegyük rá a kisült foglyokat, szórjunk rá finon zsemlyemorzsát és reszelt sajtot, öntsünk alá egy merőkanál levest, tegyük sütőbe és hagyjuk fölforrni.

Fogyó ászpikkal. A főnti módon süssük meg a fogylyokat. Ezalatt egy formába öntsünk egy újnji ászpikot, ha megaludt, tegyünk rá zsírban párolt gombát, és apróra vágott heringet, öntsünk rá annyi kocsonyát, hogy ellepje; ha megaludt, rakjuk rá a fogylyok szeletekre vágott mellét és combját, öntsünk rá kocsonyát stb, mint először, mindaddig, míg a forma megteelik. Állítsuk hideg helyre, s ha jól megkeményedett, mártsuk forró vízbe a formát, tartalmát pedig fordítsuk egy tálra, és díszítve adjuk föl.

Fogyó más módon. A sült fogylyoknak vágjuk le a combjait, melleit, szárnyait és tegyük egy lábasba. Egy másik lábasba pedig a fogylyok egyéb részeit összevagdalva: tegyük rá szeletekre vágott vöröshagymát, petrezselyemzöldjét, 2 deci fehér bort, egy merőkanál húsleveset. Ezt főzzük egy óráig, azután a levét szűrjük a másik lábasban levő fogylydarabokra, forraljuk föl és zsemlyeszeletekkel tálaljuk.

Fogyó rizszel. Forrázzuk le a megtisztított fogylyokat nyúlpáccal, hagyjuk egy napig benne. Másnap süssük meg (az első recept szerint). Ezalatt pároljunk rizst petrezselyemzöldjével, tegyük rá tejfölt, s körítsük vele a főlszeletelve tálra rakott fogylyokat.

Fogyó pácolva, citrommal. Pirítsunk cukrot zsírban, tegyük rá citromhéjat és a besózott és borsolt fogylyokat, öntsünk rá kevés levest és pároljuk puhára. Ekkor vegyük ki a fogylyokat, szeleteljük föl, tegyük tálra: a lábasba facsarjunk citromlevet, ezzel is forraljuk föl és szűrjük a fogylyokra, melyeket citromszeletekkel körítünk.

Fogyó párolva, narancsmártással. Ha a fogylyokat bekötöttük, tegyük egy lábasba, melybe szalonnaszeleteket, sárgarépát, petrezselyemgyökeret, szegfűborst tettünk: öntsünk rá kevés vizet vagy levest, pároljuk puhára. Ezalatt két kanál lisztet habarjunk el két narancs levével, héjával, cukorral s egy kevés vízzel forraljuk föl, a fogylyokat szeleteljük föl, tegyük tálra s a narancsmártást ráöntve adjuk föl.

Vári-Vojtovits Zoltánné.

(Folytatjuk.)

A méhek rajzása.

Az erdőt járó ember előtt gyakran feltűnhetik, hogy az erdőrengetegek virágtengerében méhek zsonganak, amint virágról-virágra szállva hangos zümmögéssel, döngéssel gyűjtik, szívják, szüröcsölik a virágok édes nedvét. Hogyan, honnét kerülnek az erdőbe a méhek, kérdezi a tapasztalatlan megfigyelő, mikor sem a közelben, sem a távolban nincsen méhészet. A természetvizsgáló könnyen felel: az erdőből kerülnek az erdőbe, mert a méhek ősi hazája az erdő. Az erdőben szorgalmasan hangoskodó méhek egyébként a vadon élő méhek, az erdei „vadméhek”, amelyeknek otthona az erdő rengetege. Hogy mikor, hogyan kerültek az erdőbe, ki tudná megmondani. Legjobban hihető, hogy az erdővel születtek. Mert tény az, hogy mióta csak ember van a földön,

tudjuk, hogy a méhek erdőben tanyáznak odvas fában, szikla vagy földüregekben. Az ember azonban kasokat, kaptárokat készített számukra és a lakása közelében helyezte el őket, hogy mindig szem előtt legyenek. A vadon élő méhek azonban ma is erdőkben élnek, csak ott hiányoznak, ahol a modern erdőgazdálkodás nem tűri meg az odvas fákat. Hogy valóban őshazája a méheknek az erdő, arravatkozólág egyik nagyon szemléltető bizonyíték a méhek rajzása.

A rajzás a legérdekesebb és legszebb jelenség a méhek életében. A méhcsalád a február óta felnevelt munkáméhekkel folyton szaporodik. Ha még az időjárás is kedvező, akkor a méhcsalád úgy megnépesedik, hogy a dolgozó méhek már nem férnek

1. kép. Méhcsalád fészke a fa ágai között.

el a fészekben, hanem egy részének el kell hagyni a családi tűzhelyt és új otthont kell keresnie. A túlságosan megnépesedett családban felébred a fajfenntartás ösztene, a maga módján biztosítani akarja fajának fennmaradását. Ezért a család heresejteket hűz, amelyeket az anya bepetéz, majd egymásután készíti az anyabölcsőket, amelyekbe szintén petél. A család a munkásfiasítás mellett szorgalmasan neveli a heréket és az anyavadékokat, mert ezeknélkül nem létesülhetne az új család. Ezt a belső, lázas tevékenységet külső jelek is kísérik. Ha május végén vagy június elején figyelmesen szemlélünk valamely állományt, akkor az egyes családok között találunk olyanokat, amelyeknek tagjai sűrű csomóban tétlenül szállja meg a kijárónyílást. Ezek a családok rajzásra érettek, a méhészt úgy mondja, hogy „vemhesek”. A rajcsomó népe minden munkára kedvetlenül várakozik. Ez a tétlenkedés napokig tarthat, amíg az egyik napon kedvező órában a feszültség feloldódik. Ha ez a pillanat megérkezik, akkor a család erősen izgatott és élénken zúg, a kijárónyílásból hirtelen eltűnik minden méh és sietnek befelé, hogy a mézhólyagjukat útravalóval megtöltsék. A rajhoz csatlakozó munkáméhek neki-

esnek a nyitott mézeslépeknek, teleszívják mézhólyagjukat. Néhány perccel később izgatott méháram ömlik, tódul ki a kijárónyíláson a szabadba, mintha csak valami hirtelenül és váratlanul bekövetkezett veszedelem elől menekülne. Egymásután ömölnek, tódulnak ki a munkásméhek az öreganyával és a csatlakozó herékkel együtt a szabadba. Izgatottan surrannak, szállnak a méhek a levegőben. Ez a tulajdonképpeni rajzás, a legvonzóbb látványosság a méhek életében. A kivonult raj felhőhöz hasonlóan hullámzik, kóvályog ide-oda, rendszerint 8-10 percig szállong a levegőben, amíg az elhagyott lakásuktól kisebb vagy nagyobb

2. kép. A méhcsalád fészke a fa törzsében lévő üregben.

távolságban egy fa vagy bokor ágain megtelepszik. Órák hosszat is ott csünghet a raj a megtelepedési helyén, amíg a méhészt új hajlékba nem telepíti őket. Ha ezt a méhészt elmulasztja, akkor a raj megtelepedési helyén az ágak között elkezd építkezni az útravalóul magával hozott mézből, az építkezés mindjobban előrehalad és lassan a család kiépíti fészket, mint a mellékelt felvétel ábrázolja (1. kép). A képen nagyon szépen lehet látni a fehér lépeket, amint az ágak között a gallyakról csüngnek le. A lépek alatt méhgomoly látható. Ha pedig megszállási helye nem tetszik, akkor ismét felkerekedik a raj és igyekszik egy odvas vagy üreges fát elérni, amelyet a szálláskereső méhek megtelepedési helyül felkutattak. A fa üregében szállást ver a raj, hozzáfog az építkezéshez, mert a megszállt rajnak ez az első dolga. Amint a

lépeket kiépítette, kész a fészek és a rajból új család keletkezett. Az üregben lévő lépeket meghordják mézzel és éveken keresztül él benne a család, új rajokat ereszt, mígnem egy élelmes és szemes méhészt rájuk nem bukkanik és kifosztja őket, vagy okkal, móddal kilakoltatja, hazaviszi és háza közelébe kaptárba telepíti őket. A 2. kép egy faüregbe telepedett méhcsaládot ábrázol, amint az erdőt járó méhészt rájuk talált és a fa átfűrészelésével hozzájuk fért. Az élelmes erdőőr, erdész, vagy más erdőt járó ember ilyen módon könnyűszerrel juthat mézhez és méhekhez és az ilyen rajokból szép méhészetet létesíthet.

Dr. Koppán József

K Ü L Ö N F É L É K

Névnagyrosítások. A m kir. Belügyminiszter engedélyével családi nevüket megváltoztatták *Parapatics Gyula László* városi erdőőrgyakornok, veszprémi lakos *Szentirmai-ra*; *Csancsár Sándor* járási erdőőr, zalaszentjakabi lakos *Csabai-ra*.

Az „őreg Tölgy“ Immár hét évtizeden keresztül állta a vihart, — a megpróbáltatást — és talán csak nem akar most végleg elhagyni bennünket? Nem. Csak pihenni vágy.

„Még élet-erős korodban kerültél az uradalomhoz, „őreg Tölgy.“ Gyökereid mélyen belefúródtak az anyaföldbe, hisz akkor még könnyen ment, mert fiatal, erős és használható voltál. Hiába jött a mindent elsöpörni akaró északi szél, hiába cikázott a villám folyton körülötted, Te erősen álltál s nem tudott ledönteni semmi... Megérdemled az öregkort, mert becsületben öregedtél meg, ó „őreg Tölgy.“

Szívesen töltünk egy-két órát kellemes árnyékodban, hisz Te oly sokat tudsz nekünk mesélni. Követendő példát adtál nekünk s mi fiatalok sohasem feledjük azt elénk állítani.

Igen, Te vagy az az öreg tölgy Atyám, ki nagyon sok vihart kiállottál s most végre megelégedtel Te is? Még ifjabb korodban a vadorzók rettegett réme voltál és sokszor adtad tanujelét a hű bajtársi szeretetnek. Értékes munkádat sokszor talán csak egy-egy morgással nyugtázták, — azonban Te önbizalommal tovább is küzdöttél, — mert kellett. De íme, látod? Az idő vasfoga Téged is kikezdett s ezután már csak bölcs tanácsaidra szorulunk. Fejed sokszor pihent az erdő lombtakaróján, sátort a csillagos ég vont fölötted, most ősz fejed hajtsd hófehér párnádra, hisz nagyon megérdemled.

Becsületes arcodon, hét gyermeked felnevelésének gondja, majd a szerb horda és a kommun átok mély barázdákat szántott, de Te tovább is redületlen hittel és bizalommal vártad az eljövendő jobb időt. Hittél Istenben s bíztál az Ő igazságosságában. — Térképeden könnyek között nézed a trianoni határvonalat, bár ujjad most is a régi határok mentén szalad, — persze az erdő...

* A közölt szép megemlékezést Kiss Géza tagtársunk édes Apjának írta, aki 52 évi szolgálata után most a közelmúltban való nyugdíjba vonulása alkalmából juttatta hozzánk.

a Kárpátok bérci. — Tudjuk mit jelent ez . . . Biztatás nekünk, fiataloknak, hisz ez csak ránk vár, mert Te már kiöregedtél. Ha nem is érnéd meg azt a szép reggelt, mely Neked is meghozná az örömet, de bízzál Istenben és higgyél az ejlövendő Nagymagyarországban, aztán menj, — csak menj, Te öreg tölgy, pihenj, hisz pihenni vágysz . . .” *Kiss Géza* érs. urad. irodai erdőalt.

A volt m. kir. erdőgazdasági szakiskola tankönyvei. Az alábbi tankönyvek a m. kir. erdőgazdasági szakiskolánál Esztergomban kaphatók, az összeg előzetes beküldése ellenében. Postaszállítás esetén csomagolási és postadíj címén még könyvenként 30-30 fillér is beküldendő.

Tóber Samu:	Erdőgazd. éghajlattal alapfogalmai	ára füzve . . .	3.20 P.
”	”	”	”
”	”	”	”
Katona István :	Erdőbecslés	”	2.00 ”
”	”	”	”
”	Mennyiségtan	”	2.40 ”
”	”	”	”
”	Erd. földméréstan alapelemei	”	2.50 ”
”	”	”	”
Balázs Emil:	Erd. földméréstan alapelemei	”	4.00 ”
”	”	”	”
”	Erdészeti növénytan (Erdei fák és cserjék)	”	3.20 ”
”	”	”	”
”	Erdőműveléstan	”	3.50 ”

— **Aki örökös kenyeret ígér, az életfogytig tartó járadékot köteles fizetni.** A Kuria második polgári tanácsa most tárgyalta azt az életjáradék-pert, amelyet *Hollósy István* erdészeti segédtsízt indított gróf *Draskovich Iván* nagybirtokos ellen. A segédtsízt szolgálat közben megsérült. Felgyógyulása utá gróf *Draskovich Iván* azt a kijelentést tette, hogy *örökös kenyeret* fog adni neki. A per során a gróf azt mondta, hogy ő nem tett ilyen ígéretet, a bíróság azonban a tanuk vallomása alapján megállapította, hogy a gróf ezt az ígéretet volóban megtette. A Kuria ezek után a segédtsízt *életjáradék* iránti igényét jogosnak találta. A gróf uradalmaiban nincs nyugdíjszabályzat és a gróf nyugdíj fizetésre nem is kötelezte magát. Minthogy azonban a segédtsízt baleset folytán teljesen munkaképtelenné vált, kétségtelen — mondja a Kuria ítélete, — hogy a gróf az örökös kenyér ígérese által a segédtsíztnek életfogytig való eltartására vállalt kötelezettséget. A Kuria szerint a gróf kötelezettsége csak a segédtsízt személyére vonatkozik, családja azonban nem jöhet figyelembe. Az ígéret ugyanis a család eltartására nem terjed ki, de másrészt a segédtsízt az ígéret megtörténtekor még nőtlen volt, arra pedig nincs a perben adat, hogy a gróf a kötelezettség vállalását utóbb a segédtsízt családjára is kiterjesztette. A Kuria a gróft a segédtsízt javára életfogytig tartó havi életjáradék fizetésére kötelezte. A grófnak az a kijelentése, hogy a segédtsíztnek nála örökös kenyere lesz, nem értelmezhető úgy, hogy szolgálatképtelensége esetére is ugyanazokat az illetményeket fogja kapni, mint amelyeket szolgálatai ellenében legutoljára élvezett. Ezért a Kuria a havi életjáradék összegét az utolsó fizetéshez képest *mérsékelte*.

Vadbőrarak. Róka 8—14; Vidra 25; Nyuszt 40—45; Nyest 35—40; Görény 3—7; Vadmacska 4; Borz 4; Nyúl (téli) 0'50 pengő darabonként.

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők. Telefon: 566—24. Don Bosco Nyomda, Rákospalota, Horthy Miklós út 97. Telefon: 952—03.

Nagy Sándor.

Írta **Moóri János.**

Nem valamelyik hasonló nevű kollegáról, sem pedig a 48-as vértanuhalált halt szabadsághősről, hanem az ókori II. Fülöp nagynevű Macedón király fiáról, kinek birodalma három világrészre terjedt ki, ennek kardjáról, illetőleg a bölcsességgel párosult erőszakáról, helyesebben a január havi lapunkban *Gordiusi csomó* cím alatt megjelent cikk címével és lényegével kapcsolatban kívánok egyet-mást elmondani.

Szíves elnézését és engedelmet kérem „*Ferenc Bá'*”-nak és türelmét az igen tisztelt olvasómnak, amiért időrablásra kell kényszerítenem ez alkalommal, de kénytelen vagyok egy kis történelmi eszmefuttatásra ragadtatni magam éppen az említett cím és lényegével kapcsolatban, de előbb köszönetet mondok a cikkírónak, hogy módot nyújtott bizonyos vonatkozású hozzászólásra a bizonyára nem mindenkire közömbös címkérdésünkhöz.

Ha valaki elfelejtette volna, vagy eddig talán nem is tudta, annak kedvéért elmondom, hogy mi is az a sokat emlegetett Gordiusi csomó, és hogy mi köze van annak Nagy Sándorhoz — és megfordítva — annak kardjához, főleg pedig arra helyezem majd a fősúlyt, hogy hol halad a Gordiusi csomó fogalmának útja parallel az erdőaltisztikar jövő tejútjával, mivel ma mindeki azt hiszi, hogy ezen áll, vagy bukik részben a tisztikar tekintélyének további megőrzése, részben pedig az altisztikar jövőjének kialakulása.

Még hajdanában (Kr. e.) Jupiter templomában őrizték Gordius királynak szekerét, melynek rúdjára nagy csomót bogoztak a jósök (oraculum) és azt hirdették róla, miután minden kibogozási kísérlet meddő maradt, hogy az hódítja meg Ázsiát, aki azt ki tudja bogozni. A világverő Nagy Sándor kibogozta, illetőleg a kardjával azt ketté vágta és azóta neveznek minden erőszakkal megoldott ügyet Gordiusi csomónak.

Annak idején Ázsia meghódítása, ma pedig az altisztikar részére az erdész cím elnyerése körül folynak a viták pro et contra (mellette és ellene), de mint annak idején is, úgy ma is a jósök nemhogy egy kötéssel előbbre jutottak volna, hanem helyette újabb bütököket kötöttek s ennek köszönhető az is, hogy még ma sem egységes az altisztikar a címkérdést illetőleg, mert amint a legkisebb fénysugár megcsillan, mindjárt egy üstökösst kívánnak egyesek.

A mai erdőaltisztikar nagyjából két érdekcsoportra osztható, mégpedig a rendszeres szakoktatással elő és felkészített, a másik pedig a magára utalt (di-

daktikailag) önképzés és hosszabb gyakorlat után vizsgát tettek csoportjára. Most azután tovább lehet bontani úgy az egyik mint a másik csoportot legalább két alcsoportra, először előképzettség, másodsor szakképzettség terén, de ezen kívül még tovább lehetne bontani szolgálati idő és érdemek szerint, stb. ha kívánatos, de én nem tartom szükségesnek, sőt csak károsnak találok.

Az említett érdekcsoportok, ha titkolva is, de mégis csak egymás ellen harcolnak, lévén a harc melegágya a két különböző módon szerzett szakképesítés, mert míg az egyik érdekcsoport nem mindenben helytálló, követelődzés-szerűen igyekszik a másik csoport fölé kerekedni, addig az utóbbi védekezésében csaknem a szélsőségig ragadhatja el magát, de még ez sem minden, mert a két csoporton belül is folynak még külön kisebb-nagyobb csete-paték,* mikor ezt látva bizonyos távolságból a sorsunkat intézők, csak természetes, hogy sajnálkozó mosollyal tekintenek el felettünk.

No de álljunk meg egy pillanatra és tartsunk fegyverszünetet, az így nyert időt pedig használjuk fel arra, hogy magunkat rendbeszedjük és gondoljuk meg jól, hogy a csatározás továbbfolytatása nem lesz e károsabb, mint ha azt abba hagyánánk, mivel a végső kimenetel minden előjel szerint az egyetemes altisztikar rovására fog kilukadni.

Próbáljunk egy kissé kiemelkedni az önző posványból és lássuk már a ránk leselkedő veszélyt, ne a hiúság és a gőg egészségtéglájával verjük a mellünket, mert a kiváltott eredmény láttára tátva marad a szánk és a téglát a lábunkra ejtjük, mikor fájdalmunk egy újabb 50 esztendeig fog tartani.

Az új erdőtörvény-tervezet minket érdeklő részét ismerve, látjuk, hogy végre egy középfokú képesítést óhajtanak bevezetni és a nyers védelmet külön választják a műszaki teendőktől nagyon helyesen címben és jellegben is íme itt van az altisztikar Achilles-i sarka, mert eddig kiállt és kibirt mindent, elbirta azt is, hogy mindenki az ő fogalma alá tartozzon, de azt már előre fájlalja, hogy a mai generáció minden tagja, (figyelembevéve az iskolázottság, kor, szolgálati idő, szolgálati teljesítmény és érdem) megkaphassa az új elnevezésű címetek, pedig éppen az új erdőtörvény szellemét ismerve, ki meri azt állítani, ma, hogy az eddig bármi módon képesítettek egyik, vagy másik tagja oda minősítessen le, mint aki majd a jövőben felállítandó csak védelmi tendőkre képesített gyakorlatlan egyénnek kell és lehet mozogni?!

Egy igen szépen hangzó címet vett fel „Ferenc Bá'” és így eddig két cím körül forog a vita a jövő elnevezésünket illetőleg, hogy pedig itt is érvényre jusson a „három a magyar igazság” jelszó, ebből a célból ezennel tisztelettel javasolom, hogy harmadiknak vegyünk még fel az „erdőorvos” címet, melyet három fokozatban éppen úgy lehet variálni, mint az előbbi kettőt. Elgondolásom az erdőkezelői cím indokolásából indul ki, ugyanis a kezelői elnevezés nem egészen helyesen fejezi ki a foglalkozást, mivel az inkább a végzendő fizikai munka kidomborítására alkalmas, míg az erdőorvosi cím inkább alkalmas az erdő és tartozékainak élettitkai kutatásán kívül a minden körülmény között való fenntartás és továbbfejlesztés címben viselendő érzékeltetésére.

Nehéz és kényes probléma a címkérdésünk, de ma már nem szabad kötéltáncot lejtenuk vele, hanem kitartani az eredeti terv mellett és az új erdő-

* Egyáltalán nem csodálható, mert csak szakiskolai képzettség ötféle van! A Szerk.

törvénytervezet 48. §-át el kell fogadni azzal a kérelemmel, hogy az Egyesület által javasolt 59. §-ba foglalt címekkel egészítsék ki, illetőleg oda módosíttassék. Ebbe még a legtöbb igazság van, ezen kívül könnyebben meg is valósítható, mint bármi más, egyben pedig nem szabad megfélemlíteni arról, hogy úgy is nagyon pongyolán vannak felvéve az új címek, mivel ezek csak adhatók és nem adandók.

Ami a „nagyási hóbort, legalacsonyabb képesítésű erdőőr és kegyeslértést” illeti a jövő címkérdésnél, összehasonlítás céljából egy-két foglalkozási ágat felsorolok, anélkül, hogy a fenti kitételek bármelyike is találva ért volna, avagy a védelmembe akarnám venni az arra érdemeseket. De lássuk: csendőr, rendőr, tengerész, vasútság, bányász a legalacsonyabb fokon nem e úgy és az alá a fogalom alá tartozik, mint a legmagasabb fokon álló, természetes, hogy mindenki tudja a különbséget és azt át is érzi még maga a hetvenkedő is és nem is lát rangbitorlást a csendőrtábornok, hogy a próbacsendőr is csendőrnek nevezi magát, a rendőrkapitány, hogy a sarkon álló rendőr is rendőrnek nevezi magát, a hajóskapitány, hogy a matróz is tengerésznek nevezi magát, a bányagazgató, hogy a vájár is bányásznak nevezi magát, stb. hát akkor mi-ért olyan elitélő ez nálunk?!

Ha évtizedek során át elfértünk egymás mellett, miért nem férhetnénk el a jövőben is? hiszen soha nem volt még annyira nagy szükség az összetartásra, mint éppen ma, miért győzzön ma a hiúság és gőg? Ne kövezzük, hanem kövessük egymás jópéldáját, ne kössünk szekerünk rúdja újabb bütyköket, elég nagy van már rajta.

Ma még a mi ügyünk szekere is templomban van őrizve, az Isten legsebbebb templomában, csak arra vigyázzunk, hogy ahhoz szentségtelen kezekkel ne nyúljon senki, ez pedig egyformán kötelessége a rúdnál levőnek éppen úgy, mint a hátsó saroglyánál levőnek, ezért kell megbecsülni egymás munkásságát, mert, ha azt venné észre a saroglyánál lévő, hogy ő csak eszköz, akkor a most meginduló szekerünket nem hogy tolni nem segítené, hanem fékezni kezdené és így könnyen kátyuba juthatunk, ahol vagy kimerülünk, vagy elmerülünk valamennyien még mielőtt valami célt értünk volna.

A mai erdőaltiszt nemzedéknek sokkal ajánlatosabb lenne végre baráti jobbot nyújtva arra törekedni, hogy amit lehet vívjon az egyetemes karnak egyformán, (már amennyire lehetséges) a jövőt illetőleg pedig arra törekedni, hogy a mai fonák helyzet ne ismétlődhessék még egyszer meg, mást tenni nem is lehet, mert kézzelfogható előjogokat kieroszakolni sem egyeseknek, sem pedig egy kisebb csoportnak nem fog sikerülni, erre a magyar törvényhozá-
sban még nem volt példa és nem is lesz, mert ma ki milyen fokozatot elért, annak megfelelőleg az új elnevezésű címeznél abba meg is hagyják azt, ez annyira világos, hogy ehhez külön magyarázat nem is kell és aki mégis úgy gondolja, azt csak sajnálni lehet látókörének szűk volta miatt.

A mi Nagy Sándorunk is feni már a kardját, hogy az oraculum által összebütykölt csomót az ő módszerével feloldja és a mi birodalmunkat is behódítsa, erre szükség is van, mert az eljövendő nagy harcunkhoz nem vagyunk annyian, hogy a legutolsó katonánkat is mellőzni tudnánk s ha senki nem érzi magát mellőzöttnek, akkor, ha erőszakkal is, de le lesz vágva a magyar erdőaltisztek szekerének rúdjáról a Gordiusi csomó. — Údv az erdészeknek!

Amit érdemes tudni . . .

Az államerdészeti altisztek ruhaátalányának folyósítása ügyében a Földművelésügyi Minisztériumhoz intézett beadványunkra az alábbi választ kaptuk:

74.174/1933/I—1. szám. Ez évi október hó 24-én kelt arra irányuló kérelmét, hogy az államerdészeti altiszteknek az 1933. évi október hó 1-én esedékessé vált ruhailletményt készpénzben fizessem ki, teljesíthetőnek nem találtam.

Az altiszteket ugyanis egy éven belül új nyári és téli formaruhával óhajtom ellátni s ezért az október hó 1-én esedékessé vált összeget ruhavászon és szövet beszerzésére fordítom.

Szükségesnek tartom a ruházatnak természetben való kiadását, mert az altisztek jelentékeny része a fennálló rendelkezések dacára a ruhaátalányt nem fordítja ruhabeszerzésre s így nem rendelkezik kifogástalan ruházattal, ami pedig a szolgálat érdekében meg nem engedhető. Budapest, 1933. évi december hó 13-án. A miniszter rendeletéből: Papp s. k., miniszteri tanácsos.

Felhívjuk t. Tagtársaink szíves figyelmét, hogy f. é. közgyűlésünket március hó folyamán a Budapesten tartandó Tenyészállatvásár idején, tehát előreláthatólag március hó 25-én tartjuk meg, — mert a vasúti és más kedvezmények megkönnyítik a tagok tömeges megjelenését.

Egyben fölhívjuk a t. Választmányi tagok figyelmét, hogy amennyiben a gyűlések alkalmával éjszakai szállásra tartanak igényt, úgy annak biztosítására óhajukat már most közöljék a vezetőséggel.

KARTÁRSUNK! Az illetékes szakkörök teljes elismerését érdemelte ki

Az Erdészeti Műszaki Segédszemélyzet Zsebkönyve 1934. évre

c. hasznos kis mű, melyet a M. kir. Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Főosztálya 10070/1934—1—I. szám alatt erkölcsi támogatásban is részesít.

◆ Szerezd meg tehát magadnak Te is mielőbb ezen nélkülözhetetlen zsebkönyvet, ezzel önmagadnak teszel szolgálatot és mindennapos munkáidat könnyíted meg, mert szakmunkáid minden ágazatára találsz benne útmutatót.

◆ A zsebkönyv igen csinos kiállításban, aranynyomású vászonkötésben jelent meg.

Ára 6*30 pengő. — M. E. V. M. E. tagoknak 4*30 pengő.

A zsebkönyv ára befizethető a minden postahivatalban kapható csekk-úrlapon a 42.034 sz. (Tömösváry Miklós, Budapest) csekkzámlára.

A berkenye.*

A berkenye (*Sorbus aucuparia*) az északi országok legkedveltebb fái közé tartozik. Díszcserjének, lugasképpen ültetik a kertben, csak nem a gyümölcsfák közelébe, mert az almamoly igen szereti és egész tenyésztelepet létesít rajta.

Tavasszal, amikor virágzik, szép fehér virágait behordják a szobába, ahol, annak dacára, hogy kellemetlen, ázott macskára emlékeztető szaga van, vázákban nagyon kedvelt. Gyümölcséből, almával keverve, a legfinomabb gyümölcskocsonyát (geléet) készítik.

Nagyon kisigényű fa. Sziklák mélyedéseiben, ahol csak kevés, kövekkel vegyes föld van, egyszerre felnő egy vagy több gyönyörű, sudár berkenye csemete. A tenger és tóparton, kövek között is gyakran találjuk. Sokszor egészen a víz fölé hajolva, melyben virágosan vagy élénkvrös bogyóitól pirulva, de mindig kecsesen, tükrözi magát.

Az északi ember nagyon, nagyon szereti a berkenyét. Keremben van egy igen szép példánya e fának. Amikor földieim meglátogatnak és a fát meglátják, mindegyik örömtől sugárzó arccal kiált fel: „Ni-ni, berkenye! De jól esik látni. Mintha odahaza lennék!”

Fája aligha hasznos, legalább sohasem láttam vagy hallottam, hogy a berkenyefából valami készült volna, talán még tüzelőnek sem jó. De, amint már előbb mondtam, dacára annak, hogy a gyümölcse kimondhatatlanul kesernyés-savanyú, (ha megcsípi a dér, valamivel édeesebb lesz) igen jó kocsonyát készítenek belőle odafent. Érdeklődőknek szívesen megküldöm a receptet. De bogyói főképpen a madarak kedvenc téleledelét képezik. A gyönyörű csonttollú madarak (*Bombycilla garrula*) télen nagy tömegekben keresik fel és addig tanyáznak a berkenyefákon, míg a bogyókból futja.

Ha a berkenyén sok bogyó mutatkozik, az időjós emberek megrázzák a fejüket, azt mondván: „az idén úgy látszik, megint hosszú és hideg telünk lesz, mert a berkenye nagyon piroslik!”

A róka nagyon szereti, de a magas fa miatt nehezen jut hozzá, ezért, ha az északi embernek valami elérhetetlen, nem azt mondja, mint a magyar róka, hogy: „savanyú a szőlő” — hanem: „savanyú a berkenye!”

Vasárnapi estéken, mikor a falu fiatalsága összeül énekelni, sok nóta szól a berkenyéről** és berkenyefa nélkül üres az északi tájkép, annyira hozzátartozik a hidegebb vidékek képéhez.

Dr. Pándyné Hjelt Aino.

* A cikk szerzője, Pándyné Öméltósága nem ismeretlen olvasóink előtt, mert „Az Erdő” 1930. évi februári számában megjelent egy a mostanihoz hasonló igen érdekes cikke „A nyírfá”-ról.

** Számos helység, tó és sziget van róla elnevezve.

Emlékezzünk régiekről! . . .

Irta: **Szemere László.**

Illendő dolog néha-néha megemlékezni az öreg írásokról is. Főleg, ha azokat úgy írták meg, hogy ma is érdeklődéssel olvashatjuk őket. Tehát úgy mondjuk, hogy örökbecsűek. Ilyen első soron is Homérosz két költeménye, az Iliász, meg az Odisszeia. Úgy 2500 esztendő írások ezek, s amely történetet leírnak, azok közel 3000 évvel ezelőtt történtek.

Az első költemény a Trója körüli harcokat írja le, mely várost 10 évi táborozás után vettek be Agamemnon hadai. Egy asszony — Helena — miatt folyt a háborúság, kit Párizs szöktetett meg Görögországból Trójába. No de én nem akarom a fenti költemények tartalmát ismertetni itt. (A másik költemény hőse Odisszeusz, aki Trója feldúlása után 10 évig bolyong a tengereken, és kalandozik szigetről-szigetre, míg hazavetődik. A csodás kalandokat nemcsak a régi görögök olvasták szívesen, azok ma is közkedvelt olvasmányai minden kultúrembernek).

Túl az emberek viselt dolgain, ami megkapó az említett két hőskölteményben, az az a sok természetrajzi leírás, ami a mai kor természetkedvelő gyermekeit is érdekelteti. Annál is inkább, mert ma már Európából kipusztult állatokról, az oroszlánról, párducról is sűrűn megemlékeznek. Azok még éltek akkor Görögországban s a hozzátartozó szigeteken is.

Aki vadászember, az kétszeresen élvezettel forgathatja az Iliász, meg az Odisszeia lapjait, főként ahol oroszlánról, meg más vadról van szó.

Az oroszlán az akkori világban méltán volt a bátorság megtestesítője. Nem úgy, mint ma, az ismétlőfegyverek korában. Nézzük, hogy volt ez hajdantán :

„Péleüsz fia¹ ront mindjárt ellenébe,
Mint éhes oroszlán, kít a vidék népe,
Egész embersereg vészen üldözöbe :
De ő fel sem veszi, meg se retten tőle :

Csak mikor valamely ifjúnak dárdája,
Erős kézből vetve, oldalba találja,
Összeszedi magát tág torokkal ásít,
Tajtétköz szájjaal ontja ordításit ;

Farkával tomporát két oldalán veri,
Elszánt viadalra magát ingerleni,
Dühben égő szemmel előrontva kitör,
Vagy maga is elvész, vagy valakit megöl :

Oly elszántan, oly bátorsággal lépe
A nagy Éneásznak Akhillesz elébe.

Azt hihetnők az idézett verssorok után, hogy hajdanta nagyobb legény volt az oroszlán, s aki vadászta, az is, mint ma, az ismétlőfegyverek korában.

1 T. i. Akhillesz, a görögök első hőse, ki Éulászt támadta meg.

Azonban az Odisszeiában azt olvassuk egy helyen, hogy az akkori idők orosz-
lánja is félt az emberektől, ha t. i. sokan voltak. Íme :

„Mint az oroszlán is reszketve remeg, ha körötte
Cselköröket vonván, gomolyognak az ifjú leventék.”

Tehát akkor is mérlegelte az eshetőségeket, az erőviszonyokat. Mondják
ugyan — az Afrika-utazók — hogy ma már erősen kerüli legveszedelmesebb
ellenfelét, az ismétlőpuskás vadászt.

Azonban a kimagasló szép természetrajzi, vadászati leírások mellett nem
kevésbé érdekesek azok a részek is, ahol a mindennapi élet — a háromezer
év előtti élet! — apró-cseprő dolgai vannak említve.

Amikor Homérosz a gyermekeket említi, mintha csak a mi gyerme-
keinkről írna. Például :

„Mint a tenger partján játszadozó gyermek,
A Sövény-hegyet, kit kezei emeltek
Alig, hogy felrakta, egyszerre mást gondol,
Felrúgja, síkságot csinál a halomból . . .”

Vári-Vojtovits.

„Inséges napok”

„Az Erdő” számára rajzolta Vári-Vojtovits Zoltán.

(Úgy rombolódott le a görögök erődítési öve, amelyet partra vont hajóik védelmére építettek). A mai kor gyermekei is szívesen játszanak a homokban. Csak a mi fiainknak nincs most tengerpartjuk! Más helyen :

„Miért sírsz Patroklosz, mint egy gyöngye lányka,
Mikor anyja után esik, ölbe vágva,
Köntösét vonszolja, útját késlelteti
Vegyék fel, azt kéri könnyes tekintete.“

Ha valaki azt képzelné, hogy ami szebb irodalmi termék támad, az csak választékos nyelvezetű, vélnök, hogy csak a felsőbb tízezrek részére íródott lehet, az nagyon téved. Más, a Homérosz írásainál klasszikusabb munka nem képzelhető, dacára, hogy benne erősen népiesen hangzó kifejezések vannak.

A jószág életkorát úgy adja, hogy „ötödfü, t. i. tulok, vagy ló. Az esti idő meghatározására e szó is használatos : „lejármozáskor.“

A déli idő imígyen van egy helyen körülírva :

„Hajnalhasadásra napsugarak kelnek ;
Röpködnek a nyilak, sok embert levernek.
De délebed felé, (a favágó karja
Lankad már ilyenkor, lekerül az aljra,
Félben hagyja dolgát, erősen ehülve
Kívánatos étét készíteni ül le.“)

Sokat foglalkozik Homérosz az erdőkkel, s a fákkal, mert hiszen akkor még Görögországban is voltak erdőkoszorúta gerincek. (Most már gyéren vannak, ugyanis a görögök oly kíméletlenül bántak erdeikkel, hogy azokat csaknem teljesen kiirtották, s ma hegyeik elsziklásodottak, vagy csak bozótosak.)

Látjuk, hogy a kőris akkor is kerestt szerszámfa volt, a dárdák nyelét is leginkább abból készítették. De szerették az olajfát is, legalább is egy helyen említve van egy szekerce, amelynek zöld olajfa volt a nyele.

Sok szólásmód napjainkban divatos, azokkal a szavakkal, ahogy éppen megírta Homérosz. Így például :

„Türjed, noha szégyen, szenvedd, noha bánat.“

Az is divatos, hogy a kutyahűség mintaképe gyanánt az Odisszeusz kutyáját, Argoszt emlegetjük. Mint említettem, Odisszeusz húsz évi távollét után jutott haza. Mivel hozzátartozóit próbára akarta tenni, koldusruhába öltözve kereste fel palotáját. Még a felesége sem ismerte fel, csak az öreg dajka, meg házörző ebe. De a dajka csak úgy ismerte fel, hogy véletlenül meglátta Odisszeusz lábán azt a sebet, illetve sebhelyet, amelyet egy vadkan hasított rajta.

A hű kutya meg már végelgyengülésben volt — nem is csoda, hisz legalább 21 éves kellett hogy legyen — s nem bírta el a viszontlátás örömét! Akiknek nem volt alkalmuk olvasni Odisszeiát, azok kedvéért idézem itt az idevonatkozó verssorokat. (A XVII. énekből.)

„Míglen imígy válták egymással a szárnyas ígéket :¹
Hát fölkapja fejét s füleit mozdítja kutyája,
Argos, amelyet még Odisszeusz táplált vala hajdan,
Csakhogy hasztalanul, mert elment szent Ilionba.²

(„Hősvértől pirosult gyásztér, sóhajtva köszöntlek,
Nemzeti nagy létünk, nagy temetője : Mohács.”)

Ezt a kutyát a fiúk gyakran ki-kivitték
Vadkecskét, őzet s félénk nyulakat szimatolni,
Most, hogy a hős odavolt, ebe ott feküvék feledetten,
Künn a ganajdombon, hol az öszvérek meg a tulkok
Trágyakupaca hevert künn az ajtóknban, valamíglén
Szolgahadak hordták szekerükkel a széles ugarra.
Itt feküdütt Argos s kullancshad lepte be testét,
Észrevevén Odisszeuszt, jó gazdáját közeledni:
Farkát csóválá s füleit menten lekonyítá,
Ámde uráig már nem bírt elmenni az állat.

— — — — —
Hű Argost a halál tüstént lenyilazta nyilával,
Hosszú húsz év multán mikor meglátta Odisszeuszt.
Félretekinte a hős, netalán meglássa kanásza,
Hogy kifutó könnyét törölé, azután pedig így szólt :

És így tovább gördülnek a verssorok, beszámolva nekünk mindarról,
ami a háromezer évvel ezelőtt élt embereket érdekelte, illetve amit az ese-
mények leírója, költője megörökítésre méltónak tartott. Így aztán úgy az Iliász,
mint az Odisszeia nemcsak irodalmi kincs, de felbecsülhetetlen tárháza, kút-
forrása a különféle tudományszakoknak, illetve élethivatásoknak. A természet-
kedvelő, a vadász, számtalan ilyes vonatkozású részre bukkan bennük, s aki
olvassa, az mintegy kiszakítja magát a jelenkorból, hogy együtt érezzen a régen
porladó emberekkel. Ma, amikor a Természettől eltávolodó irányzat kezd úrrá
lenni az emberek felett, kétszeresen ajánlhatom szíves olvasóimnak Homérosz
munkáját. Gondüzőnek is jók azok !

1 T. i. Odisszeusz meg a Kondása. Az Odisszejának idézett fordítása az eredeti vers-
lábakban (hexameter) van írva ; olyan ütemekkel kell tehát olvasni, mint a „Mohács” című
költeményt.

2 Ilion = Trója.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kez-
dőknak (250 leírás, 50 színes kép): 11'20 P — Gom-
báskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép)
— Gombaképek (100 színes ábra) — Árak : vászonkö-
tésben 10—10 P — Levelezőlapok : 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen ! — *Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.*

Vadászebek.

Közli: **Vári-Vojtovits Zoltán.**

(2)

Bevadászott, jó használati vizslától a következőket kívánjuk meg:

1. *Jó orr.* A jó vizsla előfeltétele, hogy jó orra legyen. A különféle vizslafajták közül kétségtelen, hogy a legfinomabb orra a *pointer*-nek van. Közvetlen utána a *magyar- és a rövidszőrű németvizsla* következnek. Érvényesül a pointerrel történt keresztezés. Viszont ez a megállapítás nem zárja ki, hogy a többi vizslafajták, nevezetesen a *hosszú és drótszőrű vizslák* orra is ne lenne kifogástalan.

A jó orr minden vadászebnél fontos és legfőbb feltétel, de különösen az a vizslánál, melynek a vadat, illetve a vad szimatját magasan tartott orral, már nagy távolságból kell felvennie, akár élő, akár sebzett vagy dermedt. — Jó orral tart jó nyomot s meggy, mintha pórázon vezetnék a csapán.

2. *Gyorsan, szélesen keressen a mezőn.* A vadász előtt keresztben jobbra-balra minél szélesebben lengjen ki, a szelet jól használja fel, s így könnyen vegye a vad szimatját. Ha ezt vette, lassan húzzon a vadra s azt közelről állja meg. Ha a vad felkelt, *hasaljon* vagy legalább is *nyugodtan* állva maradjon.

3. *Erdőben nyugodtan, tüzetesen bokrásszon.*

Jó orrú és vérű vizsla a sík, nyílt terepen tőlünk messze is kereshet, s ha a vadat jól állja, mi nyugodtan engedhetjük ki vizslánkat. Más a helyzet az erdőn. Ott kell, hogy vizslánk *közvetlen közelünkben* keressen, hogy mindég szemünk előtt legyen, hogy ha vadat áll, mi azt meg is láthassuk. — (Én sűrű, bokros helyen mindég kis csengőt kötök a vizsla nyakára s így, ha a csengő hangját nem hallom, tudom, hogy vizslám áll. Nem nehéz az utolsó csengő hang irányában vizslámra rátalálnom.)

4. *Rendületlenül állja a vadat.* A legtöbb vizsla már ösztönből, öröklött hajlammal teszi ezt. Mereven, feszülten, sokszor első vagy hátsó lábát felemelve, merev, előre nyújtott nyakkal figyel. Aki vizsláját ismeri, már az állásáról tudja, hogy mi van előtte. A jó vizsla szimat után állja a vadat. A szemmel kereső vizsla semmit sem ér. Fontos a rendületlen állás. Hiába jó az orra, veszi fel a szimatot, állja is a vadat, ha mielőtt arra parancsot kapna, vagy a vadász hozzá nem ér, a vadra beugrik és azt felveri. Fialat vizslánál mindég a vadász maga ugrassa a vadat.

Megtörténik, hogy szalonka, fogoly, fűrj, fácán az álló vizsla előtt eloson, elszalad. Ilyenkor, ha a vadász a vizslához ért, az lassan húzzon a megfutott vad után, s ha közelébe ért állja ismét.

5. *Lövésre hasaljon, vagy legalább is nyugodtan maradjon.* Ez fontos azért is, hogy a lövéstől ne féljen, másrészt pedig, hogy a tovább menekülő vagy lelőtt vadért be ne ugorjon. Legjobb, ha a vizslánkat úgy tanítjuk, hogy az a lövésre hasaljon. A legcsúnyább látvány, ha a vizsla a lövés után engedelem nélkül a vad után veti magát. A vizsla tanításánál majd részletesen rátérünk, de itt is hangsúlyozzuk, hogy a fiatal tanítványt eleinte soha ne küldjük a lelőtt vadért — nyúlért különösen nem — azt magunk vegyük fel, s ezzel máris elejét vesszük annak, hogy vizslánk később beugorjon. A vad elhözását csak akkor kezdjük el megengedni, ha vizslánk már teljesen kész és kezünkben tartjuk.

6. *Engedelmes legyen.* Feltétlenül. Ne csak a szobában, de kint a terepen is. Gazdájának egyetlen püsszentésére, mozdulatára gondolkozás nélkül, vakon

teljesítse a kapott parancsot. Ha csak egy esetben is elnézzük, hogy parancsun-
kat csak immel-ámmal teljesíti, nehezen helyrehozható hibát követünk el, és
sok felesleges fáradságunkat vonja magá után. Ép ezért minden parancsunk
meggondolt legyen. Nehezen teljesíthető parancsot soha ne adjunk, de ha meg
is történt, akkor kényszerítsük rá tanítványunkat minden eszközzel, fáradságot
nem kímélve, hogy akaratunkat teljesítse is.

7. *Nyúltizsla legyen.* Egy kívánság, amellyel a legtöbb baj van. A vizsla
öröklött hajlammal úzi, hajtja a nyulat. Erről mindenképpen le kell szoktatni.
Akkor sem szabad utána vetnie magát, ha a nyúl kiugrott, akkor sem, ha már
elejtettük. Akkor indulhat csak utána, ha erre parancsot adtunk.

De megkívánjuk tőle, hogy a lőtt nyulat hozza el, megkívánjuk, hogy a
sebvér csapát dolgozza ki. Itt ezen a ponton van az idomítónak a legnehezebb
munkája. Megértetni a tanítvánnyal a különbségeket. A nyúllal szemben való
viselkedés tanításánál van a legnagyobb szükség az idomító teljes nyugalma,
meggondoltságára, a fenytetésnek idejében történő és helyes megítélésére és
alkalmazására.

Éppen ezért helyesebb a tanítványt nyúl elhozásra csak akkor tanítani,
ha már teljesen a kezünkben tartjuk, akkor is csak néha, időnként engedjük,
hogy egy-egy nyulat elhozzon — legtöbbször magunk vegyük fel.

8. *A lőtt vadat hozza el.* Fentebb említettük, hogy a kész vizslának a
lelőtt kisvadat is el kell hoznia. Ezt parancsra azonnal tegye. A felvett vadat,
különösen a szárnyast soha ne rágja, tépje, hanem gyengéden hozza. — Persze,
különösen a nyáron lőtt szárnyas tolla a lövés következtében a vizsla szájában
kiszakad, ez eltölti a vizsla száját, sokszor a torkot is, ettől a vizsla undorodik,
a szájából a vadat kidobni nem meri, hozza, de rágja. A kemény fogásról és
rágásról hosszas gyakorlattal leszoktathatjuk. Legjobb ha minden szárnyast, (var-
jút, ragadozót, szarkát stb, is) elhozatunk vele. Mindenesetre vigyázzunk, hogy
a ragadozó szárnyas az elhozásánál már dermedt legyen, nehogy vizslánk szeme
épségét veszélyeztesse.

9. *Sebzett, elveszett vadat keresse meg.* Erre a vizslát tanítani kell. Majd
a részletes tanításnál mindenre bővebben rátérünk, most csak annyit jegyezzünk
meg, hogy a vizsla fontos kötelességei egyike. A tanítást a vizsla bevezetésé-
nél kezdjük, mégpedig úgy, hogy kesztyűt, korbácsot elejtünk magunk mellett s
előbb kisebb majd nagyobb távolságból megkerestetjük és elhozatjuk tanítvá-
nyunkkal. Ha magától nem hozná, úgy nyomunkon visszamegyünk vele a ledo-
bott tárgyig, ott felvetetjük azt vele s egy darabon elhozatjuk. Így, gyakran
ismételve, lassan rájön, hogy mit is akarunk tőle. Ha a vezényszó értelmével
már tisztába jött, akkor kezdünk vele lelőtt vadat is kerestetni a seb-vér csapán.

De ne csak seb-vér csapán kerestessünk, hanem neveljük rá tanítvá-
nyunkat arra is, hogy nagy köröket írva keressen. Erre főként akkor lesz szük-
ségünk, ha másnap akarunk vagy kell valamely lőtt vadunkat megkerestetni.
A csak seb-vér csapán dolgozó vizsla, kihült nyom után a vadat megtalálni
nem fogja.

10. *Vezető mellett pórázon és szabadon, előírás szerint járjon.* Pórázon
soha ne húzzon, a vizsla feje a vezető bal térdével állandóan egy vonalban
legyen. El ne maradjon. Általában úgy kell pórázon járnia, hogy a rövide
fogott póráz soha meg ne feszüljön. Ugyanígy kell mennie póráz nélkül is.

11. *Elhagyva, nyugodtan feküdjünk.* Sokszor szükséges, hogy vizslánkat

valahol a területen (vad, hátizsák, stb. mellett) elhagyjuk. Itt, így elhagyva nyugodtan tartson ki, érezze azt, hogy mi visszamegyünk érte. A rábizott tárgyakhoz idegent hozzá nyúlni ne engedjen.

12. *Védelmül szolgáljon.* Megeshet, hogy reánk támad valaki. (Erdőben vadorzók stb.) Jó, ha vizslánk, ép úgy, mint a rendőrkutyák, védelemre is tanítva van. Támadónkat tartsa sakkba addig, míg mi védőképessé válunk.

13. *Jól kajtoljon.* Ha nádas-sásosban, aljnövénnyel benőtt erdőben, sűrű bokros helyeken gyakran kerestetünk, vizslánk csakhamar belejön a jó kajtolásba. Lényege az, hogy mint a bokrázásnál — a terepet jól keresse át, de a vadat ne állja, hanem verje fel, ugrassa ki.

14. *Ragadozót fojtson.* Ez születés kérdése. Csak merész, bátor vizsla lesz ragadozó fojtó. Bátorságot a vizslába bele nevelni *nem* lehet.

15. *Sebzett, csülkös vad nyomát dolgozza ki.* Szabadon és pórázon egyaránt. Igaz, hogy szabadon nem minden csülkös vadra bocsátjuk. A disznóra pl. amellett, hogy embertelen, de esztelenség is lenne drága, értékes, jó vizslánkat ereszteni. Sokan más csülkös vadra is csak a pórázon való eresztést tartják megengedhetőnek, tekintettel arra, hogy a még nem súlyosan megbetegedett, vagy még nem dermedt vadat a kétségbeesés az utolsó legnagyobb erőfeszítésre kényszeríti, újból megindul és esetleg területünkről kiváltva, részünkre mindörökké elvész. Leghelyesebb is csak akkor ereszteni az ebet szabadon, ha nem láttuk, hogy a sebzett vad merre vette menekülésének az útját, a seb-vér csapára nem vezethetjük, de meg vagyunk arról győződve, hogy a meglőtt súlyosan beteg már és ebünk leállíthatja s így kegyelem lövésünkkel vagy szúrásunkkal megszabadíthatjuk kínjaitól.

16. *Dermedtre csaholjon.* Dermedtre csaholni kell a vizslának akkor, ha az elejtett nagyvadat megtalálta, vagy kisebb vadat valami oknál fogva elhozni nem tud.

(*Folytatjuk.*)

Vadkonyha.

Nyúl-fricassèe. A nyúl elejét hagymás zsírban megsütjük, vagy maradék nyúl sültet veszünk. A csontokról a húst óvatosan leszedjük, nehogy apró csontszilánkok kerüljenek a hús közé. Azután késsel igen apróra vágjuk a leszedett húst, 5-6 szép, nagy burgonyát meghámozunk és szintén hasonló nagyságú kis kockákra vágjuk, a felapritott hússal összekeverjük, megsózzuk, borsózzuk (esetleg kissé megpaprikázzuk). Egy csipetnyi majorannával is behintve jól elkavarjuk. Zsírban igen apróra vágott vöröshagymát dinsztelünk s ebbe tesszük a keveréket. Ha ez átsült s a burgonya is puha, még kevés tejfellel összeforraljuk, majd tálra öntve, újra friss tejfellel leöntve betálaljuk.

Nyúlgöngyöleg. A nyúl májáról az epehólyagot óvatosan levágjuk, a májat a vesével, tüdővel és szívvel igen apróra törjük vagy kétszer ledaráljuk. Reszelt hagymás zsírra tesszük, borsózzuk, sózzuk. Kevés tejfelt öntve alá, jól megabáljuk. Ha kész, félretesszük. Időközben szép, egyforma palacsintákat sütünk. (Cukor nélkül és a rendesnél több sóval.) A megabált töltelékkel minden palacsintát kétfoknyi vastagon bekenünk, összegöngyöljük s mint a rántott hú-

sokat, rendszeren, lisztbe, tojásba és zsemlyemorzsába burkoltan forró zsírban kisütjük. Mayonnaisezel leöntve tálaljuk.

A mayonnaise készítése: 3 egész tojást, 3 kanál finom étolajat, 3 kanál ecetes vizet, kevés sót, 3 kockacukrot jól elhabarunk. Egy olyan edénybe, amelyikbe a mayonnaises edény belefér, vizet forralunk. Ha forr, beleállítjuk a mártásos edényt s állandó sodrás közben addig főzzük, míg az megkocsonyásodik. Onnan kivéve, az edényt hideg vízbe állítjuk s folytonos sodrás közben lehűtjük.

Nyúl aprólék tojással. A nyúl tüdőt, májat, veséket, szívet ugyanúgy készítjük el, mint a göngyölegnél. Ha jól megabáltuk, 3 egész tojást habosra verünk, s a forró daráltra öntve azzal jól elkeverjük, megsózzuk, borsozzuk és megsütjük, mint a gombás tojást. Pirított zsemlye szeleteken tálaljuk.

Nyúl szűzsült. A nyúl derekát és a combokat kék bőrétől jól megtisztítjuk, szalonnával jól megtűzdeljük. Lábasba jó kanál zsírba tesszük, megsózzuk és hozzá: reszelt hagymát, reszelt vörösrépát és petrezselyem gyökeret, reszelt citromhéjat és kevés borsot adunk. Addig pároljuk, míg sülni kezd. Akkor 1 dl. fehér borral felöntjük, tovább puhára pácoljuk, a végén kissé leburnítjuk. Ha a hús kész, kivesszük, a zöldséget szitán áttörrjük, a kinyomott sűrű mártásba visszatasszük a sültet, még egy darabig a sütőbe toljuk, majd szeleteljük, tátra rakva levével leöntve betálaljuk. (A mártásnak sűrűnek kell jennie.) Zsemlyegombóccal és rizzsel körítve tálaljuk.

(Folytatjuk.)

Vári-Vojtovits Zoltánné.

A méhek vérhas betegségéről.

A vérhas gyakori jelenség a méhállományban, különösen tél végén, vagy kora tavasszal lép fel. Egy család minden tagjára kiterjedhet ez a betegség, amely az idős méhek egészségét több vagy kevesebb mértékben komolyan veszélyezteti.

Egyes kutatók ugyan említést tesznek ragályos vérhasról is, azonban a vérhas nem ragályos természetű és a tudományos kutatás az öreg Dzierzon nézetén van, hogy az általánosan ismertes vérhas nem ragályos betegsége a méheknek, hanem a méhek testének egy sajátságos viselkedése a káros külső behatásokkal szemben. A méhek vérhasa nem más, mint a kaptárban, vagy a kaptáron kívül való természetellenes nagymérvű üritkezés. A vérhas alkalmával kiürített bélsár szürkéssárga, vagy világos, vöröses barna, majd sötétbarna varrá vagy elnyújtott pöttyé szárad be. Erről a vörösesbarna színéről nevezik a méhészek vérhasnak, azonban a méhek vérhasának semmi köze sincs az emberi vérhashoz. A méhek vérhasának a tulajdonképpeni helyes neve hasmenés volna, azonban a vérhas elnevezés már annyira beleevődött a méhészek tudatába, hogy kiirtani nem lehet.

A vérhas leggyakrabban a téli hónapokban lép fel, de a meleg évszakokban is mutatkozik. Vérhas oka lehet az alkalmat-

lan téli élelem, mértéktelen virágporfogyasztás, az időelőtti fiasítás dajkálása miatt, a kaptárnedvesség, a család számbeli gyengesége, levegőhiány, szomjúság, emberi és állati háborgatások és hőmérsékletingadozás. Ám a méhek sohasem a vérhasban vagyis az ürítkezésben pusztulnak el, hanem legfőképpen a megdermedés következtében, mert a betegség leginkább késő télben és kora tavasszal lép fel, más időszakban kitört vérhas nyomán alig van népvészesség. A vérhas egy családnak a méheit nem egyszerre szállja meg. Legelőször a kívül lévők betegszenek meg. Ha a kijáróban megjelennek egyes méhek, hogy kiröpüljenek, vagy hogy közvetlenül a kaptár előtt ürítkezzenek, akkor már a betegség kitört. A méhek zúgnak, elhagyják még a hidegben is a telelőfürtöt, a kaptárban ide-oda futkosnak, beszennyezik elsősorban a külső falakat, későbbben a belső falakat és a lépeket. Sok méh fölfelé tartott potrohhal holtan fekszik a kaptár fenekén. Végül az életben maradottak egymást is bemocskolják minden oldalról. A báglyadt, beszennyezett méhecskék csak egy kis csoportja marad meg gyakran tovább életben, de az is legtöbbször tavasszal tönkre megy.

A vérhasnak ez az alakja a legveszedelmesebb és a méhészek is ezt a pusztító vérhaszt mondják vérhasnak, habár van enyhe lefolyású vérhas jelenség is. A vérhas előidézheti még a fentebb felsorolt okokon kívül a kaptárban sokáig való bent tartózkodás is, amikor is a méheknek igen hosszú időn át nincs módjuk a végbelükben felhalmozódott emésztetlent letenni. Ám bár a méhek a bélsárt bámulatos hosszú ideig vissza tudják tartani, azonban a természetellenes hosszú tél már magábanvéve is kedvez a vérhasnak. Ha azután a méheknek nincs alkalmuk kiröpülni, akkor a baj előre veti árnyékát, ehhez járul még a fiasítás korai nagyobb mérvű megindulása, ami a méheket fokozottabb élelemfogyasztásra készíti, minek következtében a bélsárhólyagjuk túltelik, úgy, hogy a méhek már tovább visszatartani nem tudják az ürülék letételét és ha nincs módjuk a természetes tisztuló kiröpülésre, akkor a baj elmérgesedésével ki is tör. Azonban a baj megszűnhet, ha a hőmérséklet plusz 7 C fokon túl emelkedik és ha a méhek kiröpülhetnek tisztulni. Azonban az ilyen családok legtöbbször megsínylik a bajt, mert fejlődésükben legtöbbször hátra maradnak. Ha méhész idejében észreveszi a vérhaszt, akkor röptetéssel és a vérhas előidéző okok megszüntetésével segíthet a családokon, azonban itt is áll az, hogy könnyebb a bajt megelőzni, mintha már egyszer kitört, megszüntetni. Azért a vérhasnál sem az a legfontosabb, hogy a vérhasba esett családokat jól-rosszul gyógyítsunk, hanem minden törekvésünk oda irányuljon, hogy a méhcsaládokat úgy teleljük be és nyugalmuk fölött oly gondosan őrkdjünk, hogy a vérhas kitörésére alkalom ne legyen. Tehát a vérhas ellen már ősszel fel kell venni a küzdelmet.

Dr. Koppán József.

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. *id. Brandt Viktor* volt zsbói földbirtokos, *elnök urunk Öméltóságának* édes atya f. év február hó 4.-én hosszas szenvedés után Mező-hegyesen elhunyt.

Egyesületünk vezetősége a szomorú eset alkalmával részvétáviratban tolmácsolta együttérzését Elnök Urunk Öméltóságának.

Gábor Sándor erdőszolga hosszas betegség után 61 éves korában Hajdúhadházon elhunyt. A megboldogult 28 évet szolgált egyfolytában a Csereserdő Birtokosságánál. Nyugodjék békében!

Vitéz Kővári Lajos a veszprémi püspöki uradalmi erdész f. é. jan. hó 17.-én gyilkosság áldozata lett.

Vitéz Kővári Lajos 1934 január 17.-én a karádi erdőben őrjárat közben fejszevágásokra lett figyelmes. A hang irányába haladva tetten érte *Szotyka Kovács Mihály* karádi kolompár cigányt és két fiát, amint ők a fákat vagdalták ki. *Kővári* 38 éves, 120 kg-os erős ember volt, a cigányok hárman sem voltak nehezebbek, és ő anélkül, hogy puskáját le vette volna válláról oda ment hozzájuk és az egyik 20 éves cigánylegénynek a vállára koppantott botjával és rászólt, hogy mit cselekszenek. Erre a cigányok őt körülfogták és a 20 éves cigánylegény *Kővári* hátamögé ugrott, hátulról lefogta két kezét és az apjuk pedig előlről egyik kezével elkapta *Kővári* puskájának csövét, a másikkal pedig egy éles vaskampóval úgy vágta fejbe *Kővárit*, hogy azt rögtön elöntötte a vér úgy, hogy nem is látott.

Kővári próbálta magát kiszabadítani a cigánylegény kezéből és közben elsült a puskájának egyik csöve, de sajnos az a lövés nem talált a cigányok közül, mert az öreg cigány a puska csövét félre tartotta és így mellette ment el a golyó. Ekkor *Kővári* már több sebből vérezve még egy utolsó megfeszítéssel levette válláról a puskát, noha akkor már nem látott, és rásütötte az előlről ütlegelő öreg cigányra. A lövés talált és az öreg cigány holtan rogyott össze, de sajnos már akkor szegény *Kővárit* az ütések annyira elgyengítették hogy puskáját kezéből kiejtve, félig eszméletlen állapotban próbált menekülni, a gyilkos cigányok elől, de ők folyton követték és puskájával addig ütötték míg el nem esett. Ott a földön valósággal kocsonyává zúzták a fejét, eltörték oldalbordáját és ha az ott lévő emberek meg nem fékezik őket, levágnák szerencsétlen kartársunk nyakát a törzsről.

A legsajnosabb az, hogy az esetnek tizenöt tanuja van és a tizenötből nem akadt egy, ki segítségére kelt volna boldogult kartársunknak, hanem gyávan végignézték, hogy szegény kötelességét teljesítő kartárs kirugja az utolsót.

Folyó hó 18.-án a bíróság orvosi vizsgálat alá vette boldogult kartársunk kihűlt tetemét és azon 18 olyan sebet talált, ami egyenkint is halálos lett volna. A garázda életben maradt gyilkos cigányokat a csendőrség letartóztatta és mikor mindent beismertek, átadták őket a kaposvári ügyészségnek.

Boldogult kartársunkat f. hó 19.-én temettük el a róm. kat. egyház szerint a karádi temetőben.

A temetést a veszprémi püspökség karádi erdőgondnoka *Kovács József* okl. erdőmérnök úr rendezte.

Felravatalozva a karádi kisdedovoda nagytermében volt. A ravatal mellett rengeteg koszorú között a koporsóra ráborulva siratták a testvérei és fiatal neje, kit még csak ezelőtt három évvel vett feleségül.

A gyászkozsit szeretett kartársai lámpákkal kísérték a temetőbe. Mind-egyik oldalt négy-négy szomorú arcú igazi erdész, kiknek könnyecpek hullot-tak szemekből és csak az járt az eszükben, hogy — Űristen — ezután a nyolc-közül melyikük fog erre a sorsra jutni.

A temetésen jelen voltak az összes püspöki tiszturak és az egész kör-nyék előkelőségein kívül rengeteg nép.

Vitéz Kővári Lajos ősi erdészfamiliából származott (az elődei *Krónikker* nevet viselték). Édesapja is ebben az uradalomban szolgált élete végéig. Végig harcolta a világháborút, megszerezte az összes vitézségi érmekeket és most az élete legboldogabb napjaiban kellett ilyen szennyre cigány kezek által a más-világra mennie.

Mi, kik ismertük és szerettük, legnagyobb kegyelettel fogjuk boldogult kartársunk emlékéket megőrizni, mert benne a haza egy kiváló vitézét, felesége kenyérkeresőjét és a veszprémi püspökség egy hű erdészét veszítette el.

Nyugodjék békében!

Kovács László
p. urad. erdész.

Érdekes tilalmazások. Dánia és Svédország egyöntetű határozattal betiltották a hattyu lövését és ugyancsak betiltották a vízi madarak hálóval való fogását, valamint tiltott lett a két államban automatikus sörétes fegyver-eknek vadászaton való használata.

Vadbőr árak. Róka 8—14; vidra 25; vadmacska 4; borz 4; nyest 35—45; nyúl 0:50 pengő darabonkint.

A volt m. kir. erdőgazdasági szakiskola tankönyvei. Az alábbi tankönyvek a m. kir. erdőgazdasági szakiskolánál Esztergomban kaphatók, az összeg előzetes beküldése ellenében. Postaszállítás esetén csomagolási és postadíj címén még könyvenként 30—30 fillér is beküldendő.

Tóber Samu :	Erdőgazd. éghajlatlan alapfogalmai	ára füzve . . .	3.20 P.
" "	Erdészeti talajtan	" " " . . .	2.00 "
Katona István :	Erdőbecslés	" " " . . .	2.40 "
" "	Mennyiségtan	" " " . . .	2.50 "
" "	Erd. földmérés-tan alapelemei	" " " . . .	4.00 "
Balázs Emil :	Erdészeti növénytan (Erdői fák és cserjék)	" " " . . .	3.20 "
" "	Erdőművelés-tan	" " " . . .	3.50 "

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós.** Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II., Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendő. Telefón: 566—24. Don Bosco Nyomda, (Sarkady J. Alajos), Rákospalota, Horthy Miklós út 97. — Telefon: 95—2—03.

Meghívó

a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének 1934. évi március hó 25-én, vasárnap délelőtt 10 órakor, Budapesten, (VIII., Eszterházy-utca 30.) tartandó

rendes közgyűlésére.

TÁRGYSOROZAT :

1. Elnöki megnyitó.
2. Jelentés az 1933. évi működésről.
3. Tisztújítás.
4. Esetleges indítványok.

Budapest, 1934. évi, február hó 16.

BRANDT VILMOS s. k.
elnök

Alapszabályaink 16. §-a értelmében a közgyűlésen csak azt az indítványt lehet tárgyalni, mely a közgyűlés határnapja előtt legalább 4 nappal a vezetőséghez be lett nyújtva.

Amit érdemes tudni . . .

Az Egyesület igazgató választmánya f. hó 24.-én d. u. 4 óra-
kor ülést tart Budapesten (VIII., Eszterházy-utca 30.).

Ezzel kapcsolatban felkérjük a t. választmányi tagokat, hogy
az utazás alkalmával szíveskedjenek igénybevenni a Mezőgazda-
sági Kiállítás alkalmából kiadott kedvezményesárú utazásra
jogosító vasúti igazolványt, annál is inkább, mert csakis az
igazolvány árát és az 50%-os kedvezményes jegy árát térítjük meg.

Felkérjük a közgyűlésen megjelenni és Budapesten éjsza-
kázni kívánókat, hogy szállás biztosítás iránti óhajukat sürgősen
közöljék a vezetőséggel.

Várakozás.

Ha elindulunk hazulról azon céllal, hogy atyafiakat megyünk
meglátogatni, de vonatunk késett, s az átszálló állomástól az a vonat,
amelyre átszállandók lettünk volna, onnan már egy órával előbb kiin-
dult, várakoznunk kell a következő vonat érkezése, illetve indulásáig.
Nem kísérlem meg leírni azt a lelkiállapotot, amilyenbe ilyenkor jutunk,
csak annyit, hogy nagyon, nagyon bosszankodunk. Szaladunk az állomás
főnökéhez, szemrehányásszerű vádolások után (mintha oka volna lekésé-
sünknek) megkérdezzük, mikor jön a legközelebbi vonat. Innen megyünk
a pénztárnokhoz, a kapushoz, a málhakezelőhöz és halálra gyötörjük
őket a kérdéssel, mikor jön a vonat? Topogunk, gyötörődünk és fél-
holtra fárasztjuk nyugtalanságunkban magunkat . . . Pedig az egész leg-
feljebb csak néhány órai várakozás, nem évtizedes.

Rohan az élet, a nemzetek és ezeknek keretein belül az egyes
ágazatok, kategóriák vonata is. Egyszer . . . amikor a magyar nemzet
vonata elhaladt, minden kategóriát felvett, csak az erdészeti segédsze-
mélyzet maradt le. Vajjon miért? Nyilván azért történt a lemaradás,
mert amíg más ágazatoknak ideje és módja volt a felszálláshoz szük-
séges előkészületekre, addig az erdészeti segédszemélyzet a sajátmagával
szemben tartozó legelemibb kötelességéről is megfélelmező, kemény
munkát végzett, hogy a reábizott vagonokat védje, gyümölcsöztesse,
átmentse. Ideje nem volt, tehát szava sem volt hallható. Azután, — a
nagy rendezkedés befejeztével megdöbbenve látta a következőményeket.
Minden más ágazat előrehaladt, csak az erdészeti segédszemélyzet lett
a már negyven évi ragyogó altiszt mivoltából a segédtsztté emelése
helyett, kezelő altisztvé lefokozva.

Sejtelmes vágyakozással várja az erdészeti műszaki segédszemélyzet a részére esedékessé vált vonatot, amelyben reményei szerint az őt megillető hely lesz részére biztosítva, s ügye végre eljut a szükségyszerű nyugvópontra.

A személyi ügyeknek, közte a címkérdésnek rendezése nem újkeletű, hanem mondhatjuk, évtizedekre nyúlik vissza. Érthető tehát, hogy ily hosszú várakozási idő után az izgalom a tetőponton van, hogy mit hoz a karnak a küszöbön levő új erdőtörvény.

Hogy az új erdőtörvénynek a segédszemélyzetre vonatkozó részében az óhajok és közérdekű kívánalmak kellő megvilágításba jussanak, ezen a „MÉVME” vezetősége fáradozást nem ismerve, munkálkodott. A kar minden egyes tagja szintén, ha ez módjában van, készséggel segít és örömmel üdvözli a kielégítő megoldást. Ki-ki saját látása és elgondolása szerint siet az ügy megsegítésére, több-kevesebb meglátással, helyes vagy kevésbé helyes megállapítással. De ez így van jól, így van rendjén, hogy a több, a sok vélemény átmenjen a szükség-szerűség, a megfelelőség sűrű szitáján, hogy az ezen föntmaradó, tisztult gondolatok, amennyire az emberileg lehet, minden irányban a legkielégítőbb eredményt adják.

A kar egyes tagjai részéről adott véleményeknek az a szépség-hibájuk, hogy az új erdőtörvény a segédszemélyzetre vonatkozó paragrafusait csak a saját testükhöz és a jelen állapotokhoz szabják, holott a test és az állapot is változás előtt áll. Azonban nem szabad, nem leletünk ennyire önzők. Ne csak a jelen pillanatot szemléljük, ne csak saját magunkat lássuk, hanem nézzünk a jövőbe, fedezzük fel tekintetünkkel az utánunk jövő generációkat és azoknak leendő körülményeit, de különös figyelemmel nézzük a mind belterjesebbé váló erdőgazdálkodás követelő kívánalmait.

A segédszemélyzet szakoktatása az elmúlt hosszú idők óta egy-két pillanatnyi lendület kivételével stagnált, nem mutatott határozott irányú haladást. Sőt, az utóbbi időkben visszaesett történeti kora előtti idők csecsemőkorába. Az első lendület volt ezen a téren a vadászerdői harmadéves tanfolyam, ahova a kétéves szakiskolát legalább jó eredménnyel végzetek mehettek. A második a tatai, illetve az esztergomi erdőgazdasági iskola, ahol a régi 6 elemi vagy a középiskola második osztályának bizonyítványa helyett a középiskola, negyedik osztályú bizonyítványa volt a felvételhez szükséges. Az egyik is, a másik is rövid életű volt. Ebben főrésze volt a háborúnak és a háború következményeinek. A kétéves erdőgazdasági iskola bezárása után maradt az egyéves erdő- és vadőri iskola, ami a követelmények betöltésére képtelen. Azon idő alatt, amíg a segédszemélyzet szakoktatása a korkívánt emelkedés helyett visszafejlődött, a hároméves erdőtisztai akadémiából négyéves lett, a négyéves akadémiából erdőmérnöki főiskola lett és ma az egyetemmel egy színvonalon van. Itt az egyetemi színvonal és az egyéves erdő- és a vadőri iskola között van a nagy, s egyben különös fontosságú tér, amely mielőbbi betöltésre vár. Az egyetemi jelleggel bíró erdőmérnöki főiskolát végzett urak és az egyéves erdő- és vadőri iskolát végzetek között a távolság oly nagy, hogy a közbenlevő, egyik oldalról sem áttekinthető hézag következtében a föltevése is képtelenség, a köz érdekében való szorosabb

együlműködhetnek. Oly messze vannak egymástól, hogy nem érthetik meg egymást.

Ma a rohanás átkos korában élünk. Nagy szükségünk van a kellő készületségre, hogy az ütemdiktálta nehézségekkel megküzdhessünk. A mai belterjes erdőgazdálkodás, amikor annyira számottevő értéke van, megérdemli és megkívánja a tökéletes felkészültséget. Elvitathatatlan, hogy minden szaknál előnyös a hozzáértés, de nyugodtan mondhatjuk, hogy ennek szüksége a mai erdészethél fokozott mértékben áll fenn. Aláhúzva kijelenthetjük, hogy az erdészet tökéletesebb kiképzést, nagyobb gyakorlatot és ezek mellett rátermettséget kíván az egyéb ágazatokénál. Mert, ha az egyéb ágazatoknál az üzemvezetésben hiba történt is, az könnyebben helyesbítható, vagy ha ez már nem volna lehetséges, a hiba csak rövid időre, pár hónapra vagy egy évre korlátozódik. Más a helyzet az erdészethél. Itt, mondjuk, a kezdőmunkánál történt hiba végigvonul helyrehozhatatlanul azon erdőterület egész életén a letarolásig, ami 40—100 évet jelent. Közben, az erdősítéstől a letarolásig sok-sok hozzáértést kívánó teendő van, ha az erdőt a legértékesebb erdővé akarjuk nevelni. A letarolásnál, vágás-kitermelésnél szintén tetemes anyagi károkat okoz a hozzánemértéssel, oktalanul keresztülvitt darabolás. Ahhoz, hogy erdőt helyesen neveljünk és kitermeljünk, bőséges elméleti kiképzésre van szükségünk, amit a gyakorlat kiegészít.

Az erdészeti segédszemélyzet kellő kiképzése körül, az elmúlt időkben káros mulasztás történt, ami maradéknélküli helyrehozást kíván. A létesítendő iskola minémúsége körül erősen hullámanak a vélemények, de nagyobb részéből kiérzik, kilátszik a messzebbmenő, a pillanatnyi, vagy személyi érdek. A kétéves iskola ma nem felelhet meg, ezt leszögezhetjük. Nem nyújtja, nem nyújthatja a szükséges elméleti kiképzést. A segédszemélyzet csekély hányada, ha elfogadhatónak mondja is a kétéves iskola fölállítását, érdekből teszi, amit nyilvánvalóvá tesz az a hozzáfűzött nyomós érv, hogyha több éves lesz az iskola, nem győzzük pénzzel, nem tudjuk gyermekeinket az iskolába küldeni. Ez, habár jelenleg élő valóság és érthető, mégis meg kell jegyeznünk, hogy a magasabb szempont, a képzetebb ember munkaértéke, a közérdek, a saját zsebbe való tekintés pillanatában elsikkadt. Nehezebben érthető a kétéves iskola gondolatának a törvénytervezetbe való bejutathatása. Erre nehéz egyszerű ésszel magyarázatot találni ma, amikor *már 54 évvel ezelőtt szükségét látták a kétéves iskola felállításának*. Azóta a fejlődésben minden téren az 54 évnek legalább az ötszörösét, nem mentük, hanem repültük. Áldott emlékü *Török Sándor* igazgató úr és kortársai az akkori kétéves szakiskola kiképzési hiányait több mint negyedszázaddal ezelőtt látták, s a hiány pótlására létesült a hároméves tanfolyam. Ha ennek szüksége már akkor mutatkozott, azóta ez csak fokozódhatott. Azóta a kívánalom nagyobb lett, s valahogy a kiképzésnek hozzá kell alkalmazkodnia. Csonka hazánkban körültekintve, látjuk, hogy minden foglalkozási ágnál meg van a középfokú kiképzés. Ha a csonka határokon túl tekintünk, azt látjuk, hogy más államokban az erdészethél is meg van a középfokú kiképzés. A magyar erdészethél is csak előnyére lehet a külföldiekhez hasonló, 4 középiskolával 3 éves közép erdészeti elméleti és az iskola ellenőrzése mellett 1 évi gyakorlati kiképzés. Az iskola címére vonatkozólag alkalmazható a régi közmondás, nevezzük a gyermeket nevéen. Ha valóban néven akarjuk nevezni, az igazi név, — Erdészeti középiskola.

Most, mikor a küszöbön levő új erdőtörvény tán ismét egy fél-századévre szabja meg a kereteket, a segédszemélyzet szakoktatásával, mint fontos tényezővel kell számolnunk, hogy a segédszemélyzet a fennálló és nyilván fokozódó kívánalmaknak, az eljövendő félévszázad alatt is megfelelhessen.

A címkérdéssel ugyancsak a szakoktatáshoz hasonlóan vagyunk, mintha ez valami világot rengető vagy azt sarkaiból kimozdítani akaró eset volna. A vélemények egy részében itt is a véleményt adó személye és talán közvetlen érdeke játssza a szerepet. Csak a sajátmagát és a jelen pillanatot látja a kérdés tükrében anélkül, hogy a továbbmenő, az övét meghaladó korra egy tekintetet vetne. Ez pedig, mint a jelen esetben, ha ily nagy horderejű dologról, fél-százados rendezésről van szó, feltétlenül megkívánja, hogy a vonalon előre tekintve, a jövő kívánalmait mérlegeljük.

Általános az a meggyőződés, hogy a címkérdés közmegelegedésre való megoldása nehéz, nagy körültekintést igényel. De nyomban hozzátelhetjük, hogy azon elv alapján, hogy inkább két bűnös nyerjen felmentést, mint egy büntetlen büntetést, nem lehetetlen. A disztíngválásnak helye van. Ez azonban legyen kíméletes, hogy ne hagyjon maga után ellenszenvet, hisz csak átmenet. Az állapotnak nem oka a létesítendő címre jogosult, tehát ne kapjon büntetést lealázó címmel. Viszont, akiknek jogosultsága kétséges, nem tehetnek arról, hogy a jogot megadó iskola nem volt, s kénytelenek voltak képesítésüket oly fokon megszerezni, amilyen rendelkezésükre állt. A „MEVME” erre vonatkozó javaslatát „Az Erdő” múlt évi decemberi számában láthatjuk, ami szerintem kielégítőnek mondható.

A műszaki segédszolgálat elválasztása a védelmi szolgálattól már évtizedekkel ezelőtt kívánatos volt. Káros állapot volt az, amikor az erdőőr a területében levő vágás termelési munkálatait végezte, vagy faraktárt kezelte, ami teljesen lekötötte, de emellett a védelmi szolgálatot is el kellett látnia. Itt is kár, ott is kár, mert lehetetlen mindkét helyen eleget tenni. Ezt a kettős teherhordozást a környezete látta és kihasználta.

A két képesítési (műszaki és védelmi) fok, két külön címet kíván. A védelem címe a segéderdőőr, erdőőr és főerdőőr csak megvolna. A műszaki, illetve középfok leendő címe körül a végleges megállapodás nehézkes. Ezen fokozatnak, fontos helyről adott javaslat továbbra is az erdőőr, főerdőőr és alerdész titulust javasolja, hivatkozva a katonai altiszti címekre. *Ez fogalomzavar.* A katonának ezekben a fokozatokban nem kell szakképzettség. Bevonul mint újonc, azután ellátás és fizetés mellett elsajátítja a gyakorlati, harcászati stb. tudnivalókat, s kapja, sőt elég gyorsan kapja a fokozatokat. Az erdészeti műszaki segédszemélyzeti pályára lépőnek négy középiskola, szakiskola és gyakorlat elvégzése szükséges, ami kis vagyonnal fölérő kiadással jár. A laikust nem lehet a szakképzetten együtt mérni. Ha párhuzamot vonunk például a MÁV segédtsziktára és az erdészeti segédszemélyzeti kar közt, élesen szembeötlő a különbség képzettség tekintetében az erdészeti műszaki segédszemélyzet javára. A MÁV-hoz elmegy négy középiskolával, fizetéses egy-két gyakornoki év után vizsgát tesz és segédtszikt, állomásfelvigyázó, állomáselőjáró, pályamester stb. Még nagyobb a különbség,

ha egyéb hivatalokba betekintünk, ahol négy középiskolával irodasegédtszketek, irodatiszketek és irodaigazgatókat találunk. Mindnek van tisztességes címe. A címkérdésre nézve az erdészeti segédszemélyzeti karban vannak csekély véleményeltérések. A hallottakat, akik 95¹/₆-ban az erdész címet látják helyesnek és tették magukévá, kihagyom, csak „Az Erdő” olvasói által ismert „Az Erdő” előző számában megjelent, Feren bá' cikkének idevonomkozó részével kívánok párhuzamosan véleményt nyilvánítani. Nem a jóbarátnak, de az ellenségnek is el kell ismerni azt a messzemenő jóakaratot, ami a tollat kezébe adta, hogy a makacs csemetét betegágyából kiemelje.

Véleményemben rövid leszek.

Én nem mondanám, hogy a címkérdés a segédszemélyzet legfontosabb ügye, inkább azt mondanám, hogy a szakoktatás.

A segéderdész, alerdész és erdész cím a foglalkozást jól kifejezi, ehhez kétség nem férhet még akkor sem, ha a gyűjtőszó fogalomárnyékát felfedezhetjük is benne. Mert minek nevezhetnénk pl. a kertészt, ha nem kertésznek. A képesítést is ki fogja fejezni, mert az alkalmazkodni fog hozzá. Az tény, hogy különösen most már nagyon nagy távolság van az erdőmérnöki és nem tudom minek mondható altisztféle kiképzés közt, de régebben sem volt meg ez az óriási űr, s a hároméves elméleti és egyéves gyakorlati iskolával kisebbedik a nagy tér, ami nagyon fontos, mert a magyar erdészlet nem lesz cseh és osztrák és főrsterek oberfőrsterek importálására kényszerülve. Az uradalmakban levő, erdész vagy főerdési titlust viselő, főiskolát végzett uraknak joguk van a mérnöki címet felvenni. Ez sem lehet akadály.

Az egyesület valóban kérte felsőbb helyen az erdész cím adását. Ezt azonban részünkről kár csökönyös ragaszkodásnak nevezni, hisz kérni szabad, egy kérés nem válthat ki ellenszenvet, ha az jóakarató, haladásra irányuló kérés, ahol a követelődzésnek még csak az árnyéka sem látható.

A kegyeletsértés kitétel indokolatlan. Az erdőmérnöki kar negyedszázaddal ezelőtt levette az elhasznált címet, mint az újabb korban részére meg nem felelőt és felvette a ma is érvényben levő címét. Negyedszázad után vajjon hol lehetne felfedezni e kérdésben a kegyeletsértést. Ezt a fogalmat csak mi szállítjuk és kényszerítjük az erdőmérnöki karra. Ha valaki elhasznált ruháját elküldi a Teleki-térre eladás végett, vajmi keveset gondol arra, hogy ki veszi meg. Később, ha volt ruháját kopottan, gyűrötten valakin viszontlátja, elmosolyodik és gondolja, hogy egyszer milyen jól éreztem magamat benne. Ehhez hasonlóan gondolom és tudom az erdőmérnöki kar véleményét az erdész címre vonatkozólag.

A javasolt főerdőkezelő, erdőkezelő és segéderdőkezelő cím megközelítőleg sem fejezi ki annyira foglalkozást, mint az erdész cím. Az erdész szó általában fed az erdészettel kapcsolatos minden teendőt, amit a segédszemélyzet végez. Kezelő szó a sok teendő közül csak egyet, a vágás kitermelését fejezi ki, ott is csak akkor, ha a helyesebb kitermelés szó helyett a kevésbé helyes kezelést mondunk.

Az is van még a dologban, hogy a jelen fokozatok legkisebbike a kezelőaltiszt fokozat. Hisz lejjebb már tényleg nem lehet menni.

Ismétlésbe bocsátkozom, de újból hangsúlyozom, hogy az eljövendő erdőtörvényt ne tekintsük úgy, mintha az kizárólag csak a mai nemzedékért lenne hozva. Arra továbbterjedő fontos feladat vár. Most

azok nevében is kell kérnünk, akik utánunk jönnek, mert ők nem kérhetnek most, azután pedig nem lesz módjukban. Ha aztán eleget tettünk kötelezettségünknek, megtettük az utódok és a köz érdekében, ami tehető volt, nyugodt lelkiismerettel indulhatunk tovább... mert ma vagy holnap, Feren bá' Neked is, nekem is — kampec...

Szy Ferenc.

Csak címkérdésünk „Gordiusi csomó!?!...”

Lapunk januári számában Feren' bá', mint a kar ügyeinek legfontosabbikát: a címkérdést említi „Gordiusi csomó”-nak.

Hát ami a „Gordiusi csomó”t, — mint ilyent — illeti, nagyon jó példa a Mi címkérdésünk megoldására vonatkoztatva, de csak az eredeti történetnek megfelelően: „Nagy Sándor egyszerűen kardjával kettévágta azt” és meg volt oldva a megoldhatatlannak hitt csomó... a Mi esetünkben ehhez — kard se kellene, — elég volna egy finom kis penecilus is.

Csakhogy Feren' bá'-val együtt mindannyian rövidlátók vagyunk, ha azt hisszük, hogy csak a címkérdés és ehhez hasonló bajaink vannak csupán és nem látjuk a többit; de főképpen nem akarjuk belátni azt, hogy nemcsak „bajaink” vannak, hanem vannak „hibáink” is; sőt legtöbb bajunk összegubancolt csomójának — látszólagos — megoldhatatlansága is elsősorban mi a hibánk miatt megoldhatatlan...

Nem látjuk... pedig öregfává nőtte ki magát a sok hiba, bajaink rengetegében és igen mélyre menő és szétágazó gyökerei vannak...

Egy ily faóriásnak egy-két ágát lenyesni nem elég; ki kell ezt irtani gyökerestől — és minél előbb!...

Hogy nem könnyű munka, az bizonyos, mert e „véna” rideg, fagyos talajon áll és a napfény segítségére hiába várunk, mivel az „önzés” fájának dús lombtakarója nem engedi azt e talajhoz jutni; ide csakány kell!...

Amde egy-két rosszul edzett csákány mitsem ér, mert ha igen lágy: elkopik, elhajlik, ha túlkemény: eltörik és megakad a munka és a félig kiásott fa elszáradna talán, de a félig feltépett gyökerek — esetleg — vadhajtásokat hajtának...

Ide sok helyesen edzett csákány kell — és természetesen sok-sok egyakarátú és kitartó munkás is — és ki azzal a „Fával!...”

— Igaz, hogy a leghosszabb gyökerek „Trianon” posványába nyúlnak — legyen átkozott e hely örök időközön!... — és ezt percnyileg nem érzük el, (ám ezt is rövidesen megadhatja nekünk a magyarak Istene) a többit azonban elérhetjük — hát ne késlekedjünk!...

Nézzünk szét hát magunk körül és elsősorban tekintsünk a hátunk mögé:

Látnunk kell ott egy néhány — a karunkhoz tartozott — egyént, kít jögerősen ítéltek el azért, mert a reábízott közvagyonot, illetőleg kenyéradó gazdáját meglopta, avagy a reábízott értékeket elsikkasztotta és akik miatt látnunk és éreznünk kell, hogy megrendült a bizalom irányunkban, úgy a felettes hatóságainknál, mint egyes embereknél; hogy hasonló esetek a társadalom más rétegeiben is előfordulnak, ez tény lehet, de ráknézve kevés vigasz, mivel az általánosítás sehol

sem oly nagymérvű — és nem oly könnyű — mint nálunk, mert mi az általánosítást tudomásul vesszük, de világot sem jutna eszünkbe, — hogy amennyiben ez méltatlan, — tiltakozunk ellene, — ám máshol ezt megteszik testületileg.

Mi nem tiltakozunk sem kifelé, sem befelé . . . Elnyomott önértetünk, elveszett önbizalmunk és elhatalmasodott önzésünk miatt már nem vagyunk képesek egyénileg semmilyen jó ügy érdekében fellépni és nem tudunk megküzdeni a kísértéssel sem, meg ha ma nem, hát holnap minket is a megtévedtek sorába vihet; viszont a széthúzás köztünk lappangó gonosz ördögei gondoskodnak arról, hogy egymást meg ne értsük és ne tudjunk közös erővel egy célt szolgálni; végül gyöngé akarunk miatt nem tudunk ettől a sok mindenféle gyöngéségtől megszabadulni.

Ezek bajaink főbb kútforrásai . . .

Most nézzünk szét magunk között:

Látunk itt olyanokat, kik kartársaiknak a felettes hatóságuk előtti befeketítésével akarnak maguknak megbecsülést szerezni — ezek közül kerül ki a „megtévedtek“ legnagyobb része, — ezek a gerinctelen egyének igen sokat ártnak Karunknak: ezek azok a „mérgekkeverők,“ akik elmérgezik a köztünk és az erdőtiszt urak közti jóviszonyt és elhintik az egymásban ellenséget látás és a bizalmatlanság mérges magvait, — főképpen kartárs és kartárs között

Vannak azután, akik hosszú nagyképpel és kecskebakszerűen ugranak fölötteseik kabátját felsegíteni, vagy leejtett ceruzájukat felvenni, de amint annak hátát látják: a hosszú kép torz grimasszá, a bakugrás puhány mozgássá fajul és a — látszólagos — szolgálatkészség csak alacsony szolgaságra hajló egyéniségének, képmutató megnyilatkozásává azon célból, hogy alkalomadtán ezért fölötteseiket, gyakori hibáik elnézésére és óhajuk teljesítésére megnyerjék; egyébként ezek léha és haszontalan egyének, s mint ilyenek a Karra csak jellemük általánosítása miatt veszélyesek, — mivel természetesen ezen dolgokra is előbb-utóbb rájönnek.

Íme, néhány hiba a sok közül és néhány típus azok közül, kik ezen hibák főbb okozói és amiket és akiket elsősorban kellene eltávolítani, mint az említett fának legártalmasabb hajtásait — és ezután a többi.

Ha már ezen hibákból megszabadultunk, akkor fel a fejjel! . . .

Adjuk meg fellebbvalóinknak: necsak a köteles tiszteletet, hanem a tőlünk telhetőt; segítsük le a kabátot, de készséggel, egyszerű figyelmességből és tegyünk meg minden tőlünk telhetőt, kötelességeinken túl is, de ne szolgaságból és azért, hogy legközelebb ezért egy kis szemhúnyást várjunk, hanem jószívvel és a fellebbvalóink iránti feltétlen tiszteletből; a ráncbízott közvagyonnak pedig legyünk hű sáfárjai, hogy lássák fellebbvalóink: nem az elnézés kedvéért volt előbb szolgálatkészségünk, hanem csakis az irántuk való őszinte tiszteletből és akkor a megbecsülés és a jóakarata magától jön.

Ez a mi legjobban összegubancolt csomónk megoldásának titka; és ha ezt minél előbb megértjük és fentieket minél előbb megtesszük: annál előbb nyílik ki az a bizonyos kis penecilus és egyszerűen átvágja azt a „megoldhatatlan“ csomót . . .

Ez a „penecilus“ fölötteseink jóakarata; ez a jóakarata hiányzik ma a fentebb elsorolt hibák miatt.

Ami pedig az „erdész” címet illeti, — mint olyant, melyhez Feren' bá' szerint mi „csökönyösen” ragaszkodunk stb. — ezt tisztázni kell végre :

Mi nem ragaszkodunk „csökönyösen” e címhez, nem szenvedünk „címkörség”-ban sem és nem akarnánk kegyeletsértést sem elkövetni az erdész cím használata által (arról azonban nem tehetünk, hogy ha manapság valaki az erdész szót hallja, ezalatt erdőört is ért, vadört is, meg vadászt is meg sok mást, de erdőtisztet a legkritkább esetben ; ma már az emberek erdőtisztet általában csak az erdőmérnök és tanácsos úr cím alatt értenek), hanem mi azt hittük, hogy az erdész cím az erdőmérnök-erdőtiszt urak által immár amúgyis eldobott szűk, rossz cím, mely azonban a jelenlegi, kérges, rossz bakancsunknál jobb, hát kértük, adnák nekünk azt az általuk már amúgyis kinőtt — kopott — cipőt . . .

Ha ez az aránylag csekély kérésünk nem teljesíthető : várunk még, de viszont reméljük, belátják illetékes helyen, hogy mostani címünket, ezt a vén rossz bakancsot már kikezdte az idő ; durva, kérges és a mai szolgálatunkhoz megkívánt tempóban nem tudunk benne mozogni, csak botorkálunk, kenyéradó gazdánk és az erdőtiszt urak kárára és a korral való haladás elvének megcsúfolására ; adjanak hát egy jobbat és megfelelőt — csak ez a kérésünk címünket illetőleg.

Ha azután minden várakozásunk és kérésünk hiábavalónak bizonyul, akkor be kell látnunk, hogy irányunkban jóakarát nincs és hiába várunk.

Akkor legalább majd mindannyian belátjuk, hogy mi sivár futóhomokra dobott akácok vagyunk, akik mind külön-külön akarunk boldogulni — ami pedig lehetetlen — és hogy csak céltudatos és szívós, együttes munkával tudjuk biztosítani magunknak azt a helyet, amelyet szerzett jogaink és jól végzett munkánk kell, hogy nekünk biztosítsanak.

Kartársak! Sivár futóhomokra dobott akácok, ne akarjunk hát külön-külön boldogulni, mert ezzel csak azt érjük el, hogy a szél kifújja alólunk azt a kevés, sivár talajt is, amelyen jelenleg tengődünk, hanem záródjunk össze egy nagy, egyenlő záródású erdővé, hogy megtörjük a szél erejét és kössük meg együttes erővel a mindnyájunk részére egyformán szükséges talajt ; s ezen a jelenleg amúgy is sivár talajon ne tőrjünk a léha dudvákat és mérges gyomokat, de ne tőrjünk magunkon sem a törzs kinövéseket, mert csak a mindezeketől mentes erdőtalaj és fageneráció képes értékes egyedeket magaskorú, életerős fákká nevelni.

Soraim, mint kavargó ösvények először a mi életünk zeg-zugos hegyi útjain vezették át az olvasót, hogy útközben megláthassa a szakadékokat ; majd bajaink völgyén viszi keresztül, hogy megismerje a férges fákat és mérges gyomokat, hogy azokat irtani tudja ; majd ismét felfelé haladva tág fensíkra viszi, hogy érezze a szabadság és biztonság érzetét és lássa a bérci tölgynek viharral dacoló csoportját a széleken és mögöttük az ezek védelme alatt biztosan égfelé törő fárólások sokaságát ; végül naptól égetett homokpusztaságba szakad, hogy lássa az ott sínylődő magányos akácokat — az elpusztulás biztos jeleivel — és okuljon a példákon . . .

Aponyi József.

Szemere László.

A spórapor fakó, bizonytalan színű. A kalap nemezes, olykor alákunkorodó szélű, s vastaghúsú. A lemezek legtöbbször a tönkre lefutók, néha zezzugosak. A tönk tömött, alja sokszor molyhos. Néha a tönk hiányzik; az ilyen cölöpgombák a nyeletlen laskagombákhoz hasonlítanak. Közepes nagyságú, olykor pedig nagy gombák, melyek a földön, de fatuskókon is teremnek. A kb. 20 honos faj között 2 jó ehető faj van. (A begöngyölt peremű és a fehér cölöpgomba.)

Begöngyölt peremű cölöpgomba. — Paxillus involutus Batsch.

K. Szabályosabb mint a következő erősen begöngyölt, sávozott nemezes peremmel. Színe világossárgástól a szürkésbarnaig. 12 cm-ig nő.

B. Különféle hosszú, lefutó, világossárga lemezei nyomkodásra elbarnulnak.

T. Világossárga, csupasz, vaskos, 4—5 cm. magas.

H. Húsa is világossárga, de vörösbarnára váló, savanykás. Csak a fiatalját érdemes enni, keverve más gombához vagy főzelékhez, magában, főleg tömegben fogyasztva ártalmas lehet! Aszalásra alkalmas.

Nyáron és ősszel terem.

Alakját a fejléc első két rajza mutatja.

Bársonyostönkű cölöpgomba. — Paxillus atrotomentosus Batsch.

K. Eleinte domború, később ellaposodó, söt tölcséres, sokszor szabálytalan alakú, kagylóalakú, ilyenkor a tönk a kalap széléhez nőtt.

Pereme alákunkorodó. A kalap felbőre frissen bársonyos vagy nemezszerű, majd repedezett s ha szárad, érdes. Színe barna, vörösbarna. 15 cm.-ig is megnő.

K. Krómsárga, különféle hosszú, egészen lefutó lemezei sűrűn állók.

T. Telt, vaskos, bársonyos, érdes, szőrös. 3—5 cm. magas. Sötétebb barna, mint a kalap.

H. Húsa sárgásfehér, lisztes ízű és szagú, de kissé fanyar, még szárítva is, s mert rágós is, nem igen szokás gyűjteni, főleg esős idő után, mikor hamar romlik.

Ősszel, nyáron terem s jó nagyra nő. Fatuskón is nő néha, és pedig fenyőn.

Fehér cölöpgomba. — Paxillus prunulus Scop.

K. Puha, selymes, néha zónás vagy foltos, fehér vagy szürkés-okkerfehér. Fiatalon ragadós. 13 cm-ig nő.

B. Lemezei messze lefutnak a tönkön, fehérek, az idősebb gombán hús-vörösbe húzó.

T. Tömött, néha oldalt álló, 3—5 cm. magas. Fehér.

H. Húsa fehér, foszlányos, puha. Szaga lisztre emlékeztető, íze jó, legfeljebb kissé savanykás. Ehető.

Júliustól októberig terem, erdőben. Van vékonytönkű változata is, hasonló tulajdonságokkal.

Ez a gomba állítólag tenyészthető is. Réten termő alakja a réti cölöpgomba *Paxillus orcella* Bull. Ez vékonyabb, kisebb, ugyancsak fehér, bélése hús-vörös lesz, szóval jegyeik közösek, ezért újabban egyesítik a fehér cölöpgombával. Ez is ehető.

Alakját a fejlécünk negyedik és ötödik rajza mutatja.

Nyeletlen cölöpgomba. — *Paxillus panuoides* Fr.

K. Hosszúkás levélalakú; tönkje csak néha van. 4—14 cm. hosszú. Világos narancssárga, vagy sötétebb.

B. Eleinte fehéres, majd sárga lemezei végigfutnak a gomba külsején.

H. Húsa sárga, kesernyés, bizonyára élvezhetetlen is, de még nincs kelőleg kipróbálva. Valószínűleg két alakja van, az egyik zömökebb olajsárga vagy okkersárga, a másik (*acheruntius*) inkább narancssárgába hajló.

Előbbi fenyőtönkön, utóbbi vegyes erdőben, korhadó fadarabokon terem. VIII—X.

Alakját a fejléc harmadik rajza mutatja.

Torzbélesű cölöpgomba. — *Paxillus rhodoxanthus* Schw.

K. Dohányszínű, vagy sötét-rőt umbrabarna, nem fénylő, száraz, lenyomottan nemezes. Húsos, tömör, domború majd lapos, szélén sokszor karélyos. 4—10 cm. átmérőjű.

B. Lemeze aransárga, nyomásra veresedő. Gyéren álló, lefutó, felváltva 1—1 szélesebb, éle ép, néha többnek az alja össze van kötve, s a kalapnak széle felé több lemez likacsosan egybeolvadó.

T. Sárga, néha bíborbarnás. Változó alakú, töve felé hagymaszerű, de vékonyodó is lehet. Tömött. Hozzáöntött rostokkal ellátott, egyébként síma. 3—6 cm. hosszú, 10—15 mm. vastag, hagymás, még vastagabb is. Felhámja sokszor felreped, s akkor e cafatok felkunkorodók.

H. Puha, nedvteli, szennyesen fehér, a kalap bőre alatt rőt, a tönk tövén sárgás. Se íze, se szaga.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11:20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.*

Gyepes mohos talajon, fenyveserdőkben nyáron terem.
Alakját a fejléc utolsó rajza mutatja.

Óriási cölöpgomba. — *Paxillus giganteus* Sow.

K. Tejfel-színű fehér, azonban a nyomkodásos felületeken, továbbá a perem elágazó bordázottságán barnásra színeződő. Színe lehet halvány bőrbarna is. Száraz, sima, (kivéve peremének bordáit) domború, de hamar tölcsér-alakú. Vékonyhúsú. Pereme eleinte erősen alakunkorodó. A kezemben volt példány, kajla volt. Átmérője 12 cm. Az irodalmi adatok szerint azonban 25 cm.-re is megnő.

B. Színe mint a kalapé, világos, sárgásbarnába húzó, de nem foltosodó. Nem széles, lefutó s különféle hosszú, sűrűn álló.

T. 4—7 cm. magas, 1'5—5 cm. vastag, s eleinte olyan színű, mint a kalap, azonban később megbarnul, itt-ott erőteljesebb foltokkal. Lefelé kissé vastagodó, alja meg olykor nemezes. Tömött szálakra foszló.

H. Húsa is fehér, alig sárguló itt-ott. Íze édeses, szaga igen erős, több már mint lisztszagú, mert szinte kellemetlen.

Erdei utak mentén s réteken nő ősszel.

E gomba hasonlít az óriás tölcsérgombához (*Clitocybe geotropa* Bull), de az nem kajla növésű.

„Márciusi hangulat“.

„Az Erdő“ számára rajzolta Vári-Vojtovits Zoltán.

Az üreginyúl és vadászata.

Irta: **Tóth Gyula** kir. vadász.

Az üreginyúl (*Lepus cuniculus* L.) hazánkban a gyors és nagy szaporaságánál fogva mindinkább több és több vidéken fordul elő. Tulzott szaporaságánál fogva — Pennaut természettudós szerint állítólag 1 pár négy év alatt 1.274.840 darabra képes felszaporítani — úgy a mező mint az erdőgazdaságnak valósággal csapása.

A mérsékelt éghajlatot szereti s legszívesebben a homokos vidékeken tartózkodik, ahol kotorékát könnyen áshatja meg, leggyorsabban a fenyős és tölgyes fiatalosokban ver tanyát. A rágcsálók (Glíres) rendjébe és a nyúl családjához (*Leporinae*) tartozik, elnevezése vidékenként változik, a német *Kaninchen*-ből *kinigli*-nek, a francia *Lapin*-ből *lapi*-

Fogásra készen áll a speciális üreginyúl-fogó háló.

(A szerző felvétele.)

nak, továbbá *tengeri nyúlnak* és *bosnyák nyúlnak* nevezik. A párzási ideje februártól késő őszig tart, a nőstény majdnem 5 hetenként fiadzik s mindig 5—10 nyúlfiókát vet. Ezek egy pár napig vakok s 7—8 hónapos korukban már ivar érettek. Táplálékuk után, ami ugyanaz mint a mezei nyúlé (*Lepus timidus*), főként alkonyatkor és éjszaka járnak, nappal a kotorékokban időznek, de szeretnek nyáron az árnyékban s télen a napsütéses helyeken tartózkodni. A telet általában jól bírják, de a hosszú és kemény tél igen megtizedeli őket s talán ez az egyedüli a vadászati módozatok mellett, amely az ijesztően felszaporodott számukat érezhetően leaszthatja.

Lehet az üreginyulakat vadászni hajtókkal, cserkészve, alkonyati vagy hajnali lesen, vadászmenyéttel és felállított puskásokkal. Fogásuk lehetséges vadászmenyéttel és zsákhálóval avagy hajtókkal és speciális üreginyúl fogóhálóval.

A hajtóvadászathoz lehetőleg jó derűs és napos időt kell kiválasztani, amikor az üreginyulak a kotorékokból kijönnek és a napon a fűben, vagy avarban sütkéreznek. Borús és esős időben inkább a kotorékban vannak s a vadászatuk eredménytelen. A hajtásokat lehetőleg rövidre kell venni, mert az üregi nyúl nem tud kitartóan, messze futni

s egyébként is alig pár lépésnyire már visszatör. A puskásokkal lehetőleg a sűrűségek széle állíttassék el, mivel hajtás esetén főként azokat keresi s tisztásra csak a végső szükség esetén jön ki.

A hajnali és esti les avagy cserkészet kis Mauserlein vagy az újabb hazai 6 mm.-es golyós „Fég” puskákkal igen kedves és jó időben eredményes szórakozást, s kitűnő gyakorlatot nyújt a golyó lövés technikájában. Golyó lövés esetén azonban lehetőleg fejet vagy szívet kell találni, mert lágyszövetek lövése esetén elmászik és a végső erejével is becsúszik bármelyik közel lévő kotorékba.

A vadászmenyéttel való kiugratása csak ott nyújt kellemes szórakozást, ahol a kotorékok szinte várszerű tömegben vannak, lényeges azonban az, hogy a vadászmenyét jól hajtson s össze járja a kotorékok minden zegét zugát. Gyakorta megtörtént már, hogy egy ilyen tömegkotorékból mintegy 20—30 darab üreginyúl ugrott. E módnál azonban

Az eredményes hajtás után az élő üreginyulak kiszedése a hálóból.

(A szerző felvétele.)

a puskások kimondottan a vadászmenyét szeszélyeinek vannak kitéve, mert bizony sok esetben előadódik, hogy a lövések helyett ásní kell a menyét után, mert az vagy beszorított egy üregit a szűk folyósóba s ott nyargalászik rajta, avagy fáradt lévén már s jobbnak látta odabent lefeküdni és aludni. Vadászmenyéttel lehet eredményesen még borító és zsákhálóval fogni az üreginyulakat, ami igen mulattató, azonban ez, mint általában a vadászmenyéttel való hajtás csak ösztől tavaszig eredményes, míg nyáron az apró üreginyulak miatt, mivel ezeket a vadászmenyét minduntalan könnyedén megfogja, — így az egész mód az ásásban folytatódik a benmaradt vadászmenyétért, nem kevés bosszúsággal.

A speciális üreginyúl fogó-hálóval és hajtókkal a fogást főként tavasszal a jó meleg napos idő alkalmával lehet igen jó eredménnyel végezni. Bár az üreginyúl fogó-háló a közönséges nyúl fogó hálótól csak méreteiben különbözik, a szerelése azonban ugyanaz, de méreteinél fogva csak üregi fogásra alkalmas. A méretei a következők: magassága 60 cm. a külsőháló szembősége 16 cm. a belső fogó hálószebősége pedig 3 cm. A mintegy 200 fm. hálót 12—15 ember könnyedén, rövid idő alatt felállítja s mivel az egész fogáshoz nem kell nagy felkészültség, úgy ez a mód látszik az üregiek túlszaporodásának ered-

ményes meggátlására a legalkalmasabbnak, különösen a mai átlag 18 filléres töltény árak mellett.

Ugyanis ha azt vesszük, hogy ma a lött üreginyúlnak a kereskedelmi értéke darabonként 30 fillér s a lövéshez még egy jó puskásnak is majdnem két töltényt kell számítania így tehát tulajdonképpen a vadászás esetén egyéb kiadást nem is számítva egy üreginyulat már 6 fillér terhel. Ezzel szemben pedig ott ahol sok az üregi 12—15 hajtóval jó napos időben 200 fm. hálóval mintegy 100—150 darab befogása lehetséges 40—50 pengő értékig, amelyből leszámítva a hajtó és egyéb költségeket 20—30 pengőt, még mindig tiszta bevételként 20—30 pengőt eredményez. Természetes, ez csak ott lehet mérvadó, ahol naponta minimálisan 80—100 darabot lehet fogni.

Az erdőgazdaságokban tett óriási kártevések miatt ugyancsak kívánatos az üreginyulak túlszaporodásának a meggátlása, azonban tekintettel a súlyos gazdasági viszonyokra s arra, hogy az alsóbb néprétegnek bizony gyakorta még kenyér sem kerül az asztalára, az üreginyúl olcsóságánál fogva szinte jótékonytságba megy s figyelembe véve a községenként felállított inség és népkonyhákat a vadászbérlő vagy tulajdonos által az akcióra ingyen átengedett üreginyulak nemes eszközei lehetnek a jótékonytságnak.

Vadászebek.

Közli: **Vári-Vojtovits Zoltán.**

(3)

A vizsla ösztönből csahol, erre megtanítani nem igen lehet; ha ez a tulajdonság nincs meg az egyedben, kár a fáradságot rá vesztegetni.

Sok vizsla nem is gyötri magát a csaholással, hanem egyszerűen a gazdáját keresi meg, élénk viselkedésével a figyelmet magára irányítja, s a megtalált vadhoz vezet. Ez is elég, a cél így is el van érve.

Természetesen sok követelmény ez egy vizslától. De ezek mindegyikére megtanítható tökéletesen. Ismét csak azt mondjuk: türelemmel, szeretettel, fáradságot, időt nem kímélve, mindezt el lehet érni. És ha valaki egy ilyen vizslát lát dolgozni, akkor tudja majd csak értékelni a vadász legigazibb barátját, a vizslát.

Mint tanulmányunk első részében említettük, vizslánk beszerzésénél igen fontos a fajta megválasztása, aszerint, hogy hol, mire, milyen területeken akarjuk azt használni, milyen a vérmérsékletünk és mennyi a vadászatra számítható időnk.

Hazánkban a vadászatra alkalmas vizslafajták közül főképpen öt faj bír jelentőséggel.

Ezek az: *angol, német, magyar, francia és cseh* vizsla. Már itt is megjegyezzük, hogy a cseh vizsla ma már alig képez önálló fajt, annyira egyezik, úgy küllemében, mint általános vadászati tulajdonságaiban az ónémet vizslával. De mert sokan a cseh vizslához is ragaszkodhatnak, mert sok „jót” hallottak róla, kell, hogy megemlítsük.

I. Az *angol vizsla* szőrözete szerint kétféle: úgymint:

1. *pointer* és
2. *setter*.

A pointer rövid szőrű, színe többnyire fehér alapon sárga, vagy barna foltokkal tarkázott. De lehet egyszínű, fekete, sárga vagy barna is.

A setter hosszúsőrű. Származása szerint megkülönböztetünk :

- a) *Lawerack*,
- b) *Ir* és
- c) *Gordon* settert.

A *Lawerack* színe : fehér alapon sárga, barna vagy fekete foltos, selyem finom szőrözetű ;

az *ir* színe : tiszta rozsdavörös, durvább szőrözetű, más szín benne nem kívánatos ;

a *gordon* színei : fekete vagy fekete alapon vörösesbarna foltokkal tarkázott.

Az angol vizslák orra az összes vizslafajták közül a legfinomabb. Szimatot hihetetlen távolságokból vesz.

Vérmérséklete igen élénk, mindig türelmetlen, hévvel, tűzzel, nagy köröket írva, mélyen kilengve, igen sebesen, fáradhatatlanul keres. Messziről gyönyörűen áll, híz, munkáját nézni igen nagy élvezet.

Főképen vízre, sík, kisvadban dús területre és olyan kezekbe való, akinek a kellő foglalkoztatást meg is találja. Aki csak nagyritkán és vadszegény területen vadászgat, az ne tartson angol vizslát.

II. A német vizsla kétféle.

1. *Ónémet* és
2. *Újnémet*.

Az *ónémet* szőrözete szerint három fajta lehet :

- a) *rövid szőrű*,
- b) *szálkásszőrű* és
- c) *hosszúsőrű* német vizsla.

Az *újnémet* vizsla csak rövidszőrű.

Az *ónémet* vizslák színe nagyon különböző, de a leggyakoribb a sötét szín. Sötét szürke vagy barna alapon fekete vagy barna foltos, vagy pontozott tarka.

Az *újnémet* vizslák színe egységes. Színe neve : tigristarka : szürke alapon, nagy, sötét barna foltokkal. Fejük rendszerint tiszta barna.

Az ó- és *újnémet* vizsláknak nemcsak a színében, de testalkatában is igen nagy különbség van.

Az *ónémet* vizsla erős csontozatú, meglehetősen lomha. Orra nem valami jó, a fáradtságot, meleget nehezen bírja. Amíg nem fáradt, szívesen és jól dolgozik. Elhozni nagyon szeret. Keresése alapos, de lassú. Sikon, vízen egyaránt jó. Tanulékony, igen engedelmes. Jó vad megálló.

Főképpen idősebb uraknak, kényelmes vadászoknak való.

A pointerrel történt keresztezéséből származott az új faj :

Az *újnémet* vizsla. A német alaposság itt is jól dolgozott. Hosszú évtizedek munkája után elérték, hogy az új fajban fellelhető a pointer kecses, izmos termete, kítűnő orra, szenvedélye, de megmaradt benne az *ónémet* fajnak szép, sötét színe, jó, szelid természete, okossága, tanulékonysága és elhozási hajlama.

Az *újnémet* vizsla színe ideális. Használhatósága, mint „mindenes vizslának” *egyedülálló*. Szelid, kedves, igen engedelmes, jóindulatú.

Keresési módora jó, eléggé sebes, kitartó; magasan tartott orral jól, messziről veszi a szimatot, nyomot jól tart, erdön, vízen, síkon égyaránt kitűnően dolgozik.

III. A *magyarvizsla*. Az 1850-es évek óta tudjuk, hogy van, illetve volt előbb is, de a zsemlyesárga vizsla jó vadászati tulajdonságait azóta tartják nyilván. Közben feledésbe merült, hogy nekünk is van használható vadászbüünk s mintegy két évtizede kezdett néhány lelkes úri vadász a kitenyésztsével, pointerrel történt keresztezésével és megismertetésével foglalkozni.

1920-ban alakult meg a „Magyarvizsla Tenyésztk Országos Egyesülete” Kaposváron, mely Egyesület a még meglévő magyarvizsla egyedek kitenyésztsét, törzskönyvezését és a „standard” megalapítását tűzte ki céljául.

Azóta a lelkes gárda fáradhatatlanul, elszántan küzd az eszményi célért, hogy a magyar vadásztársadalomnak magyar vadászebet neveljen.

A *magyarvizsla*: nemes, erős, de karcsú, kecses testü. Mozgása gyors, hajlékony. Feje szép, szikár. Szeme barna. A világos sárga szem nem kívánatos. Törzse izmos, háta egyenes, ágyéka rövid, széles, jó kötésü. Hasa felhúzódt. Szöröze: rövid, testhez simuló. Színe: a zsemlyesárga szín különböző változata. A sötétebb szín a kívánatosabb. A kávébarna vagy más szín lényeges hiba. A homlokon, a nyak alján, a mellkas alján és a mancsokon lévő kisebb fehér folt hibának nem tekinthető.

A *magyarvizsla* gyorsan, szélesen, sokszor jól elől keres. Orra nem sok kívánni valót hagy maga után. Jó elhozó. Nyomtartó. Az angol és német vizslák jótulajdonságai fellelhetők benne. Nagy hibája a színe, de ettől függetlenül kitűnő társat lel benne a vadász. Jó használati „mindenes” vizsla.

Erdön, síkon, vízen egyaránt jól használható.

IV. A *francia vizsla*. Nálunk főként egy fajta: a *griffon* ismeretes.

A griffonnak középhosszú, félgöndör szöröze van. Színe: a fa kérégehez hasonlítható, hamvasbarna.

A tisztafajú griffon, különösen vizes, tocsogós, nádas, de általában kisvadas területen kitűnő használati vizsla.

Kissé makacs, nyers természetü, de eréllyel jól tanítható. Szenvedélyes; orra jó, kitűnő elhozó.

V. A *csehvizsla*. Mint már fentebb is említettük, annyira hasonlatos küllemére, jellemére és használhatóságára az ónémet vizslához, hogy külön foglalkoznunk vele felesleges. Tulajdonságaiban is hasonlatos az ónémethez.

A vizsla vagy vizslakölyök beszerzésénél feltétlenül ragaszkodjunk a jó származáshoz. A származási lap (Pedigrée) és pedig az Országos Vizsla Club által kiállítva, semmiesetre sem hiányozhat az eladó eb mellől. Legjobb felelősségteljes szakembertől, vagy legalább is szakember véleménye alapján vásárolni hű társunkat. Gondoljunk arra, hogy leendő társunk hosszú éveken keresztül lesz kísérőnk vadászatainkon és amennyire élvezetesebbé és eredményesebbé teheti szórakozásunkat, ép oly mértékben meg is ronthatja, tönkre teheti azt. Az újsághirdetésekből olcsón kínált „bevadászott” vizslák sok csalodásnak képezhetik forrását.

Meggondolást igényel még az is, hogy milyen nemü vizslát vegyünk. A szuka mindenesetre kezesebb, hajlíthatóbb, engedelmeőbb. A tanítása is sokkal könnyebb, mint a kannak.

Viszont a kan: szívósabb, kitartóbb, szenvedélyesebb.

Ha a szuka koslat, kölykezik, kellemetlen lehet, de ezzel szemben utódaiban további értékeket nyerünk.

Vizsla vásárlásnál még a színre is tekintettel kell lennünk. Síkon, mezei területen a világos színű vizsla előnyösebb, mert a meleget is jobban bírja, mint a sötét, erdős területen, viszont a sötét szín a megfelelőbb.

Mindezeket figyelembe kell vennünk tehát a vásárlásnál.

A különféle fajú vizsláknak mindég a fajtának megfelelő hangzású nevet válasszunk. Így az angolnak: angol, németnek: német, magyaroknak: magyar nevet adjunk.

Mielőtt tanítványunkat iskolára fogjuk, azzal is tisztába kell jönnünk, hogy az oktatás nyelve milyen legyen. Sokan hazafiatlanságnak veszik, ha magyar ember nem magyarul szól az ebéhez. Mások pedig a magyar vezényszót nem tartják eléggé keménynek, pattogónak.

A vizsla, bármennyire eszes lény is, mégis korlátolt észbeli tehetséggel van megáldva s agya túlon túl sok hangbenyomást nem bír meg. Már pedig a vezényletnek annyi parancsszava van, hogy ez maga is sok. Ezeken kívül rengeteg szót fog fel, tanul meg, a család és társaság körében, amire neki hivatásában szüksége nincs.

Azért azt ajánljuk, hogy ahol a társalgás nyelve túlnyomólag magyar, ott németül, ahol pedig német, ott magyarul vezényeljünk.

A tanításnál a magyar vezényszavak mellett zárójelben a német vezényszavakat is fogjuk hozni.

Vizslánkat vagy játszva vagy „par force” taníthatjuk. (Én sikerrel tanítottam igen jó vizslákat a kettő összevonásával.)

Kezes, jóindulatú vizslákat, különösen nőstényeket, játszva taníthatunk, de az egyes műveletekre (mint elhozás, elfektetés, lövésre, sípra, fektetés stb.) mégiscsak „par force” kell fogni.

A „par force” idomítás sem jelent viszont állatkínzást. A szöges nyakörv, a vizsla felakasztása, doronggal való püfölés nem „feltétlenül fontos” keltekei a „par force” tanításnak,

Legeredményesebb és szerintünk a legjobb a két tanítási módnak az összevonása. Azokat a ténykedéseket, melyeket tanítványunk amúgyis szívesen végez, tanítsuk „játszva”, azokat pedig, melyek nincsenek még az eb természetében, neveljük bele „par force”.

A vizsla tanítását négy részre osztva fogjuk tárgyalni. És pedig:

I. Szobaoktatás.

II. Előkészítés.

III. Bevezetés.

IV. Beadászás.

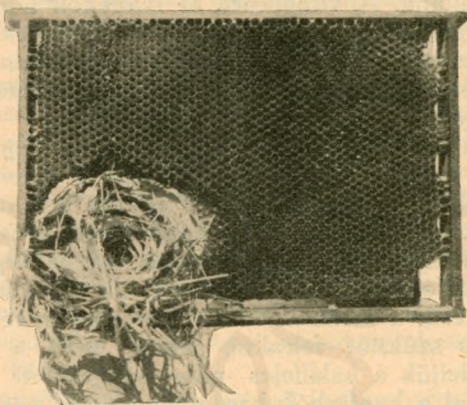
(Folytatjuk).

A méhész márciusi gondjai.

Március hónap a kikeletnek, a természet ébredésének a hónapja. Az éledő tavasz a méhek élénkebb életének is a kezdete, Márciusban, amint az időjárás kedvezőbbre fordult, a méhcsaládok mindenütt megmozdulnak. A zárt helyen telelő méhcsaládok

doknak végleges helyükre való kirakását most már haladéktalanul el kell végezni, mert ha a telelőhelyiségben a hőmérő eléri vagy meghaladja a 8 fokot, akkor a családok mind nyugtalanabbak lesznek. A kihordott családok kijáróit nyissuk meg, a fenékdeshkát takarítsuk le és a fészket melegen burkoljuk. Figyeljük meg a családokat, mert az enyhébb napokon teljes tisztuló kiröpülést végeznek. Amelyik élénken és tömegesen röpköd, ott nincs semmi baj sem. Ezeknél ki kell takarítani a fenékdeshkát közvetlenül a röpködés után. A hulladékot vizsgáljuk át és sűrű rostán szitáljuk meg, a lehulló tiszta viaszkot gyűjtsük össze.

Ha valamelyik családnál feltűnően sok méhhulla van, az már betegségre vall. Ha valamelyik család vérhasban szenvedne, akkor a családot át kell telepíteni tiszta lépekre és estefelé langyos

Egérfészek a lépben.

(Dr. Koppán felvétele.)

mézes vízzel meg kell permetezni. A fedett mézes lépeit vizes ronggyal vagy szivaccsal gyengéden tisztára kell mosni és a családnak vissza lehet adni. Estére kelve adjunk a családnak nagyobb adag híg mézet és jó melegen be kell burkolni a fészket.

Ha valamelyik családnak elfogyott volna, vagy szűken volna a méze, akkor élelemkiegészítésről is gondoskodni kell. Az etetésre szoruló családokat mindaddig etetni kell, amíg 6—8 kg. ételmük nem lesz, mert esetleg a tavasz kedvezőtlenül alakul és ha a hiányokat a méhek friss nektárral pótolni nem tudják, akkor a jó családok a főhordásig az ilyen mennyiséget elfogyasztják, sőt fel is kell élniök, ha azt akarjuk, hogy népesek legyenek. Az etetésnek az a legegyszerűbb és legjobb módja, ha az éhező családnak akácmézből félretett lépesmézet akasztunk be. Ha ez nem volna, akkor a rászoruló családokat több napon át etessük kilós adagokban híg pörgetett mézzel vagy tiszta cukor főzettel. Az etetni való legyen olyan meleg, amennyire kezünk

csak elállhatja. Ha módunkban van, akkor lehetőleg fából készült etető edényből etessünk, mert ez jobban tartja a meleget.

Ebben a hónapban az itatás is fontos tenni valója a méhészeknek. A méheknek a fiasítás megindulásakor sok vízre van szükségük. Ilyenkor a vizet kereső méhek meg is dermedhetnek, ha az idő még hideg. Akinek belső itatásra megfelelő berendezése van, az itasson langyos vizet a kaptárban. A méhállomány közelében, napos helyen, szélárnyékban folyton csöpögő itatót kell felállítani, amelyet napjában többször fel kell tölteni forró vízzel. Vannak erre a célra szerkesztett, jól működő melegvízű itatók is. A melegvízű itatóra addig van szükség, amíg a méhek tömegesen rájárnak.

A virágpornak igen nagy jelentősége van a méhek életében, mert a szervezetük fenntartásához szükséges fehérjét és zsírt a virágpór szolgáltatja. A virágporra az ivadékok felnevelésekor, a fiasítására szolgáló méhtejei, vagy pempő elkészítésekor van szükség. Ugyanis a méz fehérjében nagyon szegény, viszont a virágpór meg éppen fehérjében gazdag és így a virágpór pótolja a mézben hiányzó anyagokat.

A tavaszi első átvizsgálást március elején végre kell hajtani, ha az idő már enyhére fordult és jönnek a szép napok. A fészkek kibontásakor a megpenészedett lépeket távolítsuk el és helyükre tiszta lépeket rakjunk. A szélső lépek átvizsgálása alkalmával gyakran megeljük a méhcsalád téli háborgatójának is a fészket: az egérfészket. Sokszor persze az egerek háborgatásának áldozatul esik a méhcsalád is. Ha a nyár végén elmulasztottuk a szeges szűkítőt felrakni, akkor most a kaptár fenékdeshkáján megeljük a halálfejes pille leragasztott vázát is. Ezt el kell távolítani a kaptárból, hasonlóképpen az egérfészket is. A mellékelt fénykép egy egérfészket ábrázol a lépben. Gondoskodnunk kell az átvizsgáláskor arról is, hogy a méhcsaládnak elegendő üres lépe legyen, hogy az anya korlátlanul petézhessen. De vigyázzunk arra, hogy a fészkek ne legyenek túlságosan bő, hogy a család a fiasításhoz szükséges meleget könnyebben fenntarthassa. Mindaddig, amíg állandó jó idők nem lesznek, a fészket állandó burkolással tartsuk melegen, mert a fejlődő ivadéknak sok melege van szüksége. Amint az idő kedvező, a családokat rendre vizsgáljuk át.

Koppán József dr.

Vadkonyha.

Vadsertésfej tormával. A fejet jól megmosva, forró vízzel leöntjük és teljesen kitisztítjuk. A nyelvét — ha a zsigereknél még nem vették ki — szintén kivesszük, a bőrét róla lehúzzuk. A fejfel együtt forrásban lévő vízbe tesszük, amelybe borecetet, sót, petrezselyem gyökeret és zöldet, vörös és fokhagymát, fenyőmagot, citromhéjat és kevés zellert teszünk. Ha a hús már pu-

hára főtt, a fejet tálra tesszük, a nyelvet hosszúkás vagy apró kocka darabokra vágjuk, vagdalt petrezselyem zöldje és reszelt torma, valamint felszeletelt keménytojás társaságában körítésként izléseesen a fej köré rakjuk. Az egésze egy kevés leszűrt húslevet öntünk.

Vaddisznó borda aspikban. A vaddisznó oldalasát *bőröstől* a fenti módon, de csak kevés vízben puhára főzzük. Ha a hús jó puha, a bordákat a húsból kihúzzuk. Az így nyert oldalrészt összegöngyöljük, és mint a kötözött sonkát, jól összekötözzük. (Begöngyölés előtt lehámozott, keményre főtt egész tojásokat is tehetünk bele, így a felvágásnál sokkal szebb lesz.) Ha a hús már teljesen kihűlt, a kötést róla óvatosan leszedjük, tálra tesszük és a felmelegített folyékony levét szűrjük rá. Fagyasszuk meg. Reszelt tormával tálaljuk.

Vaddisznó csipkeízzel. A hideg vízben jól kiáztatott húst fazékba téve 2 rész vörösbor és 1 rész ecetben, só, bors, babérlevél, vöröshagyma, petrezselyemgyökér, kakukfű hozzáadásával puhára főzzük. Ezután csipkeízből mártást készítünk, vagy a már kész csipkeíz felhígítjuk. A húst tálra tesszük, levéből egy merőkanálnyit alája öntünk s mellé külön csészében a csipkemártást is betálaljuk. (A csipkeíznek nem szabad túl édesnek lennie.)

Verőcei aprítottas. 2 egész hagymát karikára vágunk és egy jó kanál zsírban rózsaszínűre piritjuk. Ha a hagyma már kissé dinsztelődött, 1 sárgarépat és 1 petrezselyem gyökeret reszelünk rá s azzal együtt piritjuk a hagymát tovább. 1 kg-nyi vadhúst (lehet bármilyen vad is) kockára vagdalunk, az edénybe tesszük, megsózzuk, borsozzuk, paprikázzuk és fedő alatt puhára pácoljuk. Lassanként mindig kevés vizet öntünk rá s ha elfödi, ismét szaporítjuk. 2 paradicsomot felszeletelünk, beledjük vagy télire eltett paradicsomot öntünk bele. Ha a hús már jó puha, 5-6 szép, szeletekre vágott burgonyát adunk hozzá s ezt is jó puhára főzzük, de vigyázzunk, hogy a burgonya szét ne főjjen. Tálaláskor 2-3 kanál tejfelt s kevés reszelt citromhéjat teszünk még bele és jó bő lében, forrón tálaljuk.

Verőcei aprítottas. 2 egész hagymát karikára vágunk és egy jó kanál zsírban rózsaszínűre piritjuk. Ha a hagyma kissé megdinsztelődött 1 sárgarépat és 1 petrezselyem gyökeret reszelünk rá s azzal együtt tovább piritjuk. 1 kg-nyi vadhúst (bármilyen vad lehet) kis kockákra vagdalunk, az edénybe tesszük, megsózzuk, borsozzuk, paprikázzuk és fedő alatt puhára pároljuk. Lassanként kevés vizet öntünk alá, (ha a hús nem főne ki magából elegendő vizet) s ha elfő az, újból kevés vízzel szaporítjuk. 2 paradicsomot, vagy annak megfelelő mennyiségű dunsztost adunk hozzá. Ha a hús már jó puha, 5-6 szép szeletekre vágott burgonyát adunk még bele s ezt is puhára főzzük. Tálaláskor 2-3 kanál tejfölt s kevés reszelt citromhéjat téve reá, jó bő lében forrón tálaljuk.

(Folytatjuk.)

Vári-Vojtovits Zoltánné.

K Ü L Ö N F É L É K.

Kitüntetés. *Mahoczky Antal* egri érseki uradalmi erdész kar- és tagtársunkat a vadászat és vadgazdaság terén felmutatott értékes eredményes munkásságának elismeréseképpen a Hubertus Országos Magyar Vadászati Védegylet az egylet ezüst érmével tüntette ki.

Hány levele van a fának? Knuchel híres svájci biológus a fak leveleivel és azoknak jelentőségével a fák életére foglalkozván, tanulmányai során kiszámította, hogy egy bükkfa leveleinek felülete kereken 285 m²-re tehető, amivel könnyen megtudjuk így magyarázni az erdőállománynak a légköri csapadékok felfogására gyakorolt nagy visszatartó erejét. A neves tudós úgy találta, hogy egy 30 cm. átmérőjű bükkfának kereken 120.000 levele van. Az ugyanilyen átmérőjű fenyőfánál több mint 20 millió fenyőtűt talált. (K. V.)

A m. kir. minisztérium 1710/1934. M. E. szám alatt rendeletet adott ki a belföldi származású tűzifa értékesítésének előmozdítása céljából.

Új vadászati törvény lépett életbe Poroszországban, mely a változott viszonyokhoz képest különösen a vadkímélés és az okszerű vadászás tekintetében tartalmaz érdekes intézkedéseket. Szigorúan elrendeli, hogy a magántulajdon vadállományát ugyanúgy kell gondozni, mint az államét. A törvény több védterületet jelölt ki, így pl. a Joachim közelében fekvő Schorheldet és a pomerániai Darss félszigetet védő- és védőterületnek nyilvánítja, ahová mindenfajta kis- és nagyvadat telepítenek. A törvény intézkedik aziránt is, hogy a vadszegény területeket be kell hasznos vaddal telepítés útján népesíteni. A bölény elszaporítására megfelelő nagy területet jelölt ki s az állam már tekintélyes számú fajtiszta bölényt vásárolt.

Élénk tenyészállatvásári forgalom várható. A Mezőgazdasági Kiállításon március 22-én megnyíló országos mezőgazdasági kiállítás tenyészállatcsoportjában igen kiváló minőségű és az előző évek kiállításainak anyagát jóval meghaladó számú tenyészállatot jelentettek be. Remélhető, hogy a kiállítás, mint vásár is jól fog sikerülni és a vásári forgalom előreláthatóan az eladók és a vásárolni szándékozók várakozásait is ki fogja elégíteni, annál inkább, mert igen számottevő kedvezmények könnyítik a kiállítás tenyészállatforgalmát.

A megvásárolt tenyészállatok ingyenes hazaszállítása, a másfél éves kamatmentes hitel és a községek számára engedélyezett 30%-ig terjedő árvisszatérítés mind olyan intézkedések, amelyek egész különleges előnyt biztosítanak a Budapesten való vásárlások számára. A megnyilvánuló nagy érdeklődés máris jelzi, hogy a tenyésztők széles köre a budapesti kiállításon igyekszik tenyészállatszükségletét beszerezni. Így biztosan számolni lehet azzal, hogy a tavaszi mezőgazdasági kiállítás állattenyésztésünk magas színvonalának további emelése érdekében hasznos szolgáltatásokat fog tenni és hogy eredményei a tenyésztők körében is általános meglepetést fognak kelteni.

A lókiállítás anyagát ez évben is nemcsak a zárt istállóknak, hanem lovasmutatványok és fogatversenyek keretében is megsejlelheti a kiállítás közönsége. A mezőgazdasági kiállítás színhelyén lévő felhajtópálya a legnagyobb méretű az országban és így kiváló alkalmat nyújt arra, hogy a lóanyagot a vásárolni szándékozók mozgás és munkaközben is megtekinthessék.

Vadbőrarak. Róka 5—8; vidra 30—35; nyest 40—55; borz 4—5; vadmacska 4—5; görény 5—8; nyúl (téli) 0.50—0.55 pengő darabonkint.

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II., Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendő. Telefon: 566—24. Don Bosco Nyomda, (Sarkady J. Alajos), Rákospalota, Horthy Miklós út 97. — Telefon: 95—2—03.

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Orsz. Egyesületének vagyonmérlege, ill. zárszámadása 1933. évről.

I. Bevétel.			II. Kiadás.				
1	Beiratási díjakból befolyt	102	—	1	Tisztviselők tiszteletdíjaira kifizetett	2680	—
2	Tagsági " "	5077	74	2	Az „Erdő” szaklap előállítási költségeire	2473	55
3	Lapelőfizetésekből " "	301	70	3	Leltári tárgyak beszerzésére	40	60
4	Hirdetési díjakból " "	46	01	4	Irodafenntartási költségekre	54	74
5	Jelvények eladásából befolyt	68	10	5	Távbeszélő költségekre	322	19
6	Tőkekamat címen " "	27	80	6	Postaköltségekre	444	07
7	Egyéb bevételekből " "	113	52	7	Postatakarékpénztári költségekre	129	15
	<i>1933. évben összesen</i>	5736	87	8	Lapelőfizetésekre és könyvekre	101	12
8	Maradvány 1932. évről	2260	99	9	Utazási költségekre	588	89
				10	Ösztöndíjakra és segélyekre	250	—
				11	Különféle kiadásokra	429	83
				12	Megtérítendő kiadások	225	80
				13	Átmeneti kiadások	68	30
					<i>1933. évben összesen</i>	7808	24
				14	Készpénz maradvány 1933. év végén	189	62
					Kiadás mint egyenleg 1933 év végén	7997	86
	Bevétel mint egyenleg 1933. év végén	7997	86				

Budapest, 1934. évi január hó 16-án.

Daróczy Márton s. k.
ügyvezető elnök.

Brandt Vilmos s. k.
elnök.

Kolb Gyula s. k.
egyesületi főszámvevő.

A számvizsgáló bizottság:

Forgács Pál s. k.

Gábris József s. k.

Stumpf László s. k.

**A M. E. V. M. E. temetkezési segélyalapjának vagyonmérlege, illetve zárszámadása
1933. évről.**

I. Bevétel.			II. Kiadás.		
1	Beiratási díj címen befolyt	1 —	1	Tagoknak kifizetett temetkezési segélyekre	575 50
2	Tagsági díj " "	574 80			
3	Kölcsönök tőkájének törlesztésére	31 —		<i>1933. évben összesen</i>	575 50
4	Kölcsönök utáni kamatokra	246 —	2	Készpénz maradvány 1933. év végén	1324 92
5	Nádaskay R. tartozására befolyt tőke	377 50			
6	" " " " kamat	472 50			
	<i>1933. évben összesen</i>	1702 80			
7	Készpénz maradvány 1932. évről	197 62			
	Bevétel mint egyenleg 1933. év végén	1900 42		Kiadás mint egyenleg 1933. év végén	1900 42

Budapest, 1934. évi január hó 16-án.

Daróczy Márton s. k.
ügyvezető elnök.

Brandt Vilmos s. k.
elnök.

Kolb Gyula s. k.
egyesületi főszámvevő.

A számvizsgáló bizottság :

Forgács Pál s. k.

Gábris József s. k.

Stumpf László s. k.

Jegyzőkönyv.

Felvétellett Budapesten, 1934. évi március hó 25-én a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének

rendes évi közgyűlésén.

Jelen vannak: *Brandt Vilmos elnök, Daróczy Márton ügyvezető-elnök, Tömösváry Miklós titkár, Kolb Gyula főszámvevő, Polacsek Kálmán és Tihanyi István pénztári ellenőrök, Aponyi József, Bölcs István, Cservenka Ferenc, Csillik Gyula, Dobrovics Dániel, Fekete József, Forgács Pál, Fortenbacher Nándor, Gábris József, Gyuga János, Jamrich Károly, Káders Imre, Moóri János, Németh József, Orosz Imre, Papp István, Polacsek Béla, vitéz Szekeres Károly, Szöllösy Sándor, Szy Ferenc, Till Gusztáv, Törkenczy István, Tüttő János, Varga Pál, Vasvári Vilmos és még mások.*

Brandt Vilmos elnök megnyitja a gyűlést és felszólítja a jelenlévőket a Magyar Hiszekegy elmondására. Ezután üdvözli a megjelenteket. Megemlíti, hogy a tagok kis számban való megjelenését nem az érdeklődés hiányának, hanem a súlyos gazdasági helyzetnek tudja be. Megérti, hogy karunk tagjainál ma minden fillérre szükség van, s így még a kedvezményes utazás dacára sem engedi meg helyzetük a gyűlésen való részvételt.

A megnyitó további részében foglalkozik az Egyesület törekvéseivel, hangoztatva, hogy a jövőben még intenzívebben öhajt a kar ügyeivel foglalkozni, mert ezt elfoglaltsága is meg fogja engedni. Ezután felszólítja a titkárt, hogy adja elő a vezetőség jelentését.

Tömösváry Miklós titkár mielőtt a jelentésbe kezdene javasolja, hogy a közgyűlés táviratilag üdvözölje a földművelésügyi miniszter úr öngyméltóságát, Földváry Miksa öméltóságát, egyesületünk tiszteletbeli elnökét és Papp Béla öméltóságát, az erdészeti főosztály vezetőjét. (A javaslatot egyhangúlag szavazzák meg.) Majd jelentését a következőkben adja elő:

Méltóságos Elnök Úr!

Tisztelt Közgyűlés!

Újból lepergett egy esztendő az idő homokóráján. Erre az elmúlt esztendőre pillantunk most vissza és számolunk be arról, hogy milyen tevékenységet fejtett ki Egyesületünk a magyar erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzet egyeteme érdekében.

Visszatekintésünk első pillantásában is megállapíthatjuk, hogy az elmúlt 1933-as esztendő mozgalmassabb, jobban mondva élénkebb tevékenységre készítette az Egyesületet, illetve annak vezetőségét, mert a karra nézve igen fontos, bátran állíthatjuk, hogy életbe vágó kérdések merültek fel, melyek megoldásánál az Egyesület közreműködésére is szükség volt a kari érdekek megvédése szempontjából.

Jóleső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy törekvéseink nem voltak hiábavalók, bár az elért eredmények ma még nem is érzetik hatásukat. Ez azonban természetes is, mert az idő rövidsége miatt azokat még alaki formaságok miatt rendszeresíteni nem lehetett, ami azonban az Egyesületen kívül álló okokból származik.

Részletezve az Egyesület múlt évi működéséről szóló jelentést, a következőket kellett megállapítanunk:

A nehéz gazdasági helyzet folytán az egyesületi élet nem fejlődhetett, sőt határozott visszaesés tapasztalható egyes vonatkozásokban. Csodálni ezt nem lehet, mert a tagok, akik az Egyesület fenntartásának terhét viselik, mint mindenki, úgy ők is szegényebbek lettek. Ebből folyólag a vezetőség főtörekvése oda irányult, hogy az egyesületi keretek fenntartását biztosítsa és azt átmentse a jobb időkre. Ez sikerült is, mert addig, amíg nagyobb egyesületek kénytelenek működésüket szüneteltetni, mi még eredményes működést fejthetünk ki.

Sajnálattal bár, de mint tényt kell megállapítanunk, hogy igen nehéz jövőnek nézünk azonban elébe, ha Egyesületünk tagjai ezután is nemtörődomséggel, közömbösséggel nézik azt a munkásságot, melyet a vezetőség kifejt érdekében és a terheket nem viselik el. Ez feltétlenül maga után fogja vonni azt, hogy kénytelenek leszünk mi is szüneteltetni az Egyesület működését.

Ezen megállapításunk helyességét igazolja az elmúlt esztendő számadási mérlege, mely kétséget kizáróan mutatja ki, hogy az előirányzott bevételeknek még a fele sem folyt be.

Természetesen a tagdíjak nagymérvű elmaradásának tulajdonítható a hiány, mert a 10.266 pengő tagdíjból mindössze 5.077 pengő 74 fillér folyt be. A különbség tehát 5.388 pengő 26 fillér. Ezzel az összeggel nőtt az évek óta folytonosan szaporodó hátralék is, mely most már kereken 26.195 pengőt tesz ki. De még ez az összeg is növekedik, ha hozzávesszük az adósoknál kint lévő pénzeket.

A vezetőség mindent elkövetett, hogy megakadályozza a tagdíjhátralékok növekedését, de ezen törekvése a legcsekélyebb eredménnyel sem járt. Sőt, ha erőlesebbnek mondható eszközökhöz nyult, úgy a tagok részéről szemrehányások illlették, vagy azokat sem méltatták figyelemre.

Hasonló az eset a tettekezési alapnál is, talán még rosszabb is.

A múlt évi közgyűlés határozata értelmében az alap megreformálása, illetve biztos alapokra fektetése érdekében tervezetet dolgoztunk ki, melynek végrehajtásakor azonban kitűnt, hogy a tagok azt még kevésbé támogatják, s még a jelentkezést sem tartották szükségesnek.

Mindezekből messzemenő következtetéseket kellett a vezetőségnek levonni és olyan megoldásokat keresni, melyek biztosíthatják a zavartalan működést.

Éppen ezért, újabb tervezeteket dolgoztunk ki, melyek azt célozzák, hogy a tagok terheit könnyítsük, de viszont többet nyujthasson az Egyesület. Így remél-

jük megvalósíthatónak az Egyesület anyagi megerősítését és mérlegének aktívátételét.

Az előadottakból meggyőződést szerezhetett a t. Közgyűlés, hogy az említett körülmények között csak igen nagy munkával és a lehetőségek körülményes mérlegelésével tudott eredményes működést kifejtteni.

Ezek után sorra vesszük azokat a fontosabb mozzanatokat, melyek az elmúlt esztendőben tartották az Egyesület életét.

Elsőnek kell megemlítenünk azt a bensőséges meleg ünnepelést, melyet Földváry Miksa ömértósága tiszteletére rendeztünk abból az alkalmából, hogy Egyesületünk örökös tb. elnökévé választotta.

A másik kiemelkedő eseménye volt az évnek Pécsen tartott vándorgyűlésünk, melyhez méreteiben és szépségében hasonlót még nem tartott Egyesületünk.

Hálátlanság lenne, ha a közgyűlésen nem emlékeznénk meg a pécsi vándorgyűléssel kapcsolatban vitéz Rábay Gyula erdőmester úrról, aki oly nagy szívességgel és önzetlen ügyszeretettel működött közre a vándorgyűlés sikere érdekében.

De ugyancsak meg kell emlékeznünk Moóri János pécsi kar- és tagtársunkról is, aki a vándorgyűlés megrendezése körül tett olyan szolgálatot Egyesületünknek, melyek páratlanok.

Szeretnénk, ha a közgyűlés is méltányolná vitéz Rábay Gyula erdőmester úrnak az Egyesület iránti jóindulatát és ezért neki és Moóri János kar- és tagtársunknak jegyzőkönyvi köszönetet javasolunk. (Egyhangzó hozzájárulás).

Nem mulaszthatjuk el megemlékezni arról az ünnepélyes aktusról sem, melyet Daróczy Márton közszeretnek örvendő ügyvezetőnk kitüntetése alkalmából lett rendezve. (Élvezés).

Ezek voltak azok a társadalmi eseményei az évnek, melyekben Egyesületünk közvetlen szerepet játszott.

A következőkben ismertetjük azon ténykedéseket, melyek a kari érdekeket voltak hivatva előmozdítani.

Ezek közül minthogy a legfontosabb az erdőtörvény-tervezet ügye, azt részleteiben is ismertetjük.

Mint tényleges eredményt kell mindenekelőtt elkönyvelnünk már azt is, hogy a tervezet kézírata hozzászólás végett Egyesületünknek is meg lett küldve, ami azt jelenti, hogy elértük már azt, hogy az illetékes szakkörök érdekképviselőinket komoly tényezőnek veszik, melyet döntés előtt most már meghallgatnak.

Az erdőtörvény-tervezet módosítása ügyében felterjesztett beadványunkban foglaltakat tagjaink egy része kifogásolta. Mielőtt ezen kifogásokat boncolgatnánk, le kell szögeznünk, hogy bármiképpen is forgattuk volna a paragrafusokat, mindig lett volna olyan csoport, amelynek érdekeivel egyes intézkedések ellentétben volnának, s egyáltalában nem lehet törvényt úgy előkészíteni, hogy az minden egyes embert kielégítene.

Éppen ezért a vezetőség a nagyfontosságú kérdésre való tekintettel figyelmen kívül hagyott minden egyéni érdeket és csakis a kar egyetemes érdekeit tartotta szem előtt. Ebből folyólag a fősúlyt nem a címkérdésre helyezte, hanem a minősítésre és a szakoktatásra. Ugyanis meggyőződésünk, hogy e két főtényező, melynek javunkra való megoldása feltétlenül magával hozza a címkérdés megoldását is.

Hogy megállapításunk helyes, mi sem mutatja jobban, hogy a kérdéshez

való hozzászólások 90⁰/₀-a előbbre valónak tartja a szint emelését, mint a cím-kérdést Szolgáljon ennek bizonyítékául csak egy levél, melynek a közgyűlésen való közlését kéri az írója, miért bátorkodom azt ismertetni.

Az ismertetett levél írója egyszerű ember, s miként láthatjuk, mégis a szakoktatás emelését kéri, tehát igaznak kell annak lenni, hogy mindenkor és mindenütt a tudás győz.

Tudatában vagyunk annak, hogy sokakra fájdalmas az iskolázottság szerint való osztályozás, de kérjük, miként lehetne másképp megoldani egy ilyen átalakulást?

De azért biztosíthatjuk az érdekelteket, hogy a változásnál ők sem fognak kiszorulni az őket jogosan megillető helyről, mert az érdem minden körülmények között számításba fog jönni és az illetékesek figyelembe fogják venni mindenki-nek a jogosultságát.

Be kell azonban látni azt is, hogy a fiatalságnak is éppen olyan joga az előnyöket élvezni, mint az idősebbeknek, ha arra érdemesek, miért is tőlük sem vonható meg az, amire jogokat szereztek. Ezért kellett disztingválni az egy éves erdőőri és vadőri iskolát végzetek között is.

Mindent összevetve nyugodt lelkiismerettel lehet állítanunk, hogy az erdő-törvény-tervezethez való hozzászólásunk a kar egyetemének érdekeit van hivatva szolgálni, s ezt az eredmény igazolni is fogja.

Kérjük tehát a jelenlevőket, hogy az itt hallottakat vigyék szerte az országban, s nyugtassák meg kartársaikat, hogy az Egyesület az ő érdekeikben dolgozik, s ha sérelmesnek is találnák egyesek azt, amit kértünk, az csak látszat, mert a törvény végrehajtásánál ők is elérik azt, amire vágyakoznak.

Egyébként is ez a dolog még befejezést nem nyert, s figyelemmel kísérjük minden mozzanatát, hogy kívánságainknak megfelelően módosulhasson minden, ami arra szorul.

Úgy hisszük, hogy az előadottak megnyugtatóan szolgálnak mindazok részére, akik valamelyes aggodalommal néztek elébe az új törvénytervezetnek.

Jelentésünk során ezzel az üggyel végeztünk is.

Az erdőtervény-tervezeten kívül legfontosabbnak tartottuk az állásnélküliek elhelyezésének előmozdítását. Ebben az irányban is mindent elkövettünk, de sajnos, munkásságunk e téren fele olyan eredménnyel sem járt, mint 1932. évben.

Nagy nehézséget okoz az, hogy csak az iskolából évente közel 80 ember kerül ki, pedig ez a szám már olyan nagy, hogy mai csonkaságunkban az erdő-és vadásztársaságok képtelenek azt felvenni. E téren feltétlenül kell tenni valamit, mert az állásnélküliek száma napról-napra emelkedik, s igen sok kartársunk családjával együtt a legnagyobb nyomorban van.

Jónak látnánk, ha a közgyűlés határozatilag utasítaná a vezetőséget, hogy sürgősen forduljon ez ügyben Emlékirattal a földművelésügyi miniszterhez, melyben kéri az iskolák és magánvizsgák szüneteltetését az új erdőtervény életbe léptetéséig.

Szorgalmaztuk még az Egyesületbe való beszervezést is az illetékes hatóságoknál. E tárgyban történt is döntés, mely kedvező ugyan, de még sem elégíti ki a kívánalmakat.

Lépéseket tettünk a magánszolgálatban álló kartársaink nyugdíjbiztosítása érdekében is. Ez ügyben azonban a tárgyalások még folyamatban vannak és

előreláthatólag még huzamosabb ideig tartani fognak, mert a kérdés megoldása nem oly egyszerű, ha azt a lehető legbiztosabb alapokra akarjuk fektetni.

Ezekben az ügyekben kívül az Egyesület vezetősége számtalan apróbb ügyek elintézésével szolgálta a tagok érdekeit, s ha nem minden sikerült úgy, mint azt a tagok óhajtották, az a vezetőségen kívül álló okokból aka lályoztattak.

Egyesületünk hivatalos közlönye „AZ ERDŐ“, mint arról az itt jelenlevőknek tudomása is van, minden hónapban megjelent. Sajnos, a nehéz viszonyok miatt az elmúlt esztendőben többször össze kellett két hónapot vonni.

A munkatársak mostan sem kapnak tiszteletdíjat, tehát önzetlenül dolgoznak a lapnak.

Örvendetes tényként állapíthatjuk meg, hogy az „AZ ERDŐ“-t az illetékes szakkörök szívesen látják, s a lapot megbecsülik.

Az elmúlt esztendőben a segélyekre szánt összeget egy elhalt kar- és tagtársunk súlyos beteg özvegye és az esztergomi iskola két jól tanuló, szegénysorsú tanulójának juttatjuk. Ezzel a ténykedéssel egy lépést tettünk egyik kítüzött célunk felé, mely az arra szorulókat támogatását van hivatva előmozdítani.

Jelentésünk utolsó szakasza a taglétszámról szól. 1932-ről átjött 987 tag. 1933-ban kilépett 18, meghalt 5, apadás tehát 23, ezzel szemben belépett 47 új tag, tehát a mai taglétszám: 1011.

A befejezés előtt még egy szomorú kötelességet óhajtunk teljesíteni akkor, amikor javasoljuk, hogy *Perneczky József, Makay György, Haverlik István, Stark Sándor és Bácsi András* elhunyt kartársaink nevét jegyzőkönyvileg örökítsük meg. (Egyhangú hozzájárulás).

Az elmondottakban foglaltuk össze nagyvonalokban azokat a ténykedéseket, melyeket az elmúlt esztendőben tettünk karunk érdekében

Nem állítjuk, hogy többet nem lehetett volna tenni, de a mostoha körülmények azt nem engedték. Hogy mégis eredményesen zárhatjuk az 1933. évet, azt első sorban nagy tekintélynek és általánosan szeretve tisztelt Elnök urunk ömlesztőségének köszönhetjük. Bizva-bizunk is az ő személyében és kérjük a Mindenhatót, tartsa meg nekünk igen sokáig, hogy vezesse ki népét az ígéret földjére.

A jelentés után ismerteti a választmány által elfogadott költségvetést, utána pedig felkéri a megjelenteket, hogy szóljanak az előadottakhoz.

Fortenbacher Nándor kifogásolja, hogy ösztöndíjakat ad az Egyesület. Megemlíti, hogy az ösztöndíjakra szánt összeget inkább „Az Erdő” céljára kellene fordítani.

Daróczy Márton ügyvezető válaszol a hozzászólásra. Szerinte az ösztöndíjakra feltétlen szükség van, mert ezzel az Egyesület egyik célja, a reászorulókat segélyezése is gyakoroltatik. Megjegyzi, hogy segélyben amúgy is csak pontosan fizető tag gyermekei részesülhetnek.

Fortenbacher Nándor nem nyugszik meg a válaszban adott okfejtésben és ragaszkodik ahhoz, hogy az ösztöndíjakra felvett összeg „Az Erdő” céljaira fordíttassék.

A tárgyhoz hozzászólnak még *vitéz Szekeres Károly, Polacsek Béla* és *Szj Ferenc*, aki hangoztatja, hogy segíteni az Egyesület fő törekvése kell legyen.

Varga Pál a jelentésben foglaltakhoz hozzászólva előadja, hogy szerinte az Egyesület nem védi kellően a magánvizsgások érdekeit, mert különbséget tesz a különféle képen szakképesített között.

Szy Ferenc az előtte szóló véleményét nem osztja és az előadottakat

csak látszatnak minősíti, amit meg is ért, mert a vezetőségnek úgy kell munkálkodnia, hogy céljait el is érhesse.

Moóri János a jelentéssel kapcsolatban kéri, hogy „Az Erdő”-ből egyes érdekképviselőknek is küldjön az Egyesület, hogy minél szélesebb körben jussanak tudomásra a kar orvoslásra váró ügyei.

(A javaslat vitát kelt, mire az elnök szavazást rendel el, s minthogy a többség a javaslat mellett van, azt határozatilag kimondja.)

Brandt Vilmos elnök kijelenti, hogy „Az Erdő” részére illetékes helyről anyagi támogatást fog kieszközölni, s ezáltal megvalósíthatók lesznek azok az óhajok, melyek a lappal szemben támasztatnak. (Tudomásul szolgál.)

A következőkben *Tömösváry Miklós* ismerteti a vezetőség által kidolgozott és a választmányi ülés által jóváhagyott tervezetet, amely szerint a jövőben minden elhalálozó tag hátramaradtjait segélyben részesíti az Egyesület, ha egy évnél több tagdíj hátraléka az elhaltak nem volt.

A segélyezés nagyságát a tervezet a következőképpen állapítja meg:

12 havi tagság után 5 évi tagságig	100 pengő segély,			
5 évi	10	150	„	„
10	20	200	„	„
20	30	250	„	„
30	40	300	„	„
40	„	500	„	„

fizettetik ki.

Ha valamely tag a belépéstől számított 12 hónapon belül hal meg, azután segély nem igényelhető.

Brandt Vilmos elnök az előadottakhoz való hozzájárulást kér.

Tihanyi István soknak találja a 100 pengős segélyezést és indítványozza, hogy 50 pengővel kezdődjék a segély táblázat, mert aggályai vannak, hogy esetleg nem bírja meg az Egyesület a nagyobb összegek fizetését, amíg egy nagyobb alap nem áll rendelkezésére.

Cservenka Ferenc hozzászólásában még kevesli is a megállapított segélyösszegeket, mert azt tartja, hogy az Egyesületnek kötelessége minél többet adni, ha már valamit ad.

Till Gusztáv is a 100 pengős kezdetet tartja jónak.

Ezek után *Brandt Vilmos elnök* a segélyezésre határozatot kér. (A többség a tervezetet teljes egészében jóváhagyja, mire az elnök *határozatilag kimondja*, hogy a Temetkezési Segély Alapot megszüntetik, a jövőben minden tagdíjat rendszeren fizető tag után családja az ismertetett módozatok szerint segélyben részesül. A T. S. A. régi tagjai pedig jogaikban meghagyva mindig a magasabb segély osztályban részesítendők.)

Tömösváry Miklós ezután ismerteti a számvizsgáló bizottság jelentését és az illetékesek részére a felmentvény megadását kéri. (A közgyűlés a felelős tényezők részére a felmentvényt az 1933. évre megadja, az Elnök ezt határozatilag kimondja.)

A tisztújítás következtén, ismertette lesznek a jelölések, mely szerint a következők lesznek megválasztva egyhangú „éljen” kiáltással:

Elnök : *Brandt Vilmos* ny. főispán, orsz. gyűl. képviselő. *Ügyvezető elnök* :

Daróczy Márton. *Titkár*: Tömösváry Miklós. *Főszámvevő*: Kolb Gyula. *Pénztári ellenőrök*: Tihanyi István és Polacsek Kálmán.

Választmányi tagok: *Kincstártól*: Aponyi József, Bölcs István, Deáky Dezső, Orosz Imre, Répásy Eerenc, Schleichardt Nándor, Schödl József, Szy Ferenc, Till Gusztáv, Törkenczy István. *Közalapítványtól*: Schwendtner Antal, Stumpf László. *Fővárostól*: Id. Kolpaszky Gyula, Vizner Sándor. *Járásaktól*: Szöllössy Sándor. *Magánuradalmaktól*: Belányi Vilmos, Cservenka Ferenc, Csillik Gyula, Gera József, Kiss Gábor (Debrecen), Kovács Antal (csapodi), Moóri János, Németh József (pápai), Orosz László, Pasztorek Antal, vitéz Szerkes Károly, Varga Pál.

Póttagok: Strobenz Géza, Stubnya Mihály, Vancsura Antal.

Számvizsgáló bizottság: Deák László, Gábris József és Vasvári Vilmos.

Az indítványokra áttérve elsőnek Orosz Imre tesz indítványt aziránt, hogy Az Erdészeti Műszaki Segédszemélyzet Zsebkönyvének terjesztését és kiadását vegye át az Egyesület.

Cservenka Ferenc és Fortenbacher Nándor hozzászólásai után az indítványt elveti a közgyűlés s azt az elnök határozatilag kimondja.

Till Gusztáv indítványozza, hogy azon célból, hogy jövőben Az Erdő még közelebb hozza egymáshoz a kartársakat, bővíttessék ki a személyi és egyéb hírek rovata. Ezt úgy véli elérni, hogy csináltasson az Egyesület erre a célra levelező lapokat, amelyeket felbélyegezve küldjön meg azoknak, akik tudósítói akarnak lenni a lapnak. Továbbá indítványozza még a szerkesztői üzenet rovatának kihasználását.

Az indítványokat a közgyűlés magáévá teszi, mielőtt azonban az elnök határozatilag kimondaná, megjegyzi, hogy ő is pártolja Till Gusztáv indítványait.

Tömösváry Miklós ismerteti Nádaskay Richárd átiratát, aki kamatellengetést kér.

Kisebb vita, majd Daróczy Márton és Cservenka Ferenc hozzászólásai után úgy határoz a közgyűlés, hogy a kamatokat nem engedi el, de az eddigi 8 0/0-ról 4 0/0-ra szállítja le. Az elnök határozatilag kimondja.

Moóri János szép előadásban és igen jó indokolással indítványozza, hogy kérje az Egyesület az erdészeti műszaki segédszemélyzet részére a fegyverhasználati jog módosítását és legalább is az államrendőrség mintájára való kiterjesztését.

Szükségesnek tartja továbbá az erdészeti műszaki segédszemélyzet életbiztosítását és kéri, hogy ebben az irányban is tétessenek lépések.

Végül megemlíti, hogy a pécsi vándorgyűlés alkalmából javaslatot tett az egyesületi zászló elkészítésére, kéri, hogy ez mielőbb megvalósíttassék.

Brandt Vilmos elnök először is köszönetet mond Moóri Jánosnak az indítványokért, s kijelenti, hogy azokat a maga részéről a legmelegebb pártfogásban részesíti és a legmesszebbmenően fog eljárni a sikeres megoldás érdekében, majd Cservenka Ferenc és Orosz Imre hozzászólásai után az indítványokat határozatilag kimondja.

Aponyi József az erdészeti műszaki segédszemélyzetnek az Egyesületbe való kötelező beszerzésére tesz indítványt.

A tárgyhoz *Cservenka Ferenc* szól hozzá.

Tüttő János az állásnélküliek elhelyezése érdekében szólal fel és kéri az elnökséget, hogy mindent kövessen el annak érdekében, hogy a megüresedő állások első sorban az Egyesület tagjaival töltsenek be. Megállapítja, hogy vidékükön még a nagyobb uradalmak sem alkalmaznak szakképzett embereket, hanem munkanélküli iparosokat, napszámosokat és béreseket, akik pedig igen nagy károkat okoznak tudatlanságukkal. (Tudomásul szolgál.)

Daróczy Márton ügyvezető elnök megemlíti, hogy a világháborúban elesett erdőtiszteknek emléktáblát állítottak a földművelésügyi minisztériumban. Indítványozza, hogy hasonló emléktáblát állítson Egyesületünk is a hősi halált halt erdészeti altisztek emlékének. Hogy ez mielőbb megvalósulhasson, kéri a vezetőséget, hogy az elesett kartársaink névsorát szerezzék meg és dolgozza ki az emléklap tervezetét.

Az indítványt egyhangúlag elfogadja a közgyűlés, amit az Elnök határozatilag kimond.

Több tárgy nem lévén, *Brandt Vilmos elnök* még rövid beszédben kéri a tagokat, hogy ne csüggedjenek, amiért lassan haladnak a célok felé, ami nem a vezetőség hibája, hanem a rossz gazdasági helyzet hátráltatja az előhaladást. Reméli, hogy az 1934. évben sokkal eredményesebben zárulhat, de megjegyzi, hogy ehhez a tagok támogatása is szükséges. Ezzel a gyűlést bezárta.

Orosz Imre néhány keresetlen szóval köszönetet mond az Elnöknek a kar iránti jóindulatú fáradozásáért és kéri, hogy a jövőben is támogassa nagy tekintélyével az erdészeti műszaki segédszemélyzetet.

Amit érdemes tudni . . .

E helyen is felhívjuk a M. E. V. M. E. tagjainak szíves figyelmét, hogy a közgyűlés határozata értelmében csak azután az esetleg elhalálozó tag után igényelhető segély, akinek egy évi tagságdíjnál több hátraléka nincs. Kérjük tehát a tagokat, hogy tagságdíj-hátralékait rendezni szíveskedjenek, mert minnél több tartalékkal fogunk rendelkezni, annál nagyobb segélyeket utalhatunk ki. Gondoljunk arra, hogy halál ellen egyikünk sincs biztosítva !!

*

A lap minden olvasóját felkérjük, hogy a lap szebbé, érdekesebbé tétele érdekében közöljön a szerkesztőséggel minden hírt, legyen az akár személyi, az erdészetbe vagy vadászatba vágó.

E célból rendelkezésekre állnak címmel és bélyeggel ellátott levelezőlapok, amit igénylésre szívesen küld a szerkesztőség.

„Kainbélyeg!“

Az első emberpár elsőszülött fiát Isten megbélyegezte az öccsének megölése miatt a biblia szerint: „hogy senki, aki találná őtet, meg ne ölné“. Ez a megszegyenítő jegy, melyet Isten a gyilkosra nyomott rá, hogy mindenki könnyen ráismerjen, de „meg ne ölné“, még napjainkban is örökérvényű igazságnak bizonyul, azzal a különbséggel, hogy a mai Ábel-ek nem viselik ezt a Káin-bélyeget.

Lehetett volna-e nagyobb, megszegyenítőbb bélyeget nyomni ránk, mint ezek az Indiából idecsavargott, az emberiség legkezdetlegesebb fokán állók, de az emberekre csak bajt és veszélyt jelentő vadállatok a kötelességét teljesítő vitéz Kővári Lajos meggyilkolásával nyomtak ránk, csak azért, mert ő ezekben a fenevadakban is embert látott és mint ilyennel, már csak a 72086/1896. sz. rendelet szellemében járhat el, mely csak kötelességet ró ránk, de jogot nem ad.

Ábel annak idején terményei és juhái legjavát áldozta fel, mint ahogy a mai Ábelek is tudásukat, szorgalmukat és hűségüket (és családjukat) áldozzák fel mindhiába, mert a mai földönhordott fejek és bedugult fülek nem látják és nem hallják a kioltott életek feltörő lángoszlopaikat az utolsó jalkiáltás akkordjaitól kísérvé. Ezért van tele a sok véres „Káin“-i áldozat fojtogató füstjével az egész erdőaltiszti horizont. Lehet, hogy ezért, és ettől a kesernyésszagú, áthatolhatatlan füstgomolyagtól nem talál ránk a mentőexpedíció!?, mi pedig a szemünket és szánkat befogva várjuk, míg a mérges gáz elszáll az itt-ott egy-egy kisebb prűszkölés vagy köhintés által keletkezett fuvalattól.

A 38 évig tartó boldog álomban már kifáradtunk és a „karunk“ végtagjai a hajnalhasadás hűvös harmatától fázós, didergő ébredést erőszakol ránk s bár a sötétségben már léket vert a felkelő Nap-unk, mégis fogvacogva várjuk, hogy a testet-lelket melegítő bolygónk mikor ér már merőlegesen fölénk, hogy bevilágítson az erdőaltisztikar berkeibe és kiirtsa a sötétben bujkáló férgéket, hogy az alázuhanó fénynyaláb végre a karunk símafelületű lelkitükrén megtörve oda verődjön vissza, ahonnet az jött, ne legyen látomásunk mindig optikai csalódáson alapuló hamiskép.

Változott idők, elvadult emberek és elavult rendeletek szomorú következménye ez és ezt még tetőzi az is, hogy az emberiség lelkihangszerét a mai átkozott gazdasági krízis nagykalapácsával annyira leverték, hogy a legnagyobb mesternek is hosszú időbe kerül, míg azt újra hangszereli, mikor végre a hamishangok kiküszöbölésével rezonanciába kerülünk és az általunk szolgáltatott fájdalmas, mélabús hangok az illetékesek fülében szívesen élvezett és megértett melódia lesz.

A mai nyomor a nélkülözők asztalára olyan bőségesen teríti fel az embertársaik ellen felhasználható és a vélt jobb falat biztosításának kierőszakolására alkalmas gyilkok halmazát, hogy csak erős lélek tud ezen „Éva“-i almábaharapásnak ellenállni, erre vezethető vissza, hogy 15 szemtanu jelenlétében ölték meg áldozatukat az emberbőrbe bűjtatott vadállatok egy darab fának a birtoklásáért, avagy azért, hogy egy sétabottal egyengette, ápolgatta a cigánygyerek hátán meggörbült erdővédelem hajszálat szegény kartársunk.

De hol vagytok most Faun-ok, napisajtó-lovagok, tolvajpártfogók, kik mindig azt írjátok, hogy: „a brutális erdőőr, — tulbuzgó erdőőr

lelőtte a menekülő galyszedőt", ha netalán egy, a fentihez hasonló vadállatsorda erőszakoskodása következtében kénytelen valamelyik kartárs egy riasztólövessel életét megmenteni, vagy legrosszabb esetben egy-két szem madárseréttel tudtára adni a vérszomjas ragadozó hadnak, hogy csak szemet-szemért, fogat-fogért adhat?!

Már 1933. évi december havi lapunkban foglalkoztam az idevonatkozó hiányos és ráknézve sérelmes rendelkezéssel, így ismétlésbe nem bocsátkozom, de igen is kérdezzük, hogy még nem telt be a pohár? Még van idege és türelme a magyar társadalomnak nézni, hogy emelkedik az orvgyilkosok rémtetteinek véres folyadéka? Még hány v. Kövári Lajos-t kívánnak tőlünk? Hány árva és özvegy görcsös sikolya ér a lelkiismeret azon várfokára, ahol a Szamuely-féle náció piszkos, ocsmány zászlaja díszleg még mindig? Hány kartársunk halálos hörgése ér fel Dugovics Titusz szellemével, hogy azt leránthassa a mélységbe?

A fegyverhasználati jog (ha erről egyáltalán beszélhetünk) érthetetlenül csak nálunk érte meg a szinte mathuzsálemi kort, mert már a 39. év óta nem változott, csupán az emberiség lelkülete és még ma is kétséges, hogy már egyszer a sok áldozat javunkra billenti-e a mérleget, mivel eddig minden erőlködés nélkül kimutatható, hogy inkább az orvgyilkosoknak kedvezett a szerencse, mert cca minden huszadik halottunkra esik egy fenevad, ha pedig a csendőrséget vagy rendőrséget állítjuk páráll velünk, figyelembe véve a létszámot, akkor 1:10 kárunkra, ez érthető is, mert mi nem járunk párba mindig, mint a csendőrök és nem is látunk át egyik sarokról a másikra, mint a rendőrök, hanem magunkra hagyatva, sokszor az erdő legeldugottabb helyén, ahol még tanu is csak ellenünk és mellettünk lehet, segítség? . . . lásd fentieket.

Ezeket kérjük megszívlelni és félre tenni azt az unalomig agyoncsépelet: „irigylem magát, semmi gondja, semmi baja, kint van mindig a jó levegőn stb. stb.“, mert valószínű, hogy csak egy hónap alatti jódolgunk élvezete után nem kérne belőle irigyük, de még akkor sem tudnánk egyvéleményre jutni, mivel nagyobb lármát csapna körülötte, mint azt a mi némaságunk és önfeláldozó jószolgálatunk megengedné.

De hol jársz még boldog egységesítés (államosítás), mely egycsapásra megoldaná ezt a csekélységet? Egy nőjnak egy legelő, egy pásztor! Mi mindent lehetne így megvalósítani?! Addig, sajnos, még sok v. Kövári-nk fog elvérezni, mert részben a szétszórtságunk, részben a kartársak részéről még mindig észlelhető közönyhöz a lerongyolódottságunk is hozzásegődött, mely külön-külön is mind kerékkötője ügyünk jobbrafordulásának s így ez egyelőre csak utópia, éppen ezért teljes diagnózist nem is készítünk, hanem a pillanatnyilag enyhítést nyújtó és rögtön ható gyógyszerek alkalmazásához kell nyúlnunk, ez pedig:

1. fegyverhasználati jogunk megváltoztatása (bővítése) a rendőri közegekéhez viszonyítva,

2. élet- és balesetbiztosítás létesítése, illetőleg a biztosítási hovatartozandóságunk sürgős megváltoztatása,

3. szolgálatának áldozatul esettek hozzátartozóiról való kötelező gondoskodás.

Most azt kérdezhetnék, hogy az anyagi természetű dolgokat miképpen lehetne ma keresztül vinni?, hiszen pénz nincs stb. Ez igaz, de van egy országos erdei alap, melyet csak megfelelőleg módosítani kell és kötelezővé kell tenni, hogy a magánszolgálatban állók a felmerülő járulékok 50⁰/o-át, míg a munkaadók a másik 50⁰/o-át tartoznak az alap javára befizetni, egyben pedig az autonóm testületek szolgálatában álló kartársak se az O. G. M. és P. biztosító intézményhez tartozzanak, hanem az eddigi részarányos tagdíjfizetési kötelezettség fenntartása mellett ugyancsak a fenti intézményhez, mely egy hazai magyar biztosító társaságon keresztül jól megoldható lenne.

De mi mindent nem hordok már megint össze? Mi köze van mindennek a Kainbélyeg-hez? Még utóbb fülön fognak, hogy maradjak a tárgyánál. Hát megígérem s nem ábrándozok tovább, csak hamar még azt szeretném megsűgni, hogy mi mind Ábel-ek vagyunk és még is hordjuk a Káin-i bélyeget, mert ha nem is közvetlen, de hagyjuk, nézzük és meg nem akadályozzuk a Káin-i áldozatok bemutatását, helyette bedugjuk fülünket, lehúnyjuk szemünket, mikor a magyar rónán végig süvít egy-egy vészszikoly. Hiába verik félre a lelkiismeret vészharangjait, hiába zúgnak, búgnak, hiába hívnak egytemplomba egy Istent imádni, mert a közöny, irigység, rosszindulat labirintusába és a nagy hangzavarban össze-vissza futkározunk és félő, hogy az erős alkonyat miatt nem ér egyikünk sem célba.

No de ni?. mintha egy helyről még is fény szivárogná be az útvesztőbe! Menjünk csak közelebb, így ni, itt már látható is, itt már a melegét is érezzük, gyerünk hát mégközelebb, itt már olvasható a felirat is, ez a fényforrás neve: M. E. V. M. E., de milyen érdekes!, mintha itt már ismerőst is látnék! Igen, a fénycsóvát szabályozók. Na, szólj csak hátra, hogy ide jöjjenek a többiek is, magyarok, testvérek, kartársak, itt várjuk őket, ne boklásszanak a sötétben, itt megpihelve fölmelegedünk és a „Kainbélyeg“-et is végre lemoshatjuk magunkról.

Hagyjunk fel az idegen istenek imádásával, áldozunk együtt, egyhelyen, kérjük az egek Urát, hogy a legutolsó „v. Kővári“-nknak ne rója fel külön bűnül, hogy három évvel ezelőtt óvatlansága miatt ő sebesített meg három ártatlant (a lakásba vitt töltött puskát tisztította és elsült) míg most a túlzásba vitt óvatossága miatt ő esett ártatlanul áldozatul három fenevadnak. Szebb jövőt!

Moóri János.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11:20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.*

Élet a boróka-erdőben.

Irta: **Kolosváry Gábor dr.**, egyetemi magántanár.

Már írtam cikket „Az Erdő”-be borókaerdőinkről, de mivel azóta újabb érdekes adatok birtokába jutottam, érdemesnek vélem kedves Olvasóimat csonka hazánk e szépséges növényi telepeivel még jobban megismertetni.

Azóta bejártam a Bükk hegység legnagyobb borókását, a nagymezőit (lásd 1. képeimen), mely 900 m. tengerszínfeletti magasságban bükkerdőséggel társultan, tiszta mészkőtalajon nőtt. A Nagymező széles, terjedelmes legelő, melyen a bükkfaóriások, mint szép terebélyes nagy fák: szemet gyönyörködtető látványt nyújtanak. Bentebb az erdőben, a fa-társadalomban, a szabad mezőn lévő szabad fákhöz képest, már minden egyén csenevész, nyavalyás, mert az erdőben egymástól alig férnek, egymást nyomorítják. Oly fenségesek és királyiak ezek a szabad fa-egyének, hogy a borókák, bár köztük élnek, de csak tisztes távolban telepednek meg tőlük. Együtt élnek velük, de mint uralkodók mellett a szolgák . . . Annál érdekesebb jelenségre lettem figyelmes. Találtam a Nagymezőn 2-3 olyan csoportot, melynek közepét egy-két nyárfa alkotta (messze az egész vidéken nem láttam nyárfát) a nyárfa körül pedig sűrű boróka gyűrű szorult. Mintha örömben a borókák azon versenyeztek volna, hogy melyik ölelje szorosabban és közvetlenebbül azt az élettársat, mellyel az alföldi rónaságokon oly szívesen együtt élnek. Egy ilyen „szerelmes” ölekezést ábrázol 2-ik képeim. Gondolkodóba jövünk, hogy ha a boróka őshazájául (l. előbbi cikkemet) a magyar középhegy-

1 kép. Nagymező (Bükk hegység.) Háttérben bükkfaerdő, előtérben borókás.

(Szerző felvétele.)

séget tekintjük és így a boróka-bükk társaságot tartjuk eredetinek, akkor miért ölelik a nagymezői borókák oly mohón körül a nyárfát, hogy szinte levegőhöz sem engedik ?

Első cikkemben úgy írtam, hogy a boróka az alföldön „tökéletesen alkalmazkodott” az alföldi viszonyokhoz. Most helyesíteni kell ezt a kijelentésemet úgy, hogy a boróka nyárfakedvelő sajátossága oly ősi jellemző képessége ennek a növényfélének, mely már akkor megnyilvánult és mindmáig örökletes ma-

2. kép. Két nyárfát körülölelő borókabokrok a Nagymezőn. (Szerző felvétele.)

radt, mikor még az alföld helyén a pannóniai tenger hullámai mormoltak . . .

A Bakony erdeiben a Balaton-felvidéken a Juniperus tölgygel társul. A tölgyerdők alját, mint aljnövényzet lepi el. Idevágó képemet lásd a 3-ik ábrán.

Előbbi cikkemben írtam, hogy a borókát mire lehet és mire szokták felhasználni. Nem említettem még akkor, hogy kitűnő illatszert is lehet előállítani belőle. Friss és hibátlan ágat, vagy ép bogyót, vagy májusi virágot tiszta 96 0/0-os szeszbe áztatva és egy-két hónapig állni hagyva, kitűnő illatú szesz folyadékot nyerünk. Meg vagyok győződve, hogy a legkényesebb női igényeket és piperkőc izlést kielégíti ez a rendkívül kellemes illatú alkohol. Természetesen ehhez az kell, hogy ne legyen valaki ab ovo a fenyő illattal szemben született ellenszenvű egyén.

Magyarországon tudományos alapon, jó magamat kivéve, még nem foglalkoztak a borókásokkal. Külföldi tudósok közül is a legtudósabb nemzet, a kiváló képességű német faj fiai tanulmá-

3. kép. Bakonyi tölgyerdőség boróka aljnövényzettel. (Szerző felvétele.)

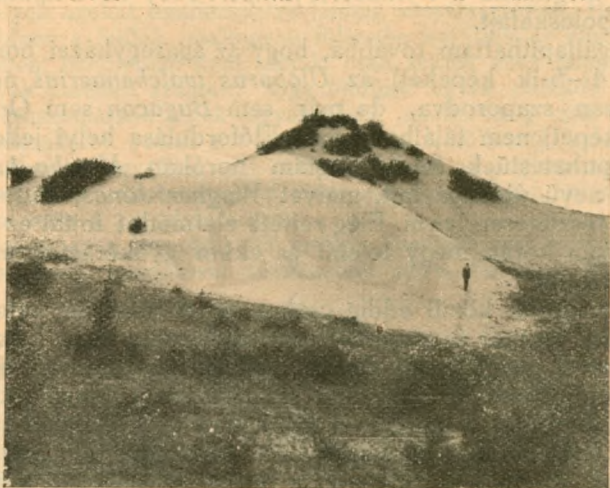
nyozták ezeket a témákat, mint pl. *J. A. Kaltenbach*, *A. Grube*, valamint *O. Michalk*.

A borókákon élő állatokról is van új mondanivalóm. Legutóbbi cikkem megírása óta megállapítottam, hogy a borókán nem csak az *Agalena* pók eszik poloskát, hanem a zöld tökkesztespók is (*Aranea cucurbitina*) és a *Theridium* nevű pók is. To-

4. kép. Ágasegyháza. Szélbarázdák futóhomokon. (Mikáts István dr. felvétele.)

vábbá, hogy nem csak a már említett bűzös poloskák szolgálnak e pókok táplálékául, hanem a *Cyphosthetus tristriatus* nevű po-

5. kép. Ágasegyháza: Vaskapu, 126 O-os homokbucka délről

(Mikáts István dr. felvétele.)

loska is. Megállapítottam, hogy a hegyvidéki, de csak is a magasabb fekvésű Bükk hegység nagymezői, borókásokban él az a különös állattársulás, mely kifejlődik a fenyőn élő tetvek, az azokat háziállatokul tartó hangyák és a hangyákra vadászó *Las-seola tristis* nevű pókok közt, s mely társulást Czinczár Dezső kartárs is megfigyelt ausztriai fenyvesekben (nem borókásokon), s

6. kép. Örkénytábor. Oroszlánpuszta.

(Szerző felvétele.)

melyről nevezett megfigyelő a Természettudományi Közönyben fog részletesebb ismertetést közölni. *O. Michalk* németországi borókákön megtalálta a *Pyhtocoris juniperi* Frey nevű tipikusan borókaélő poloskafajt.

Megállapíthattam továbbá, hogy az ágasegyházai borókásokban (l. 4—5-ik képeket) az *Uloborus walckenaerius* nevű pók igen el van szaporodva, de már sem *Bugacon* sem *Örkényben* (l. 6-ik képet) nem található meg. Előfordulása helyi jellegű.

A puhatestűek közül fogtam borókán *Martha hungarica* Wagner nevű új csiga fajt, melyet Wagner János, kedves barátom fog részletesen leírni. Elég rejtett életmódot fojtat ez a csiga, s különösen korán megy telelni és ekkor gyökérszövetek mentén a homokba bujik.

A madarak közül eddig csak a gerlét ismertük, mint amely a borókára fészkel és az érdei szalonkát, mely alája készíti fészket, de most már *Herpay Balázs*, kedves barátom szíves közlése alapján tudjuk azt is, hogy az *Asio accipitrinus* nevű réti bagoly is költ a borókán, valamint, hogy a nagyobb vadakat rejtő borókások felett a nagy alföldi-sas is a: *Haliaetus albicilla* gyakran vadászgat. A róka mellett még a borzot is meg kell említenem, mely pl. a szabadszállási borókásokban el van terjedve. Apró emlősök közül láttam *Microtus* féléket, melyek közül nem egyet január havában (6-án) 0 fok C.⁰ mellett a havon, szabadon futkározni észleltem.

Rendkívül hálás lennék, ha olvasóim révén adatokat tudnék kapni a borókásokról és azok élővilágáról. Szíveskedjenek azokat velem közölni, vagy figyelmemet felhívni csonka hazánk oly borókásaira, melyeket eddigi cikkeimben még nem említettem, melyekről, esetleg még valami oknál fogva, még nincs is tudomásom. Címem: Budapest, 80. Múzeum.

Kígyóinkról.

Irta **Dr. Báró Fejérváry Gézáné, Lángh Aranka dr.,**

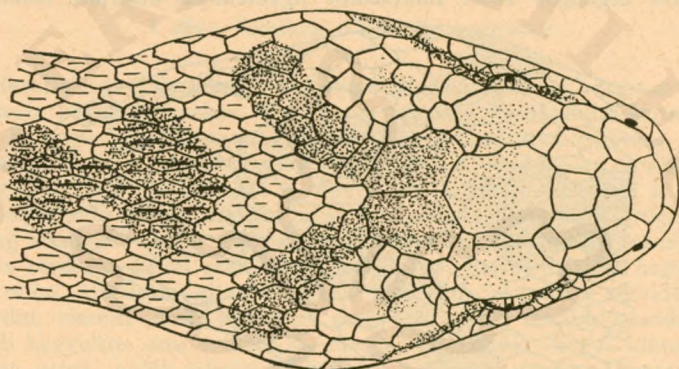
a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárában a gyík- és kígyógyűjtemény őre.

Az erdészekhez akarok e sorokban szólani, akiket hivatásuk a szabad természethez köt, hogy felhívjam figyelmüket a kígyókra, e sokszor mérges csúszó-mászó állatokra. Barangolásuk alkalmával ismételtelen akadtak már kígyóra s ilyenkor első gondolatuk az volt: vajjon mérges-e az — vagy nem?

A kígyóktól való félelem ősrégi. Örökségképpen szállt az emlős állatokra és velük együtt az emberre is, mert ismeretes, hogy a legtöbb emlősállat óvakodik a hüllőktől és bizonyos ellenszennvel viselkedik azok iránt. A hüllők és kígyók iránt él azonban bennünk egy másik velünk született ellenszenn is. *Klaatsch*, német természettudós szerint a legrégebb emlősök és legrégebb csúszómászók életében kel-

lett lenni egy olyan időszaknak, amelyben ezek élete folytonos egymás elleni küzdelemben telt el. A kezdetleges védőberendezésekkel ellátott kisebbtermetű emlősállatok áldozatul estek a nagyobb csúszómászóknak, amelyek azokat mindenesetre jóideig veszélyeztették. Hogy a legrégibb időben a hüllők csakugyan fölénybe kerültek az emlősállatokkal szemben, bizonyítani nem tudjuk, csak sejtjük azon maradványokból, melyek amellettszólnak, hogy földünk egyes pontjain hatalmas termetű csúszómászók éltek ugyanakkor, amikor még csak alacsonyrendű emlősállatok voltak a világon. Azóta a hüllőktől való félelem tulajdonképpen a kígyóktól való félelmet jelenti és alig van nép, amelynek legendáiban, mitoszaiban ne szerepelne ez az állat, hol mint a félelem, hol mint a tisztelet tárgya.

Hazánkban a kígyótól való irtózás meglehetősen elterjedt, aminek kétségtelen tanujelével találkozunk úton-útfélen, erdőségekben,

1. ábra. Keresztes vipera. (*Vipera berus*.)

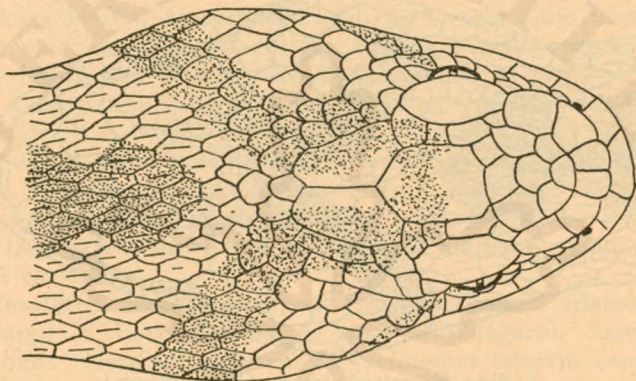
hol gyakran vagy a fára felakasztott kígyóhullákra, vagy feldarabolt kígyókra bukkanunk. *Hanns Heinz Ewers* regényében felhaborodva írja le, hogy Spanyolországban egyes helyeken a lakosság felnyársalja vagy felszúrja a gyíkokat, pedig az irodalomban mindössze csak egyetlen egy olyan gyíkfajt ismerünk, mely mérges és ez sem él Európában. Eszerint nagyobb létjogosultsága volna a kígyók elleni küzdelemnek, különösen pedig volt régente, amikor még azt hallottuk, hogy Herkulesfürdőn az erdei utakon a sétálók gyakran találkoznak viperákkal. Már ebből a körülményből is kitűnik, hogy a laikus a mérges kígyót a nem-mérgestől nem tudja megkülönböztetni, és ezért számára valamennyi kígyó egyforma elbírálás alá esik. E rövid sorokban arra törekszem, hogy megismertessem azokat az alaktani bélyegeket, amelyek alapján a mérges és nem-mérges kígyókat meg lehet különböztetni egymástól.

Csonkama gyarországon a kígyók nemcsak számra, hanem fajra nézve is leapadtak. Míg Nagymagyarországról eddig négy viperafajt ismertünk, addig Csonkama gyarországon csak kettő él, s ezek közül is egyik a *kurtakígyó* vagy *keresztesvipera* (*Vipera berus*) (1. ábra.)¹, ma már elvétve fordul elő nálunk, mióta ez a faj kipusztulóban van. Ilyen

¹ Valamennyi ábra természet után, kissé nagyítva készült.

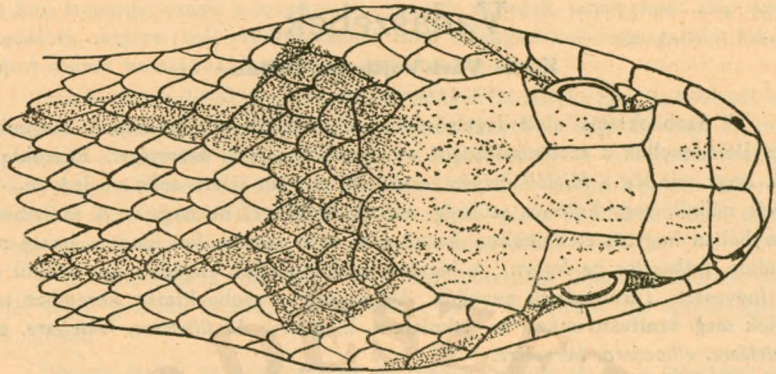
körülmények között azután csupán egyetlen egy hazai mérges kígyóról beszélhetünk és ez a *rákosi vipera*. (*Vipera Ursinii*.) (2. ábra.) Fűvel gyéren benőtt dombokon, de nem túlságosan száraz síkságokon ez a faj, mely a közönséges viperánál kevésbé mérges és nem is olyan szeszélyesen haragos természetű állat, a Duna—Tisza közén hajdanában mindenütt el volt terjedve s egyes helyeken, pl. Zugló, Rákoskeresztur, Rákosszentmihály, Ócsa, Babádpusztá, Dabas, Gyón, Örkény, és Izsák környékén ma sem ritka; ezenkívül még Nyugatmagyarszágon Mosonmegyében a Hanságon észlelték nagyobb mennyiségben. Régi feljegyzések szerint a budai és a visegrádi hegyekben is feltűnt e vipera, azonban azóta tudjuk, hogy az egész budai hegyvidéken, beleszámítva a pilisi hegyeket és a Bakonyt is, egyetlenegy mérges kígyó sem él.

A keresztés viperá a hazánkban élő többi kígyófajtól már az első ránézésre is megkülönböztethető, különösen akkor, ha a hátoldalán végigfutó zezugos sötét mintázatot figyelemmel kíséjük. Különböző

2. ábra. Rákosi vipera. (*Vipera Ursinii*.)

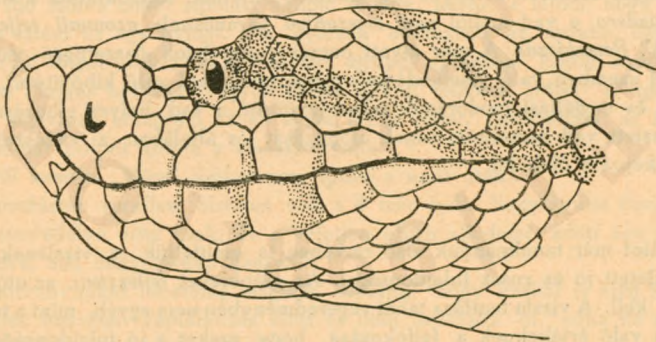
tankönyvek arról írnak, hogy a mérges kígyónak a nem-mérgestől való megkülönböztető jele az, hogy feje élesen elkülönül a nyaktól, másodsor pedig, hogy a fark hirtelen megvékonyodva válik el a törzstől. Összehasonlító kutatások azonban kiderítették, hogy ezek a jelleg a mérges és nem-mérges fajok megkülönböztetésére nem elégségesek. Ugyanis jól tudjuk, hogy az említett két jelleg a kockás síklón is meg van, amelynek pedig nincsen méregfoga. Ilyen körülmények között a méregfog jelenléte vagy hiánya döntené el azt, hogy mérges vagy nem-mérges kígyóval van-e dolgunk. Minthogy azonban ez behatóbb vizsgálatot igényel, mégis arra kell törekednünk, hogy váratlan találkozás esetén biztos jelek alapján felismerhessük a kígyó hovatartozóságát. A mindennapi tapasztalat arra mutat, hogy a viperát többnyire a rézsiklóval (*Coronella austriaca*) (3. ábra.) tévesztik össze. Ennek oka a tarkón levő sötétebb foltok összetévesztésében rejlik, melyek pedig különbözők: a viperának elágazó keresztfoltja van, a rézsikló patkóalakú foltot visel. A viperának, általában a mérges kígyóknak szembogara (pupillája) függőleges (vertikális) helyzetű, (4. ábra.) míg a rézsiklónak és általában a nem-mérges kígyóknak kerek. Ennél szembevetőbb bélyeg még az, hogy a rézsiklónak soha sincsen zezugos hátvonala, hanem a háton két foltosora van, amely a hosszanti csiknak

3. ábra. Rézsikló. (*Coronella austriaca*.)

a feldarabolásából keletkezett. Fontos különbség az is, hogy a viperának teste rövid és vastos, szemben a rézsikló nyulánkabb természetével.

Könnyen összetéveszthető továbbá a kereszttes vipera a rákosi viperával, noha a kettőnek előfordulási helye lényegesen különbözik, olyannyira, hogy nagyobbára a vipera előfordulási helyéből is megállapíthatjuk már, hogy melyik fajjal van dolgunk. A rákosi vipera kizárólag síkságon fordul elő, nagyon kedveli a zombékos, cserjés, vízenyős réteket. Ezzel szemben a kereszttes vipera nálunk hegyvidéki alak, noha általános elterjedésének északibb részein a síkvidéken is előfordul, viszont minél délebbre megyünk, annál inkább húzódik magasabb hegyekre, ami érthető is, mert a délvidéki hegyi klíma megfelel az északi vidék síksági klímájának. Külsőjére nézve a kereszttes vipera zömökebb természetű, mint a rákosi vipera. Feje aránylag nagyobb s a test hossza megüti a 75 cm.-t is. A rákosi viperák himje és nőténye

4' ábra. Rákosi vipera. (*Vipera Ursinii*)

között színezetbeli különbség nincsen, a hátmustrázata sötétebb vonala hullámvonalszerűen húzódik végig az állat testén. A kereszttes viperának sötét mustrázata csúcsukkal összeérő ferde négyzetekből (rombusokból) tevődik össze.

(Folyt. köv.)

Vadászerek.

Közlő: **Vári-Vojtovits Zoltán.**

(4)

I. Szobaoktatás alatt legelső sorban a vizslakölyköt szoktatjuk magunkhoz. Beleneveljük a *szobatisztaságot, az engedelmességet, kezességet.* Rászoktatjuk, hogy mindég a *kijelölt helyén* tartózkodjon, láb alatt *soha* ne legyen. — Hívás nélkül, vagy különös szükség nélkül helyét el ne hagyja. A szobában, konyhában hagyott ételfélékhez, ha az nem az ő részére lett kiadva, hozzá ne nyúljon, *pákosztos ne legyen.* A részére kitalált eledelt engedelmi nélkül el ne fogyassza. Türelmesnek neveljük. Ugyancsak a szobaoktatás keretében tanítjuk meg tanítványunkat az iskolája a, b, c-jére. Az *ültetésre, fektetésre, elfektetésre, elhozásra, keresésre.*

II. *Előkészítés* alatt a tanítványt kivisszük a kertbe vagy olyan területre, ahol vadat nem talál, ott gyakorlatoztassunk vele tovább. Rendszeresen ismételjük a szobában tanultakat s lassan áttérünk az egyéb tudnivalóira. Megtanítjuk *sípra, kézintésre* feküdni. Ugyanígy tanítjuk a *behívásra* is. Elfektetve mindég nagyobb távolságra távolodunk el tőle. Eldugott, majd elveszett tárgyakat *kerestetünk* meg vele és *hozatunk* el. Megtanítjuk előbb a *nyomunkat*, majd *vonzóleket* követni. Itt tanítjuk *csaholásra* is. Valamely tárgyat úgy helyezünk el, hogy azt a tanítvány el ne érje, keresni küldjük s elhozásra biztatjuk. Ha megtalálta a tárgyat, de elhozni természetesen nem tudja, rá kap a csaholásra, a *jelzésre.*

III. *Bevezetés.* Tanítványunkat már vaddús területre visszük. A már átvett gyakorlatokról a továbbiakra térünk át. Mindenek előtt *lövéshez szoktatjuk* a növendéket. (Ha időnk engedi, úgy azt már az előkészítés alatt is taníthatjuk.) Majd a lövésre hasalásra. Kerestetni kezdünk vele a terepen. Megismertetjük vele a különféle vadnemeket. Keresési modorát szabályozzuk, majd javítjuk. Különféle sipjelekre, kéz- és karjelekre tanítjuk dolgozni. A keresése közben talált vaddal szemben a helyes viselkedésre oktatjuk. Rászoktatjuk a *kitartó állásra, húzásra*, a vad mellől való *visszahívó* parancsunk *azonnali teljesítésére.*

IV. *Bevadászás.* A már átvett összes gyakorlatok összefüggő ismétlését, a vaddal szemben való viselkedésnek tapasztalatokkal való kibővítését, a vizsla keresési és megállási modorának teljes javítását, a vad helyes elhozását, sebzett, vesztett vad keresését, annak előhozását és általában a vadászatra való teljes kiképzést öleli fel.

Mint már tanulmányuk első részében is említettük, a vizslának vannak vele született jó és rossz tulajdonságai. Az előbbieket *fejleszteni*, az utóbbiakat *elfojtani* kell. A vizsla tanítása tehát végeredményben nem egyéb, mint a tulajdonságaiban való értékeknek a felfokozása, hogy ezeket a jó tulajdonságokat kihasználhassuk, viszont a nem kívánatos tulajdonságairól minden eszközzel, leszoktassuk.

Vannak a vizslával szemben olyan kívánságaink is, amelyek az eb természetében egyáltalán nincsenek meg. Ezeket *bele kell* nevelnünk jó szóval, esetleg kényszerítő eszközök igénybevételével.

A tanítónak már a szobaoktatás ideje alatt figyelnie kell a tanítványát,

meg kell ismernie annak a természetét. Vannak egyedek, amelyeknél elég egy hangosabb, szigorú szó, rendreutasítás, mint a fenyítésnek legmagasabb foka, viszont soknál vesszőhöz, korbácshoz kell folyamodnunk.

De a fenyítés soha ne történjék elvakult dühhel. Bármilyen hibát is követett el tanítványunk, mindig meggondoltan, észszerűen fenyítsük meg. És csak olyankor, amikor a tanítvány is tudatában van a hibázásának. *A növendéknek tudnia kell, hogy miért éri a büntetés.* Megbocsáthatatlan és igen sokszor helyrehozhatatlan hiba az észnélkül túlzásba vitt szigor, pláne az elvadult düh, mert így egy esetleg igen kiváló egyedet tehetünk mindörökre tönkre.

A növendékkel *mindig etetése előtt* foglalkozunk. Munkája közben, ha azt jól végzi, gyakran dicsérjük, símogassuk, és ne sajnáljunk tőle egy-két kedvenc falatot.

Egy-egy leckét *ne gyakoroljunk túl sokáig*, nehogy mi is, a tanítvány is, kedvünket veszítsük.

Minden előfordulható esetre természetesen lehetetlenség szabályt felállítani; a tanítónak az adott esetekben *leleményesnek* kell lennie.

Ha a növendékünk hibát készül elkövetni, igyekezzünk azt *megakadályozni*. A rossz elkövetésének a megakadályozása a legjobb nevelő eszköz.

Egy ízben Nyiregyházán egy öreg vadászczimborám egy fiatal vizslát tanított. A szép tavaszi nap segítségére volt az öregnek a rábeszélésben, hogy tartsak vele.

Kimentünk a határba. Az iskolánál a kerestetésnél tartottak.

Jó ideig gyakorlatoztak már, a fiatal eb két ízben is „beugrott” egy-egy südő nyúlra.

Az öreg lesipolta, megverte, de harmadszor is előfordult a „beugrás”.

A bal oldalunkon egy hosszú, mély árok húzódott. Én untam már a járást, az árok partra vonultam s ott leheveredtem.

Öreg barátom tovább kerestetett egy ebbel.

Jó idő múlva ismét sípolást hallok, feléjük nézek, s látom, hogy az eb egyenesen felém úz egy nyulat. Én gyorsan becsúztam az árokba, egy perc múlva a nyúl tőlem jobbra 5—6 méterrel átröpül az árkon. Észbe kapok, két ugrással az átugrás helyénél vagyok éppen akkor, mikor a „Míra” is ugorja az árkot. Én sikeresen elkaptam az eb egyik melső lábát, lerántottam az árokba s két hatalmas pofont adtam a kisasszonynak.

Ettől kezdve „Míra” többet nem futott a nyúl után.

Támadásom váratlan, hirtelen volt s ő már tudta, hogy nyulat üznie nem szabad, szenvedélye vitte csak, de a véletlen olyan alkalmat adott egy alapos leckéztetésre, ami nagyszerűen használt.

Tanítványunkat lehetőleg magunk etessük, hogy ezáltal is még jobban ragaszkodjék hozzánk. Táplálkozás előtt és után becézzük őt, soha ne sajnáljunk egy-egy simogatást, jó szót tőle.

Mielőtt a tanítás leírásához hozzá fogunk, még egyszer hangsúlyozzuk: *szeretet, türelem, igazságos, következetes bánásmód* s akkor a növendékünk sok-sok kedves évet, emlékezetes napot, felejthetetlen órát fog szerezni s a reá fordított időnk és fáradozásunk busás kamatot fog hozni.

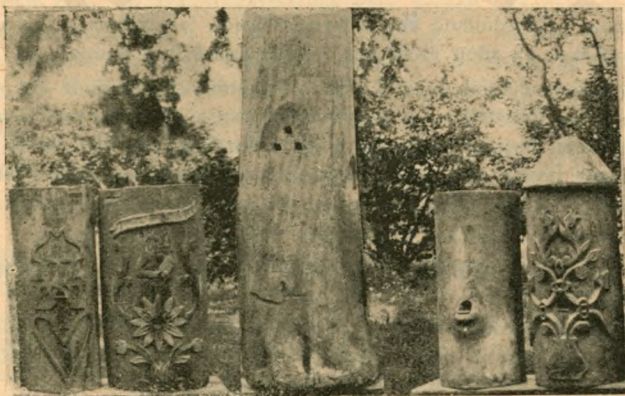
(Folytatjuk.)

A tönk-méhlakások.

Ha a méhészet legrégebb nyomait kutatjuk, akkor arra a meggyőződésre jutunk, hogy a *méhészet is, mint a vadászat, halászat, az ős foglalkozások közé tartozik.* Ez nem is lehet más-kép, mert, az újvilágot kivéve, az egész földön, ahol csak ember megfordult, mindenütt megtaláljuk a méz használatának a legrégebb bizonyítékait.

Az ember miként jutott a méz élvezetének a gondolatára, nem tudjuk, valószínű, hogy a véletlen tapasztalat vezette rá. A méhek őshazája valószínűleg az erdő. Kezdetben a szárazföld legnagyobb részét beláthatatlan őserdők borították. Ezekben a hatalmas erdőrengetegekben korlátlanul és bizonyára igen nagy

Síma és faragványos tönk-méhlakások.

(dr. Koppán fölvétele.)

számban tenyészték a méhek. Ebben az időben az ember is valószínű a medvék módjára méhészkedett, vagyis egyszerűen kifosztotta az élelem keresés közben talált méheket. Még ma is vannak ilyen mézvadászok, akik tervszerűen járják az erdőt és kutatják az erdei méhlakásokat. Hazánk erdős vidékein az egyszerű falusi emberek vadásszák ilyenformán a méheket. A hajdani mézvadász azonban csakhamar rájöhett arra, hogy a talált méhcsalád nem mindegyikénél van méz, akkor, amikor rábukkant. A tapasztalás megtaníthatta arra is, hogy ha nem hamarkodja el a dolgot, hanem megjelöli azokat a fákat, amelyekben méhek laktak és alkalmas időben keresi fel őket, akkor gazdagabb zsákmánnyal térhet haza. A tulajdonjog fogalmának kialakulásával azután a megjelölt fában lévő méhcsaládokat a magáénak mondta az ősember. Azonban a megjelölt fákat más mézvadász is megtalálta és ha a tulajdonos résen nem volt, akkor ki is fosztotta. Mint-hogy a lakástól távol eső odvas fában fészkelő méhcsaládok megőrzése az idegen ellen igen nehéz feladat, azért a tulajdonos

bizonyos területet sajátjának foglalt el és azon megtelepedett, házat épített. Az odvas fákat, amelyekben méhek fészkeltek, kivagdalta és a lakása közelébe udvarában, kertjében helyezte el. Ezzel az eljárásával azután meg is vetette alapját a házi méh-tenyésztésnek, a méheket pedig többé-kevésbé háziállatává tette. Amint a méhek szaporodtak, gondoskodni kellett a lakásról is. A minta meg volt hozzá. Kivagdalta az odvas fákat, belsejüket kibővítette, kijárónyílást fúrt rájuk és a rajokat beléjük öntötte. Amint az ember szerszámai tökéletesedtek, már nemcsak odvas fákat fűrészelt le, hanem puha, egészséges fákat is. Azok belsejét kivájta és a fa törzse dereka táján lyukakat fúrt, hogy a méhek ki- és bejárhassanak. Így született meg az első *tönk-méhlakás*. Ilyen ősi méhlakást ábrázol a mellékelt kép. A kép közepén nagyon szépen lehet látni a nagy tönköt és rajta deréktájégtól valamivel föntebb a három lyukból álló kijárónyílást. Ilyen tönk-méhlakásokban igen sokáig méhészkedett az emberiség, sőt hazánk egyes vidékein, továbbá Orosz-, Lengyelországban és másutt is még ma is méhészkednek. Ezeket a tönköket egyes faragászathoz értő vagy a faragászatot kedvelő méhészek igen szép faragásokkal díszítették, hogy ezáltal bizonyos tetszetősebb külsőt vagy nagyobb külcsínt adjanak nekik. Ilyen faragványos tönköket ábrázol képünk is. A kép egyik szélén kettő, a másik szélén pedig egy faragványos tönk látható. A tönk-méhlakások ott készültek természetesen, ahol fa volt, így elsősorban az erdőkben vagy erdős vidékeken, éppen ezért a tönk-méhlakás az erdő szülőtte. Sajnos, ma még mutatóban sem igen találunk az erdészek kertjében, pedig akár a síma, akár a faragványos tönk-méhlakás igen szép dísz lehetne az erdész udvarának vagy kertjének. Pedig egy-két, mutatóban felállított tönk a ki- és bejáró, sürgölődő méhekkel igen kedves, poétikus dísz lehetne a virágos kertnek.

Koppán József dr.

Közlemény.

A m. kir. erdőöri és vadöri iskoláknál (Esztergom és Szeged-Királyhalom) az 1934 szeptember havában megnyíló tanfolyamra való felvételi kérvényeket ez évi június hó 1-ig kell benyújtani.

A részletes pályázati feltételeket 40 fillér előzetes beküldése ellenében az érdeklődőknek az a m. kir. erdőöri és vadöri iskola küldi meg, amelybe a pályázó magát felvétetni kívánja.

Budapest, 1934. évi március hó.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

VADKONYHA

Áttört őzleves. Fél liter babot vagy lencsét sósvízben megfőzünk. Friss (pácolatlan) őzhúst lecsontozunk, apróra vágunk s a csontokkal együtt külön vízben főzni tesszük. Hozzáadunk szeletekre vágott füstölt szalonnát, vöröshagymát, borsot, babérlevelet, kakukfűvet és kissé megsózzuk. Ha a hús és bab vagy lencse puhára főtt, a húst leszűrjük, a csontokat kiszedjük s a bablencsével a húst elkeverve az egészet ledaráljuk, majd szitán áttörjük. A húslével felelesztve jól összeforraljuk és tállalásnál pirított, hosszúra vágott zsemlyeszeletekre öntjük.

Vadászleves. Az őz nyakát kis darabokra vágjuk. Vajban vagy zsírban karikára vágott hagymával, sárgarépával, petrezselyemgyökérrel és zölddel, 1 gerezd foghagymával sóval és szemes borssal együtt pároljuk, majd lepírtjük. Ha megpirult, liszttel gyengén meghintjük és felelész fehér bor, felelész vízzel felöntve puhára főzzük. Tálaláskor tejfelt öntünk hozzá.

Vadas májsajt. 1 kgnyi maradék őzhúst fél kg. őzmájjal, 10 dg. füstölt szalonnával kevés vízben puhára párolunk. Ha kész, darálón kétszer ledaráljuk. Reszelt vöröshagymát, sót, 1 késhegynyi pástétomport, 4 egész tojást, 1 pohár vörösbort jól elkeverünk a darálttal. A morzsát hosszúkás, zsírral jól kikent, zsemlye morzsával meghintett formában nyomkodjuk, és 1 felvert egész tojással jól megkenve megsütjük. Hidegen tálaljuk.

K Ü L Ö N F É L É K.

Halálozás. *Takács József ifj.* uradalmi s. erdész kar- és tagtársunk, abai lakos, f. év április hó 3-án önkezevel kioltotta életét. Béke poraira!

Öszinte részvétellel osztozunk Daróczy Márton szeretett ügyvezetőnket és családját ért nagy csapásban, ami 14 hónapos kis fia, *Domonkos* f. év április hó 18-án történt elhalálózásával érte őket.

Adjon a jó Isten a bánatos szülőknek enyhülést nagy fájdalmukra, a kis anygalkának pedig csendes nyugodalmat!

A hősi halált halt erdészeti altisztek emléktáblája. A M. E. V. M. E. f. évi közgyűlése, *Daróczy Márton* indítványára elhatározta a világháborúban hősi halált halt kartársaink emlékének megörökítését. Hogy a szép és kegyeletes mű mielőbb megvalósulhasson, felkérünk mindenkit, hogy legyen segítségünkre az elesett kartársaink nevének felkutatásában és azt lehetőleg életrajzi adatokkal a M. E. V. M. E. címére küldje be.

A tervezett emléklapon minden hősi halált halt kartársunk neve megörökítést fog nyerni, ha az Egyesülettel közölve lesz.

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós.** Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II., Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendő. Telefon: 566—24. Don Bosco Nyomda, (Sarkady J. Alajos), Rákospalota, Horthy Miklós út 97. — Telefon: 95—2—03.

Légvárac . . .

Az emberi képzelet, ez a csodálatos masina, — mely isteni titkokat rejt maga mögött, mely titkos erejével percek alatt a mindenséget vetíti — lelki — szemeink elé anélkül, hogy ebben a földteke hegyóriásai, a tengerek feneketlen mélységei, vagy akár a világűr felmérhetetlen távolsága akadályoznák — ha egyszer működésbe jön, pillanatok alatt ragyogó tündérpalotákat, tornyos várkastélyokat építhetünk akár a feneketlen mocsáron is...

Am arcunkba csap az élet fagyos szele . . . megrezenünk és leáll a csodás gépezet és eltűnnek a csodás épületek.

. . . Csak „légvárac” voltak . . .!

Ilyen légvárac körvonalai bontakoztak ki a legutóbbi közgyűlésünkön egyik kartársunk felszólalásában lapunkat, más kartársak véleményéből segélyalapunkat illetőleg; u. is egyik kartárs alacsonynak találja lapunk nivóját, más kartársak kevésnek a segélyalap által fizetendő segély összegét.

Van is némi igazuk, de:

Várat — a valóságban — csak szilárd talajra lehet biztosan építeni, feneketlen mocsárra nem; . . . ha megvan a szilárd talaj, a helyes terv, a megfelelő anyag, valamint a jó építész és munkások elegenden, úgy az építés sorrendjének megfelelően jönnek: a széles alap, tömör falak, a mellvéd, az őrtorony és ezek után — ha telik az anyagból — esetleg emelhetők díszes tornyocskák stb. díszek, de csak utóljára, és a sorrendet be kell tartani, mert alig egy pár évvel ezelőtt omlott össze a felületes terv, a gondatlan építész, a hanyag kőművesek és önző munkások által rendszer nélkül megkezdett, félig kész épület — Egyesületünk — mely miatt az anyagi kárnál sokkal nagyobb a veszteségünk az elpocsékolt időben.

Most tehát, amikor van lelkes, gondos Építészünk, vannak szorgalmas kőműveseink, de nincs elég anyag és önzetlen munka, hogy a tervszerint megkezdett alapot befejezzük és a megfelelő tömör falak építéséhez hozzákezdjünk, ne álljunk elő disztornyocskák tervével és annak vitájával, hogy „milyen védelmet nyújthat a várfal,” — amikor még az alap sem kész! . . .

Előbb dolgozzunk, iparkodjunk befejezni az alapot s majd a falakat; ehhez azonban szükséges az, hogy jöjjenek azok a kartársak is, akik most még távolról lesik a „kész”-et, hordják ők is a követ és járuljanak hozzá a fillérekkel is; lássák be, hogy már eddig is sokat mulasztottak és vétettek úgy a maguk, mint mindannyiunk, tehát Egyesületünk érdeke ellen is; azok a kartársak pedig, akik sorainkban vannak — s ezzel részt vesznek a „kő” hordásban, de megfélemedtek a „fillérekről,” vegyék tudomásul, hogy nem sokkal tesznek többet a semminél! . . .

Lapunk nívóját illetőleg, magától értetődik és természetesen következik az a tény, hogy ez a nívó a taglétszámmal, illetve Egyesületünk anyagi helyzetének megfelelően emelkedhet, vagy süllyedhet; így Egyesületünk jelen taglétszáma és anyagi helyzete nem engedhet meg oly terjedelmet, hogy abban a szavakat kicifrázzuk, úgy, hogy egy szót, mely a valóságot kifejezi, díszes köntösbe öltöztetve egy egész oldalon tárgyaljunk; aminthogy nem is fizethet Egyesületünk nehéz tiszteletdíjakat neves íróknak, azért hogy bizonyos tényeket díszes köntösbe öltöztetve állítsanak elénk; azután meg a Mi ügyes-bajos dolgainkat leginkább csak mi ismerjük, Mi pedig, ha ezekről írunk, erre az éjszakáinkat, vagy kevés szabad időnket használjuk fel, amikor azt nézzük, hogy csak a lehető legszükségesebbekről és csak tényekről írjunk.

Például ha felvetem pár szóval azt a sajnálatos tényt, hogy a kartársak egy része nem fizeti rendesen a tagdíját s mások — sokan — még ma sem tagjai Egyesületünknek: ez díszes pongyolába öltöztetve is ugyanaz a sajnálatos tény, mint így egyszerű meztlenségében.

Jöjjenek előbb a távolról lesők és tegyen eleget mindenki a vállalt köteletségének, hogy Egyesületünk életképes legyen és csak azután támaszthatunk bizonyos igényeket vele szemben.

Ma még nem tartunk ott, hogy lapunk nívóját bírálgassuk — mintha egyéb bajunk nem is volna — és a segélyalap által fizetendő összeget sokaljuk, vagy keveseljük. (Ezt az alapot különben is csak így lehet létre hozni, ha egy néhány évig mindnyájan fizetünk és csak azután vitathajuk, hogy mennyit is fizessen az alap.)

. . . Ma még csak az alapnál tartunk és egyelőre mindnyájunknak az a legfontosabb és legelső kötelessége, hogy a mostani lelkes és önzetlen „Építésünk” irányítása mellett, erre a széles alapra mielőbb felhúzzuk a tömör falakat, melyre azután jöhetnek a mellvédek, az őrtornyok s ezek után beszélhetünk a díszekről is! . . .

Egyelőre azonban csak hordjuk a követ az alaphoz, mert ma még ez is csak félig kész! . . .

Aponyi József.

A kancsó víz sorsa!

A kancsóba töltött víz az asztalra helyezve mindenki előtt állónak, mozdulatlanak tűnik fel, de ha nagyítóval nézzük, akkor látjuk benne a rohanást, forgást, ha pedig igen finom, érzékeny nagyítót veszünk a kezünkbe és az anyag molekulákra, atomokra, elektronokra, sőt ionokra való bomlásának elméletével is tisztába vagyunk, akkor látjuk, hogy a kancsó víz sorsa az örök mozgás, a keringés.

Az erdő altisztítár kancsójának vize is sima, mozgásmentes a felületen szemlélő előtt, ezt a látszólagos dermedtséget természetesen, hogy a Józsuaék mindent megbénítani és meghódítani akaró erőszakoskodása idézte elő, de ehhez még hozzátehetjük azt is, hogy a túltermeltségünk következtében az amúgy is szűk kancsóban valóban nem is lehet egészséges mozgást végezni.

Kancsónk mellett ül a mi nagy vegyészünk és látja a mozgást, kavargást, (csak az egészséges körforgást nem) de látja már előre, sőt a matematika ujjal is kimutatható jelképes tudományával megállapítja, hogy itt két eshetőséggel kell számolni, mert e két tényezőtől könnyen kiszámíthatjuk a harmadikat. A két tényező pedig világos: 1., vagy a kancsónk nagyobbítása, 2., vagy a további beömlesztés beszüntetése.

Erre vezethető vissza a kancsó belsejében az egészséges körforgás helyett, hogy a bomlás folyamata indult meg és mintha még a Nap is megállt volna felettünk, de ez csak látszat, mert aki nagyítóval nézi, az látja, hogy a Józsuaék hiába kapaszkodnak a Nap korongjába, mert megállítani azt nem tudják.

Hiába igyekeznek a hurjainkra hangfogót rakni, mert a rezonancia oly nagy és tökéletes, hogy a legkisebb rezdülés is a nagydob hangjához hasonlít, de még az elnémított hang lehelletén is kirajzolódik az elhomályosított tükör hátlapjára a mai kórkép.

A mai félős hallgatás, a néma térés nem jelenti a megaluvást, mert a fölfelé törés, kikristályosodás most megindult csörgező forrása utat talál magának s már nemcsak szivárog, hanem be is csurog abba a gyűjtőmedencébe, ahol ennek az üde, kristálytisztá erdei forrásnak az igazi helye van.

Nem vitás, hogy e csatornát Óméltósága Brandt Vilmos, a szó legszorosabb értelmében vett nagyrabecsült és szeretett Elnök Urunk ásta meg csendben. Nem hallatszott sem ásójának, sem csákányának csörömpölése, nem is vert fel port, csak egy szép napon azt vettük észre, hogy kész a csatorna mindenki részére.

Ennek a munkának méltatására nem vállalkozom, mert magán hordja amúgy is az értékét és mert Óméltóságát ismerve, csendben végezte munkáját, nem is szereti, ha körülötte mások lármát csapnak, mert Ő nem a frázisok embere.

Az élet sokszor szennyes hullámain hatodik évtized óta hanykódó bárkánk a felszínen tudott maradni eddig, bár a már

többször kiröptetett galambunk mindig üres szájjal tért vissza pesszimizmust hirdetve, úgy akkor ma, mikor már zöldelő fákon egy-egy bús énekét is elmondhatja, nincs okunk elveszettnek hinni magunkat.

Azon ne csodálkozzunk, hogy ma nem mer tollat fogni egyőnk sem, mert azt, hogy „hallgatni arany” régen megdöntötték a tények, tehát nem ez az oka a hallgatásnak, hanem az a mindenáron elcsőszősíteni akaró szellem, mely már itt-ott hangot is mert adni a csőszők jólbeváltságának, mondván, hogy nem lehet és nem szabad drága munkaerőt alkalmazni, ez az olcsó éppen olyan jó, s mellette gazdaságosabb. Ehhez kommentár nem kell, de az így felkarolt kontár demokleszi kardja alatt képzeli magát mindenki ma.

Hogy a szükségyszerű változásokat keresztül lehessen préselni azon a kis nyíláson, mely ma meg van, feltétlenül szükséges a tollforgatás, mert minden társadalmi megmozdulás zászlóvivője az írón íráson keresztül lehetséges, bár mi nem csináltunk és nem is csinálunk külön irodalmat, de azt senki sem tilthatja meg, hogy a kari bajok irodalmát meg ne csináljuk, hogy amikor az írónk meghúzza a vészharangot, mert megérezte a veszélyt, rohan elébe, szalad vele, míg el nem tudja gáncsolni, hirdeti és vallja a szebb, jobb jövőbe vetett hitet, együtt legyünk testben és lélekben meg akkor is, ha a világ darabokra török.

Tovább nem alhatunk a mohamedai érckoporsóban nyugodtan, lebegve ég és föld között, helyesebben a tisztikar és a csőszők között. Meg kell szabadulni ettől a nyügös varázslattól, a kuruzslók mágneses karjai közül ki kell bontakoznunk és zárt sorokba tömörülve azon dolgozni, hogy mielőbb legyen tökéletes pragmatikánk, ahol nem csak a kötelességek, hanem a jogok is szabatosan lesznek körülírva.

Most mikor az új erdőtörvény minden jel szerint hamarosan tárgyalásra kerül, ezzel egyidejűleg egy új szolgálati szabályzatot is kell kidolgozni, melybe pontosan le kell fektetni a kötelességek mellé a jogokat is.

Ez fontos, mert nem lehet érdeke sem a köznek, de legkevésbé a nagy tekintélyt kivívott tisztikarnak, hogy egyes helyeken megkínzott, kerékbetört, mindig fázó, de egyébként teljesen kifogástalan szakközégek bizonytalan léptekkel botorkáljanak az igazság országútján, azért, mert a mesterségesen kitenyészített Janus arcúak beárnyékolják, elsötétítik az utat a haszontalanságukkal és haszonlesésükkel, mellyel a tudatlanságukat igyekeznek eltakarni a Napfény elől.

Az egészséges körforgásnak ezen kelletlenül becsúszott dörzs-fékét egy jó pragmatikával el lehet és el kell távolítani, mert a súrlódás következtében keletkezett hőfok gőzösít, gázosít s így könnyen gyulékonyá, robanékonyá válhat az amúgy is szűk lombikunk.

A mi sima felületű kancsó vizünk mellett ülő és vizsgálódó

vegyész látja a sokszoros nagyítóján át, sőt már ki is számolta az átformalódáshoz szükséges időt is, és már a laboráns olvassa a vegyész arcáról, annak izommozgásairól, hogy milyen lombikot keressen elő, azt kézben tartva, alkalmas időben nyujtsa tisztán nehogy idegen anyag kerüljön bele, mikor újabb 55 fáradtságos év munkájába kerülne a vegyésznek (feltéve, hogy az alkalmazott műszerek üzemképesek lesznek addig) ezen most, már nem hízogó művelet levezetése.

Mint az atomelmélet szerint a még apróbb (ionok) részecskék a saját tengelyük körül végzett forgáson kívül a magkörül végeznek mozgást (forgást) s bár a centrifugális erő következtében a magtól kellene gravitálniok, még is mindig akörül záródnak és el nem távolodtak, tehát ezen egységet meg nem bontják, ha mi is ezen elmélet alapján haladunk, akkor a kancsónk felülete sima, tartalma tiszta lesz és nem fog bennünket a csöszösítés zavaros dagája elárasztani, a nagy vegyészünk mellé önként szegődött balkezes asszisztense pedig önként el is fog távozni a kotyvalékával együtt. Szébb jövőt!

Moóri János.

Amit érdemes tudni...

Tévedések elkerülése miatt, felhívjuk t. Tagtársaink figyelmét, hogy az évi 12 pengős tagdíjban már a temetkezési segély járuléka is bennfoglaltatik.

A fél tagdíjasok azonban — a közgyűlés határozata alapján — évi 9 pengőt kell fizessenek s ezzel biztosítják maguknak segélyezés iránti jogukat.

Felkérjük t. Tagtársainkat, hogy saját érdekükben sziveskedjenek a fentiekre figyelemmel lenni és tagdíjaikat pontosan fizetni, mert a rendetlen fizetés az Egyesületet gyöngíti és működését megbénítja.

Ismételten felkérjük t. Olvasóinkat, hogy a hōsi halált halt kartársaink nevét és lehetőleg személyi adatait is a vezetőséggel közölni sziveskedjenek.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11'20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.

Irta: **Szemere László.**

A kezdő gombaismerő alig tud valamit a susulykagombákról, holott szükséges tudni róluk egyet-mást. Először is azt, hogy sok mérges faj van a sorakban, ehető jobb gomba pedig nincs. Ezért a galócák után a legrosszabb híru gombanemnek tarthatjuk őket.

Ha a lapunk 1932. évfolyamának 6—7-ik számához mellékelt gombameg-határozó táblázatot kézbe veszik, azt észlelik, hogy a három első nem fehér-spórás gombanem — melyek lefutó lemezűek — után 6 olyan nem következik, amelyek nem lefutó lemezűek. Ezek közül az első kettőnek piszkos (világos) spórapora van, a többinek rózsaszínes hús-vöröses. Ezek szerint az érett gomba lemezei az első említetknél megbarnulnak, míg a többieké hús-vörösré színe-ződnek.

Ez utóbbiaktól tehát a lemezek színénél fogva is már elütnek a susulyka-gombák, meg a fakógombák. Ezek egymástól viszont azáltal különböznek, hogy a susulykagombák apró termetű, behasadozó rongyosodó kalapú gombácskák, míg a fakógombák zöme vaskostönkű, vaskoskalapú gombák, melyek így a galambgombákhoz hasonlítanak.

Ezúttal közreadjuk hát a susulykagombákat, következő alkalommal pedig a fakógombákat, amelyekről ugyancsak keveset tud a kezdő gombász.

A susulykagombák alakra mind körülbelül úgy néznek ki, mint a cím-rajzunkon látható gombák.

Általános jellemzés.

Spóraporuk piszkos, sárgásbarnás, de világos. Vékonyhúsú, púpos kalapjuk törékeny, behasadozásra hajlamos, sok fajnál szálas-korpás. Lemezeik sűrűn állók, nem lefutók, megbarnulók. Tönkjük tömött, olykor gumós síma, legfeljebb kissé szálas-korpás. Rendesen valamely jellegzetes szaguk van. Apró, földön termő gombák, amelyek között több halálosan mérges fajt ismerünk. A honos fajok száma az 50-et meghaladja.

Borvörös susulykagomba. — *Inocybe frumentacea* Bull.

K. Agyagszínű vagy pirosas-barna, vöröses sávokkal. Sugarasan hasadozó. Szélesen púpos, majd szétterülő, húsos. 11 cm.-ig nő, olykor csak 4—5 cm.

B. Sűrűn álló, fehéres, majd barna lemezei pirosas foltokat kapnak.

T. Vörösbőr színű, egyforma vastag, olykor repedezett. 6—9 cm. magas, 7—25 mm. vastag.

H. Szaga jellegzetes, húsa elvörösödő.

Nyáron és ősszel vegyes lomberdőben terem.

Téglavörös susulykagomba. — *Inocybe lateraria* Rick.

A fiatalon egészen fehér gomba később téglavöröses lesz.

K. Szálas, végül hosszant repedező, száraz, harangalakú-íves, 4—8 cm. átm.

B. Fehér, végül olajbarna, lemezeinek éle fehér. Tömötten állók, elvékonyodva tönkhöz tűzödték.

T. Szálasan csíkos, rövid, tömött, olykor alja peremes.

H. Különleges szaga nincs, húsa elvörösödő.

Halálosan mérges gomba!

Vegyes erdőkben nyáron terem, már június közepétől.

Kerti susulykagomba. — *Inocybe fastigiata* Schff.

K. Eleinte szalmasárga, s csak könnyen barnuló. Később a barna szín mind lejjebb terjed a kalap széle felé. Selyemfényű, itt-ott szálas. Repedezésre, hasadásra hajlamos. Feltűnően púpos, harangalakú, majd egyenetlen karéjokkal szétterülő. Sokszor kajla, szabálytalan. 3—7 cm. átméretű.

B. Olajsárgás barna, majd szürkébe is húzó lemezei eleinte piszkos világossárgák, olykor a tönkhöz nőttek — de elválók, majd meg szabadon állók. Néha elég sűrűn nőttek, máskor kevésbé.

T. Eleinte fehér, majd piszkosfehér tönkje hosszanti szálaktól barnuló, főleg a tönk közepe táján, vagy az alatt, s ugyancsak kissé selyemfényű. Teteje finoman deres. 4—7 cm. magas, 4—10 mm. vastag, olykor lapos, vagy girbe-görbe, azonban közel egyforma átméretű. Szálakra foszló, tömött.

H. Színe a húsának fehér, a kalap felbőre alatt sárgásba, a tönkben alig észrevehetően barnásba húzó. Íze édeses, szaga alig van. Néha az is közömbös, alig észrevehető.

Mezőn éppen úgy mint az erdőn, de kertekben is terem, tavasszal és ősszel.

Gumós susulykagomba. — *Inocybe rimosa* Bull.

K. Kúp vagy harangalakú, szalmasárgás-barna, durván szálas, sugárasan repedező, rostosan barázdás, a repedésekben sárgás-fehér színű. 7 cm.-ig nő. Vékonyhúsú.

B. Halvány sárgásbarna, később agyagbarna, lemezeinek éle fehéres lehet. Szabadon álló. Kissé hasas, éle igen finoman fűrészes.

T. Sárgás, okkersárgás, vagy fehéres is, fenn fehéren deres, alól kissé gumós. Csupasz tömött, 8 cm.-ig nő 4—7 mm. vastagság mellett.

H. Szaga kellemetlen. Ízetlen. Fehér, lefelé a tönkben piszkosbarnába húzó. *Mérges.*

Erdőn-kertben, utak mentén mindenütt előkerül, ha nem is nagy tömegben. VI—X.

Rózsaszínű susulykagomba. — *Inocybe incarnata* Bres.

K. Halványsárga, rózsaszín-, majd húsvörösbe húzó, szálas, olykor szálas-pikkelyes. Púpos, harangalakú, szétterülő. 6—8 cm. átm. Pereme szálas-molyhos lehet.

B. Fahéjszürkés, vörösfoltos vagy egészen megvörösödő lemezei foggal lefutók.

T. Rózsaszínesből húsvörös. Ragacsos. Lefelé olykor vékonyodó, s mintha gyökérkéi lennének. 6—8 cm. magas, 8—15 mm. vastag, tömött.

H. Szinte elvörösödik. Erős, körtére emlékeztető szaga van, íze rossz, mintha sós lenne.

Vegyes erdőben nő. VI—X.

Tömör susulykagomba. — *Inocybe sambucina* Fr.

K. Fehér, de elsárguló, sima vagy selymes-szálas, de ritkán behasadozó, de nem foszlányos. Domború, majd szétterülő, tompa. 4—7 cm. átm.

B. Fehéres, majd gesztenyebarna, tömött, hasas, odatűzött lemezei vannak.

T. Fehér csíkos, csupasz, teteje gyengén deres. Rövid, olykor lehajlott, tömör. 3—4 cm. magas, 10—25 mm. vastag.

H. Húsa fehér, tömör, színtartó. Kevés rossz szaga van, íze is émelygős, utóíze a nyers krumplira emlékeztető. *Mérges.*

Hegyvidéki erdőkben magánosan terem. VII—IX.

Illatos susulykagomba. — *Inocybe Bongardii* Weinm.

Az egész gomba míg fiatal, csaknem tiszta fehér is lehet, s az alakja a rákízű pereszkegombához hasonlít. Lemezei még ekkor alig rózsaszínesek. Később, mikor a lemeze olajbarnára színeződik, lesz nyilvánvaló a gomba susulykagomba jellege.

K. Eleinte lehet fehéres. Később halvány hússzínű, majd sárgásbarna, barna, sőt vörösesbarna. Kissé sötétebb szálak-korpák borítják. Tompa harangalakú, alig púpos, széle általában nem hasadozik be, de azért 1—1 példány kalapja behasadozik elvéve. 2—6 cm. átméretű. A száraz gomba fakóbb. A száradó gomba minden része, így kalapja is lassacskán téglavörösre változik.

B. Eleinte rózsaszínnel futtatott fehér, majd halvány olajsínű lemezei csaknem gyéren állók, tönkhöz-tűzöttek, vagy távolabb állók. Az állott gomba lemezei nyomkodásra ugyancsak téglavörösek lesznek.

T. Olyan színű, mint a világosabb gombák kalapja, tehát ha a kalap vörösbarna, a tönk jóval világosabb. Korpái is világosabbak, főleg a tönk tetején, hol azok apróbbak s fehérek. Lefelé a korpák hovatovább barnulnak. Később a tönk is téglavörösre változik.

Hosszant szálakra foszlós, hol egyforma vastag, hol hasas, hol meg alja kissé gumós. Tömött, majd odvasodó. 6—8 cm. magas, 4—20 mm. vastag lehet (átlagosan csak 6—12 mm.)

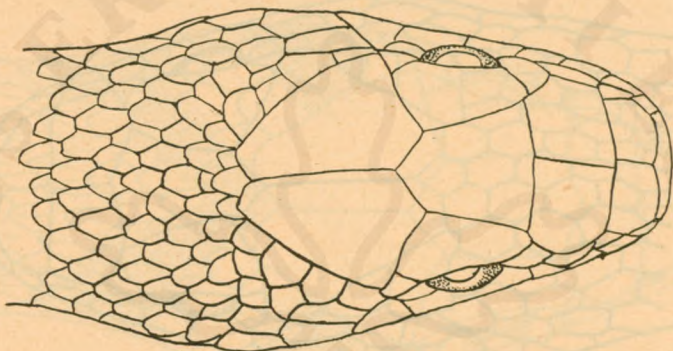
H. Világos húsa törésre (a levegőn) megvörösödik. Szaga erős, de kellemes, körtére emlékeztető. *Mérges.*

Lomberdőben terem, nyáron és ősszel.

Kígyóinkról.

Irta **Dr. Báró Fejérváry Gézáné, Lángh Aranka dr.,**
a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárában a gyík- és kígyógyűjtemény őre.

A hazánkban előforduló *nem-mérges kígyók* közül az *erdei siklót* (*Coluber longissimus*) (5. ábra.) és a *haragos siklót* (*Zamenis caspius*) (6. ábra.) szokták egymással leggyakrabban összetéveszteni. Ez részben érthető is, hiszen mindkettő színében és összmegjelenésében van bizonyos megegyezés; igaz ugyan, hogy a haragos siklónak barna színe sok példányon téglavörös árnyalatú és hogy a kettő viselkedésében is nagyobb különbségekkel találkozunk. Míg az erdei sikló, habár fűgén, de egyenletesen mozog, addig a haragos sikló csapkodva, valósággal vágódva siklik tova, összehasonlíthatatlanul nagyobb fűgességel, mint

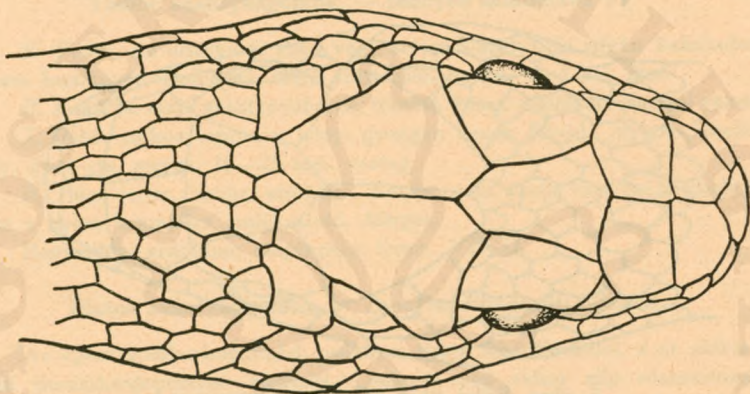

5. ábra. Erdei sikló. (*Coluber longissimus*.)

az előbbi. Meg kell jegyezni, hogy a két faj egymás mellett sohasem fordul elő: a közönséges erdei sikló kőbányák, kőfalak, erdőségek, bozótok és erdei tisztások lakója, a haragos sikló pedig az erős nap-sütésnek kitett száraz, köves, dolomitos hegyoldalakat keresi fel. De a két állat elterjedésében is megtaláljuk a különbséget. Az erdei sikló hazánkban főleg a Duna vonulatát követi (Pozsony, Buda, Buziás, Orsova) míg a dunántúli dombosvidéken és az Alföldön ritka. Időnként felmászik fákra, bozótokra, elhagyott padlásokra. A haragos sikló kövek között úti fel tanyáját, vagy elhagyott lyukakban él és hazánkban határozottan szigetszerűen fordul elő. Ilyen maradványszigetek bizonyult a budapesti Sashegy déli lejtője, amelyen ez az érdekes kígyófaj 25—30 évvel ezelőtt még gyakori volt és hatalmas, hosszú, kb. 2 méterre megnőtt. Közbevetőleg meg kell jegyezni, hogy e fajnak kiöregedett vén példányain, de általában öreg és hatalmas kígyókon többször észlelték, hogy a faroktájék rothadásnak indul és leválik. Hogy vajjon ez a folyamat ugyanolyan jellegű-e, mint az üszkösödés, mellyel emlős állatoknál találkozunk, vagy pedig a fark szöveti elemeinek elfolyósodása, ez kérdés, mert hiszen az említett esetben öregedési tünettől állunk szemben.

Két *vizisikló*-fajunk könnyen megkülönböztethető a viperától, mert noha fejük szintén erősen elkülönül a testtől, a szem közötti és mel-

letti pajzsok széles, nagy mezőket alkotnak. A *vízisiklóra* (*Tropidonotus natrix*) (7. ábra.) jellemző a halántékfolt: feltűnő sárga félhold, mögötte és előtte elnyúló fekete foltban. Igaz ugyan, hogy ez nem döntő bélyeg, mert itt-ott előfordul olyan példány is, amelyen ez hiányzik. Míg azonban a folt hiánya e fajon kivétel, addig a *kockás siklónál* (*Tropidonotus tessellatus*) ez szabály. Utóbbi jóval kisebb és szabálytalan, sötét foltokat visel testén. Meg kell jegyezni, hogy fekete változatok majdnem valamennyi kígyófajnál előfordulnak, de ezek mindig ritkák. Minthogy a vipera feketén színezett (melanotikus) példányai (*Vipera derus* var. *prester*) a vízisiklók fekete példányaival együtt is előfordulnak, mint például Zalamegyében, két faj fekete színű változatait könnyen össze téveszthetnénk, ha nem tudnók, hogy a siklónak és viperának mozgásában éles különbségek vannak. Az előbbi elég gyorsan siklik tova, az utóbbi kissé lomha és kevésbé mozgékony.

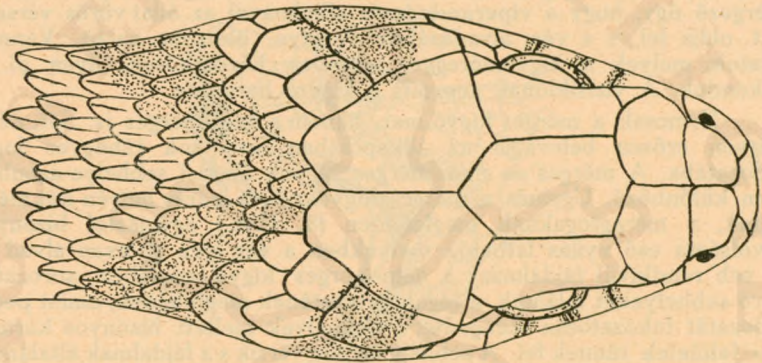
6. ábra. Haragos sikló. (*Zamenis caspius*.)

Vessünk ezután egy pillantást a kígyók életmódjára. Elterjedési körükön belül nincsenek határozott helyhez kötve, ezért nem mondhatjuk egy hegyes-dombos vidékről, hogy ott kígyók előfordulnak, még kevésbé azt, hogy egy bizonyos kígyófajra rá fogunk bukkanni. Különösen a vízisikló van széles körben elterjedve. Gyakran hiába kutatjuk végig a patakokat, viszont egész száraz területen ráakadtunk. A kockás sikló inkább vizes területhez kötött, noha kövek alatt is él, amit egyébként az erdei siklónál is megfigyelhetünk. Nyugvóhelyet egyik kígyó sem épít magának, azonban a rákosi viperáról tudjuk, hogy elhagyatott egérlyukakban húzódik meg. A rézsikló és erdei sikló előfordulási helye tulajdonképpen egybeesik, csak a rézsikló inkább a dombos vidékek lakója, míg az erdei sikló magasabb hegyekbe is felvonul.

A kígyók rendszeren szeptember végén, október elején kezdik meg téli álmukat. A hűvös idő beálltával ugyanis mozgékonyaságuk alábbhagy, testük megmerevedik, szemük jegesfehér-színű lesz, anyagcseréjük, vérkeringésük, lélegzésük a minimumra száll alá. A melegben oly mozgékony, élénk állatok mozgékonyan pihennek téli rejtekhelyükön, fatörzse: odvaiban, lyukakban, míg a lassan felmelegedő tavaszi levegő márciusban hozzájuk is eljut és arra készíti őket, hogy rejtekhelyüket elhagyják és a napon sütkezzenek. Legelőször a viperafélék jelennek

meg, valamivel később a vízisiklók, aztán a rézsiklók és utóljára az erdei siklók. A napfény erősödésével az állat élénksége is fokozódik.

A kígyók tápláléka fajok szerint változó. Csak a fiatal kígyók tápláléka mondható egyformának, amennyiben ezek mindenféle rovarokra vannak utalva, minthogy nagyobb állatot elnyelni nem tudnak. Kellő táplálék hiányában a felnőtt állatok is ráfanyalodnak a rovarvilágra és nem egyszer találtuk már a haragos siklók gyomrát sáskákkal teletömve. A vízisikló fő tápláléka általában béka, hal, szükség esetén göte, szalamandra; az unka-békát azonban mindenképpen megvetik. A kockás sikló fő tápláléka a hal; az unkákat kivételével egyéb békákat is elfogyaszt. A rézsikló gyíkokat eszik, különösen szereti a törékeny kuszmát, kivételes esetekben saját fajának fiatal példányait is fölfalja. Az erdei sikló melegvérű állatokból, főleg egerekből, kisebb énekesmadaraktól táplálkozik. A haragos sikló kedvenc eledele madarak és madárfiókák, de

7. ábra. Vizi sikló. (*Tropidonotus natrix*.)

szívesen megeszi a gyíkokat, sőt a vízisikló kivételével más siklókat is. A rákosi vipera főleg gyíkokat eszik, esetleg sáskákat. A legtöbb kígyófaj először megöli áldozatát; testét erősen körülcsavarva, megfojtja. Csak a vízisiklók nyelik le elevenen táplálékukat. A zsákmány megragadásában az állkapocs-csontok rendkívül laza összefüggése és nagymértékű mozgékonyasága fontos szerepet játszik. Ha egy kockás sikló megfog valami apró halat, könnyen megfigyelhetjük, hogy az állkapocsnak valamelyik oldala a másiknál jobban előresiklik s így tartja fogva a falatot. Azután az állkapocs másik fele is előresiklik s lassan becsusztatja a zsákmányt, amely néha a kígyóhoz képest feltűnően nagy. A táplálék felvétele rövidebb-hosszabb időközökben megy végbe. Egy német kutató nemrégiben megfigyelte két erdei siklón, hogy ezek a nyári hónapokban 108 egeret és 2 gyíkot pusztítottak el. Ha jóllakott kígyókat ejtünk fogságba, közvetlen a táplálék felvétele után, akkor az állat erős ingereltségében kivétel nélkül kihányja táplálékát. Egy erdei sikló, melyet egy alkalommal ölberakott fán találtunk összecsavarodva, és amelyet zsákmányul ejtve, hazavittünk, nem kevesebb mint 7 feketerígófiókát öklendezett ki. Egy vízisikló egyszerre 4—5 békát és ugyanannyi apróhalat is elfogyaszt. Már ebből is kitűnik a kígyó mohó étvágya, de fogságban ezt igen gyakran elvesztik. Egyes

példányok valóságos koplalósztrájkot rendeznek. Különösen a haragos sikló lehet igen makacs, táplálékát teljességgel megveti.

Ha a kígyók táplálékán végigtekintünk, egyedül a haragos és erdei siklót kell kártékonyknak minősítenünk, amennyiben az éneklőmadarak fiókáit pusztítják. A vízisiklók nagy tömegben is előfordulhatnak, és ha pl. halgazdaságokban az apró ivadékhalakat pusztítják, határozottan kártékonyknak mondhatók. Ha tekintetbe vesszük, hogy a közönséges vipera az egereket is pusztítja, akkor tulajdonképpen kiméltet érdemel. De természetesen a viperával kapcsolatban elsősorban a kígyóméregre kell gondolnunk és azt kérdezzük, hogy az eddigi tapasztalatok alapján lehet-e nálunk mérges kígyó elleni védelemről szó. Igen csekély hazánkban azoknak a száma, akik kígyómarásnak estek áldozatul s ezekben az esetekben sem tudjuk pontosan, hogy vajjon a vérmergezés nem a seb utólagos fertőzése folytán következett-e be? Kétségtelen az, hogy a kígyóméreg rendkívül bonyolult fehérje-vegyület, mely egyrészt az idegrendszerre hat bénítóan, másrészt pedig a vérre is mérgező úgy, hogy a viperamérgezés alkalmával az állat vörös véresejtjeit oldja fel, s a vér alvadásához vezetve, okozhat halált. Vannak állatok, melyek a kígyóméreggel szemben közömbösek, ilyen pl. a vakondok. A vízisiklónak sem árt a vipera harapása.

Nemcsak a mérges kígyó mar, hanem a nem-mérges is. Sőt, néha nagyon erősen belevágja az állkapcsában levő sok tühegyes fogát áldozatába. A mérges és nem-mérges kígyók marási sebhelye azonban igen különböző. Ugyanis a mérges kígyóknál, a marás helyén két mély, kerek, a méregfogaknak megfelelően (8. ábra.) egymástól bizonyos távolságra eső nyílás látható, melyekben a vér igen gyorsan alvad és a seb rendkívül fájdalmas; a nem-mérges kígyó esetében sorozatos apró sebhelyeket találunk, a fogak helyzetének megfelelően, amint pedig áldozatát fokozatosan elengedte, a sebhelyek mellett bizonyos karmolási felületek tűnnek fel. A sebhely erősen vérzik s a fájdalmak általánoságban megfelelnek valamely mechanikus úton szerzett sebesülésnek. Az embert illetően a kígyóméreg hatása egyénenként változó. Legyöngült egyének hamarabb esnek kígyómarás áldozatául, mint az erőteljesebbek, de sok függ attól is, hogy milyen a szív működésük. Megállapított tény, hogy a megmárt testrészt éles fájdalma mellett azonnali kimerültség jelentkezik. A megmárt ember csupán a segítségkeresés tudatában igyekszik egy rövid ideig, 15—20 percig még mozogni, de hamarosan bekövetkezik oly nagyfokú kimerültség érzése, hogy képtelen tovább járni. A további mérgezési tünetek gyors egymásutánban lépnek fel: kínzó rosszullét, szédülés érzete, a nyelv- és gégefő bénulása, aztán kábultság és a külvilággal szemben teljes részvétlenség jelentkezik. A szemek felmondják a szolgálatot, a légzés mindig tompább lesz, részben a mellkas nem képes elegendő tágulásra, részben pedig a gége annyira megdagad, hogy a légzőutakat elzárja és végül a légzés és szív működés megszűnése révén beáll a halál.

Az első segélynyújtásnál a megmárt sebet nem szabad kiszívni, hanem jobb azt felválni, kivéreztetni, egy-két százalékos kálium hipermanganatos oldattal fertőtleníteni, a sebet bekötni és a testrészt a vérkeringéstől elszigetelni. Az elkötés azonban két óránál több ideig nem tarthat, mert ez különben az illető testrész elüszkösödésére vezet. Fontos szerepet játszik a szív működés fokozása, melyet rum, pálinka, szesz, általában alkohol felvételével érhetünk el. A megmárt egyénhez mindenesetre hívjunk minél előbb orvost.

A kígyóméreg friss állapotban fehér vagy sárgás, átlátszó folyadék. Könnyen romlik, megszárítva besűrűsödik, de éveken át hatásos marad. Az egyes kígyók mérge nem egyforma. A trópusok alatt élő csörgőkígyók és nálunk élő viperák mérge a bénulás mellett fájdalmas, ellenben szintén a trópusok alatt élő kobra mérge általános bénítással gyorsan öl. Egy vipera 0'1—0'15 gr. mérget ürít ki egyszerre. A kígyóméreg mindig hatásosabb forró nyári napokon, ha már hosszabb ideig nem evett az állat, vagy téli álom után, mikor első útjára indul. Halálos kimenetelű a marás, ha a méreg érbe jut.

A kígyók párosodása május—június hónapra tehető, általában a kora délelőtti órákra. A haragos kígyóknál figyelték meg azt, hogy testükkel valósággal egybefonódnak és egymás testébe harapnak. A kígyók nagyobbára tojást raknak, melyeknek száma 5—25 között változik. Megtörtént, hogy egy vízisikló 48 tojást is rakott. E fajnak nösténye egy és ugyanazon helyre rakhatja a tojásait. A vipera eleven.

8. ábra. Keresztes vipera. (*Vipera berus*.)

szülő, ezt a régi rómaiak is tudták már, akiktől az *élveszülő*, vagyis a *viperára* szó ered.

A kígyókról régen az a hit volt elterjedve, hogy hallanak. Van ugyan dobhártyájuk, azonban a hallószerv többi részének csökevényes volta eléggé elárulja azt, hogy a kígyók hallása határozott visszafejlődésben van, mivel azok ősein ezek az érzékszervek jóval fejlettebbek voltak. Hogy a kígyók a legkisebb neszre mégis menekülni igyekezzenek, azt egészen más érzékszervnek, részben helyzetérzékszervüknek köszönhetik, amellyel a talaj legkisebb mozgását is érzékelik, de amelynek működése még nincs egészen tisztázva. Érdekes felemlíteni, hogy amikor 1911-ben Kecskeméten a földrengés pusztított, a Magyar Nemzeti Múzeum egyik terrariumában levő viperák, amelyek különben rendkívül lomhán viselkedtek, feltűnő élenkséggel és nyugtalansággal iparkodtak a terrariumból menekülni.

Hazai kígyóink igen széles körben vannak elterjedve, mert ezeket nemcsak Európában találjuk meg, hanem jórészt Északafrikában, Kis- és Előázsiaiában is el vannak terjedve. A jelenleg hazánkban élő kígyók nagyrésze Középeurópában már a harmadkorban is élt és ez a körül-

mény amellettszól, hogy ezek nem keletről vándoroltak be, hanem hazánk faunájának ősi elemeihez tartoznak.

Befejezésül megemlítem még, miképpen kell a kígyót elfogni. A legfontosabb az, hogy az állatot ne ingereljük, mert minden hirtelen mozgásunkkal megzavarhatjuk, megijeszthetjük és ekkor a legtöbb esetben szabadságát a menekülésben látva biztosítva, gyorsan elbújik és jóideig nem jön elő, vagy pedig hosszabb utat tesz meg, míg biztos helyet nem talál. Megfogni a terep szerint lábbal, kézzel vagy bottal lehet, még pedig úgy, hogy testét leszorítjuk és közvetlen a fej és nyak ízesülésénél erősen megfogjuk, olyképen, hogy a kígyó kezünkbe ne kaphasson. Azután megnedvesített moha közé, erős vászonzsákba helyezzük.

A Magyar Nemzeti Múzeum mindenkor hálás köszönettel vészi, ha olvasóm egy néhány példánnyal gyarapítják nemzeti gyűjteményünket. Termőhely, gyűjtési nap, és a gyűjtő nevének pontos megjelölésével az állatokat elevenen, nedves moha közé csomagolva, pléhdobozban ajánlottan, „minta érték nélkül, élő állat” jelzéssel, esetleg csomagban adhatjuk postára, e sorok szerzőjének nevére, Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 80 címre.

Sebvéres csapákon!

Írta: Tóth Gyula.

Kemény száraz hideg állt meg a szokásos karácsonyheti sorozatos vaddisznó vadászatok alkalmával, a fák megrakodtak a súlyos milliányi kristályú zúzmarával úgy, hogy az erdő szinte áthatolhatatlannak látszott, bár hó csak itt-ott volt még, de tejfehér volt azért minden.

Az egyik napon a kővágói és a nagyvölgyi pagony került hajtásra. A kővágói hajtások oda-vissza történtek, míg a vadászállások egy lövonalon voltak egész délelőtt. — A hajtások befejeztével több vadászvendég bejelentette, hogy kisebb-nagyobb darabot megsebzett, így az egyik mindjárt az első hajtás alkalmával egy közepes kant lőtt meg kissé hátul, a közvetlen szomszédja pedig egy kisebb malacot. A velem lévő Selma és Hirschmann nevű vérebeinkkel azonnal a bemandott számú lőállásra mentem, ahol Selmát hosszúvezetékre kiengedve körözni hagytam, míg Hirschmannat rövidvezetékkel egy hajtóra bíztam, aki állandóan beosztottam volt.

A munka igen nehezen ment, mivel a terület 10—15 éves tarvágásos sűrűségből állt, tele galagonyával és kőkénnyel roskadásig megrakodva a tejfehér zuzmarával. Selma rövid körözés után jelezte az egyik rálövés helyét, majd a vezetékbe feküdve nekivágott a csapának, ezt mintegy 30—40 méter után egy másik sebvéres csapa keresztezte, amelyet Selma az ő szokott biztos jelű farkcsóválásával és zakatolásával (orrhorkolás) jelezett.

Selmát rövidebbre fogva beállítottam s Hirschmannal felvetetem a keresztező csapát, először vissza a löállások felé csapázva, vért csak itt-ott lehetett találni, de Hirschmann egy-két kilengés után biztosan követte azt. Rövid csapázás után Hirschmann nagy zakatolással és élénk farokcsóválással jelezte a rálövés helyét, vágott szőrrel és sötétpiros vérrel. Ez volt a szomszéd sebzett malaca.

A vissza csapázáskor Hirschmann nyugodtan haladt át a már Selma által tartott csapán s az irdatlan kefesűrűségben, nehéz vezeték munka után, gyakran becézgetve, dédelgetve, biztatva, hogy hahó előre! keress, jelezz kutyám! Mintegy 400 méternyire a rálövés helyétől dermedten megtaláltuk a malacot, Hirschmann nagy örömmel kitartóan csaholta s érdemként megkapta a rögtöni kizsigérelés után a szét lőtt májat.

Visszatérve az előző csapán hagyott Selmához, azt újra hosszú vezetékbe engedve elindultunk. A hajtó Hirschmannt rövid vezetéken vezetve mögöttem 50—60 méternyire követett, hogy szükség esetén kéznél legyen.

A csapát, amelyen a vér is mindinkább kezdett kevesebb lenni, folytonosan egészséges disznó és szarvas csapák keresztezték, ezek ugyan Selmát nem zavarták, de azért erősen próbára tették. Jó hosszú ideig szinte már mindketten gőzölögve a csipős hidegben törtettünk a folytonos kendersűrűségben előre, amikor terepismeretem után ítélve azt kezdetem észrevenni, hogy félkaréjban közeledünk vissza a lövonálhoz, amelyről elindultunk. Bosszantott a dolog annál is inkább, mivel joggal hihettem azt, miszerint a sebzett disznót a lövonalon egy másik vadászvendég végérvényesen elejtette. Rövid munka után valóban, mivel feltevésemben nem csalódtam, — kiértünk a lövonálra, de vagy 10 löállással tovább. Itt megállva, az izzadságtól szinte gőzölögve, kipihentem a szívet, lábat s mindent megerőltető munka fáradtságát. Közben Selmát az eddigi teljesítményéért becézgetve jól megdicsértem — látva azt, hogy a sebvéres csapáján követett disznókat már úgy is kihúzták a többi elejtettel együtt a lövonál végén várakozó vadaskocsikhoz, annál is inkább, mivel a lövonál szélén egy sebágyat találtam.

Selma azonban nyugtalanzkodva tovább akart menni, okos két szemét reám-reám vetve majdnem kérni látszott, hogy „csapázzunk tovább!” Látszólagos kérésének engedve hosszúvezeték adva neki a friss disznóvonszolásokat és a talált sebágyat keresztezve nekimentünk újra a sűrűnek.

Egy-két helyen látni véltem a csapa körvonalait a levert zúzmarában, de vért sehol sem jelzett Selma, éreztem azonban, hogy a szokott biztosságával haladt, ezért nyugodtan törtem magam utána a sűrűben. Hirschmannt újra magam mögé rendelttem 50 méternyire rövidvezetékkel.

Jó darabon követtem Selmát, hol hasoncsúszva, hol vízmosáson legurulva, amikor az előttünk lévő dombocskán úgy

15—20 méternyire a tejfehérségből egy kirívó sötét tömeget pillantottam meg, — a keresett disznó ült és figyelt a sebágyban. Édes bizsergető érzés és meleg járt át, a szívemet a torkomban éreztem dobogni, Selmát óvatosan rövidre fogtam, a nyakszíjat csendesen lecsatolva súgtam a fülébe megsímogatva őt, hogy: „disznó-disznó! Hajszára! Hahó,” — pár pillanat s Selma dühösen iramodott a sebágyból kipattanó disznó után.

Hirschmann, hallva a csaholást, szinte vonszolta maga után a hajtót, majd róla is levéve a nyakszíjat, simogatva, bátorítva, dicsérgetve utána engedtem Selmának.

Egy kis várakozás és hallgatódzás után már a két kutya öblös hangját hallottam — hajtották a disznót!

Jó darabig álldogáltunk a fáradságtól alig állva a lábamon a hajtóval, amikor a kutyák hangjából ítélve jól messze állóra csaholva állították a disznót. Erre, ahogy csak lehetett abban a rettenetes sűrűben a telerakódott zúzmarától haladni, igyekeztünk a kutyákhoz — itt-ott megállva, hogy az irányt el ne téveszszük — amelyek végre nagy nehézségekkel áttornászva magunkat a rengeteg akadályon — egy vízmosásos árok fenekén állították a disznót.

Gyönyörű látvány volt ez az igazán érző vadász szívnek, amint a disznó ülve figyelte a fáradságtól ugyancsak ülő, de folytonosan újult erővel csaholó kutyákat. Csodálatos érzést vált ki ez az öblös hang a vadászból, szinte fölébe helyezi ezt minden egyéb prózai érzésnek — mert az az örömteli nézés, az a farokcsóválás, mindmegannyi ösztönmegnyilvánulás, amellyel kutyáink a hűségüket, odaadásukat akarják kifejezésre juttatni — feledtet minden bajt, anyagiasságot s pillanatnyilag úgy érezzük, hogy csak ennek a percnak élünk!

Amikor a kutyák jól kicsaholták magukat, megadtam a disznónak a kegyelemlövést — egy közepes jó kan volt hátsó lágy lövéssel — s a két vezetőszíjjal összekötve lehúztuk a hajtóval a vízmosásos völgybe, ahol azután kizsigerezve, kutyáink nagy örömmel fogadták belőle az őket megillető részt.

A téli délután már erősen a szűrületbe hajlott a munkák befejeztével, így a többi jelentett sebzett disznó és szarvas-tehén keresését, egyébként is holtra agyonfáradva, másnapra halasztottuk.

VADKONYHA.

Előételek őzből.

Őz burgonyaköntösben. Egy darab maradék, vagy frissen készült őzsültet apró kockákra vágunk. Egy kávéskanál vajat megolvasztunk, fél főzőkanálnyi lisztet kissé megpirítunk benne. Vizzel, húslevessel vagy húskivonattal feleresztjük, beleteszünk egy évőkanál tejfelt. Ha összeforrt, ebbe jön az apróra vágott, vagy ledarált hús, és egy kevés megabárolt, összeaprított gomba és karfiol (az utóbbi kihagyható.) Mindezt jól felfőzzük, mindaddig, míg a leve egészen el nem forr. Közben 8—10 kacsatojás nagyságú szép burgonyát héjastól megfőzünk, de úgy, hogy az szét ne omoljon. Megtisztítjuk, két végét levágjuk úgy, hogy letéve a vágási felületen megálljon. Kávéskanállal a közepét kiszedjük, hogy benne jókora üreg képződjön. 2—3 tojást felverünk, a burgonyákat megsóva ebben meghempergetjük, zsemlyemorzsával megszórnak és forró zsírban kirántjuk. Mikor ezzel készen vagyunk, a burgonya üregeit a töltelékkel színültig megtöltjük, zsírral jól kikent tepsibe rakva őket a töltelék tetejére kevés tojás-sárgáját öntve, sütőben addig sütni, míg a tojás rajta jól megsül. Közben petrezselyemzöldet forró zsírban egészben hagyva kisütünk és a kiszedett és tálra felállított burgonyákra szórjuk. Ha töltelékünk maradt, azt körítésként mellé rakjuk.

Őzmaradék, gombával. Ehhez, az egyébként igen kiváló ételhez, csinos, tűzálló edény szükséges, amelyben tálni is fogjuk. Ehhez is nagyon jól felhasználhatjuk a maradék őzsültet.

Az edény fenekére friss, füstötlen szalonnaszeleteket teszünk, úgy, hogy a tál fenekét teljesen befödje. A maradék (vagy frissen készített) sültet hosszú, vékony szeletekre vágjuk. A gombát megtisztítjuk, lemossuk, meghámozzuk, vagdalt vöröshagymával és vagdalt petrezselyemzölddel jól egybe vágjuk. A lerakott szeletekét finom zsemlyemorzsával beszórnak, kevés söt hintünk rá, erre tesszük a vagdalt hagymás, petrezselymes gombát, ennek a tetejére a borssal és sóval fűszerezett húst. Kevés húslevest, húskivonatot, vagy vizet öntünk rá, rácsavarjuk 1 citrom levét, ismét zsemlyemorzsával hintjük meg, kis vajdarabokat szórunk rá és forró sütőben átsütjük. Edényében tálaljuk.

Őzgöngyöleg. Szép, egyforma nagy palacsintákat sütünk sóval, cukor nélkül. Maradék, vagy frissen sült őzhúst ledarálunk és citromhéjat reszelünk rá. Egy fél zsemlyét tejben áztatunk, jól kinyomva a ledarált húshoz adjuk, 2 tojás sárgáját, 1 félcitrom levét, söt adva hozzá, jól elkavarjuk. Vigyázzunk, hogy a vagdalkák se túl híg, se túl száraz ne legyen. A masszát a palacsintákra kenjük, úgy hogy a széleken ne legyen töltelék. A palacsintákat összegöngyölve mártsuk meg felvert és gyengén sózott tojás fehérjébe, forgassuk meg zsemlyemorzsában s forró zsírban süssük ki. Megsütve, tálra magasan rakjuk s zsírban sült petrezselyemzölddel díszítsük. Mayonnaise vagy tatármártással leöntve is tálalhatjuk

V. Mikola Piroska.

K Ü L Ö N F É L É K.

Moóri Jánoshoz.

Irta: **Kiss Géza.**

*Ki vagy, — ki a tollad
ily bátran forgatod?
Legális helyzetben
ügyünket mozgatod!*

*Ekkor a páncélon
hasitunk egy léket,
A már ingó fába együtt
vágjuk a fejszénket!*

*Látom vérzik szíved,
mint eddig még soha,
De nem a mi hibánk,
hogy sorsunk mostoha.*

*Kitartó munkával, —
erős akaratral,
Ne hagyjuk azt félbe!
neki mindkét karral...*

*Nem vesz észre senki, —
hiába ordítunk,
Míg a köpenyünkön
nagyot nem fordítunk.*

*„Előre!” — kiáltod
érces hangod hallom, —
Ne félj, segítségül
én a Bükköt hozom!*

*Mi a rögös úton
léptedben osonunk,
Élj még soká harcoss
Moóri Jánosunk!*

Halálozás. Újból nagy csapás érte *Daróczy Márton* szeretett ügyvezető elnökünket és családját. Iker fiai közül a második, *Miklós* is elhunyt május hó 24-én.

Öszinte részvétellel osztozunk a *Daróczy Márton* és családját ért gyászban és kérjük a Mindenhatót, hogy végtelen jóságával enyhítse a szülők bánatát.

A gödöllői m. kir. állami és koronauradalmi erdőigazgatóság központi szolgálatába beosztott *Bölcs János* m. kir. erdőőr június hó 25-én, hosszas szenvedés után, 58 éves korában Gödöllőn meghalt. Temetése június hó 27-én, d. u. 6 órakor az erdőigazgatóság tisztikara, nagyszámú altiszt kartárs és jó ismerősei részvétele mellett történt.

Boldogult kartársunk erdészeti szolgálatát a volt lippai m. kir. főerdőhivatal máriaradnai m. kir. erdőgondnokságának kerületében, a Drocsában kezdte. A megszállás alkalmával rengeteg oláh üldözésen esett át és 1920. évben — mint annyi sok derék kartársunk — menekülni volt kénytelen. Menekülése után a volt váci állami erdőgondnokságnál, annak megszűnte után a gödöllői erdőigazgatóságnál nyert beosztást. *Bölcs István* m. kir. főerdőőr testvérbátyját gyászolja benne. Béke hamvaira!

Erdőőr sors: Fegyveres orvtámadás történt Feked község határában a vállasalapítványi erdőben *Vasvári Gyula* közalapítv. kartársunk ellen, aki ellenőrző körútját végezte az esti órákban. Egy útmenti fa mellett alakot vett észre. Felszólította, hogy jöjjön elő, mire az ismeretlen futásnak eredt, azonban mintegy 40—50 lépésről hirtelen visszafordult és *Vasvári* felé lőtt. A

sörétek kartársunk bal csuklóját sebesítették meg. A sérülés szerencsére nem súlyos. Vasvári az esetet azonnal a csendőrség tudomására hozta, amely széleskörű nyomozást indított a tettes kézrekerítése érdekében.

Százhuszonöt éves a magyar erdészeti felsőoktatás. Ezidén van százhuszonöt éve annak, hogy Selmecbányán megalakult az európai híré bányászati akadémia. 1809 február 12 az erdészeti felsőoktatás születése napja. Dél-előtt 10 órakor gyűlt össze a főbányagrófság tisztikara, az akadémia tanárai és az ifjúság, hogy I. Ferenc király 1807 decemberében kelt elhatározásával cs. kir. bányatanácsossá és akadémiai tanárrá kinevezett és az akkor felállított erdészeti tanszék és erdészeti tanintézet vezetésével megbízott Wilkens Henrik Dávidnak, a filozófia és az orvostudományok doktorának ünnepies székfoglaló előadását maghallgassa. Ez a lelkes szakférfiu idegenből jött hazánkba. Először idegen nyelven hirdette ugyan tudományos alapon az erdészeti disciplinákat, de huszonnég év működése alatt megszerette hazánkat és a magyarokat és az erdészeti felsőoktatás megindításával és fejlesztésével mindenkit örök hála kötelezett. Úttörő, nehéz munkáját bizonyítja az is, hogy az erdészeti tanszék és tanintézet alapításakor még külföldi példa sem állott előtte az erdészeti tudományok akadémiai jellegű oktatására. Ausztriában ugyan már 1805 óta működött egy mesteriskola, amely azonban csak helyi jelentőségű gyakorlati szakiskola volt és a belőle kisarjadt és 1868-ban akadémiai rangra emelt máriabrunni erdészeti tanintézet csak 1813-ban nyílt meg. Németországban 1770-től 1806-ig főnnállott Berlinben az első erdészeti akadémia, de ez nem tanintézet, hanem csak inkább keret volt, amelyben egyes szakemberek szabadon választott előadásokat tartottak az erdészet köréből. Ugyancsak Berlinben nyílt meg 1821-ben a porosz királyi erdészeti akadémia, amelyet később Éberswaldera helyeztek át. A szász erdészeti akadémia alapítási éve 1811, illetve 1816. A freiburgi, giesseni, valamint a müncheni egyetem ugyan szintén képezett ki erdész-szakembereket, de rendszeres erdészeti szakképzésnek ez sem volt tekinthető. A francia erdészeti főiskola 1824-ben nyílt meg Nancyban. A selmeczi akadémiaán szervezett erdészeti tanszék mellett ugyanakkor erdészeti tanintézet is létesült, amely már lehetővé tette, hogy tisztán erdészeti pályára lépő fiatal emberek is teljes akadémiai jellegű kiképzést nyerhessenek.

Emlékezetes, hogy a selmecbányai bányászati és erdészeti főiskolát 1919-ben Sopronba helyezték át és azóta mostanáig ott működött és 1931 december 23-án kelt kormányzói elhatározással a főiskolát a doktorraáavatás és a magántanári képesítés jogával is felruházta. A főiskolai reform megvalósítása során a soproni főiskola mint bányakohómérnöki és erdömérnöki kar egyesül a József-műegyetemmel, a tudományegyetemi közgazdaságtudományi karral és az Állatorvosi Főiskolával, Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem elnevezéssel; ennek ellenére is megmarad azonban a soproni tanintézet falai között. Éppen erre az átszervezésre tekintettel a főiskola a százhuszonöt éves jubileum ünnepies megülesét nem tartotta időszzerűnek s így ez a jelentékeny évforduló szinte észrevétlenül mult el.

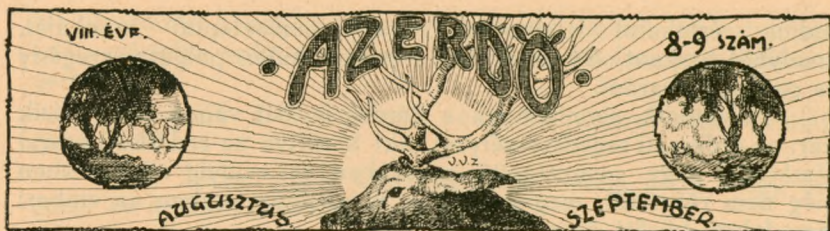
Félezer vadászkutya a hamburgi kutyakiállításán. Most zajlott le nagy érdeklődés mellett Hamburgban a vadászkutya-kiállítás és bemutató. A kiállításán 503 kutya lett benevezve, közöttük rengeteg vadászvizsla, drótszőrű foxi és spaniel. A kiállítás első díját *Klicks Ilse* asszony négy spanielje

nyerte, ami azt bizonyítja, hogy ez a kutyafajta Németországban az utóbbi időben különösen közkedvelté vált. A kiállításnak különösen abban az értelemben volt nagy propagatív ereje, hogy a német vadászok azt hangoztatják, hogy a vadászkutyalajdonosok minél többször látogassák a kutyaversenyeket és kutyakiállításokat. Az elv ugyanis az, hogy az ilyen bemutatókon mindig nagyon sokat lehet tanulni, meglehet figyelni a különböző kutyatípusok jó és rossz szokásait s főleg látni lehet azt, hogy az elsőrangú vadászkutyák milyen teljesítményekre képesek s mi az, ami a legfontosabb a kutyanevelésnél, dresszúránál. Nem ártana, ha a magyar vadászok is átvették ezt a fontos szempontot és minél nagyobb tömegben látogatnák az itteni vizslaversenyeket és kutyakiállításokat, hogy ezzel is gazdagítsák tudásukat és fejlesszék ismereteiket.

A királyhalmi m. kir. erdőőri és vadőri iskola 1933/34. évi vezetői és növendékei. Az X jelölt Katona István m. kir. erdőtanácsos, igazgató, jobbra Kertész István m. kir. s. erdőmérnök-tanár, Szopkó Péter m. kir. főerdőr-szolgálatvezető, Hrustinszky Pál, Vezán János, Marsa Imre; balra Kolozsváry István m. kir. főerdőr-erdőkezelő; Keresztes János, Wágner Pál, Gubicza Mátyas. Felső sor balról-jobbra: Varga Gyula, Shobl Ferenc, Kovács Sándor, Tormázy Zoltán csapatvezető, Csernyí István, Füstí Molnár Sándor, Pflégar József. Alsó sor: Nagy László, Weimann Konrád, Papp Zoltán, Szabács István, Juhász Imre

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II., Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők. Telefon: 566—24. Don Bosco Nyomda, (Sarkady J. Alajos), Rákospalota, Horthy Miklós út 97. — Telefon: 95—2—03.

Lesz-e elismerés karunknak?!

Irta: Kis-Tóth Tamás.

Ezen téma foglalkoztatja éveken keresztül Egyesületünkben tömörült és azon kívül álló kartársainkat egyaránt. Lesz-e elismerés ötvenöt év hosszú vértáldozó, küzdelmes, odaadó, hűséges munkálkodásunkért az új erdőtörvényben?

Ezen kérdés azonban még sohasem lángolt fel annyira az erdész szívekben, mint jelen napjainkban, miután, mint arról a napi lapok beszámoltak, Kállay Miklós földművelésügyi Miniszter Úr Önagyméltósága a képviselőház nyári szünetének megkezdése előtt a költségvetési tárgyalások közben bejelentette, hogy még ez évben beterjeszti az új erdőtörvény javaslatot.*

Érthető tehát az az aggodalom és érdeklődés, amely karunk tagjait áthatja ez időben, mert hisz az új erdőtörvényben lesz lefektetve legalább is egy újabb ötvenöt esztendőre karunk sorsa és jövője.

Mínthogy az 1879-ben megalkotott erdőtörvény, nem tud megfelelni a kor követelményeinek, mint sok más törvény, ez is módosításra szorul.

Felvetődik tehát a kérdés, kinek az érdeme az, hogy új erdőtörvényre van szükség, amely majd lépést fog tartani korunk követelményeivel.

Le kell rögzíteni a leghatározottabban, hogy ezért legelső sorban nagyrabecsült Erdőtiszt Urainkat érdemli az elismerés, akik nagy hozzáértéssel, magas szaktudásukkal a magyar erdőgazdálkodást oly magas színvonalra emelték, amelyért méltán kiérdemelték a nemzet háliját, amikor a még érvényben levő erdőtörvényben évtizedekkel ezelőtt megkapták a nemzet elismerését, amikor erdészből erdőmérnöki címet kaptak, akadémiát, főiskolát majd legújabban doktori cím megszerzésére kaptak jogot.

E nemzet sok-sok társadalmi rétege között mi a Magyar Erdészeti segédzsemyezet vagyunk egyike azoknak, akik legjobban

* Azóta a Miniszter Úr önagyméltósága újból bejelentette a törvénytervezetnek a képviselőházba való benyújtását, sőt a Királyszálláson tartott minisztertanács is foglalkozott az ügygel. Szerk.

tudjuk értékelni feletteseink nagy nemzetépítő munkáját, amelyből hasznot, élvezetet húz a haza minden polgára, szegény és gazdag egyaránt.

Felvetődik azonban az a kérdés is, hát vajjon az a másik kar, az erdészeti segédszemélyzet, aki karöltve az erdőtisztai karral résztvett e nagy nemzetépítő munkában, aki ezideig elismerésben még nem részesült, megkapja-e az új erdőtörvényben az emberi társadalom között őt megillető helyet?

Leteszi-e a nemzet koszorúját annak a több száz magyar erdésznek sírjára, akik az ötvenöt év hosszú ideje alatt kötelességteljesítés közben életüket áldozták a becsület mezején? Akiknek kihulló hős vére által nőtt nagyra az alföld tölgye, a hegység fenyeve.

Megadja-e az elismerést a magyar nemzet annak a sok magyar erdészeti segéderőnek, aki segítséget nyújtott a mai modern erdőgazdálkodás eléréséhez és akinek lelkiismeretes munkálkodásához van kötve a jövő erdőgazdálkodás egyik fonala.

Módot nyújt-e az új erdőtörvény karunknak arra, hogy amit eddig végzettség, képzettség, önképzés által az intelligens emberek sorába magát felküzdötte, azt törvényes joggal biztosítja? Letörli-e az új erdőtörvény azoknak az árváknak, özvegyeknek könnyeit, akiknek apáik, férjeik idő előtt megrokkantak vagy negyven-ötven évi becsületos szolgálat utáni elbánás miatt feljajdulnak.

Reményt önt-e, vágyat ébreszt-e az új erdőtörvény azon sok megszállt területen sinylődő kartársunk szívében, akiknek szavát elnyomta az idegen uralom parancsa, de akik erdész szívvel, magyar lélekkel várják a visszatérést, a magyar feltámadás napját.

Erre nemsokára megadja a választ a magyar nemzet képviselője, a magyar törvényhozás szava.

Csend . . .

Halotti némaság ez vagy vihart megelőző csend, amely ráfeküdt Egyesületünkre és — úgy látszik — mindannyiunk lelkére is?

Meghalni készül talán ez az Egyesület — a mi egyetlen „mentsvárunk”, vagy mi is kartársak mindannyian? . . . Ahelyett, hogy tovább folytatnánk a küzdelmet, feladjuk azt is amit eddig kiharcoltunk? . . .

Hát miért? Miért?! . . .

Ez a Testület, amely békében, háborúban, vész- és gondterhes időkben egyformán megállta a helyét; megmaradt az erdő védője és gondozójának, amelyet nem térítettek el kótyagos eszmék, mert mindég csak magyar és hazafi volt minden tagja . . . És ez a Testület, mely évtizedeken át egy szerkezetében egyszerű, de működése közben megállást nem ismerő és munkája közben helyéről ki nem mozdítható „Gép” volt, most kínlódik

és küszködik, a nemtörődomség maró rozsdájától emésztve egyfelől, másfelől pedig a vadászó golyók és fatolvaj fejszéktől rongálva ?! . . .

Hát ennek a Testületnek, ennek a gépnek nincs gazdája, gépésze ?! . . .

Vagy hiába sípol, nyikorog, nem veszik észre, hogy dolgozik és hasznos munkát végez ? . . .

Eh, minek e sok kérdés! . . . Van gazda, van gépész is és tudják, hogy dolgozik e gép; sőt mindég több és több teljesítményt is kívánnak tőle . . . Dehát nem nyikorog! . . . Minek vele törődni . . . Csend . . .

Kartársak !

Ennek a nyomasztó csendnek, ennek a nemtörődésnek a sorvasztó hatása alattse adjuk át magunkat a meghasonlásnak és meddő tétlenségnek, hanem keressük meg magunkat; azt az én-ünket, amely vezetett bennünket akkor, amikor erre a pályára léptünk, amikor azt hittük, hogy ezen a pályán az állam, vagy magánbirtokos erdejét gondozva és védve: eképpen a köznek és hazánknek teszünk szolgálatot és ezért a szolgálatért a megbecsülés, családunk megélhetése és a megfelelő társadalmi helyen való elhelyezkedés lesz a jutalmunk; nem pedig a nemtörődomség és — az erdészeti-vadászati szakmában a legelemibb tudást is nélkülöző, teljesen műveletlen — csöszökkal való azonosítás; és ezzel a társadalomnak ezen rétegébe való letaszítás.

Ha akkor tudhattuk volna, hogy csak erre számíthatunk, úgy bizonyára mindnyájan más pályára megyünk, hol ugyanennyi képzettség és tanulás mellett a társadalomban más elhelyezkedésre és több megbecsülésre találunk.

Akkor azonban úgy tudtuk, hogy az u. n. erdőőri szakiskolák és tanfolyamok az erdészeti- és vadászati műszaki segédszolgálatra alkalmas és alkalmazandó egyéneket képeznek s ebben a tudatban léptünk e pályára; most tehát, mint ilyeneknek, szerzett jogaink vannak arra, hogy amint a más pályákon hasonló képzettséggel, hasonló minőségű szolgálatot ellátó egyének, úgy az erdészeti- és vadászati műszaki segédszolgálatot ellátó személyzet is elfoglalhassa a társadalomban az őt megillető helyet.

Mért kell nekünk a nehezen vajúdo erdőtörvényre várni azzal, hogy ezt a tűrhetetlenül visszás állapotot megváltoztassák ?

Miért nem lehet ezt — mint annyi más ügyet — rendeleti úton megoldani ?

A vadászati törvénynek magára a vadra vonatkozó részét úgyszólván évről-évre változtatják, de a vad és az erdő védőjének és gondozójának érdekében nem lehet változtatni . . .

Immár 15 éve annak, hogy felborult a régi társadalmi rend és azóta . . . Egész országok változtak és nálunk is sok minden és sok törvény, de nem az erdőtörvénynek az a része, amelytől a mi ügyünk megoldását függővé tették és az a része, amely ma

már csak minket köt, köt — megköt — abban, hogy a felszabaldult romboló elemekkel szemben célravezetően eljárjunk.

Ott van például a fegyverhasználati szabályzat, melynek értelmében egy felesketett erdőőrnek, hogy a rábizott erdőt és minden ahhoz tartozót lehetőleg minden károsítástól megvédjen: kiadnak egy — minden közbiztonsági terület által már régen ki-mustrált — jó öreg „verndl“ puskát — golyó nélkül — és azu-tán „elváratik,“ hogy az erdőrengetegben éjjel-nappal egyedül-járva megvédje azt, mondjuk egy több tagból álló, manlicher fegyverrel felszerelt és elvetemült vadorzó bandával szemben is... Akikre természetesen ő csak „szembe“ lőhet és csak akkor... (ha ezek egyike őt hátulról már fejbelötte...) „Mért nem vigyá-zott magára“...?!

... És 15 év kevés volt ahhoz, hogy az ilyen visszás pa-grafusoknak kitekerjék a nyakát — egyenesre.

Kartársaim! Mire várunk hát és mit remélhetünk a vára-kozástól? Semmit... Nincs mit várnunk... Cselekedni kell!...

Legyen az első lépés az, hogy itt, a nagy nyilvánosság előtt forduljunk kérelemmel *Brandt Vilmos* elnök úr öméltóságához, hogy nagysúlyú szavát emelje fel sürgősen az illetékeseknél és kérjen orvoslást égetően fájó sebeinkre, de legfőképpen a követ-kezőkre:

1. fegyverhasználati szabályoknak a mai kornak megfelelő módosítását.

2. címkérdésünk rendezését.

3. szerzett jogaink érvényesítését és védelmét.

Ez a három pont felöleli azokat a kívánalmakat, amelyek a Kar szempontjából — egyelőre — a legfontosabbak és ame-lyeknek az erdőtörvény meghozataláig, rendeleti úton kell ér-venyt szerezni.

Nagy érdekek kívánják azt, hogy a mi kívánságaink telje-süljenek és hogy végre megszűnjék az az állapot, amely lehetet-lenné teszi azt, hogy szolgálatunkat nyugodt biztonsággal végezzük.

És nem fogadhatjuk el érvnek azt az elutasítást, hogy ma-napság sokkal fontosabb ügyek is vannak, mint a mi ügyünk.

Azt elismerjük, hogy sokkal nagyobb ügyek vannak ebben az országban a mi ügyünkénél, de:

Nem talpalatnyi részekből tevődik-e össze az ország?

Vagy egy zsák búza pontos súlyának megállapításánál nem éppen olyan szükségesek és fontosak-e az apró dekások, mint a nagy súlyok?...

*

Kartársak! Rajtunk múlik, hogy halotti némaság, vagy vi-hart megelőző csend ez, amely ráfekszik az erdész-vadász lelkére...

Ha meghasonlunk az Önzés és a féltő tehetetlenség torz bálványával, akkor jogaink és álmaink temetőjére készül ez a csend ráborulni... De ha most végre félre dobjuk magunk-

tól az önzést és azt a féltő tehetetlenséget, amely akadályoz bennünket abban, hogy ledobjuk a szolgaság rozsdás bilincseit, akkor ez a csend a vihart megelőző állapot; amikor a felszabadult én-ünk sugallta férfias akarattal letörjük és elsöpörjük azokat az akadályokat, amelyek évtizedek óta útját állják annak, hogy mi, akik az erdőnek — ennek a fontos közkincsnek — a dajkái, nevelői és védői vagyunk, egy rosszul megválasztott fatális cím miatt a társadalomban a munkakörünknek és általános műveltségünknek megfelelő helyét elfoglaljuk.

Régen beláthatták volna már illetékes helyen annak fontosságát, hogy egy ilyen felelősségteljes szolgálatot — mint a miénk — jobban és hasznosabban láthat el egy megfelelő adottságok folytán, hivatása magaslatán álló egyén, mint egy a hivatásában — az őt ért méltánytalanság következtében — csalódott, mindég labilis lelki egyensúlyban lévő és ezáltal szolgálatát kedv- és odaadással ellátni képtelen egyén; és itt nem egy emberről, hanem egy egész testületről van szó . . . És akár rövidlátás, akár nemtörődömség az oka e kérdések rendezetlenségének: egyformán mulasztás ez a köz rovására.

Kartársak!

Az itt írottak, számtalan kartársnak az elkeseredett panaszából és véleményéből tevődnek össze és azt hiszem, hogy minden egyes kartársam, amikor e sorokat olvassa, a saját óhaját és véleményét tekinti e sorokban; és én az összes kartársak szolidaritására és annak reményében zárom soraimat, hogy elnök urunk ömértósága bizonyára meg fogja találni azt az utat, mely elvezet céljaink megvalósulásához, s a fenti néhány sorban kifejtett és igen sürgős orvoslásra váró bajaink mielőbbi méltányos megoldására nem soká kell majd várakoznunk.

Öreg erdősz.

Ez a mai helyzet . . .

Kaptuk a következő levelet:

„Igen tisztelt Szerkesztő Úr! Önre bízom, mélyen tisztelt Szerkesztő úr, hogy ítélje meg, milyen a helyzet a mai világban, mily sérelmek érik sokszor karunkat.

1925 okt. 1. óta vagyunk ketten, én és X. fővadász Y gróf úr birtokán alkalmazásban. Ezen idő folyamán cca 200 kat. hold erdősitést végeztünk, 8—20 holdas remiesek alakjában. Az egyes remiesek különböző fanemekből (akác, erdei fenyő, m. éger) vagy vegyes álladékból (csertölgly, juhar, kőris stb.) állanak; oly területen, hol a vad csak mutatóban volt, ellenben ragadozó annál több! Nagy kedvvel, páratlan munkaszorgalommal kilenc év folyamán annyira vittük a kedvező környezetben az apróvad s az őztenyésztését, hogy az utolsó

években a vadgazdaság bevétele — nyomott árak ellenére — pótolta a mezőgazdasági téren állandóan deficittel záródó uradalmi pénztárt.

Most, amikor a vadállomány mennyisége és minősége minden kritikát elbír, úgylátszik két szakember sok az uradalomnak, tehát az egyiket udvariasan, 6 havi felmondással elbocsátják. Meg tudnám érteni a mai gazdasági helyzet folytán ezt is, ha ugyanakkor ki nem egészítik a vadászterületet úgyannyira, hogy egy 1200 holdas és egy 800 holdas vadászterületet, mely szomszédos az uradalommal, nem vették volna hozzá bérbé (mindkettőt a múlt év folyamán).

Ugyanakkor 1933 december hóban egy laikus falubeli napszámos embert kineveztek „vadőrnek” s most a tavasszal egy 16 éves gyereket. Az előbbi közönséges gazdasági cselédbérrel, az utóbbi „tandíjmentes” azaz fizetés nélkül, csupán ruházatot kap.

Viszont az én felmentésemet az állásomból azzal indokolják, hogy a Gróf Úr Óméltósága az egyik erdőőri állást beszünteti az év végével s ez okból engem az állásból „felment” a fent jelzett időpontban.

Igaz, hogy fizetésem tisztességes, de nem túl magas volt, de ezt meg lehetett volna oldani. Ellenben a fenti két „szakemberé” együttvéve nincs annyi. Önre bízom kedves Szerkesztő úr a megítélését annak, valóban nyert-e a Gróf Úr ezen a megoldáson, vagy nem? Azt hiszem nem probléma.

A terület megnagyobbodott, tehát nagyobb vadászszemélyzet is kell. Helyes! Van elég egyesületi kartárs, kinek jól jött volna egy ilyen állás!

Csakhogy most jön a legnagyobb baj: X. fővadász kartársam (iparkodik objektív lenni) csehnémet születésű, itt tanult meg magyarul! A befolyás könnyen szerzett neki magyar állampolgárságot, az egyesület tagja volt. De csak volt. Miért lépett ki? Azért, mert egyesületi lapunk az igazat kimondta: „nemcsak akkor zöldülnek erdeink, ha lépten-nyomon cseh erdész akad élénk!” Félti a pozícióját tőlem, jó hízelgő, inkább legyen két-három laikus vadőrje, mint egy szakképzett, ki még hozzá gerinces, egyenes természetű. S ami a legnagyobb bűn!? a M. E. V. M. E. hűségese tagja, közkatonája! Ez a legnagyobb szálka volt a szemében. Ezért kell mennem.

De nem baj! Én kirtartok, bízok a magyarok Istenében, hogy lesz még másképp is!

Jellemzésből írom a következőket: a vadgazdaság múlt évi bruttó jövedelme cca 35.000 pengő volt. (Az amerikai társaság 25.000 pengőt fizetett.) A nettó jövedelmet a mezőgazdaság szanálására fordították.

F. G. urad. erdőőr.

Fenti levél szavai teljes élethűséggel ecsetelik a mai helyzetet, éppen ezért ahhoz nincs is mit hozzáfűznünk, csak igen melegen ajánljuk az illetékesek figyelmébe.

A szerk.

Irta: Szemere László.

Általános jellemzés.

Spóraporuk piszkos, barnás. Kalapjuk hol vékonyhúsú, púpos, hol galambgombaszerű, azaz vastaghúsú, domború. Rendszerint csak sárgásbarnás, fakó, bőrszínű. Lemezei sűrűn állók, nem lefutók, megbarnulók. A tönk korpáspihés, másként síma. Vastag, tömött, utóbb odvasodó. A földön teremnek. Közepes nagyságú, a táplálkozás szempontjából nem megbízható (gyanus!) gombák.

A honos fajok száma kb. 22.

Sorozatossá cikkeinknek az a célja, hogy a mérges gombáinkat vegyük sorra, azért főként csak azoknak a leírását közöljük, vagy pedig a közönségeseket is, hogy olvasóink majd e sorok nyomán is meghatározhassanak kevésbé közismert gombákat, majd ha idényük elkövetkezik.

Mint rendhagyó dolog, akad — egy — két — gyűrűs fakógomba, ezeket előbb sorolom fel.

Gyűrűs fakógombák: 1—2.

(Olykor 7 is!)

1. *Gyökeres fakógomba.* (*Hebeloma radicosum* Bull.) Gyűrűjén kívül még orószerű gyökere is jellemzi ezt a nagy, olykor 15 cm. átmérőjű gombát. Szaga jó, leforrázva ehető.

2. *Sötétpúpos fakógomba.* (*Hebeloma mesophaeum* Fr.) A kalap fakó, de sötétbarna púpa van. Csak 6 cm. átméretű. Fenyveserdőben termő, alig 4—6 cm. átméretű gombácska. Alakját címrajzunk első három gombája mutatja.

Gyűrűtlen fakógombák: 3—19.

Ha a kalapon fehér, mülékony pihe van: 3.

Ha a tönkön fehér (felületi) pihe van: 4—5.

Ha a kalap pereme, s a tönk egészen selymes, vagy csupasz: 6—11. (Ezek között gyűrűnyomások lehetnek: 6—9.)

3. *Fehérpikkelyes fakógomba.* (*Hebeloma birrum* Fr.) Csak 4—6 cm. átm.

4. *Korpástönkű fakógomba.* (Heb. firmum Fr.) Téglavörös, 6 cm.-ig nő.
5. *Kistönkű fakógomba.* (Heb. clavi ceps Fr.) Ez fakó, csak 5 cm.-ig nő.
6. *Pettyes fakógomba.* (Heb. punctatum Fr.) Halványsárga, közepe sötétebb.
7. *Izzadó fakógomba.* (Heb. fastibile Fr.) *Mérges.*

K. Fehér, majd fakó, síma, nyálkás, kissé harangalakú, majd íves pereme eleinte bekunkorodó. Merev. 12 cm.-ig nő, de rendszeren csak 6—9 cm.

B. Lemezei piszkosfehérek, majd fahéjbarnák, *cseppeket izzadók*, vagy ha kiszáradtak, emiatt pettyesek.

T. Selymes-korpás, gyűrűszerűen szálas. Tömött. Néha gumós. Húsa kissé csípős ízű, alig reteksgazú.

Júniustól-novemberig teremhet, erdőkben, bokrokban, vagy ezek tisztásain, s némely évben közönséges.

8. *Feketetönkű fakógomba.* (Hebeloma testaceum Batsch.)

9. *Zsemlye fakógomba.* (Heb. versipelle Fr.) Elbarnuló lemezeinek az éle

10. *Csupasztönkű fakógomba.* (Heb. nudipes Fr.)

11. *Köldökös fakógomba.* (Heb. magni mamma Fr.) Csak 1—3 cm. átméretű.

12. *Reteksgazú fakógomba.* (Heb. sinapizans Fr.)

K. Fakó téglavörös, testszínű, legtöbbször igen világos. Síma, kissé ragacsos, merev, domború, majd íves-karéjos. 12 cm.-ig nő.

B. Lemeze agyagsárgás-barna, széles, a tönktől távolálló.

T. Halványabb a kalapnál, szálasan csikos és pikkelyes, kissé gumós. Odvasodó. 10 cm. magas, s 1.5 cm. vastag lehet.

Íze kissé fanyar; reteksgazú, leforrázva ehető. Vegyes erdőben nő, s a legközönségesebb fakógombánk, legalább is a budai hegyvidék erdeiben.

Alakját címrajzunk két középső rajza mutatja.

13. *Közönséges fakógomba.* (Hebeloma crustulini forme Bull.) *Állítólag mérges*, némely szerző szerint leforrázva ehető.

K. Fakó, cserépszínbe vagy barnába húzó. Síma, nyálkás, is. Eleinte erősen domború. (Innen tudományos neve: Csustulini forme = cipóalakú) 10 cm.-ig nő.

B. Agyagbarnás, tönkhöz tűzött lemeze kissé kikerekített. Némely szerző szerint ez a faj is cseppeket izzadó, Ricken szerint nem. Magam sem észleltem ezt ennél a fajnál.

T. Halványabb a kalapnál, felső fele korpás-pikkelyes. Néha zömök, máskor 8 cm.-ig is megnyúlik. Szélsőséges alakját láthatjuk az idecsatolt rajzon. (Eredetije színes, kezdőknek írt gombáskönyvemben közölve.)

Íze alig csípős, néha édes is, szaga retekre emlékeztet.

Alakját címrajzunk három utolsó rajza mutatja.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.*

15. *Hosszúszárú fakógomba.* (Heb. elatum Pers.) Ez is fakó-barnavörös, halványabb tönkje olykor csavart, s igen hosszú is lehet.

16. *Sötétélű fakógomba.* (Heb. lugens Jungh.) Barnásvörös. Lemezeinek az éle szokott sötétebb lenni. Tönkje csaknem gumós.

17. *Orsótönkű fakógomba.* (Heb. spoliatum Fr.) Minden része fakó. Orsó-szerű gyökere van, ezért 1-hez hasonlíthat, de az gyűrűs!

18. *Törékeny fakógomba.* (Heb. diffractum Fr.) Domború, bőrsárga, csak 5 cm.-ig nő. Tönkje üreges, lefelé orsószzerűen keskenyedő.

14. *Vörös fakógomba.* (Heb. truncata Schft.) Halványvörös, 8 cm.-ig nő.

19. *Halvány fakógomba.* (Heb. longi cau dum Pers.) Agyagszürkés-barnás, domború, majd ellaposodó, csak 3—4 cm. átméretű. Lemezeinek éle fűrészes, s e jegyénél fogva a többi fakógombától jól megkülönböztethető.

Felsoroltam jóformán az összes honi fakógombánkat itt, de részletes leírását csak a közönségesebbeknek nyújtottam.

A vadászat módjairól.

A párzó vad vadászata.

Irta : Nádudvari Rázsó Lajos.

Szigorúan véve, a párzó vad vadászata sem más, mint kereső-vadászat. Hogy a két, de tulajdonképpen mégis egy vadászati módot ennek ellenére külön-külön tárgyalom, annak többféle oka van. Míg a közönséges keresővadászathoz a vadászvizslával, vagy hajtóebbel, esetleg anélkül kizárólag helyismeretére, a vad nyomára, szimatjára és életszokásainak figyelembevételére van utalva, addig a párzó vad vadászatánál ezekhez a segítőeszközökhöz olyan támpontok társulnak, melyek a vad tartózkodási helyének felkutatását, megismerését, a vadnak cserkészéssel való megközelítését nagymértékben megkönnyítik. A párzó vad vadászata tulajdonképpen nem más, mint keresés „cserkészés,” melynél a vadásznak a vad párzási tevékenységénél tanúsított viselkedésével, hangjával, feltűnőbb mivoltával és emellett csökkentebb óvatosságával árulja el magát és teszi lehetővé megközelítését. (Ebben a fejezetben tárgyalom a szarvashívást és őszipolást is, noha ez utóbbi vadászati mód szorosan véve egészen különálló, az itt tárgyalt vadászati módtól bizonyos tekintetben eltér, már „csalogató vadászat.” Tárgyalását azonban mégis itt tartom helyénvalónak, mert szintén a vad párzási tevékenységén alapul.)

A párzó vad vadászata, legyen az szarvasbögés, őszipolás, a nagykakas, vagy pusztáink struccának, a tűzoknak dörgése, vagy a tavasi első — és talán ezért legkedvesebb — vadászat, a szalonkahúzás szememben a legszebb, a legtartalmasabb vadászati tevékenység, sport. És nemcsak sport. A természetet ismerő és szerető vadásznak soha annyi ezernyi megfigyelésre az erdő,

a vad életmegnyilvánulásának megismerésére nincs alkalmja, mint a párzóvad vadászata idején. Nem beszélek most az őszipolásról, mely a nyár derekára esik, a szarvasbögés idején azonban az erdő talán a legszebb. A vénasszonyok nyarán az őszi legkezdetén a sokféle fa, cserje, bokor, az aljnövényzet kezd kiszínesedni. A piros, a vörös, sárga barna és zöld színek ezernyi változata festi be az erdőt; párák, lilába vesző alkonyatok ködös rózsaszín szürkés hajnalok, a jól ismert tájat és erdőrészteket is mindig új és új mezbe öltöztetik. Vagy a nagykakas dürgése idején, szép tavaszi hajnalon a havasok és magas hegyek között! Van-e szebb, felemelőbb érzés, mint az ébredő természet szemlélése a havason? A bozóttal benőtt, itt-ott egy-egy törpefenyővel, cirbolyával, nyírfával tarkított lucos még hóval van borítva. Csak a déli verőfényen sötétlik egy-egy kisebb-nagyobb fekete folt, ahonnan már lecsókolta a szűzfehér havat a tavaszi napsugár. Közelebb menve ezeken a hótalan helyeken már smaragdzölden villog ki a frissen hajtott fínomszálú havasi fű. A lombfák rügye már mézgás, fényes. Az ember minden pillanatban azt várná, hogy kipattan. Az addig jégpáncél alá zárt patakok már lassan megindulnak és a kérges hó alól az olvadó hólé eleinte vékony, majd mind vastagabb sugárban csörgedezik a félig még befagyott, középen vékony sötét csikban, hidegen csobogó patak-csermely felé... Napkeltével megszólal a rigó. Perlekedésébe bele-belecsendül az erdei pintyek, a havasi sármány és az erdő megannyi korán megérkező szárnyaslakójának tavaszi danája, reggeli üdvözléte. Még ha nem is kíséri Diana kegye a vadászt, lehet-e érzéketlen lelkes ember ennyi szépséggel szemben!?

És a tűzokdörgés?! Szellő sem rezdül és a végeláthatatlan rónán reszket a levegő a májusi verőfényben. A láthatár szélén magában szomorkodik egy gémeskút. A nagy távolságból szinte valószínűtlenül vékonynak és kicsinek tűnik fel... Körülötte apró fehér pontok, a legelésző gulya. Itt-ott egy ölyv köröz a levegőben, lassú, meggondolt, méltóságteljes imbolygással keresi a prédát; arrébb vércse csapong, könnyű, játszi sólyomrepülésével, majd szitálni kezd, azután lecsap. Az egyhangú és mégis változatos, végeláthatatlan pusztán irdatlan távolságban fel-felvillanó fehér foltok. Alig nagyobbak egy verébnél. Ha most a jó látcsövet felemeled Vadásztestvérem, ott látod a legmagyarabb madarat, a magyar puszták struccát, a tűzokot. Kis csapat. A tyúkok előtt ott berzenkedik a hatalmas kakas, fehér-feketével irombázott aranyásárga násztollazatában. Legyőzője félkörbe hajlítva, kimeresztett szárnya a földet söpri, megduzzadt, felfújt nyakkal teszi a szépet háremének. Szabad pusztán ezt a szabad, óvatos madarat belopni: Vadásztestvérem, van-e ennél szabad vadásznak szebb feladata, öröme?! Sportja?!

Mert a párzó vad vadászata egyben a legszebb, sokszor a legnehezebb sport is. A párzó hím erejének teljességében van; szebbik ösztöne, a fajfenntartás vágya, vérét, energiáját a végsőkig

korbácsolja. A szerelmi vágy sokszor úgy elvakítja, hogy önfenn-tartási ösztönéről is megfeledkezik és könnyű préda lenne, ha... Ha most, a nász idején az addig egyedüljáró, mogorva, magányos hímre féltő gonddal a gyengébb nem nem vigyázna. Sok gyanakvó óvatos suta, vagy tyúk figyelmességét, szemfülességét ki-játszva, majdnem mindig igen nehéz terepen belopni a kiválasztott vadat, pompás nemes sport!

— Mielőtt a párzóvad vadászatát részletekben tárgyalnám, az — önként adódó — tenyésztési kérdéseket óhajtom részletesen tárgyalni.

Az 1883. évi XX. tc. előtt rendszeres és tervszerű vadvédelemről, kíméleti időről szó sem volt. Egy vadásznemzet vadászvérű fiai saját érzésük által diktált kíméleti időt tartottak be, amelyet részint a vad életmódja, részint a különböző külső körülmények is támogattak. Akkor a vadászatot űzők, a „vadászok“ legnagyobb része a birtokos osztályból került ki. Itt-ott akadt ősi szenvedélytől hajtott kisbirtokos is, de a mai vadász és „Vadászó“ típusa úgyszólván hiányzott. A városi lakosság legfeljebb itt-ott kivétel, főként ajándék révén jutott vadhoz. A törvény előtt a szállítóeszközök sem voltak olyanok, hogy egyrészt a távolabb fekvő területek gyors és könnyű felkeresését lehetővé tették volna; másrészt az elejtett vad romlás nélkül juthatott volna a legújabb terminológia szerint „közfogyasztás“-ba. Hiányoztak tehát a városi vadászok, a birtokos és földművelő osztály elfoglaltsága pedig, mikor munkája a mezőhöz kötötte, májustól-szeptemberig, februártól március végig, április elejéig természetes kíméleti időt biztosítottak a vadnak.

A közlekedés tökéletesedésével a területek mindinkább hozzáférhetővé váltak a városi vadászok számára. A városi vadászok! Magain is az vagyok újabban — sajnos! — és nem akarok senkit sem bántani, de egyszer már régóta táplált meggyőződésemmek kifejezést kell adnom. Mióta látom és figyelem a dolgok mikéntjét, mindinkább arra a meggyőződésre jutok, hogy a legtöbb vérbeli vadász szolgáltatja azt az elemet is, amelyet az erdőről, mezőről a legszívesebben Guayánába számúznék.

A vadász kultúra fáklyavívői olvasottságuknál és talán nagy számuknál fogva is a városi vadászok; de a városi vadászok közül kerül ki az a dögpuskás had is, melyet az erdőkből és mezőkről hatóságilag kellene kiirtani. De lojálisan le kell szögez-nem azt is, hogy abban, ha valaki dögpuskássá válik, nem minden esetben csak az egyén a hibás.

Mindnyájan voltunk kezdők, mindnyájan tanultunk. És az nevezheti magát boldognak, akinek jó volt a tanítómestere. Akit úgy vezettek be a vadászat „sportjába“, hogy nemcsak a vad mennyisége és tömege a fontos, hanem elsősorban az, hogy milyen vadat ejtünk el és főként, hogy hogyan ejtjük el. Emellett megtanítottak bennünket arra, hogy miként lehet élvezni a természetet, mennyi szépség, mennyi csodálatos jelenség van az erdőn, amit

észre lehet és észre kell venni, amiken gondolkozni lehet és amiben azután az igaz vadász több gyönyörűséget talál, mint abban, hogy a fegyvert felemeli és biztos kézzel küldi a vadra a halálos golyót. Társaságban sokszor nem tudták megérteni és azt hiszem megvető vállrándítással, esetleg furcsa gondolatokkal fogadták azt a kijelentésemet, hogy engem a vadászatból csak a legnehezebb munka érdekel, az, hogy lőtávokra megközelítsem a vadat, esetleg olyan távolságra, hogy le tudjam fotografálni, mert maga az, hogy a többnyire álló vadra odaküldjem a golyót, ahová akarom, már nem probléma. Pedig őszintén így érzek. (Folytatjuk).

A vadászebek.

Közli: Vári-Vojtovits Zoltán.

I. SZOBAOKTATÁS.

(5.)

A megszerzett vizslát mindenekelőtt magunkhoz szoktatjuk. A választott nevén szólítva, pisszentéssel gyakran magunkhoz hívjuk, fejét, hátát simogatjuk, kedvenc falatokat nyújtunk neki. Ha a pisszentésre már jön, nevét már tudja, a „gyere ide!” (kom her) vezényszóval hívjuk magunkhoz. Így már egy vezényszót és a nevét megismeri.

A vizsla nyakára szíjból készült: u. n. fojtó örvet teszünk. Tanítványunk ezt igen hamar megszokja. A pórázt a karikába kapcsoljuk és gyere (kom) vezényszó gyakori ismétlése mellett a szobán végigvezetni próbáljuk. Persze a tanítvány azonnal nem jön majd, ha megérzi, hogy a szabadsága korlátozott.

Szűköl, nyöszörög, lefekszik. Most balkezünkkel megsimogatjuk, biztatjuk s a vezényszót ismételve, jobbkezünkkel gyengéden felénk húzzuk. Így lassú, enyhe húzással megindulunk s gyakran símogatva, biztatva, lassan megértetjük vele, hogy a pórázon neki jönnie kell.

A tanítás megkezdésével egyideűleg, ha még nem lenne illemtudó, szobatisztává is neveljük. Mindaddig, míg kikéredzkedni nem tud, sokáig ne tartsuk a szobában, mert a kölyökvizslánál a „kis dolog” hamar előadja magát. Azért tanítás közben is egyszer-kétszer ki kell tennünk a szűrét az udvarra s ha dolgát végzi, simogassuk meg. Viszont bent a szobában, ha a szándékot észre vessük: fujj! (Pfuj) vezényszóval erélyesen rászólunk, a farára legyintünk és kitesszük a szűrét az ajtón. Ha a baleset már megtörtént, a tócsa elé lenyomjuk vizslánkat s többször rálegyintünk a fujj vezényszót ismételve s aztán az ajtót kinyitva, fenyegetve, szidva, kizavarjuk.

Igen hamar felfogja tanítványunk, hogy a szobában illedelmesen kell viselnie magát. A szobatisztaság tanításánál kapja tanítványunk rendszerint az első büntetést. Erre a célra tartsunk kéznél egy alkalmas pálcikát és ezzel legyintsünk rá. Később a fenytetés mindig szigorúbb legyen.

A hívás és pórázhoz szoktatás tanításának ideje alatt tanítványunkat nappalra szobatisztává tettük, úgy, hogy nappal már kifogástalanul viseli magát, megkezdhetjük az éjjeli beszoktatást.

Hogy a célt hamarabb elérhessük, fontos, hogy későn este soha se adjunk tanítványunknak enni, (sőt az esti etetést teljesen el is hagyhatjuk) és lefekvésünk előtt a tanítványt még egyszer engedjük ki rövid időre, hogy a

szükséges dolgát elvégezhesse. Éjjel, ha vizslánkat nyugtalanodni halljuk, nyöszörög vagy az ajtót kaparja, keljünk fel, a tanítványt engedjük a szabadba s dicsérjük meg. Ellenben, ha nem kérte a kiengedést és bajt csinált, büntessük meg. Később az éjjeli kijárásról is leszoktatjuk. Ha nyugtalan, kikéredzkezik, erőlesen rászólunk, helyére küldjük. Kis türelemmel hamar eredményt érünk el. Tanítványunkat mindég etetése előtt tanítsuk és lehetőleg a tanítás időpontját pontosan tartsuk be. A zsebünkben mindég legyen pár kockacukor és néhány kedvenc falat is legyen kéznél.

A szobában a tanítás ideje alatt senki ne tartózkodjon rajtunk kívül, mert a tanítvány figyelmét a más jelenléte elvonja a munkájától.

Ha hívásunkra tanítványunk már szépen jön, hívjuk magunkhoz, üljünk egy alacsony székre, tegyük kezünk ügyébe vesszönket s balkezünkkel állá alatt a nyakszijat megfogva, jobb kezünkkel a farát nyomjuk a földre, ülő helyzetbe ülj le! (setz dich) vezényszót hangoztatva. Ezt többször egymásután, a vezényszót gyakran hangoztatva, csináljuk meg. Később erőlesebben nyomjuk a farát le, még tovább a vesszőcskével gyengén a farára ütögetünk. Majd elengedve a tanítványt, kissé pihentetjük, ismét magunkhoz hívjuk s tovább tanítjuk az ültetést.

Két-három nap multán ezt a gyakorlatot is tudni fogja. (Én nem egy vizslánál egy délelőtti tanítás alatt kifogástalan teljesítést értem el.)

Ha tanítványunk ezt a gyakorlatot is kitűnően végzi, tovább mehetünk.

A vizslát magunkhoz híva leültetjük. Bal kezünkkel megfogjuk a két első lábát, jobb kezünket a hátára helyezük: hasalj! (dropp) vezényszó többszöri ismétlésével egyidejűleg a két melső lábát kihúzzuk alóla, jobb kezünkkel lenyomjuk, hogy feküdjön s jobb kezünket a fejére csúsztatva, fejét lenyomjuk úgy, hogy a fej a két melső láb között a padlón feküdjön.

A pálcikát bal kezünkbe vesszük s azzal fenyegetve, folyton hangoztatjuk: „hasalj!”

Igen fontos szerepe van a vizsla életében s így a vadászatban a „hasalj” vezényszónak. Azonnali, gyors, feltétlen végrehajtást kell kívánnunk.

Azért is ezt a gyakorlatot annyira bele kell vinni a vizslába, hogy ez tökéletesen s rögtön teljesíttessék, ha a „hasalj” elhangzott.

A vizslát egy-két percnyi fekvésre kényszerítve: „fel” (auf) vezényszóval felszabadítjuk, ha magától nem merne felkelni, felemeljük, megsimogatjuk s mindaddig ismételjük, a gyakorlatot, míg tökéletesen jól nem végzi.

A „hasalj” vezényszó teljesítését vizslánk szívesen végzi és hamar megtanulja. Fontos csak az, hogy a fekvése pontosan az előírt legyen, szabálytalanul, hanyélve ne feküdjön s gyorsan, mint a villámütött vágódjon le.

Ha a vezényszót vizslánk már kifogástalanul végzi, a földre helyezünk egy kedvenc falatot, vagy egy kockacukrot, vizslánkat oda hívjuk, hasaltatjuk! A falatot az orra elé tartjuk és „nem szabad!” (nicht erlaubt) vezényszóval pálcikánkkal fenyegetve, nem engedjük meg, hogy hozzányúljon. Ha el akar-ná venni a falatot, ne húzzuk azt el, hanem szigorúbban fenyegezzük, sőt pálcikánkkal gyengén a fejére is legyintünk. Ezt addig gyakoroljuk, míg tanítványunk az orra elé helyezett falatot békében hagyja, nem kapkod utána. Sokszor a fejét is elfordítja. Ekkor dicsérjük meg, simogassuk és „szabad” (erlaubt) vezényszóval a falatot oda adjuk.

Az eltiltásnál a hangsúly a „nem” (nicht) szón legyen. (Folytatjuk.)

VADKONYHA

Fogyoly.

Finom leves. Egy-két foglyot jól megtisztítunk, kibontjuk, kimossuk Szép szeletekre daraboljuk.

Elreszelünk 1 petrezselyemgyökeret, 1 sárgarépát. Petrezselyemzöldet apróra vágunk és az egészet a foglyadarabokkal együtt kevés zsírra a lábasba tesszük és jó fél órán át abároljuk. Mikor már szépen pirult, meghintjük két evőkanál sima liszttel, jól összekeverjük, megsózzuk, néhány percre még dinszteljük s azután a szükséges levesnek megfelelő mennyiségű vízzel feleeresztve jól főzzük. Ha a hús már puhára főtt, 2 tojást feltörünk, a fehérjét és sárgáját két külön csészébe tesszük. A két tojás fehérjébe kevés lisztet keverünk, kissé megsózzuk és mokka kanállal apró nokkedliket szaggatunk a levesbe. A két tojás sárgáját tejfellet habosra verjük, a leveses tálba tesszük és ráöntjük a forró levest, 1/2 citrom levét csavarjuk bele és betálaljuk.

Sültek.

Fogyoly szardellával. A foglyokat rendesen (szalonnával tüzdelve, vagy szalonna szeletekbe takarva) süssük meg. Ezalatt egy tálat jó vastagon kenjünk ki vajjal, szórjuk be finomra vágott szardellával és reszelt sajttal (parmezánnal, de jó a trappista, vagy ementháli is). Tegyük erre a kisült foglyokat, szórjunk rájuk finom zsemjemorzsát és reszelt sajtot, öntsünk alá egy merőkanál húslvest, húskivonatot vagy ezek hiányában vizet, tegyük sütőbe és hagyjuk párolni. Mártásával együtt makarónival körítve tálaljuk.

Citromos fogyoly. A megtisztított, kimosott foglyokat sózzuk és enyhén borsozzuk meg. Pirítsunk 3 — 4 kocka cukrot zsírban barnára, tegyük rá a foglyokat, öntsünk rá kevés húskivonatot, levest, vagy ha egyik sincs, vizet és pároljuk puhára. Azután vegyük ki a foglyokat, szeleteljük szépen fel és tegyük tálra. A lábasba, amiben a foglyok sültek, izlésünk szerinti mennyiségű citromot csavarjunk, a levét ezzel forraljuk jól össze, szűrjük a foglyokra. Citrom szeletekkel körítsük.

Párolt fogyoly narancsmártással. A megtisztított foglyokat sózzuk, szalonnával tüzdeljük meg. Egy lábasba szalonna szeleteket, karikára vágott sárgarépát és petrezselyemgyökeret, vagdalt petrezselyemzöldet, szegfűborsot tegyünk, adjuk bele a foglyokat, öntsünk alá levest, vagy vizet és pároljuk puhára.

Ezalatt két narancs levét habarjuk jól el 2 kanál liszttel, reszeljük bele kevés narancshéjat, kevés cukorport. Szedjük ki a megsült foglyokat, szeleteljük, rakjuk tálra. A narancskeveréket öntsük a lábasba, adjunk hozzá annyvizet, hogy se túl sűrű, se túl híg ne legyen, forraljuk jól fel és szűrjük a foglyokra. Gombástojással, vagy petrezselyemzöldes rizzsel körítsük.

Vári-Vojtovits Zoltánné.

K Ü L Ö N F É L É K.

Halálozás. *Borúzs Lajos* szakv. erdőőr, kar- és tagtársunk f. évi július hó 8-án Tiszafüreden meghalt.

Fodermayer Vilmos a tatai uradalom legidősebb pagonyerdésze f. évi július hó 28-án este fél 11 órakor Vértestolnán 60-ik életévében elhunyt.

Áldás és béke poraikra.

Fodermayer Vilmos temetéséről az alábbi tudósítást kaptuk :

Július hó 30-án lett örök nyugalomra helyezve a vértestolnai r. kat. temetőben. Igen szép és megható temetést rendeztetett az elhunytnak Urasága. Megjelentek a temetésen : *herceg Quadt Öföméltósága, gróf Wurmbrand Károly, gróf Syilva Tarouca és Duschaneek János* erdőmérnökkel az élen az uradalom egész erdészeti és vadászati személyzete a rendes szolgálati ruhában, kalapjuk mellett cserlevéllel. Megjelentek továbbá az uradalom igazgatósága az igazgatóval az élen és az uradalom összes üzemeinek vezetői.

Díszruhás kartársai a koporsó mindkét oldalán kísérték.

A temetőben elsőnek az Uraság nevében az *Igazgató* búcsúzott el az elhunyttól, s meleg szavakban emlékezett meg érdemeiről és köszönetet mondott azért a hű és odaadó szolgálatért, amelyet az elhunyt 42 éven keresztül uraságai és uradalom érdekében tett.

Gróf Wurmbrand Károly a vadászok nevében mondott hálás köszönetet az elhunytnak a sok gazdag vadászsikerért, melyben részük volt a vele vadászni járt vadászuraknak. Megköszönte az elhunytnak a vadászat és vadnevelés körül kifejtett hervadhatatlan érdemeit és békés nyugodalmat kívánva a kalapjánál levő cserlevelet bedobta a sírgödörbe, amit követtek a megjelent Uraságok és az egész erdészeti és vadászati személyzet. A szép aktus oly nagy hatást tett a jelenlévőkre, hogy nem bírta senki visszatartani előtörő könnyeit.

Igazán szép és erdész vadászhoz illő temetés volt. *Cservenka Ferenc.*

Előléptetések a M. Kir. Erdőgazdasági Szakiskolánál és a M. Kir. Erdőőri és Vadőri Iskoláknál. A főméltóságú Kormányzó Úr az az esztergomi M. Kir. Erdőgazdasági Szakiskola igazgatójának *Szilágyi Ernő* m. kir. erdőtanácsosnak, főerdőtanácsosi címet, a királyhalomi M. Kir. Erdőőri és Vadőri Iskola igazgatójának *Katona István* m. kir. erdőtanácsosnak a főerdőtanácsosi címet, továbbá *Jákó Jenő* m. kir. segéderdőmérnöknek, az esztergomi szakiskolák tanárának a m. kir. erdőmérnöki címet és jelleget adományozta.

Névmagyarosítások. *Hlapek János Lajos* m. kir. főerdőőr, diósgyőri lakos „*Havasi*“-ra ; *Hain Ede* m. kir, főerdőőr, esztergomi lakos „*Hantos*“-ra és *Stoflitz Dezső* kiegészítő erdőőr, budakeszi lakos *Szabados*-ra változtatta nevét belügyminiszteri engedéllyel.

A. m. kir. földművelésügyi miniszternek 48.500/1934. F. M. számú rendelete a vadászati tilalmi időket szabályozó 38.500/1933. F. M. számú rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása, illetve kiegészítése tárgyában. A 38.500/1933. F. M. számú rendelet 1. §-ában a „Tekintet nélkül az általános vadászati tilalom idejére, tilos vadászni” szöveget követő a), c), e) és 1. pontok hatályukat veszítik és helyükbe ugyanilyen jelzéssel az alábbi a) c) e) és 1. pontok lépnek :

Tekintet nélkül az általános vadászati tilalom idejére, tilos vadászni

a) *szarvasbikára* október 16. napjától augusztus 15. napjáig, *szarvas-
tehénre és szarvasborjúra* február 16. napjától szeptember 15. napjáig bezárólag.

c) *őzbakra* október hó 1. napjától április 30. napjáig *őzsutára és gidára* január 1. napjától október 15. napjáig bezárólag.

e) *muflonkosra* december 1. napjától szeptember 30 napjáig bezárólag, *muflonjuhra és bárányra* minden időben,

1. erdei szalonkára április 16. napjától augusztus 15. napjáig bezárólag tavasszal csak a lesen húzó szalonkára szabad vadászni.

A 38.500/1933. számú rendelet 3. §-a kiegészül azzal, hogy a szarvasra, dámvadra, muflonra és őzre kegyelemnövést is csak golyóval szabad adni.

A jelen rendelet 1934. évi augusztus hó 1-én lép hatályba.

Budapest, 1934. évi július hó 26.

DR. KÁLLAY MIKLÓS s. k.
m. kir. földművelésügyi miniszter.

Az esztergomi m. kir. erdőőri és vadőri iskola 1934-ben végzett növendékei.

Második sor közép: Szilágyi Ernő m. kir. főerdőtanácsos, igazgató, jobbra: Erdődy Miklós erdőmérnök, Jákó Jenő erdőmérnök, Daróczy Márton szolg. vezető altiszt főerdőr, Honti Pál csapatvezető, Becsei Ferenc, balra: Ágfalvi Imre főerdőmérnök, Kricsfalvi Viktor s. erdőmérnök, Hantos Ede műszaki főerdőr, Bodnár András főerdőr, Mattesz Béla, Sóki György. Földön ülő sor balról jobbra: Osgyányi István, Tóth István, Vas József, Molnár József, Szarka András, Varró Ferenc, Kovács Lajos, Polyánszky László, Gimes Ádám, Harmadik sor balról jobbra: Szabados László, Szelei József, Keresztes József, Torda István, Belső István, Szabó Jenő, Szalkai Imre, Péter János, Minárcsik Ferenc, Petkovics Henrik, Gazsi József, Kovács Ferenc, Békés Ferenc, Ispán Ferenc az iskola cipésze. Negyedik sor balról jobbra: Petrics Vince, Lojzi Béla, Repity József, Kerékgyártó László, Tőke István, Csizmadia Gyula, Weisz Gyula, Pétervári Tivadar, Györgykovács Lajos, Nagy Imre, Szilágyi József, Horváth Lajos. Ötödik sor balról jobbra: Farkas József, Tar Imre, Olejnyik János, Garami László, Horváth László, Farkas Ferenc, Horváth József, Nádas Károly, Elsik Mihály, Füzi László. Hatodik sor: vitéz Gerle Zoltán, Kemény Imre.

A lap havonta egyszer jelenik meg. Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II., Battyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők. Telefon: 566—24. Don Bosco Nyomda, (Sarkady J. Alajos), Rákospalota, Horthy Miklós út 97. — Telefon: 95—2—03.

AZ ERDŐ

VIII. évfolyam

1934 október-november

10-11. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II., Batthyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők.
Telefón: 566—24.

In memoriam!

A mátrai szarvasok gyönyörű birodalmában, gyilkosok puskatüzének mennydörgő hangja csalt fel a gerince s ott kaptad torkodra a golyót, csak úgy, hegyről-hegyre, még mielőtt az önvédelem, igazság, törvény nevében vállhoz emelhetted volna fegyveredet. Összetört tagokkal zuhantál a szakadékbá.

Te a Bakony esti homályában lepted meg a szarvason osztozkodó erdei haramiákat. Harsány hangod kikergette a vért az arcukból, fejük fölé kényszerítetted véresujjú, harácsoló kezeiket. De nem vetted észre az elrejtőzött fegyveres őrtállót s amikor a győzelem boldog érzése tágitotta kebledet, kilenc kis gonosz futó törte össze melkasodat, ronsolta össze tüdődet, szívedet.

Téged a Mecsek mély erdeiben kézitusaiba kevert hivatásod az erdő hústvívő martalócaival. S amikor kimerülten, sebzetten összerogytál és kegyelmet kérő halk szavad vegyült bele a harci rikoltásokba, irgalmatlan, vad fejszecsapás vetett véget életednek!

Te az Alföld elhagyatott téli mezőin futottál bele az üldözött s hirtelen megfordult orvvadász puszkacsövébe.

Neked miséről jövet, söréttel loccsantották szét agyadat az erdei ösvényen.

Téged családod körében az ebédasztaltól lőttek le az ablakon keresztül.

Ti mind, százan és százan, a vadorzókkal, a fatolvajokkal vívott becsületes, férfias küzdelemben, a társadalom és törvény oldalán elesettek, most a vadregényes erdők legújabb jövevényével onnan felülről néztek le ránk.

Tekintetetekben mintha szemrehányás volna!

Az erdész, a vadász a törvények, előírások értelmében bevárja a támadást. Az első lövést, az első ütést. Rendszerint a végzeteset.

Amikor aztán a lelkiismeretesség iskoláját végigjárt haldokló utolsó erejével, saját vérével jegyzi fel, utolsó lehelletével suttozga el gyilkosának nevét, vajjon miért teszi ezt, mit kíván az elhagyott emberi társadalomtól?

Megtorlást!

Az árvák, özvegyek, szülők és szerelmesek könnytengere pedig minden érző lelket felkiáltásra késztet.

Az igazság és emberiség nevében: ne tovább!

Egy sír a temetőben.

Írta: Kis-Tóth Tamás.

Halottak napja. Feltámadunk! Ez a lelket magasztaló örök íge áll a temető kapuján. Kinn dübörög, rohan az élet, benn pihen a mult. Kinn az örök nyugtalanság és gyűlölködés, benn az örök béke és nyugalom. Belépek a temető kapuján. Krizantém és örökzöld fenyők illatta harmatként száll a levegőbe. Máskor az élőknek nyujtanak örömet, élvezetet, most a néma birodalom lakóit dicsőítik. Máskor oly szívet melengető érzést nyujtanak, most könnyeket fakasztanak szemekinkből. Frissen hantolt sírok mindenfelé. Rajtuk gyertyákat lenget a novemberi szellő. Megtaláljuk a bölcsönél, frigynél, most ugyancsak találkozunk vele az elfáradt, nyugovóratért testet takaró sírt ékesíti. Örök utitárs marad. Megindulok a tömeg között. Itt egy megtört arcú férfi, amott egy fátyolos özvegy gyermekekkel áll a frissen hantolt sír fölött. Néma szomorúság mindenfelé. Bánat lakozik mindenüt a szívekben. Megállok én is a temető nagy keresztjénél és elmondok egy néma imát, aztán bolyongok, mint akinek e temetőben hozzátartozója nincsen. Húz-vonszol valami láthatatlan erő. Egy helyen megszakad a tömeg és térségét találok. Egy elhanyagolt, gondozatlan sírt. Olvasom a fején a fölírást. Itt nyugszik N. N. erdőőr. Érzem, hogy szívemen keserűség fut keresztül. Meghatódva gondolkozok. Hát eddig az emberi emlékezés. Másnap kimentem újból a temetőbe és felfrissítettem az elavult sírt.

Kartársaim! Mi, akik többnyire, kevés kivételével, elszakadva a családi fészektől, idegen emberek között hajtjuk örök álmra fejünket, tegyük meg a síron túl is kartársainknak azt, amit tőlünk megérdemelnek. Meggyőződhattünk róla, hogy az emberi háladatlanúság az életben is nagy, ne várjuk, hogy mások gondozzák elődeink sírját, mert ellepi a gaz. Kötelességünk erről minékünk utódoknak gondoskodni, mert így hozza magával a kartársi szeretet.

Ez alkalommal szeretnék még egy másik ügyre is rátérni.

Egyesületünk nemrégiben szaklapunkban felkérte tagjait, hogy küldje be neveit azoknak, akik a világháborúban hősi halált haltak, hogy emléküket megörökíttessék. Nagyon hálás cselekedet ez a hazáért elhalt kartársak iránt. Hisz alig van már társadalom az országban, ahol ez a nemes cselekedet meg ne nyilvánult volna. Igazán kötelességünk, hogy mi is lerójuk hálánkat hős kartársaink iránt, akik érettünk elvérezték a haza oltárán.

Kérdezzük azonban, hogy vajjon az a talán száznál is több kartárs, akit ötvenöt év alatt idehaza a néppel való háborúskodás között, ugyancsak a közért a nemzeti érdeket védő erdő- vagy vadállományért kézitusa és fegyver-harcok között elesett kartársainkról nem volna-e ugyancsak, az előbbihez hasonlóan, méltó megemlékezni? Nem nagyok, hősök voltak-e ők is?

És amikor a magyar erdőtörvény most napirenden van és a fegyverhasználati jogkör kiterjesztését kívánjuk, nem volna-e üdvös dolog ezen az élet harcai között elesett kartársaink névsorát vagy legalább összességét az illetékes fórumokhoz eljuttatni, hogy ezek nagyrészt az idejét multa jelen kornak meg nem felelő fegyverhasználati jognak az áldozatai.

Visszatérve. Halottak napja. Jusson eszünkbe, hogy ahol járunk, ahol annyi élvezetet találunk az erdőben, elhunyt elődeink fárasztó munkája nyújtja nekünk. Jusson eszünkbe, hogy ők állottak annak a fának bölcsőjénél, ők virrasztottak azon csemeték fölött, amelyből annyi öröm és áldás fakad nekünk. Szakítsunk le tehát néhány galyat, helyezzük sírjaikra, hadd élvezhessék illatát a síron túl is, hisz ezért éltek és haltak.

A törvényhozás elé került erdőtörvényjavaslatról.

Hosszú évek feszült várakozása után végre a törvényhozás elé került az a törvényjavaslat is, melynek keretében az erdészeti műszaki segédszemélyzet méltányos kívánságai is rendezést kell nyerjenek, hogy jogaink törvényes védelemben részesüljenek.

Megdöbbenéssel kellett azonban megállapítanunk, hogy a törvénykezés elé került javaslat szövegezésében oly hibák fordulnak elő, melyek szentesítést nem nyerhetnek, mert szerzett jogoktól fosztanánek meg nemcsak egyeseket, de nagy tömegeket, s éppen azokat, akik leginkább kiérdemelték, hogy törvényesen biztosítsák részükre az őket megillető előmenetel, társadalmi szintjüknek emelése.

De igen nagy hibája a törvényjavaslatnak az is, hogy nem nyújt módot a jogok megszerzésére azok részére, akik önhibájukon kívül nem szerezhettek kellő szakképesítést, holott iskolai előképzettségük sokkal több, mint amennyi a szakképzettség

megszerzésére szükséges volt. De nem nyújt módot a jogok megszerzéséhez azoknak sem, akik hosszú gyakorlattal rendelkeznek, s ugyancsak önhibájukon kívül nem nyerhettek olyan szakképesítést, amelynek folytán automatikusan előléphetnének abba a statusba, ahol magasabb szintre juthatnának.

Hogy ezek a sérelmek még idejében orvosolthassanak, a M. E. V. M. E. rendkívüli választmányi ülésének határozata értelmében emlékirattal fordult a törvényhozás tagjaihoz, melyben kérte ügyünk méltányos elbírálását és az egyes ránk vonatkozó szakaszok oly irányú módosítását, melyek szerint a kar minden egyes tagja megtalálná az őt jogosan megillető helyét a szakmájában.

A legilletékesebb helyről nyert értesülésünk szerint ezek a kérelmek már is meghallgatásra találtak, s a törvényhozás elé került szöveg módosítást is nyert, s így bizakodással nézhetünk annak szentesítése elé, mely a magyar erdészeti műszaki segéd-személyzet jobb jövőjét van hivatva megteremteni.

Erdészeti és vadászati kiállítás Esztergomban.

Az idei Nagyboldogasszony-heti esztergomi ünnepségek alkalmával az ideiglenesen egyelőre egyesített Esztergom és Komárom vármegyék városai és községei gazdasági ipar és kulturális vonatkozású kiállítást rendeztek.

A kiállítás öt csoportban zajlott le. Az I. csoport a Hősök-terén levő Szent-István elemi iskolában volt. Ebben a csoportban volt az erdészet-vadászat, halászat és a gyümölcs-termelés, összesen 6 teremben. Ebből három terem és egy hosszú folyósót az erdészet és vadászat foglalt el.

Az első teremben kizárólag a m. kir. erdőgazdasági szakiskola tárgyai voltak kiállítva.

A keleti falon a vadászati rész foglalt helyet, ahol különféle trófeák, úgymint szarvasagancsok, dámlapátok, dámkanalak, őzagancsok, zergékampók, továbbá a hazánkban előforduló vadászebeket szemléltető képek. Alatta asztalokon pedig tanulságos vadászati modellek és pedig szarvasbefogó, farkasbefogó, fácán és fogolybefogó, szarvasetető, fácán és fogolyetető, magasles, hasznos és kártékony szárnyasok tojásgyűjteménye, továbbá különféle csapdák, valamint a legmodernebb golyós és serétes fegyverek és vadászati felszerelések gyűjteménye a legprimitívabb, orvvadászoktól elkobzott, vadászfegyverekig.

A terem közepén a vadászterdői szakiskola mesterséges fácánosának modellje volt kiállítva, amely hűen szemléltette egy modern és a mai követelményeknek mindenképpen megfelelő fácánteleltető, keltető, tojtató, valamint nevelőtér berendezéseit.

A balsarokban egy szarvasbikát ábrázoló minta volt kiállítva, amelyen a lövési helyek és alatta üvegszekrényekben a különféle lövések okozta vérvnyomok voltak láthatók.

A déli falon az erdőhasználat, a nyugati falon pedig az erdőművelés körébe tartozó tárgyak voltak kiállítva. Az előbbin képek sokasága gyönyörűen szemléltették a különböző erdőlakókat. Alatta az asztalokon pedig az erdészeti szállítási berendezések mintái voltak elhelyezve. Ugyanitt a két sarokban két üvegszekrényben az összes hazai fafajok magvai, tuskói, az erdei ehető és mérgefgombák mintái s ezenkívül az egyik szekrényt egészen kitöltő tengerentúli országok fafajainak lapocskái voltak láthatók. Ezen értékes gyűjtemény ma Csonkaházánkban egyedülálló.

A nyugati fal mellett elhúzódo asztalokon voltak elhelyezve a szakiskola csemetekertjében nevelt facsemeték külön csoportosítva azon fafajok, amelyek erdőségeink főbb faállományát képezik és külön azok, amelyek díszkertekben és parkokban szoktak előfordulni. Ugyanitt voltak az erdőművelésnél használni szokott szerszámok is.

Az északi fal közepén volt elhelyezve a szakiskolát a szakiskola növény és csemetekertjét, valamint meteorológiai állomását, továbbá a tanulók helyiségeit, sporttelepét és gyakorlóterét ábrázoló fényképfelvételek. A fal többi részén üvegszekrényekben az erdőre káros és hasznos rovarok és lepkék, a petétől kezdve teljes kifejlődésükig bővelkedő változatokban volt látható. Kétoldalt voltak még elhelyezve az erdei káros rovarokat pusztító éneklő madarakat ábrázoló képek. A fal mellett elhúzódo asztalokon üvegbúrákban talajminták, különféle szúk által okozott szúrágások, továbbá a fákon fabetegségek okozta elváltozások és rendetlenségek.

Az esztergomi héttel kapcsolatos kiállítás augusztus hó 12-én kezdődött és 20-án este zárult, amely idő alatt a látogatók ezrei keresték fel a szakiskola kiállítási termét és az ott látottakról a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoztak, kiemelve annak nagy értékét, tanulságos voltát, szakszerű és stílusos elrendezését. A sajtó is külön elismervén azt, hogy a m. kir. erdőgazdasági szakiskola kiállítása országos viszonylatban is megállta volna a helyét.

A szakiskolai kiállítás művészi elrendezését Szilágyi Ernő m. kir. főerdőtanácsos úr, a szakiskola igazgatója irányította. A bíráló bizottság a m. kir. erdőgazdasági szakiskolát aranyéremmel tüntette ki.

A másik két teremben a hercegprímási uradalom erdészeti tárgyú dolgokkal és vadászati trófeákkal, herceg Metternich bajor uradalmá, gróf Esterházy Móric, Brandt Vilmos ny. főispán, országgyűlési képviselő, Hajdú István nyug. jószágkormányzó, özv. Slachta Lászlóné, Jármy István ügyvéd és még sokan mások a vadászat körébe vágó tárgyakkal vettek részt.

Daróczy Márton

Vadorzók.

I.

„Ein jeder ist gefährlich.“

A szomolányi Pálffy-uradalom egyik sokat tapasztalt, kivénhedt erdőőrétől hallottam ezt a megjegyzést, amikor valaki veszélytelen, gyáva vadorzók létezését vitatta.

S igaza volt az öregnek. Akár meglepve, akár üldözve, a fegyveres vadorzó a büntetés, azaz inkább a szégyen elkerülése végett, mindig kész fegyvert emelni embertársára.

Lássunk egy-két emlékezetes esetet tapasztalatomból.

*

A májusi tragédia színhelyének tőszomszédságában nem is olyan nagyon régen, társam kíséretében egy határmenti erdei utacskán kerékpáron haladtam céloom, a szerpentinút felé. Az egyik kanyarulatnál sötét puskás alakok bukkantak ki a vágásból. Heten voltak. A távolság volt jó száz méter, de alig nyomtam meg a pedált, hogy közelebből vegyem szemügyre a társaságot, máris le kellett vágódnom kerekestül.

A gazemberek egy szempillantás alatt eltűntek a bükkök vastkos törzsei mögött és jött a szabályszerű sortűz. Egyelőre inkább riasztásul.

Társam helyben fordult s a rossz úthoz nem mért nyaktörő sebességgel elkarikázott segítségért az erdőri lak felé.

Jómagam harctéri tudományomnak köszönhetem, hogy egy kis furcsa ugrálás, kúszás, gurulás árán épen érkeztem be egy gránátölcsér féle gödörbe, mely valaha vihar által kidöntött faóriás gyökerének ágya lehetett. Akkorra már erősen paskolták a golyók a gödör peremét. A ruhám tele lett a golyók által felvert földdel, falevéllal.

A municiópocsékolás rövidesen megszűnt. Kikémelve, fától-fáig futó puskás alakot láttam meg. Sajnos, hasonfekve, mindkét könyökömré támaszkodva, a kapáslövés nem úgy sikerült, mint szerettem volna. Láblövést jelzett s vánszorogva ért a fához.

— Egy, — számoltam.

No, a másodikra nem került sor.

Első s egyetlen lövésem után, az ismétlésnél, golyósfegyverem csövében benne maradt a töltényhüvely.

Hej, ha azok ott a fák mögött tudták volna, hogy mi történt, sohasem látom viszont szülővárosomat.

Percekig tartó, kínosan feszült várakozás után támadóim óvatosan visszavonultak.

Két nap mulva B. K. társam leleplezte az orzolt szarvast vivő társaságot. Egyikük lábikrájának fogyatékosága miatt hiányzott. E bandára egész csomó betörés és rablótámadás elkövetését bizonyította rá a csendőrség.

A börtönből kiszabadulva ismét rémei lesznek az erdőnek, s az erdész-vadász könnyen kínos halálát lelheti szeretett erdejében.

*

Egy késő őszi napon magamhajtotta kocsin egyedül járva az elárult határt, négy fegyveres vadorzóra bukkantam. Közeledtemre futás-

nak eredtek. A mély gözekezántásban kocsim elakadt, így hát szörén ülve meg a lovat, értem el a menekvöket. Az egyik hirtelen megfordult s öt-hat lépésnyi távolságból rám emelte fegyverét.

Még ma is tisztán hallok képzeletben a kakas hideg csettenését. Az ócska fegyver csütörtököt mondott. Gazdája meg hajszálon függő életét csak úgy menthette meg, hogy puskáját messze elhajítva térdre rogyva, égnek tartott kezekkel rimánkodott: „Ne lőjön, gyermekeim vannak!”

A másik vadorzó húsz méterről leadott lövése elől a ló mögé csúsztam le. Egy kissé azonban elkéstem. Koponyám s a kantárszárát tartó balkezem fedetlen maradt.

Amikor pillanatnyi kábultságomból észhez tértem, a földön, azaz a puskámon feküdtem. Kitörölvén a vért szemeimből, észrevettem, hogy lövésre készen tartott fegyverrel közeledik az én emberem.

Archoz kapott fegyverem láttára ugyan futásnak eredt, de már nem tudtam a kísértésnek ellenállni, a hátába eresztettem 28 gramm négyes sörétet, mire élettelenül elterült.

Hónapokig tartó gondos kórházi ápolás megmentette az életnek. Ha azonban csak az alatt az idő alatt, amíg koponyacsontomból kipsz-kálták a söréteket, kezeimben tarthattam volna az ipsét, biztosan elszált volna belőle a lélek.

Egy szem hatos sörétet, mely áttörve az orrcsontot, hajszálynira állt meg a szememtől, bennhagytam emlékül.

A lövés főerejét a lovam fogta fel. Tüdőlövése volt, orrán át patakzott a vér. Belepusztult.

M. J.

II.

Sok oka-foka van annak, hogy ez a cikk névtelenül és a szereplők neveinek elhallgatásával jelenik meg.

Egyik társam a kezdőbetűk megjelölésével ártatlan tárcát írt és abban fölelevenített egy feledésbe ment, régi vadorzó történetet. Pár hét multán levelet hozott a posta és abban egy az ország másik végén lakó atyafi panasolja, hogy nagy sérelem esett rajta. Nevének kezdőbetűi egyezvén a cikkben említettekkel, a falu emberei visszaemlékeztek egy szomorú történetre, mely az ottani erdőkben játszódott, ahol agyonlöve találtak az uradalom egyik erdészét. — Erkölcsi kára ebből nagy lévén, csekély félszázezer pengőt kért kártérítésül s ha az összeget nem kapja meg, akkor perel! A társam ügyvédje megörült a zsarolást tartalmazó levélnek és azt válaszolta: tessék perelni! Ma is fáj a szíve, hogy ezt a levelet ütökártyaként nem tudta a bíróság asztalára tenni, mivelhogy a perből nem lett semmi! De lehetett volna és akkor megkezdődött volna az a folyamat, amelyet a pernyertes is kálváriának nevez!

Hát sem ilyen, sem más dicsőségre nem szomjúhozom, annál is inkább, mivel a történet akár nevek kizárásával, akár elhallgatásával is mindig az marad, s azt most már visszacsinálni senki sem tudja!

A történet helye: Mátránk erdősége.

A történet ideje: szeptembervégi szarvasbögés.

A szereplő személyek száma: három vadász és két vadorzó, összesen öt.

Egyik társam, Isten nyugosztalja, a vágás túloldali lejtőjén foglalt állást, én a doktorral az innenső katlan felső szegélyén. A bal kéz felé eső széltöréses, megközelíthetetlen fadóntvények között egy igen erős bika mordult néhányszor. Jobbkéz felé öreg erdő, de a kettő között keskeny és átlátható nyiladék.

A szószerkesztő emelvényen ketten lapultunk, várva a fejleményeket. A csigával időközönként az agancsárt ingereltem, mindannyiszor ingerült morgás volt a válasz, pedig nem volt messzebbre, mint 300 lépésre, de a fatöréseket nem volt hajlandó elhagyni. Biztosan kisszámú teheneivel — vendégbika nélkül — itt várta a közeledő éjszaka eljövetelét.

Váratlanul a vágásban megmozdultak a fiatal fácskák ágai és a nyiladéokra meglepetésszerűen kilépett egy öreg tehén, alig 150 lépésre alattunk, fejét hirtelenül fölkapta, lefelé nézett a nyiladéokra és egy óriási ugrással átvette magát rajta. Borja éppen így a nyomában!

Bennünket nem vettek észre, hiszen jól voltunk fedve és az alszél fujt felénk, valakinek, vagy valaminek ott kellett lenni a nyiladék szélén! A bika ezalatt a széldöntvények között megfordult, visszafelé tört, csak hatalmas koronáit láttuk néha feltűnni.

Alig mult el tíz perc, a nyiladék alsó szegélyén, mintha földből nőttek volna ki, feltűnt két alak, valamit a hónuk alatt szorongatva. Két gukker nyomban feljűk fordult, halkan suttozva mondogattuk egymásnak: idegenek, vadorzók!

A nyiladékon jobbra-balra nézegetve, fölfelé jöttek.

— Ezeket elfogjuk, — mondom a földön lapuló doktornak — csak nyugodtan bevárjuk őket 60 lépésig, akkor majd a puska letevésére felszólítom!

— Vagy elfutnak, vagy szembeszállnak, esetleg ránk lőnek — suttozta vissza a doktor.

— Ne féljen, kedves doktor úr, — nyugtattam meg — ha bármelyik is puskát mer emelni ellenünk, máris megkapja előlről a golyót, mert meglőni nem hagyom magamat.

— Csak ne löjje agyon, — suttozta a doktor — mert a törvényszékre zarándokolunk, attól pedig mentsen meg mindenkit a jó Isten!

— Csak önvédelem esetén lövök, ha puskát emelnek ránk!

Ezalatt az ismeretlenek fölértek ama helyig, ahol a szarvastehén a nyiladékon átugrott. A kisebbik a másiknak a nyomnál valamit magyarázott, majd fölnezett, a környéket kémlelte és mindkettő lassan felénk jött a nyiladékon.

A távcső célgömbje hol az egyik alakra, hol meg a másikra ugrott, keresve olyan helyet, hol végső szükségben meg kell állnia. A távolság köztünk egyre fogyott, már csak 100—90—80 lépésre voltak. Jól megnéztem az alakokat, arcaikat, ismeretlenek voltak, soha életemben nem láttam őket!

Hatvan lépésnél a fenyőfácska mögött fölálltam, archoz emelt puskával elkiáltottam magamat:

— A törvény nevében: le a puskát, fel a kezekkel, mert lövök!

Mindkettem megtorpantak, vadul szétnéztek, nem tudták, honnan jött a hang.

A távcső célgömbje ekkor mozdulatlanul a kisebbik alak bal vállán pihent. Újból elkiáltottam magamat:

— Le a puskát, föl a kezekkel, mert lövök!

Másodpercek töredékei alatt a következő történt: kisebbik észre-

véve, szembefordult és lövésre kapta a puskáját. Mellettem félhangosan a doktor fölkiáltott:

— Ne lője agyon!

A célgömb egy rántással a vállról lesiklott a combjára és eldőrdült a Schönauer.

Talán egy másodperccel előbb, mint a felém irányított puska!

Az alak fölbukott, lefelé gurult, fölállt, bukott, gurult. A másik pár ugrással lefelé futott, majd az erdő felé kanyarodott, odaért a kisebbik is és mindkettő eltűnt.

Másik társam, aki a túlsó oldalról az egész jelenetnek szemtanuja volt és gukkeren kezdettől figyelte az ismeretlenek minden mozdulatát, látva, hogy az egyik fölkapja a puskáját, bukik, gurul, fölkel, gurul, a másik futó alak feje fölött oldalról átröpített három golyót, nehogy a magas erdőből újra tüzelést kezdjenek.

Első szavam az volt:

— Doktor úr látta a felénk irányított puskát?

— A kisebbik kapta fel! Hol lőtte meg?

— Combjára céloztam!

Ezalatt egészen besötétedett. Éjjel semmit sem kezdhettünk. Másnap hajnamban a legnagyobb óvatossággal és körültekintéssel átkutattuk a színhelyet. A szálerdőben a puha humuszban mély lábnyomokat találtunk, valaki igen nagy terhet vihetett; valószínűleg az egészséges vadászó sebzett társát.

Az esetről hallgattunk, azonban telefonon felhívtuk az összes kórházak igazgató-orvosát és tudakoltuk, hogy nem vittek-e sebesültet ápolás végett oda?

Harmadnapon megszólalt egy ötven kilométerre fekvő kórház hívása:

— Lőtt sebbel ma hoztak egy férfit!

— Hol a seb?

— Bal combon!

— Ki ez az ember?

— A község rendőre!

A kagyló majd kiesett a kezemből.

Egy rendőr!

Nyomban vonatra ültem. A főorvos már várt a röntgenfényképpel: a bal comb csontjában egy kis Browning golyó volt.

Ez nem Schönauer golyó, ólomhegye nem szokott ilyen sima löcsatornát vágni és ilyen kis távolságra nem akad meg a csontban.

Megnéztem az atyafit: erős, hatalmas férfi és más arcvonású volt! Ez nem az én emberem. Megtudtam, hogy ugyanazon a napon pisztolyát próbálgatta szabadban, céllovészetet akart egyik barátjával tartani, de közben pisztolya felmondta a szolgálatot. Mikor hátsó zsebébe visszatevette, eldőrdült a lövés és a golyó hátulról a bal combjába fúrakodott, ahol a csontban megakadt.

Ez nem a keresett vadászó!

Multak a hetek, hónapok, a véres kaland emléke is feledésbe merült. Már azt hittem, hogy az örök titok homálya borult reá. Egy félév múltán valaki, aki az esetről tudott, a következőkkel lepett meg:

— Mondok nagy újságot! G-helyen voltam (vagy 150 kilométerre tőlünk) és ott a kórházi főorvossal találkoztam. Megkérdeztem, hogy sok megpuskázott orvvadászt kezel-e, hiszen az utóbbi időben gyakoriak voltak a fegyveres összetűzések.

— Kevés van most — felelte az orvos — csak négy férfi és egy

asszony, mindegyik serétezve van. Ezek nem veszélyes sebek, össze sem hasonlíthatók egy volt páciensem! Ez megkapta a magáét! Mikor reggel a kórházba léptem, az asszisztensem azzal fogadott, hogy éjjel lőtt sebbel egy nagyon súlyos beteget hoztak. Nyomban bementem a kórterembe, az ideiglenes kötést levettem, bal combján rettenetes seb tátongott.

— Ki lőtte meg?

— A revolver elsült a kezemben!

Nohát, revolver nem húz így, hiszen a kilövés akkora volt, mint egy ököl, a combcsont szilánkokká zúzva!

— Mikor volt ez, doktor úr? — kérdeztem tőle.

— Október elején!

— Termetre milyen volt ez a páciens?

— Alacsony, mokány férfi!

— Köszönöm az információt, doktor úr!

A véletlen megoldotta ezt a rejtélyt is. Egy hirhedt falunak legveszélyesebb orvvadásza volt, kinek lelkiismeretét állítólag más véres emlékek is terhelik. Ez az ember csak hetek múltán került ki a kórházból és életében soha többet vadorzóskodni nem fog.

Vadász.

(Folytatjuk.)

A vadászebek.

Közli: Vári-Vojtovits Zoltán.

(6)

Ha vizslánk a „szabad” és „nem szabad” fogalmával már teljesen tisztában van és vezényszavunkra engedelmes, a gyakorlatokat az etetéssel is összekapcsoljuk.

Az edényébe kitálatl ételéhez hívjuk és „hasalj” vezényszóval lefektetjük úgy, hogy az edényétől orra legalább fél méterre legyen. Ha azonnal az ételnek esne, szigorúan szóljunk rá, hogy „hasalj” s ha az nem elég, rá is legyintünk veszönkkel. A vizslának az étel előtt feküdnie kell. Ez a fegyelmezés rendkívül fontos.

Egy-két percnyi hasaltatás után a vizslát felszabadítjuk a „szabad” vezényszóval. Míg eszik, gyakran megsimogatjuk.

A következő etetésnél ugyanígy járunk el. Öt-hatszori etetés után, ha még mindig vonakodva feküdné le tálja előtt, erélyesebben kezeljük, a vesszővel mindig nagyobb hatást húzunk rá, mindaddig, míg a teli tálja előtt, előhíváskor már magától nem fekszik le.

Ismét hangsúlyozzuk, nagyon fontos ez, valamint az is, hogy mindig szabályosan feküdjön.

Ha egyszerre több vizslát tanítunk, ugyancsak mindet nevének szólítva hívjuk a tálhoz, azoknak egyenként, a hívás sorrendjében kell jönniök és mindnek hasálnia kell ételes tálja előtt. Vezényszavunkra egyszerre kelnek fel és kezdenek enni. Igen kedves látvány.

Tanítványunknak természetesen az első naptól meg kell lennie az állandó helyének. Legcélszerűbb egy szélesebb zsákot szalmával laposra megtömetni, azt pokróccal letakarni és a helyiség olyan sarkába helyezni, ahol nincs sohasem útban. Ha konyhán tartjuk a vizslát, a fekhelyét a tűzhely alá, vagy közelébe soha ne tegyük, mert igen könnyen történhet kedvencünkkel valami baleset. (Kihulló parázs, leforrázás, stb.)

A vizslának, ha csak magunkhoz nem hívtuk, mindig a helyén kell lennie, ha a szobában vagy a konyhában tartózkodik. Nem szabad megengedni, hogy a vizsla lábatlankodjon.

Minden helyiségben, ahová őt beeresztjük, meg kell lennie az ő állandó helyének, amit ő, mikor a helyiségbe lép, azonnal el is foglal.

A vizslánkat a leendő, állandó tartózkodási és fekvőhelyére visszük és rászólunk: „feküdj!” (leg dich). Egyidejűleg balkezünkkel két első lábát megfogjuk, magunk felé húzzuk, a jobb kezünkkel a vizslát ugyanakkor az oldalára toljuk. Megsímogatjuk, majd a lábait elengedve ujjunkkal megfenyegetjük „feküdj!” vezényszó gyakori ismétlése mellett.

Ha eltávozzunk a vizslától, az persze azonnal feláll s helyét készül elhagyni. Azonnal menjünk hozzá és ismételjük meg az előbbi fektetést.

Igy ezt többször ismételve a vizsla rájön, hogy mit akarunk tőle. Ha nem menne a fektetés elég gyorsan, mindig szigorúbban fenytünk, míg végre 10—15 percig a helyén marad. Akkor „gyere ide” vezényszóval magunkhoz hívjuk, megsímogatjuk, kissé mozogni engedjük, majd a helyére mutatva erélyesen rászólunk: „helyedre!” és „feküdj!”

Ha nem megy a helyére, odavezetjük, lefektetjük, 8—10-szeri gyakorlás után a „helyedre” vezényszót is erélyesebben mondjuk, egyidejűleg vesszőnkkel rálegyintünk. Ha helyére ment odamegyünk, megsímogatjuk s tovább „feküdj!” vezényszó hangoztatásával, ujjunkkal esetleg fenyegetve eltávolodunk tőle.

Látszólag teljesen figyelmen kívül hagyjuk a tanítványt, de szemünk sarkából állandóan figyeljük.

Ha észre vesszük, hogy helyét elhagyni készül, azonnal lecsapunk rá: „feküdj!” Egy délelőtti szemmel tartással már elérhetjük, hogy tanítványunk rendhez szokik.

Később elhagyjuk a helyiséget s kintről, ablakon át leskelődünk rá. Ha a vizsla mozog, felállani készül, ismét hallatszik erélyes vezényszavunk: „feküdj!” Ha nem fogadna szót, rárontunk s kissé végighúzzunk rajta s „helyedre!” vezényszóval helyére kergetjük.

Nincs borzasztóbb valami, mint egy neveletlen vizsla, amely folyton az ember körül csetlik-botlik. Folyton útban van, az érkező vendéghez hozzádörzsölődik, asztal, szék körül mászkál s ott lép rá valaki, ahol nem is gyanítja.

Jó vadásznak a vizslája is jó!

Fáradságot, időt nem kímélve teljesen engedelmessé kell tenni ebünket, csakis így lesz benne örömünk s csak ebben az esetben nincs terhére vadásztársainknak.

Ha vizslánk a „helyedre” vezényszót már jól és azonnal teljesíti, később a helyreküldés alkalmával kinyújtott jobb karral a vezényszóval egyidejűleg helyére is mutatunk. A vizsla ezen mozdulatunkat csakhamar annyira megszokja, hogy elég pusztán mutató mozdulatunk is, és vizslánk arra is azonnal engedelmeskedik.

Tanításnál a vezényszavakat mindig szelíden és halkán mondjuk, hogy a feddő és erélyes parancsszó, ha vizslánk azonnal nem engedelmeskedne, sokkal jobban érzékelhető legyen.

Minden tanítás alkalmával ismételtessük az összes, már tanított gyakorlatokat. Ha észrevesszük, hogy valami nem megy egészen kifogástalanul, akkor azt a gyakorlatot hosszabban kell ismét gyakorolni.

Mikor vizslánkat magunkhoz hívjuk s az hozzánk jött, vigyázzunk arra, hogy az minden esetben nyugodt, szép testtartással üljön le szemben velünk.

Ha magunkhoz hívtuk az ebet s leültettük, soha ne mulaszunk el egy-két símogatót, ezáltal elérjük azt, hogy tanítványunk bizalommal lesz irántunk s hívásunkra mindig azonnal és kedvvel jön.

Ugyancsak így le kell ülnie vizslánknak akkor is, ha séta közben pórázon vezetjük, vagy mellettünk szabadon jár és mi megállunk.

Ennek a begyakorlása miatt gyakran vigyük tanítványunkat sétáinkra magunkkal. A vizsla különben is igen szeret sétálni

menni Később tapasztalni fogjuk, hogy ha már kabátunkat, kalapunkat leakasztjuk a fogasról, a tanítványunk azonnal megélnékül, vígan sűrög-forog körülöttünk, gyakran örömeben szűkül, nem bír magával, tudva, hogy újra sétálni mehet.

Vizslánknak, különösen városi lakásokban tartott vizslánknak kell a gyakori mozgás. Naponként alkalmat kell adni az ebnek arra, hogy jól kiszaladgálhassa magát.

Vegyük az ebet rövid pórázra, induljunk el vele.

Mindig rövidebb pórázra fogjuk ebünket. Bosszantó a hosszú pórázra eresztett eb. Mindennek, fának, embernek neki visz a szíjával s az így vitt eb tulajdonosa nem egyszer kénytelen forgalmasabb helyeken megérdemelt gorombaságokat elnyelni.

Séta közben gyakran állunk meg s ilyenkor szólunk a tanítványunkra: „ülj le!” Gyakori ismétléssel pár nap alatt megszokja, hogy ha mi megállottunk, ő is azonnal leüljön.

Ilyen apróságokon múlik a vizslánk fegyelmezettsége s ép ezért, ezeket az apróságokat, — dacára annak, hogy ezeknek a vizsla vadászati használhatóságához látszólag semmi közük nincs, — mégis alaposan és jól kell megkívánnunk tőle.

A tanítás további folyamán megtanítjuk tanítványunkat arra is, hogy póráz nélkül is ugyanúgy jöjjön mellettünk, mintha pórázon vezetnénk.

A vizslát magunkhoz hívva megindulunk, s közben balkezünk közép és hüvelyk ujjával csettintgetünk. Jobb kezünkben vékony pálcikát tartunk. Ha a vizsla térdünk mellől előre akarna törni, gyengén rálegyintünk pálcánkkal a fejére „vissza” (zurück) vezényszóval. Ezt így gyakran ismételve, nyugodtan, szépen fog térd mellett járni, s ha előttünk van is, a „vissza” elhangzásakor, bal oldalunkhoz fog sietni.

Meg kell tanulnia a tanítványunknak, hogy csak akkor mehet el mellőlünk, ha mi őt arra az „előre” (vorwärts) vezényszóval felszabadítottuk.

Azért is, valahányszor a pórázról a tanítványt eleresztjük, mindig hangoztassuk az „előre” vezényszót, egyideig balkezünkkel mutassunk előre.

A magunkhoz hívást is úgy gyakoroljuk a továbbiak alatt, hogy egyidejűleg a fütyentésünkkel bal karunkat magasra emelve azzal hirtelen combunk felé csapunk.

(Folytatjuk.)

Novemberi méhészgondok.

November hava az utolsó őszi hónap. Ez a hónap azonban már a hűvösebb időszak beköszöntését jelzi, sőt a hó közepe táján gyakran téliesre fordul az idő. A növényzet, különösen a lombos erdők, az őszi verőfényben megmutatják az embernek színárnyalatokban gazdag őszi lombruhájukat, majd a dér megjelenésére egymásután zizegve pörgetik le sárguló, fakuló leveleiket. Ilyenkor talán a legszebb az erdő annak, aki szereti az erdő titokzatos világát... A lombhullató fák lassanként mind levetik lombzatukat, csak az örökzöldek, a fenyőfélék, no meg az erdészlak virágos kertjében a mindenszenteki időszak virágai, az őszirózsák dacolnak még a hideg halál fagyos lehelletével, de lassanként ezek is elhervadnak és csak az örökzöld levelű növények figyelmeztetik az embert arra, hogy még van élet a fagyos földben... A hideg beálltával a méhcsalád tömörebb csomóba húzódik össze és átlépi teljes nyugalmi időszakának a küszöbét. A méhcsalád életébe most már nem szabad beleavatkoznunk. Ez alól csak akkor van kivétel, ha valami rendkívüli ok kényszerít arra, hogy a méhcsalád fészket megbontsuk. A méhész most már teljesen arra szorítkozzék, hogy csak külső szemlét tartson méhei felett. Éber gonddal vigyázzon arra, hogy a kaptárakat senki és semmi ne zörgesse, ne zavarja, hogy a méhek általában háborítatlanul a legteljesebb csendet élvezzék.

A kaptárokat nem kell valami különlegesen beburkolni, csak a fészket kell egyszerűen betakarni. A méhcsalád fészkének a betakarását az első dér jelentkezésekor haladéktalanul végezzük el, mégpedig úgy, hogy az álló kaptároknál a fedődeszkákra és az ablakra 2—3 ív újságpapirost teszünk, míg a rakódó kaptárakban rárakjuk a rostaszövetre a szalmatakarót. Később, amikor már megjönnek a fagyok, feltesszük a vastagabb téli takarókat.

A méhcsaládokat áttelelhetjük akár a nyári helyükön a szabadban, akár pedig telelő helyiségben, zárt helyen.

A mi éghajlati viszonyaink olyanok, hogy a méhcsaládok a szabadban szétszórtnak, vagy szorosan egymás mellett, vagy pedig ducokban is jól áttelelnek, csak bőséges és egészséges ételmük legyen, valamint a családok erős népességük legyenek. A szabadban való teletetéshez, ha a méhcsaládoknak kellő meny-

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11·20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.*

nyiségű és minőségű élelmük van, azonkívül, ha a szükséges takarást idejében elvégeztük, akkor nem kell valami különös előkészület. A kijárónylást azonban nem szabad nagyon megszükitenünk, mert a méhcsaládnak télen át jó levegőre van szüksége és ha nem kapja meg a friss levegőt, akkor könnyen megtörténhetik, hogy a méhcsalád vérhasba esik, ami a tél vége felé igen gyakran elő is szokott fordulni és esetleg végzetes is lehet. A kijárónylásnak szabadon való hagyása azért is szükséges, mert a tél folyamán gyakran megtörténik, hogy vagy a napsütés következtében, vagy pedig az enyhe időjárás folytán felmelegszik a kaptár. Valahányszor ez bekövetkezik, a méhcsaládok mindannyiszor a szabadba törekszenek, hogy a végbelükben összegyülemllett emészthetetlen anyagokat letegyék. Ilyen esetben ki is röpülnek, ha a külső hőmérséklet $+10-12$ C fok.

Amint a méhészt gondoskodott arról, hogy a méhcsaládok állandó téli helyükre kerüljenek, akkor már nincs más tennivalója, mint időnként külső szemlét tartani a családok felett, hogy azokat téli nyugalomukban semmi se háborgassa.

A méhészetre igen alkalmas az erdő, mert a méhek őshazája tulajdonképpen az erdőség volt. Az erdőben, erdő szélén nagyon szépen virágzó méhészeteket lehet fenntartani. Hazánkban nem egy méhészet van az erdőben vagy erdő mellett, erdő szélén. Az erdei méhészetek többnyire még kasos méhészetek és méhesházzal rendelkeznek. Az ilyen méhészetekben nagyon kell vigyázni, hogy a méhesben lévő családokat semmi se háborgassa téli nyugalomukban. Ha egerek férköznenek a méhesbe, akkor rakjuk ki a zajtalan egérfogókat, vagy pedig hintsünk el Zelió magvakat, hogy e kellemetlen vendégeket kiirtsuk a méhesből. Úgyszintén nagyon vigyázzunk arra, hogy a harkályok kárt ne tehessenek a méhesben. Amint ugyanis az idő téliesre fordul, a harkályok az élelem megcsappanása miatt a méhesre vetik magukat és ha éberek nem leszünk, akkor nagy károkat okoznak.

Minthogy a méhek körüli tennivalók most már megszűntek, itt a legfőbb ideje annak, hogy a méhészettel kapcsolatos belső munkálatok végzéséhez fogjon a méhészt. Meg kell válogatni a tartalék lépeket és minőség szerint osztályozva, a használhatókat el kell rakni, míg a selejtéseket ki kell olvasztani. Rendbe kell hozni a méhészeti műhelyt és hozzá kell fogni a kaptárak készítéséhez és javításához. Legyünk apostolai a méhészetnek és igyekezzünk más társainkat is megnyerni a méhészetnek, mert az erdő az ő mindenkori virágzönyegével különösképpen kedvez a méhészetnek és a méhészkedés révén gyarapíthatjuk szerény jövedelmünket.

Dr. Koppán József.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY

ERDŐŐRI ÁLLÁSOKRA

Debrecen sz. kir. város törvényhatóságánál a normál státus keretében üresedésben levő és a város Polgármestere által kinevezés útján betöltendő három erdőőri állásra pályázatot hirdetek.

Az állások után járó illetményeket az 1927: V. t. c. 49. §-a alapján fogatosított illetményrendezést tartalmazó mindenkori kormányhatósági jóváhagyást nyert közgyűlési határozatok szabályozzák.

Az állásokra kinevezendő egyének alkalmaztatása ideiglenes. Egy évi megfelelő szolgálat után a kinevezett egyén véglegesítésre tarthat számot, amelyvel kapcsolatban nyugdíj jogosultságot nyer.

Pályázhatnak oly 24 évet betöltött magyar állampolgárok, akik feddhetetlen előéletűek, ép, erős és egészséges testalkattal bírnak és az erdőőri szakvizsgát sikeresen letették.

A pályázati kérelmek hozzám címezve, az alább részletezett okmányokkal ellátva, a folyó évi december hó 10. napjának déli 12 órájáig közvetlenül a polgármesteri hivatalhoz (Városháza I. emelet 4. sz.) adandók be.

A kérelemhez csatolandók :

1. születési anyakönyvi kivonat,
2. iskolai képzettséget igazoló bizonyítvány,
3. erdőőri szakvizsga bizonyítvány,
4. hatósági orvosi bizonyítvány arról, hogy a pályázó az erdőőri szolgálat ellátására alkalmas szervezettel bír,
5. illetőségi bizonyítvány.
6. erkölcsi bizonyítvány, amely egy évnél régebbi keletű nem lehet és amelyben a folyamodónak, a kommunizmus alatti magatartása is igazolandó,
7. családi állapotot igazoló bizonylat,
8. eddigi alkalmaztatásról szóló bizonyítvány,
9. alábbiak szerinti elsőbbségi igény igazolása.

Úgy a pályázati kérvény, mint a bizonyítványok szabályszerű okmánybélyeggel látandók el.

Az állások a kinevezés kézhezvétele után azonnal elfoglalandók.

Az 1931: III. t. cz. 6. §-a és a 281/1934. bkgy. sz. közgyűlési határozat értelmében ez állások, mint fenntartott állások, elsősorban is katonai igazolványosok részére vannak fenntartva.

Ha az így fenntartott állásokra igazolványos nem pályáznék — amennyiben az állás elnyeréséhez megszabott feltételeknek megfelelnek — a vitézek és az 1914—18 évi világháborúban arcvonalbeli szolgálatot teljesített, vagy az ebből kifolyólag megrokkant egyének minden más pályázóval szemben elsőbbségi igénnyel bírnak.

Elkésletten beadott, vagy kellően fel nem szerelt pályázati kérvények figyelembe nem vétetnek.

Debrecen, 1934 november 5.

Dr. Vargha Elemér
m. kir. kormányfőtanácsos,
helyettes polgármester.

